

I. KRIMOV

PETROLIERUL „DERBENT”

ESPLA - CARTA RUSA

Ю КРЫМОВ
ТАНКЕР «ДЕРБЕНТ»
Московский Рабочий
1957

I. KRÎMOV

PETROLIERUL „DERBENT“

1959

E. S. P. L. A.-C A R T E A R U S Ț

Traducere de *I. Flavius* și *E. Silaghi*
Coperta de *D. Știubei*

I. KRÍMOV

Scriitorul sovietic I. Krímov, pe adevăratul său nume Iuri Solomovici Beklemișev, s-a născut la Leningrad în 1908. După ce-și termină studiile la Moscova lucrează ca radiotehnician, apoi ca inginer constructor, iar din 1933 servește în flota petrolieră din Marea Caspică. Totodată, simțindu-se atras spre literatură, el începe să scrie. Perioada de creație a lui Krímov e neobișnuit de scurtă – a durat doar vreo cinci ani – dar opera lui a marcat un jalon important în dezvoltarea literaturii sovietice, binemeritînd atenția mării mase de cititori și a multor critici de seamă.

Pășind în literatură, Krímov își propune să contribuie la rezolvarea unei sarcini literare arzătoare: zugerăvirea tipului nou, complex al inovatorului-creator sovietic și, în același timp, prezentarea unui personaj nou – colectivul de muncă – care, în mersul lui mereu înainte, educă și transformă pe oameni.

Pentru a putea îndeplini această sarcină, scriitorul trăiește intens și conștient realitatea sovietică, caută să-și însușească tradițiile realiste ale prozei clasice ruse și să studieze operele sovietice, în special lucrările lui A. Makarenko și N. A. Ostrovski, scriitori care au abordat îndeosebi tema educării omului sovietic.

Criticul sovietic P. Gromov vorbește despre „dezvoltarea tradițiilor cehoviene în creația lui I. Krímov“, subliniind că aceasta se observă în construirea conflictului și mai ales în dramatismul „subtextului“, al înțelesurilor multiple de care nuvelele lui Krímov sînt impregnate.

V. Ermilov face o analogie între unele situații din schițele lui Cehov și nuvelele lui Krímov. „Despre nici un alt scriitor de-al nostru, scrie

el, nu se poate spune cu atîta siguranță că el aparține școlii cehoviene, ca despre Krîmov". Criticul găsește că asemănarea cu Cehov constă în veridicitatea ideilor, sentimentelor, faptelor prezentate de scriitor, în dragostea cu care acesta zugrăvește pe omul simplu și modest. Dar spre deosebire de Cehov, scriitorul sovietic reflectă „forța și specificul realității noastre care antrenează în tumultul ei milioane de oameni, înălțîndu-i". Înfățișarea eroului din masă – mareș prin eroismul de care este în stare atunci cînd îl însuflețesc ideile noi, ce oglindesc relațiile noi, socialiste – și a colectivului-erou vădesc linia gorkiană urmată de scriitor în creația lui.

La rîndul său, Krîmov a exercitat o anumită influență asupra dezvoltării ulterioare a literaturii sovietice. Scriitori ca V. Ajaev în „Departee de Moscova", V. Panova în „Tovarăși de drum", A. Ribakov în „Oameni la volan", folosind din plin experiența lui Krîmov, au rezolvat într-un chip nou, mai viu și mai ancorat în strictă actualitate, unele probleme ale creației lor.

Principalele lucrări ale lui Krîmov sînt „Inginerul" și „Petrolierul «Derbent»".

În nuvela „Inginerul" scriitorul înfățișează o etapă din mișcarea pentru introducerea metodelor noi, socialiste, de muncă, arătînd cum în lupta dintre vechi și nou cresc cadre înaintate de conducători în economie.

În nuvela „Petrolierul «Derbent»" autorul prezintă într-un chip nou și original unele aspecte din largă temă a construcției socialiste, dînd viață unor figuri de muncitori înaintați și conturînd noul personaj de care am vorbit mai sus – colectivul-erou – forța care educă și transformă pe oameni în procesul muncii.

În această nuvelă se povestește despre strădaniile inovatorilor din flota petrolieră, despre noile metode ale muncii socialiste, despre nescatele posibilități pe care le tăinuiește ea, despre curajul, dîrzenia și eroismul oamenilor simpli, al eroilor din masă, despre lupta lor împotriva elementelor clasei înfrînte și a rămășițelor vechii mentalități

Problema centrală a cărții nu este numai bătălia pentru dezvăluirea și folosirea rezervelor ascunse ale tehnicii, ci – ceea ce este poate mai important – și lupta pentru valorificarea posibilităților ascunse, latente ale omului, pentru reeducarea lui. Purtătorul acestui mesaj optimist al cărții este comunistul Basov, care, în orice loc de muncă ar fi, devine inițiatorul luptei pentru introducerea noului, avînd de biruit conserva-

torismul și îngustimea de vederi a celor ce se cramponau de tot ce devenise învechit, dar comod.

Nuvela este pătrunsă de poezia luptei pentru noi realizări, atât în muncă cât și pe plan etic, avînd contingente directe cu romantismul vieții noastre de azi, în actuala etapă a construirii socialismului.

Titlul plin de semnificație al primului capitol – „Mesajul” – care se referă nu numai la mesaje, la apelurile recepționate de radiotelegrafist la stația de telegrafie fără fir – dezvăluie încă de la început cititorului tendința povestirii de a înfățișa o frîntură din realitatea socialistă, în care generalul se împletește cu particularul în soarta eroilor, succesele în muncă și inițiativa creatoare cu creșterea conștiinței și cu înnobilarea morală a oamenilor sovietici.

Krîmov a murit ca un erou, pe front, în Marele Război pentru Apărarea Patriei (1941).

EDITURA

MESAJUL

La stația de telegrafie fără fir a Oficiului de navigație al Mării Caspice făceau seara de serviciu doi oameni : radiotelegrafistul Tarumov și Beletkaia, responsabilă schimbului. Cu toate că Tarumov nu avea decât douăzeci de ani, era socotit cel mai bun radiotelegrafist din bazinul Caspice. Se spunea că e în stare să bată peste o sută de semne pe minut. Când era întrebat dacă-i adevărat, schița un zîmbet : „omul doar nu-i mașină !” Studiase bine aparatura și știa să se descurce fără ajutorul radiotehnicienilor. Cum descoperea vreo defecțiune începea să fluiera, să-și roadă unghiile, apoi se urca sus la tablou ca să repare ce era de reparat. Beletkaia râdea de el : „Dacă te ucide curentul, să știi, Arsen, că eu am să mor pe loc de spaimă. Fie-ți milă măcar de mine !”

Erau de aceeași vîrstă și lucrau de mult împreună. Beletkaia recepționa și sorta telegramele. Era o muncă obositoare, monotonă, dar care nu necesita nici un fel de cunoștințe. Când rămîneau numai ei doi în stație, lui îi plăcea s-o urmărească din ochi. Lucra cu spor, fără s-o simți, mișcînd ușor din buze în timp ce citea telegramele. Părul scurt îi cădea în ochi, și atunci ea și-l zvîrlea în sus cu o mișcare iute a capului. În clipele acelea el o găsea grozav de atrăgătoare. La sfîrșitul

schimbului, Beletkaia părea la fel de proaspătă ca la începutul lucrului, doar mâinile îi tremurau ușor.

La serviciu i se spunea Musia. Arăta foarte tânără, îi plăcea să rîdă și avea o limbă ascuțită. Uneori Tarumov o însoțea după lucru și atunci ea îl lua, fără nici o sfială, la braț.

El știa că-i măritată, dar nu auzise nimic despre soțul ei. Parcă nici n-ar fi existat pe lume.

O dată, pe cînd mergeau pe chei, Tarumov zări pe o bancă o pereche care se îmbrățișa și întoarse capul.

— Nu-nțeleg de ce s-or fi sărutînd oamenii ! ? șopti Musia strengărește, privindu-l în față. Ce plăcere găsesc în asta ?

Ca să-și ascundă fîstîceala, el răspunse brutal :

— Atunci fii mai deșteaptă decît altele și sărută-te mai rar cu bărbatu-tău.

— E atît de mult de cînd nu l-am văzut că nu mai știu nici eu... zise ea abia după un răstîmp, cu un suspin care putea fi și un căscat.

— Cum așa ? întrebă Tarumov, neînțelegînd dacă glumește sau vorbește serios.

— E plecat depa-arte, departe, răspunse Musia lungind cuvintele, e șef-mecanic pe petrolierul „Derbent“.

Curînd după asta relațiile dintre Musia și Tarumov începură să se schimbe. El se surprindea gîndindu-se la ea cînd nu era prezentă. Îi făcea plăcere să atingă lucrurile sau obiectele ei de îmbrăcăminte și se bucura cînd auzea pomenindu-se numele lor împreună, ceea ce se întîmpla adesea la stația de telegrafie.

Uneori se înfuria brusc pe el însuși : poftim, s-a apucat să se amorezeze ca un școlar, de o tovarășă de muncă, femeie măritată. Ce altceva, decît un vis searbăd putea ieși de aci ?

Alteori, văzînd cum crește maldărul de hîrtii pe masa ei, se speria : într-o bună zi se va sătura de treaba asta, va pleca și atunci gata — totul va lua sfîrșit. Nu-și putea imagina pe alta șezînd în locul ei. Dar Musia nici nu se gîndea să plece. Era mereu veselă,

neobosită, și, când se despărțeau la colțul străzii, striga după el :

— Îți mulțumesc, cavalerule ! Vezi să nu te calce tramvaiul !

În seara aceea nu era mult de lucru. La orele douăzeci și trei Tarumov transmise buletinul meteorologic : „În rada portului Astrahan cer cu înseninări parțiale, fără precipitațiuni. Vînt din direcția nord-est pînă la trei metri pe secundă. În regiunea Mahacikala-Krasnovodsk probabile precipitațiuni fără însemnătate. Vînt din direcția nord-est, viteză maximă cinci metri pe secundă. Pentru următoarele trei zile : vînt mai slab în intensitate și înnoirări ușoare.“ În jurnal găsi radiogramele sosite de dimineată de la navele care, din cauza timpului nefavorabil, nu respectaseră graficul. În cursul zilei nu se primiseră rapoarte.

Furtuna se îndepărtase către sud, dar mai lăsase o coadă undeva între Krasnovodsk și Baku ; către seară semnalele de furtună fură ridicate din port și de la cheiul unde acostau cargoboturile se auzi suieratul victorios al primului vapor care părăsea dana.

După ce transmise buletinul, radiotelegrafistul trecu la postul de recepție. Judecînd după telegramele primite în cursul dimineții, nu putea să se aștepte la sosirea unor petroliere în următoarele două ore. Nu se auzea nici un semnal de apel. În cască se distingea extrem de slab o muzică, dar atît de slab, încît părea că o insectă mititică și plăpîndă zgîrie cu lăbuțele membrana.

Tarumov învîrți de vernierul butonului scalei și sunetul se întări, luă amploare și melodia acompaniată numai de pian se preciză limpede. Mai învîrți puțin, și vocea aceea de femeie, uimitor de pură, se întrerupse, acoperită de zgomotul unui ropot îndelung de aplauze.

Radiotelegrafistul își scoase casca și puse în funcțiune difuzorul. Megafonul hîrîia, zguduit de pocnituri, printre care se deslușeau voci disperate, ascuțite ca niște țipete de ajutor.

Belețkaia își părăsi locul de lîngă telefon și se apropie.

— Ai înnebunit ? exclamă ea speriată. Și dacă e vreun apel între timp ?

Zicînd acestea, se rezemă de speteaza scaunului pe care ședea Tarumov ; acesta îi simți respirația caldă învăluindu-i ceafa. Aplauzele încetară. Și iar se auzi glasul acela de femeie reluînd același cîntec simplu de leagăn.

— Un cîntec de leagăn ! șopti Musia. Cîntă frumos, nu-i așa ? Ia, du-te mai încolo, Arsen !

Se așeză pe un colțisor al scaunului și, ca să nu cadă, își trecu brațul pe după umerii lui Tarumov. Fața îi era acum atît de aproape de a lui, încît el îi vedea și dinții lucind printre buzele întredeschise. Își aplecă încet capul spre ea și simți pe obraz gîdilitura părului ei. Ea nu băgă de seamă lucrul ăsta, avînd privirea atîntită asupra discului negru al megafonului. Tarumov nu mai asculta muzica, se gîndea că nu mai șezuseră niciodată îmbrățișați ca acum, că legătura dintre ei crește pe nesimțite și va mai crește pînă cînd... pînă cînd într-o bună zi vor deveni soț și soție. „Sînt asemenea cazuri, da, da, sînt !” gîndi el fericit. Se dezmetici numai cînd aplauzele răsunară din nou.

— Gata, ajunge, spuse Musia, cu siguranță că cineva, undeva în larg, te blestemă în momentul ăsta. Ai să te alegi și cu o muștrare !

Tarumov întoarse maneta, trăgînd cu coada ochiului la Musia. Ea, cu brațele la ceafă, se întindea alene, încordîndu-și tot trupul. Avea privirea blîndă și prietenoasă. Uite, își zise el, știe că îmi place și totuși nu se îndepărtează. Dimpotrivă ! Socoti că a venit momentul să-i vorbească despre sentimentele sale.

Își puse încet casca și trecu pe unda obișnuită a apelurilor de la nave. Tăcere. Între timp, Musia se așezase din nou la masă și se apucă să trieze în grabă maldărul de hîrtii, sortîndu-le și prinzîndu-le cu ace. În sala stației era liniște, nu se auzea decît bîzîitul sobei cu gaz dincolo de peretele despărțitor. Tarumov se uită la ceas — era ora unu și cincizeci de minute noaptea. Deodată își propuse în gînd : dacă pînă la orele două

vine vreun apel de pe mare, atunci se va destăinui Musiei chiar astăzi. Și brusc deveni neliniștit și vesel. Își aminti cum rezolva când era copil litigiile pe care le avea cu prietenii lui, prin aruncarea în sus a unui bănuț. Făceau acest lucru cu toată seriozitatea, păstrând o tăcere mormîntală. Bănuțul făcea o tumbă în aer și cădea la pămînt : cap sau pajură ?

...Cincizeci și patru de minute. Pînă la două au mai rămas șase minute — puțin probabil să mai... Hai mai bine să se gîndească la altceva. La ce ? Soțul Musiei este ambarcat pe petrolierul „Derbent“. Acest „Derbent“ a stîrnit nu demult mare vîlvă, de la el a pornit ideea unei curse stahanoviste și a fost primul care a realizat-o. Dar vorba e că el se află în întrecere cu petrolierul „Agamali“, care dispune de asemenea de un colectiv puternic, așa că nu se știe încă cine va cîștiga primul loc. De pe „Derbent“ a sosit în cursul dimineții o radiogramă : că are la remorcă o navă ale cărei mașini s-au defectat... Musia a citit radiograma, dar n-a scos un cuvînt. Și ieri a fost doar furtună. Niciodată nu pomeniște de bărbatul ei ! Ba chiar într-o zi (asta a fost cînd „Derbent“-ul a înregistrat izbînda lui) nici nu s-a dus măcar la debarcader să-l întîmpine și petrolierele nu stau în port decît cel mult trei ore. S-or fi dezobișnuit unul de altul. Se întîmplă... Ce fel de om o fi ? E șef-mecanic pe „Derbent“ și-l cheamă, parcă, Vlasov... sau nu, Basov... Pesemne că nu mai e tînăr și o fi tăcut ca toți mecanicii de navă. Iar Musiei îi place să glumească.

...Cincizeci și șase de minute. Cu siguranță că vreo navă a pus în funcțiune postul ei de emisie : se aud în cască niște pocnituri și un vîjîit slab. De-ar începe să transmită mai repede ! Își muie tocul și își trase mai aproape de el jurnalul. Trebuie neapărat să stea de vorbă cu Musia azi. Dar la serviciu nu-i vine la îndemînă, o s-o însoțească și atunci...

...Cincizeci și șapte de minute. În tăcerea care domnea, telegraful începu să țacănească tare și insistent. Semnalele acestea neobișnuite, monotone îl puneau pe

gânduri ; ai fi zis că o mână se juca pe manipulator. Trei puncte, trei linii, trei puncte... S.O.S... El trase jos șnurul căștii și semicercul de oțel al receptoarelor îi strînse creștetul capului. Parcă începură să-i bată în tâmplă niște ciocănele sonore de cristal.

— S.O.S... S.O.S... S.O.S... Aici „Uzbekistan“, mă aflu la 42, 36 și 18,02 sud de insula Cecen. La bord a izbucnit un incendiu. Nu-l putem stinge... S.O.S... S.O.S...

Radiotelegrafistul începu să ia note. Se întâmplase cu el cum ți se întâmplă adesea când visezi : ți se pîrîndă molcom gânduri și viziuni și deodată cineva îți strigă la ureche un cuvînt și totul ia o înfățișare îngrozitor de sinistră. Ciocănașele băteau mai departe :

— S.O.S... S.O.S... 42, 36 și 18,02 sud de insula Cecen. Sîntem în imposibilitate de manevră. Nava care ne remorca, petrolierul „Derbent“, a tăiat cablul de remorcă și își continuă drumul. Nu răspunde la semnalele noastre. Ne aflăm într-o situație desperată... S.O.S...

— Musia, cere serviciul avarii !... strigă Tarumov. Mai repede, Musika !

Prin cască îi parveni surd glasul ei :

— Ce s-a întîmplat, Arsen ?

— Nu vorbi cu mine. Uite telegrama !

Ea întinse mîna peste umărul lui și luă jurnalul.

O auzi apoi bătînd în furca aparatului.

— Oficiul de navigație, ceru ea calm, dă-mi „avariile“. Repede !

Telegraful începu iar să țacăne :

— S.O.S., S.O.S., S.O.S... Aici „Uzbekistan“, am la bord păcură. A explodat tancul nr. 10. În urma exploziei pierdem din stabilitate. Din pricina focului de pe dunetă nu se pot coborî bărcile de salvare. 42, 36 și 18,02. Petrolierul „Derbent“ se îndepărtează, fără să răspundă la semnalele noastre... S.O.S., S.O.S...

Pauză. Musia transmite telegrama. S-a întors cu spatele și și-a dus mîna streășină la gură. Vorbește încet

ca să nu stingherească recepția. Bravo, Musia ! Dar iat-o că trîntește receptorul în furcă și se apropie de el.

— Mizerabilii ! exclamă ea mînioasă. Și-au părăsit tovarășii... Ascultă, Arsen !

— Ce-i ?

— Auzi ceva ?

— Nu.

— Arsen, de ce-și continuă drumul ?

— Nu știu. Doar și ei au încărcătură de păcură. Se tem pesemne să nu ia foc.

— Ticăloșii ! Vor să-și salveze pielea, nu-i așa ?

— Îhî...

— Arsen, ascuți ?

— Da. Nu-mi vorbi acum.

Telegrafistul își apăsă atît de tare cu palmele casca, încît începură să-l doară urechile. Eterul vîia alarmat de învîlmășeala aceea de semnale discordante.

— „Uzbekistan“, aici „Bolșevik“, sîntem la distanța de treizeci de mile ; ne îndreptăm spre voi... Baku, Mahacikala, Krasnovodsk, dirijați toate cargoboturile spre 42, 36 și 18,02 sud de insula Cecen.

Tarumov învîrți maneta pentru a trece pe emisie. De partea cealaltă a peretelui despărțitor dinamul începu să vuiască, accelerîndu-și turația. Cadranele aparatului de emisiune se luminară în galben de la becurile aprinse. Tarumov puse mîna pe manipulator și începu să transmită. De unde se făcea contactul scăpărare scînteii albastre. Megafonul de control șuiera.

— Toate cargoboturile spre 42, 36 și 18,02...

Apoi puse iar în funcțiune aparatul de recepție. Mai țiuiră posturile de telegrafie fără fir ale vapoarelor o dată — de două ori, după care tăcură. Se așternu o liniște plină de încordare, în care Tarumov parcă auzea zornăitul lanțurilor de la ancore, șuieratul aburilor, fîșîitul apei înspumate de elice. Și deodată aparatul pentru control de ton începu să fluiera răgușit...

— „Uzbekistan“, „Uzbekistan“, aici „Derbent“, venim spre voi. Ne vom apropia dinspre tribord, vom lăsa la apă bărci de salvare. Adunați oamenii, păstrați

calmul. Gataa... Terminat! Chemăm Baku, Mahacikala...

— Musia, cheamă „avariile“, zbieră Tarumov, pierzînd legătura dintre semne. Auzi, Musia?...

— Baku, Mahacikala, aici „Derbent“, plec în ajutorul echipajului de pe „Uzbekistan“. Avem toate tancurile încărcate complet cu petrol. Deși s-au luat măsuri, riscăm totuși un incendiu. Trimiteți vas de salvare la 42, 36 și 18,02...

Musia se repezi spre masă.

— „Avariile“ așteaptă la aparat, spuse ea. Tu ai terminat?

Apucă foaia și alergă la telefon. Tarumov o văzu cum duce receptorul la ureche și își aruncă privirea pe hîrtie. Dar iat-o rezemîndu-se deodată de perete, mușcîndu-și buzele și închizînd ochii. Asta nu ținu însă decît cîteva secunde. Deschise apoi iar ochii și începu să vorbească la telefon cu glasul ei obișnuit:

— Gata? Atențiune! Transmit radiograma: Baku, Mahacikala, din partea petrolierului „Derbent“...

Tarumov se odihnea aplecat cu pieptul peste masă. Posturile de telegrafie ale navelor începură din nou să comunice între ele. El se temea ca nu cumva din pricina zgomotului pe care-l făceau acestea, să piardă șuieratul răgușit al aparatului pentru controlul de ton. Din pricina încordării îi țiuiau urechile, iar gîndurile i se încurcau în crîmpeiele frazelor telegrafice.

„Păcat că nu s-a nimerit nici un vapor prin apropiere! De ce se face apel la cargoboturi? Fiindcă petrolierele iau foc mai ușor. „Derbent“ e și el un petrolier... A tăiat cablul de remorcă, a plecat, și apoi s-a întors! Ce ciudat! Acuma îi va fi mai greu să salveze oamenii. Radiotelegrafistul și-a părăsit ultimul cabina... Cine o fi radiotelegrafist pe „Uzbekistan“?... A, Valka Lastik, un băiețandru, corespondent voluntar. Nu cumva s-o fi asfixiat? Ori s-or fi asfixiat cu toții? Nu, nu. „Derbent“ va veni cu bărcile de salvare și-i va culege pe toți. Dar de ce a plecat? De ce n-a răspuns la semnalizări? Și acum de ce totuși s-a întors? Încăr-

cătura lui e primejdioasă — petrol din Krasnovodsk. Petrolul acesta conține gaze multe și ia foc ca benzina. S-a mai vorbit despre acest petrolier? Cu ce prilej? A, da, în legătură cu cursele stahanoviste! E în frunte în ceea ce privește planul de transporturi. Pe „Derbent“ lucrează și soțul Musiei, mecanicul Basov. Musia s-a speriat când a citit radiograma... Vântul are o viteză de cinci metri pe secundă, duce repede scînteile, marea e montată, e hulă... Important este acum să nu scape semnalele! Ei au transmis știrea că nava își pierde stabilitatea, se înclină într-o parte. Așa înseamnă că în timp ce ard suprastructurile, nava se poate răsturna. Și Valka Lastik se află încă în cabină, la manipulator. Îmbrăcămintea fumegă pe el, iar pe gura larg deschisă înghite fumul înțepător și înăbușitor al păcurii și al vopselei care arde... Un tinerel... un corespondent voluntar...

Posturile de T.F.F. de pe vapoare își încetează emisia. Din nou se strecoară în cască o muzică ce abia se aude. De unde o fi? Din Tbilisi, din Erevan?...

— ...Adio, șatra mea iubită, îți cînt acum la despărțire... urlă cîntăreața ca de după un perete gros, cu un pătimaș tremolo specific cîntecelor țigănești.

Aparatul de recepție e prost, selectivitatea destul de redusă. Radiotelegrafistul se străduiește, tot învîrtind butonul, să înlătore sunetele ce se suprapun. E supărat pe cîntăreața aceea care nu ține seama nici de transmisia în alfabetul Morse, nici de distanța pînă la apele înspumate care acoperă stîncile insulei Cecen. Dar iată că aplauzele au încetat și totul se cufundă în tăcere. Unda pe care veneau apelurile de pe mare deveni pustie.

Tarumov se întoarce și dădu cu ochii de Musia. Stătea în spatele scaunului lui cu brațele la piept și palidă la față. Avu impresia că acuși o să cadă.

— Nimic, Arsen?

— Nimic!

— Știi, nu pot să lucrez. Am să stau puțin aici... îmi dai voie?

— Da, sigur, zise el și se dădu puțin mai la o parte ca să-i facă loc pe scaun. Șezi aici. Și nu te mai frământa.

Simțea o superioritate asupra ei și de aceea era mai calm. Dar totodată, fără să știe de ce, era înciudat.

Musia se așază pe marginea scaunului și se înfioră ca luată de frig.

— E frig aici, se plînse ea, uite că dîrdîi.

— De nervi, Musia.

— Nu, nu, e chiar frig. Ascultă, Arsen.

— Ce-i ?

— Anul trecut — ți-aduci aminte ? — a ars petrolierul „Partizan“. Transporta tot petrol din Krasnovodsk. E un petrol foarte inflamabil, nu-i așa ?

— Lasă prostiile !

— Nu, spune-mi !

— Ți-am spus, prostii !

— Lasă, nu mă amăgi... Tare mă tem, Arsen, zise ea cu o voce plîngătoare. Dacă se întîmplă ceva...

Îi cuprinse umerii și o trase spre el, mirîndu-se el însuși cu cîtă lipsă de sfială face lucrul acesta. Îi vedea acum fața palidă, lipită de umărul lui, pe care se așternuse o tristețe nepăsătoare. Ca să-i dea curaj, îi spuse :

— Soțul tău nu ia parte la lucrările de salvare. El stă la mașini, acolo primejdia e mai mică.

Musia suspină :

— Te referi la Basov ? Basov nu-mi mai este soț.

— Cum așa ?

— Simplu. Ne-am despărțit. Ne-am despărțit definitiv...

Se opri puțin, apoi continuă :

— Am impresia că nici nu m-a iubit vreodată. Sau poate m-a iubit, dar în felul lui, nu știu. E un om atît de... ciudat. A plecat și gata, totul s-a terminat. Nu, să nu-ți închipui că mă tem de soarta lui. „Derbent“-ul are un echipaj de patruzeci și cinci de oameni și dacă se întîmplă ceva...

Tarumov îi mîngîia umărul zicîndu-și în gînd că omul acela trebuie s-o fi jignit cu ceva, că-i așa de nefericită

și nu poate uita... Se simțea mîndru că ea i se spovedea și îi căuta compătimirea, ca și cum ar fi vrut să-l aibă alături împotriva celui om supărător care i-a fost soț. Privirea lui căzu apoi pe filele jurnalului și lunecă pe cuvintele din radiogramă : „...își urmează drumul, nu răspunde la semnalele noastre“. Văzu în minte pălălaia focului și silueta navei trădătoare depărtîndu-se în întineric. Ceva îi zicea că aici trebuie să fie amestecat într-un fel și mecanicul Basov.

Și-l închipuia ca o namilă cu fața roșie și fioros la înfățișare, stînd la cîrmă, icnind ca un Strîmbă-Lemne și tăind cablul de remorcă. Tot echipajul, buimăcit, e pe punte, nimeni nu-și ia inima în dinți să se apropie de el. Deodată însă își aminti că nava are un comandant în subordinea căruia e și mecanicul-șef Basov, întocmai ca și ceilalți marinari și i se făcu ciudă că scena pe care și-o imaginase nu corespundea cu realitatea.

Deodată Musia se îndreptă, ridicîndu-se de pe scaun.

— Ah, ce plictiseală, spuse ea cu o voce joasă și iritată, oare să nu se fi terminat încă? Vezi, Arsen, să nu-ți scape ceva !

Se duse mai mult tîrîndu-se la locul ei, se așeză la masă și se apucă de hîrtii. El își dădu seama că l-a și uitat și că nu se gîndește de loc la impresia pe care cuvintele ei au produs-o asupra lui. Întorcîndu-se, își zări imaginea, cu capul ciufulit și căpăcelele acelea negre la urechi — pe suprafața lăcuită a mesei — și își zise că între el și Musia n-o să fie niciodată nimic. Vuietul acela monoton și trist continua neîncetat să-i vîjîie în urechi, parcă însuși năprasnicul vînt de pe mare îi pătrundea prin cască. Din cînd în cînd pocniturile descărcărilor atmosferice îl făceau să tresară și atunci lua repede tocul, dar semnalele tot nu veneau.

Ochiurile pătrate ale ferestrelor deveniră albastre, iar stelele din cadrul lor se făcură parcă mai mari și pâliră — începea să se lumineze de ziuă. Dincolo de terenul viran scînteie un fulger verde care luminează acoperișul

brutăriei ; dinspre cheiul petrolierelor apăru primul tramvai.

Deodată membranele receptoarelor începură să pîrîie. Tarumov își apăsă cu palmele casca și luă tocul. Musia sări în aceeași clipă de la locul ei și veni fuga spre el. El abia mai apucă să se întrebe iute și mirat : „Cum de a știut ?“, că aparatul pentru control de ton se și puse pe un șuierat puternic :

— Atențiune ! Către toate posturile ! Aici „Derbent“. Întoarceți îndărăt vaporul de salvare. Motonava „Uzbekistan“ s-a scufundat la 42, 36 și 18,02. Echipajul a fost salvat. Asigurați la sosire ajutorul medical. Avem oameni cu arsuri.

Urmă o pauză de o secundă și apoi un rînd scurt, grăbit : „Pentru locțiitorul politic de pe «Derbent». Basov.“

— Grozav ! strigă Tarumov, scoțîndu-și casca. Echipajul a fost salvat. Auzi tu, Musika ?...

Ea luă repede jurnalul și citi în fugă radiograma, mișcînd din buze.

— E semnată de Basov, spuse ea încet. Ei, vezi ce fel de om este ? Ți-am spus eu... Tare ciudat.

Tarumov izbucni fără să stea pe gînduri :

— Basov ăsta al tău e fără îndoială un băiat pe cînte. Gîndește-te și tu, să ai la bord petrol de Krasnovodsk ! Păi ăsta ia foc ca benzina.

— Și tu-mi spuneai că e o prostie ce zic ! observă Musia, surîzînd anevoie.

— Ei, ce era să spun ? Te vedeam că miorlăi. Acum gata — o să vă revedeți și o să fie iarăși bine. A fost între voi o neînțelegere și atîta tot. Se întîmplă. Nu, zău, dar gîndește-te ce băieți curajoși ! Hulă pe mare, vîntul împrăștie scînteile, totuși ei se apropie și îi iau la bord... Ah, ce marinari ! Petrolierul „Uzbekistan“ s-a scufundat ; păcat, firește, dar... oamenii sînt mai de preț.

— Printre ei sînt unii cu arsuri, spuse Musia încet. Poate că... tu ce crezi ?

— Nu-i nimic, nu cred să fie arsuri grave. Zi mai bine, ce e acest Basov ?

— Ți-am spus doar. E mecanic.

— Ciudat lucru ! De ce n-o fi semnat comandantul radiograma ? Ei, acum totuna e. Totuși, strașnic s-au purtat ! „Întoarceți înapoi vaporul de salvare“. Vezi tu ce-s în stare marinarii noștri ? Nu te simți mândră, Musika ?

— Ba da. Numai că sînt și răniți. Mă tem...

— Tot îi dai într-una cu „mă tem“, „mi-e frică“... Lasă, Musika, ăștia-s niște băieți, niște...

Zîmbi fericit și-și ciufuli agitat chica.

Privindu-l, îi veni și Musiei să zîmbească. Deodată el își aruncă ochii pe jurnal și căzu pe gînduri.

„Dar de ce la început s-au îndepărtat, se întrebă el pentru a zecea oară, mai întîi și-au urmat drumul, apoi s-au întors ?“

COMANDANȚII

1

Ca mulți alți marinari bătrâni, Evgheni Stepanovici Kutasov era și el superstițios. Primăvara, când ieșea cu barca cu vele în larg, la pescuit, presăra pe nisip o priză de tutun, ca să nu-și piardă sculele de pescuit. Când barca nimerea într-o zonă liniștită și vela atârna pe vergă ca o cârpă, Evgheni Stepanovici începea să fluiera încetișor printre dinți, chemînd vîntul.

Cîteodată vîntul venea într-adevăr și umfla pînza ca un balon. Atunci barca se înclina puțin și alerga sprinten. Dar Evgheni Stepanovici nici nu se bucura prea tare și nici nu cădea pe gânduri — a venit vîntul și pace. Alteori, însă, oglinda sclipitoare a mării se întindea netedă pînă la orizont, contopindu-se cu cerul incandescent și nici un fluierat nu reușea să stîrnească o cît de ușoară boare de aer. Atunci, fără a se descuraja, Evgheni Stepanovici se puneă pe vîslit.

Călătoriile acestea de unul singur constituiau distracția preferată a căpitanului Kutasov. Cîteodată însă se oprea la tejgheaua unei berării ca să stea de vorbă cu timonieri de remorchere mai vîrstnici și să le povestească întîmplări din fosta lui profesie. Părăsise de mult flota comercială și lucra acum la serviciul de statistică al Oficiului de navigație al Mării Caspice. Avea o slujbă liniștită și cele șase ore de muncă pe zi se scur-

geau plăcut în mijlocul fișierelor lungi, pline de date învechite, privitoare la transporturile din anii trecuți. Ferestrele camerei dădeau spre mare. Pe deasupra acoperișurilor plate ale caselor, puteai vedea dunga albastră a radei și fumul ușor de la vapoare. Bîzîitul ventilatorului care curăța aerul de praful arhivei îi amintea de vuietul mașinii cu aburi care, pe puntea de comandă a navei, abia se auzea.

Dar se mai întîmpla și altceva. I se întîmpla bunăoară ca în zilele de repaus să pornească pe mare și să petreacă cu privirea navele care plecau în larg, pînă piereau în zare rotocoalele fumului lor străveziu. După aceea întorcea privirea spre țărmul de care îl despărțea o fișie îngustă de apă murdară și încerca un vag sentiment asemănător cu dorul de locurile unde te-ai născut. Amintirile însă aveau în ele ceva primejdios și se temea să se aventureze în trecutul său...

Într-o zi, stînd acasă la o ceașcă de ceai, căpitanul Kutasov rupse o foaie din calendar. Poza, ce se deslușea cu greu, reprezenta un ostaș roșu cu coif care, cu baioneta în aer, amenința niște nave care plecau în larg. Dedesubt scria: „1920. Instaurarea Puterii Sovietice la Odesa”. Evgheni Stepanovici întoarse ochii spre soția lui. Natalia Nikolaevna citea o carte și fața ei proaspătă și rotundă exprima mulțumire și liniște.

Dacă ar afla tot ce s-a întîmplat în noaptea aceea, exact cu cincisprezece ani în urmă, ar mai fi oare tot atît de liniștită? Poate că nici nu l-ar mai iubi? Și, prins de un simțămînt de oroare și rușine, începu să-și amintească precipitat ce s-a întîmplat, în speranța vagă că-și va găsi poate în clipa de față o cît de mică justificare.

„Vega” era atunci ancorată în port, așteptîndu-și caricul. Albii puseseră santinele la schele, așa că se auzea de pe punte cum soldații loveau cu paturile puștilor în scîndurile debarcaderului. La cină, în salonul ofițerilor, cineva rosti cuvîntul „evacuare” și atunci începură să vorbească toți odată, dar atît de încet, ca și cum ar fi dormit cineva alături și s-ar fi temut să nu-l trezească.

— Cu oala nu spargi căldarea, încercă să-i convingă Evgheni Stepanovici. Dacă refuzăm să-i luăm, au să ne omoare... Închideți odată ușa !...

— Eu unul nu-i duc, rosti domol mecanicul-șef Greve, făcându-se alb la față. Au să mă omoare ? Să le fie de bine ! Au fost bătuți și acum se răzbună pe evreice, ai dracului porci ! Am văzut cu ochii mei...

— Da, pentru Dumnezeu, Greve ! protestă Evgheni Stepanovici agitându-și mâinile în aer. Aici, toți sîntem de acord cu dumneata, de ce-i nevoie să strigi ? Știi bine că hublourile...

Secundul lovi cu palma în masă.

— Împrăștiem echipajul, hîrîi el mînios, deschidem valvulele de inundare — și gata. Ei ?

Greve își roade unghiile.

— Acum asta nu se poate. Au să bage de seamă și ne curăță. De aceea trebuie să acționăm la noapte. Auziți, la noapte !

Evgheni Stepanovici își rotește privirile în jur. Parcă și-au pierdut cu toții mințile și e cu neputință să-i convingi. Resemnat zice :

— Bine, fie, la noapte.

Trupul lui obez era scuturat de un tremur dezgustător. Dorea să plece acasă, să bea un ceai, să se liniștească, să-și vadă nevasta. Cînd ieși în stradă, dădu de întuneric și pustiu, vîntul ridica pe caldarîm mici trîmbe de zăpadă. Evgheni Stepanovici se gîndea că oamenii se schimbă văzînd cu ochii, chiar și Greve. Ajuns acasă, el nu găsi însă de loc ușurarea pe care o aștepta. Natalia Nikolaevna trăgea cu urechea la fiecare sunet ce venea din stradă și îl privea îngrijorată în ochi. Ce putea el să-i spună ? Că la noapte va împrăștia echipajul și va deschide valvulele de inundare ale „Vegăi“ ?

Și iată că pe stradă se întîmplă ceva. Pătrunde prin obloane ropot de pași. Pe caldarîm se tîrăște ceva atît de greu, de mătăhălos, încît geamurile zăngănesc. Și peste zgomotul ăsta se aud rare lovituri masive de parcă s-ar lovi cu un ciocan de fierărie într-o placă de fontă.

Evgheni Stepanovici se îmbracă pentru a se duce în port. Natalia Nikolaevna se agată de tunică lui și în grabă îi face de câteva ori semnul crucii pe umăr. El îi desprinde brațele, se uită la ea cum tremură toată și simte cum îl părăsește voința.

Se repede glonț în cerdac și nu mai recunoaște strada. Prin fața lui înaintează în întuneric un șuvoi de oameni, licăresc pe ascuns focurile de la țigări. Oamenii ăștia mărșăluiesc în tăcere și grăbiți, umplînd toată strada și tropăind pe pietre cu picioarele lor ce se numără cu miile. Sînt albi care se retrag. Evgheni Stepanovici se ia după ei, mergînd pe trotuar, buimăcit și mut.

Pe stîlpii de la debarcader se leagănă globurile strălucitoare ale becurilor. Evgheni Stepanovici se strecoară prin mulțimea deasă de soldați și refugiați către schelele de la debarcadere unde santinelele și-au încrucișat baionetele. El este lăsat totuși să treacă, deoarece are chipiu cu cocarda de căpitan.

Iată-l stînd pe puntea „Vegăi” cu marinarii în jurul lui. Ei așteaptă ordinul, dar în loc să-l dea, el închide pe jumătate ochii ca să nu vadă cum strălucesc în lumina crudă a becurilor epoleții militarilor din patrulă...

Deodată lîngă el răsare Greve. E galben, livid la față, sfîrșit de oboseală și mînios.

— A început mai repede decît credeam, spuse îngrijorat. Trebuie să plecăm, captain. Băieții așteaptă ordinul.

Evgheni Stepanovici tresare.

— Așteaptă puțin, drăguțule, îngăimează el nedeslușit. Nu vezi ce se petrece? Și... mă întreb dacă n-ar trebui de fapt să-i transportăm?...

— De ce-ai mai venit aici, captain? spune mîhnit Greve.

În timpul acesta șuvoiul de oameni mătură bariera ce-i stă în cale la schele și se revarsă pe pasarele către punțile navelor, făcîndu-le să răsune ca de tropotul năprasnic al unei cirezi puse pe goană. Siluetele întunecate ale marinarilor s-au pîtit în bordul dinspre mal.

Unul câte unul, ei își trec, fără să se grăbească, picioarele peste copastie și, tot fără zgomot, făcându-se ghem, cad ca niște saci moi pe debarcader, de unde, prin partea mai întunecoasă, se furișează încovoiați, ca niște școlari care se joacă de-a capra.

Evgheni Stepanovici suspină ușurat. Echipajul părăsește nava fără să mai aștepte vreun ordin. Dar în același moment e cuprins de un nou acces de groază ce-i îngheață sîngele în vine. Își smulge chipiul din cap și rupe cu unghiile cocarda ce-l trădează.

— Căpitane, oprește dezertarea !

Acest strigăt aspru îl face să-și vîre capul între umeri. Ca vrăjit, își pironeste privirea în doi ochi holbați de turbare.

— Eu nu sînt căpitan, spune el peltic, cu un glas străin, gîtuit, și nu știu nimic...

— Nu știi nimic ? răsună la urechea lui Evgheni Stepanovici. Nu știi, nu, ticălosule ? Lasă că ai să știi !

O pocnitură puternică îl face să-și piardă echilibrul și să cadă pe punte ca un burduf. Printre lacrimile care îl podidesc vede carîmbul lucios al cizmei care se înalță pînă la lampasuri și mîna care smulge în grabă deschizătoarea tocului unui revolver.

— Nu trage ! zbiară strident Evgheni Stepanovici, cuprinzînd cu ambele sale mîini cizma care se smucește la atingerea lui. Nu trage ! strigă el prelung, prinzînd, în sfîrșit, piciorul și lipindu-și de el fața năclăită de sînge.

Zăcînd pe burtă, simte, fără să ridice capul, că primejdia a trecut.

— Unde-i căpitanul ? urlă ofițerul. Auzi ce te-ntreb, slugoiule ?

— E acolo... răspunde stînd în patru labe Evgheni Stepanovici și arată undeva spre dunetă.

Se ridică apoi în picioare și-și apăsă mîna pe obraz. Așa cum arată acum — însîngerat și fără chipiu — poate părăsi ușor nava. Cînd coboară pe chei, îi ajunge la urechi un vuiet de voci crescînd amenințător ; se întoarce să vadă pentru ultima oară ce se petrece pe „Vega“. Bu-

buitul împuşcăturilor îl face să tresară din tot corpul, parcă l-ar lovi cineva cu un bici nevăzut peste spatele asudat. Evgheni Stepanovici ştie ce s-a întâmplat acolo sus. Făcându-şi drum prin mulţime, gîfîind şi acoperindu-şi cu batista faţa însîngerată, se depărtează şi se opreşte abia după ce a trecut de gardul cheiului. Reze-mîndu-se de un stîlp de felinar, plînge îndelung, zguduit de suspine şi privindu-şi degetele mînjite de sînge. Nu-l doare chiar atît de tare, dar el, exagerîndu-şi durerea, geme prelung şi asta îl ajută să-şi înfrîngă neputincioasa repulsie pe care o simte pentru fiinţa lui. Pe strada principală încă se mai tîrăşte coloana celor care se retrag. Evgheni Stepanovici aude din cînd în cînd bubuituri puternice venind din întuneric.

— Staţi, canaliilor, mormăie el, întorcîndu-se cu faţa spre chei. N-o să plecaţi !

E cuprins de o furie nebună ce-i seacă puterile. Dar necunoscutul care înaintează dinspre stepă, cutremurînd văzduhul cu bubuituri de fontă, poate că e şi mai îngrozitor... Pot să năvălească la el, în orice clipă, să-l bată, s-o insulte pe Natalia Nikolaevna. Şi ce altceva poate el să facă decît să se roage de ei sau să privească cum o insultă. Ştie precis că nu va fi în stare să se împotrivească. Tare bine ar fi să ajungă un om oarecare, să renunţe la funcţia lui de căpitan...

În salonul cu mobilă de nuc continuă să ardă lampa de gaz, se aude tic-tacul pendulei din perete. Parcă nici nu plecase de acasă. La întrebările Nataliei Nikolaevna, răspunde scurt sau monosilabic :

— Greve a fost omorît... Au vrut să mă omoare pe mine, dar m-am ascuns. Oscar Karlîci a fost şi el ucis...

Avea parcă jăratric pe suflet, aşa îl ardea privirea ei drăgăstoasă de femeie devotată, şi grija cu care mîinile ei moi îl atingeau cînd îl pansa.

Stătu cîteva zile acasă, aproape fără să se mişte din fotoliu. Numai rar de tot se apropia de fereastră şi dădea la o parte perdeaua. Pe străzi era linişte.

Într-una din zile zări un soldat neobişnuit, cu coif, fără epoleţi şi cu o panglică zmeurie pe piept. Stătea,

cu picioarele depărtate, într-o atitudine de stăpîn, și citea un manifest lipit pe perote. Evgheni Stepanovici se uită la el și la trecătorii care nici nu-l băgau în seamă, înghiontindu-l cu coatele și pricepu că războiul se terminase. Îngrijorarea îi trecu, rămase numai cu o stare de apatie, ce aducea a oboseală permanentă. Trebuia totuși să trăiască și într-o zi îi spuse nevesti-si, roșind și fără să se uite în ochii ei, de parcă îi mănturisea ceva rușinos :

— Aș vrea să plec de aici... pentru totdeauna.

Fără a sta pe gînduri, ea îi răspunse :

— Cum dorești, dragul meu. Și unde să plecăm ?

Se uită la el lung, cu o privire compătimitoare, ce face inutilă orice explicație.

— Chiar și pe Caspica, îi zise Evgheni Stepanovici. Cred că acolo traficul de mănouri nu-i mai mic ca la noi. E și cald. Mie îmi place căldura.

De îndată ce zăpada se topi și dinspre mare începu să sufle un vînt cald, porniră la drum. La Batum se plimbară prin Grădina Botanică, cumpărară mandarine învelite în frunze verzi și Evgheni Stepanovici prinse viață. Avea impresia că devenise mai puțin important, că trece mai neobservat. Se prezentă la Oficiul de navigație al Mării Caspice nebarbierit, fără uniformă, cu ochelari cu șiretel și purtînd o cravată cu limbile desfăcute, așa cum o poartă bătrînii, într-un cuvînt, un mic funcționar oarecare... Ascultîndu-l pe tînărul comisar, un băiat vesel, care îi explica însemnătatea tinerii evidentei în socialism, el dădea din cap serios și atent ; îi plăcu tare mult și comisarul, și marea deosebit de luminoasă în radă, și chiar munca pe care o avea de făcut de acum înainte.

În cei cincisprezece ani petrecuți în muncă de birou, într-un singur loc, Evgheni Stepanovici îmbătrînise, își pierduse mobilitatea și își crease numeroase tabieturi. Fără să-și dea seama se speria de noul ce-l întîlnea la fiecare pas. Se uita curios pe chei la enormele nave cu fundul plat — cum arătau acum petrolierele — și totul la ele i se părea nefiresc, încurcat, deplasat de la locul

obișnuit. În locul calelor, spațiul rezervat pentru încărcătură era acum divizat în mici compartimente — tancuri. Pe punte — numai bocaporți înguste cu mici luminoare rotunde pentru observare. Pe mare, bocaportile sînt închise etanș și nava este astfel astupată ca o sticlă de bere. În secția de mașini nu mai există mașini cu aburi, ci motoare Diesel. Toate vinciurile, cabestanele și servomotorul cîrmei sînt puse în mișcare nu cu aburi, ci cu electricitate, iar aparatura pentru stins incendiul nu mai e cu apă, ci cu bioxid de carbon. Dumnezeu să-i înțeleagă! El socotea că pe „Vega” toate fuseseră instalate mai înțelept și mai rațional. Cîndva rîdea de comandanții de nave comerciale analfabeți și fusese unul dintre primii comandanți care studiasse mașina cu aburi. Și iată că acum se întreba nedumerit de ce-i nevoie pe Caspica de motonave și de stații de radio în locul posturilor cu scînteii și de bigile electrice în locul celor cu aburi de altădată.

Într-o după-amiază, după ce se potolise tăcînitul mașinilor de calculat și personalul cuviincios de la secția de statistică începuse a vorbi aproape în șoaptă, Evgheni Stepanovici fu chemat la Godoian, directorul Oficiului de navigație al Mării Caspice. În timp ce urca scările, legănîndu-se domol ca o barcă cu bordaje înalte, fu cuprins de fel de fel de temeri. Nu cumva a făcut vreo încurcătură la buletine și a fost descoperită? Ajuns în fața ușii biroului, se opri și-și aranjă haina strîmbă și scurtă.

Godoian ședea la birou, plecat peste hîrtii. El înălță capul și ochelarii îi sticliră.

— Căpitan Kutasov? Ia loc, căpitane. Unde lucrezi?

Avea o voce blîndă, calmă și un cap care părea mic și fragil pe lîngă capul de piatră al bustului de pe masă. Evgheni Stepanovici prinse curaj.

— Sînt inspector la serviciul statistic.

— Ești căpitan de cursă lungă?

— Da.

— Unde ai făcut serviciul?

— Pe cargoul „Vega”. Zece ani.

— O, e un stagiu frumos ! Trebuie să fi acumulat o bună practică în această meserie.

Godoian își îndreptă ochelarii și zîmbi. Zîmbi și Evgheni Stepanovici. Directorul Oficiului de navigație părea să fie un om minunat... Cu același zîmbet senin, directorul continuă :

— Lucrezi bine, căpitane. Se vede că experiența dumitale de pe navă te ajută în mare măsură...

— Nu-u, experiența mea nu-mi folosește aici. Statistica e cu totul altă muncă.

— Dacă-i așa, sări Godoian, suspinînd ușurat, ca un anchetator care a izbutit să stabilească punctul principal al acuzării, dacă-i așa, n-ai ce căuta în birou, e limpede.

— Și ce să fac atunci ? murmură Evgheni Stepanovici cu glasul stins.

Și din nou îi trecu prin minte bănuiala că s-o fi strecurat vreo greșeală în buletine.

Godoian se ridică și pocni cu palma peste hîrțile din fața sa :

— Treabă se găsește, căpitane ! Uite, petrolierul „Derbent“ trece acum prin ultimele probe înainte de a intra în exploatare ; zilele astea va ieși din docuri. Iată un loc potrivit pentru dumneata, nu-i așa ? Nu prea avem comandanți cu experiență.

Era o surpriză atît de mare, încît Evgheni Stepanovici nu răspunse imediat. Știa că trebuie să refuze fără să mai stea pe gînduri, dar sub privirea lui Godoian parcă nu i se dezlega limba.

— Socot că ar fi mai bine să rămîn la postul meu, începu el cu rugămintे în glas, străduindu-se să-i adauge și o blîndețe plină de sinceritate. Mi-e greu, știți... la vîrsta mea...

Godoian se schimbă într-o clipă la față, luă un aer batjocoritor, ca și cum și-ar fi dat seama numaidecît că nu are înaintea lui pe omul pe care îl căuta.

— Vrei să rămîi la birou ? Mă rog, cum crezi... zise el, privind obosit în lături și adăugă : Eu îți propun o muncă frumoasă, importantă. E-eh, căpitane !

Evgheni Stepanovici simți că roșește. Vru să-l contrazică. Cum, adică, își îndeplinește el prost treaba de mai puțină însemnătate ce-i este încredințată? Dar totodată dorea să-l vadă din nou pe acest om tânăr și energic zîmbindu-i prietenos, ca unui egal.

— Ce tonaj are „Derbent“-ul? întrebă pe neașteptate Evgheni Stepanovici, surprins el însuși de întrebarea lui. „Ca și cum aș fi gata să primesc“, își zise el speriat.

Godoian îi răspunse rîzînd :

— Opt mii de tone bruto. E puțin pentru dumneata?

— N-n-u, nu că ar fi puțin, dar voiam să știu... zise Evgheni Stepanovici, cu un zîmbet silit. Și pentru ultima oară îi sări inima din loc simțind că l-a luat gura pe dinainte. Dar Godoian se și ridică, îi întinse mîna și i-o strînse pe a lui cu o grabă ciudată :

— Prin urmare, am încheiat tîrgul! spuse el glumeț. Ei, îți doresc succes. Altul în locul dumitale ar fi primit cu amîndouă mîinile, fără să mai stea la gînduri, pe cînd dumneata... Ei, ei, căpitane!

Evgheni Stepanovici zîmbea, ștergîndu-și sudoarea de pe frunte. Încăperea liniștită de la serviciul de statistică, buletinele și cifrele, toate astea erau acum departe, parcă gonite din mintea lui de vîntul puternic de libertate ce-i suiera în urechi.

2

Omul acesta venea de departe și, ca să-i mai treacă urîtul, legă cunoștințe în vagon. Unei fete tinere din compartimentul vecin îi oferî un buchet de flori primăvăratice și o ajută să-și aranjeze bagajele în plasă.

— Îmi place să călătoresc, îi zise el, foarte degajat, nicăieri nu legi atîtea cunoștințe interesante și variate. Cînd călătorești te repauzezi, dar în același timp faci parcă și un lucru folositor — te apropii de ținta călătoriei. Datorită acestui fapt devii mai receptiv, și se

trezește interesul pentru oameni. În călătorie oamenii devin mult mai comunicativi. De pildă, acum o oră noi doi nici nu ne cunoșteam, iar acum stai și mă ascuți de parcă ți-aș fi un vechi cunoscut. Iar dacă aș fi încercat să intru cu dumneata în vorbă pe stradă, cu siguranță că te-ai fi ofensat. E și timpul de altfel să facem cunoștință, mă numesc Kasački și-s ofițer secund în marina comercială.

Stăteau amîndoi la fereastra deschisă a vagonului. În zare începuseră să se profileze sondele petrolifere și marea sclipea în depărtare ca o fișie de oțel. Kasački întorcea politicos capul de cîte ori trăgea un fum de țigară, pentru ca să nu-i vină în față interlocutoarei sale. Ea îl privea cu curiozitate și rezervă. Cu curiozitate, deoarece mișcările lui, ca și felul lui de a vorbi, aveau ceva neașteptat și repezit și deoarece nu izbutea absolut de loc să-și dea seama, nici măcar cu aproximație, ce vîrstă are. Cu rezervă, deoarece observase că o privește din cînd în cînd foarte atent, de parcă ar vrea s-o cîntărească, iar cînd se întorcea și privea pe fereastră, avea tot timpul senzația că îi urmărește fiecare mișcare.

— Eu mi-am petrecut cea mai mare parte a vieții mele călătorind și am parcurs pînă acuma jumătate de glob, în lung și-n lat. Gîndurile marinarului sînt întotdeauna îndreptate spre punctul terminus al cursei sale. Acolo începe pentru el o nouă pagină din viață. Ce poate fi mai încîntător decît o noapte petrecută într-un port necunoscut din sud? Vii din larg și vezi deodată în jurul tău luminile de la țărm, care se oglindesc toate în apă și fac ca din adîncul mării să țîșnească șuvoaie întregi de lumină. Nava acostează la chei, începi să auzi voci care vorbesc într-o limbă necunoscută, vezi siluetele bizare ale clădirilor, coroane de copaci nemaiîntîlniți. Te cuprinde dorința să pătrunzi cît mai repede în acest oraș, unde nu ți-e dat să petreci decît o singură noapte. Și pentru că n-ai la dispoziție mai mult decît o singură noapte, te simți parcă abia venit pe lume și acest oraș străin devine pentru dumneata un fel de ju-

cărie atrăgătoare. Te asigur că trăiești o stare sufletească cu totul deosebită, în care intră numai curiozitate și o seninătate lipsită de griji, altceva nimic.

— Da, trebuie să fie plăcut, zise fata, închizând puțin ochii și umezindu-și buzele cărnoase și foarte rubinii. Mai povestești-mi ceva. Nu sînteți cumva poet?

Kasațki își scoase repezit chipiul și-și trecu degetele lungi prin păr. Ea observă cu mirare că e complet cărunt.

— În tinerețe am scris versuri, dar acum... m-am lăsat, răspunse el rîzînd voios. M-am supus autocriticii și m-am lăsat păgubaș. Ca și de multe altele încă, despre care nici nu merită să mai pomenesc. Dar dumitale îți plac versurile?

— Îmi plac. Mai povestești-mi ceva. Ce mult vă invidiez că iar luați drumul mării!

— Degeaba, în meseria noastră, ca în oricare altă meserie, există etaje și există subsoluri. De data asta trebuie să cobor la subsol, aș zice chiar în tină. Plec pe Caspica și va trebui să mă îmbarc pe un petrolier. Caspica este o mare interioară unde n-ai nici orașe necunoscute, nici curse noi. O arșiță feroce, țărmurile — niște pustiuri, iar încărcătura e inflamabilă. Sînt numit pe „Derbent” — unul din petrolierele de construcție recentă. Petrolierele acestea sînt niște cisterne plutitoare, de dimensiuni gigantice. Niște originale aziluri de noapte maritime. Li se zice așa deoarece marinarii nu rămîn multă vreme pe ele, ci fug sub diferite pretexte. E și greu să poți rezista la monotonia ucigătoare a aceluiași și mereu aceluiași curse, de-a lungul cărora îndatoririle sînt împărțite și învățate pe de rost ca rolurile într-o piesă de care ți s-a făcut lehamite. Iar pauzele sînt scurte — escală de trei ore cît ține umplerea tancurilor. Nu-i cazul să mă invidiezi.

— Săracu! zise fata cu compătimire. Dacă vă plac atît de mult ținuturile îndepărtate, de ce vă duceți acolo?

— Da, o să-mi vie greu, continuă cu melancolie Kasațki, de parcă n-ar fi auzit întrebarea. Pe uscat, eveni-

mentele buimăcesc oamenii. Oricine ai fi, fiecare zi îți rezervă o surpriză, cît de mică. Pe cînd eu n-am să pot face altceva decît să ascult radio și să citesc din cînd în cînd gazetele. De altfel și pe mine mă pot aștepta surprize. Sînt surprize și surprize. De curînd a luat foc pe Caspica petrolierul „Partizan“, poate ai auzit?... Asta-i...

Vorbea rar, cu pleoapele pe jumătate lăsate și cu un aer trist. Fata oftă.

— Nu fiți mîhnit, spuse ea, atingîndu-i prietenos brațul.

Kasațki tresări.

— Mă gîndeam tocmai la ce mă așteaptă. De sărbătorile mari vasul va rămîne la chei și timpul rezervat pentru escală va fi poate prelungit cu vreo jumătate de ceas. Pe chei vor veni mai multe femei ca de obicei. Toată grija lor sînt bineînțelese soții, tații, frații pe care îi văd doar cîte trei ore la cinci zile. Dar pe mine nu va veni să mă întîmpine nimeni. Sînt singur. Făcu o pauză. Singur cuc... Mă ierți, te rog, nu te plictisesc?...

— Nu, nu, continuați, continuați spuse ea. Uitați-vă, apune soarele!

Soarele scăpăta pe după dealurile brune și nouașii de deasupra lui se colorară în roz. Fata se rezemă de pervazul ferestrei și vîntul îi flutura părul. Kasațki o privea iscoditor dintr-o parte, cu atenție.

— Tare ciudat mai e omul, începu el iar să vorbească, nu încetează niciodată să viseze. Și cînd voi fi pe mare voi continua să visez, să visez țărmul, ca și cum aș avea pe cineva care mă așteaptă acolo.

În compartimentul fetei se juca domino și se rîdea zgomotos. Un flăcău cu fața oacheșă scoase capul pe culoar și strigă:

— Jenia, nu vii înăuntru? E vesel aici la noi.

Fata răspunse, puțin enervată:

— Nu, jucați fără mine!

Kasațki spuse repede:

— N-ai vrea să mergem să bem ceva? Aici e groaznic de cald.

Străbătura câteva vagoane, fără să-și vorbească. Pe platformele de legătură dintre vagoane, o sprijinea, strângându-i cu putere brațul mai sus de cot. Când ajunseră în vagonul-restaurant, el comandă vin și țigări. Ea bău tăcută un pahar. El o întreabă cine este. Ea surîse.

— Sînt studentă la Institutul de petrol. De fapt sînt deja inginer.

Kasaŭki făcu o grimasă de nerăbdare. Timp de câteva minute păru că-și adună gîndurile.

— Ce mult schimbă tehnica aspectul și spiritul unei profesii! zise el. Uite, să luăm chiar profesia mea de marinar. Corabia cu vele a fost inventată încă în epoca de bronz. Vela trebuie să fi fost atunci o piele de capră întinsă pe o cruce de lemn. Oamenii erau pe vremea aceea marinari îndrăzneți. Meseria lor era extraordinar de grea, dar cu siguranță că o socoteau atrăgătoare. Navigația cu vele s-a dezvoltat de-a lungul mai multor mii de ani și totuși a rămas mereu la aceeași velă aflată cu totul la voia vîntului. Oamenii au trebuit să lupte cu elementele naturii și marea era pentru ei ceva misterios, înfricoșător. Ea îi hrănea, ea zvîrlea pe țarm comori și tot ea uneori îi ucidea. Viața marinarilor era întotdeauna învăluită în misterul aventurilor romantice. Dar iată că într-o bună zi un mecanic englez, Fulton, pune pe o goeletă cu vele un motor cu aburi. Și din ziua aceea navele încep să navigheze și împotriva vîntului. Erau încă greoaie și se mișcau ca broaștele țestoase. Elicea semăna cu un tîrbușon. Se credea că sub forma asta lungă se va înșuruba mai ușor în apă și va avea putere mai multă să împingă nava.

Dar ce se întîmplă? Într-o zi se produce o avarie: se rupe din elice o bucată de spirală. Avaria s-a produs în larg și nu se putea face nici o reparație, așa că s-au văzut nevoiți să folosească numai cît a rămas din elice, și rezultatul?... Nava și-a mărit viteza aproape de două ori. Așa au apărut elicele cu pale. Marea a început să se dea bătută încetul cu încetul. O dată cu apariția radiocomunicațiilor au dispărut și misterele naufragiilor. Face să te uiți astăzi la petrolierele noastre.

Parcă îți vine greu să le mai zici corăbii. Ți vine mai curînd să le zici fabrici de viteză, mijloace de transport. Ca să le scufunzi nu-i de-ajuns nici furtună, nici uragan, ar fi nevoie de o întreagă catastrofă meteorologică. Iar echipajul lor este alcătuit nu din marinari, căpitani, timonieri, ci din muncitori, tehnicieni, ingineri. De pe vremea lui Fulton și pînă azi n-au trecut nici o sută de ani și marea — gata, și-a pierdut puterea asupra oamenilor. Nu-i grozav ?

Kasațki își bea vinul și ochii îi scînteiau de plăcere. Vedea că partenera lui îi soarbe fiecare cuvînt, simțea vraja pe care o exercitau asupra ei vorbele lui curgătoare, alese. Deodată își aminti de flăcăul cel oacheș din compartiment și surîse. „Trebuie să fie tătar“, gîndi el.

— Tovarășii dumitale de drum te așteaptă, zise el pe neașteptate, nu vrei să te întorci în compartiment ?

— Nu, nu, vă ascult. Spuneți că spiritul profesiei dumneavoastră s-a schimbat ? Ce s-a întîmplat ? Și-a pierdut romantismul ?

— Da. Tehnica navigației a fost la început creația marinarilor. Toți trăiau pe mare, o iubeau și pînă la urmă își terminau probabil viața în apa ei sărată. Dar iată că a apărut inginerul german Diesel, care nu știu dacă a fost vreodată pe mare și chiar dacă a fost, n-a cunoscut, cred, decît cabina de clasa întîi ; aceasta însă nu împiedică astăzi „Derbent“-ul să atingă cu ajutorul motoarelor Diesel viteza de treisprezece noduri. Modelele de nave se experimentează acum în bazine speciale, amenajate în laboratoare, unde se produc în mod artificial curenți de apă, valuri minuscule, și așa mai departe. Se prea poate ca oamenii din aceste laboratoare nici să nu fi văzut vreodată o furtună adevărată, să fi luptat cu ea, să fi încercat pe spinarea lor loviturile ei. Și cu toate acestea mijloacele de transport pe care ei le proiectează și le construiesc nu se tem de furtuni. Romantismul mării nu-l mai găsești astăzi decît în cuterele de pescuit și el încîntă poate numai pe turiștii din orașele de pe continent. Și să știi că e mare păcat !

Își termină vinul și dădu paharul la o parte.

— Nu sînt de acord cu dumneavoastră, spuse deodată fata. Oamenii depun și astăzi o muncă grea, ingrată pe navele cu vele. Nu pot stăpîni marea și sînt bucuroși cînd au norocul să ajungă cu bine la țărm. Iată care este, după mine, romantismul lor. Dar asta nu constituie decît o bucurie de moment, zilele lor în general sînt grele și plicticoase. Mie îmi place mai mult romantismul izbînzilor, al scafandrilor care scot navele înecate tocmai în fundul mării, al spărgătoarelor de gheață care răzbesc în Arctica. Asta-i viața ! Important este că posibilitățile omenești nu cunosc margini. Astăzi — pe fundul mării, mîine — sub ocean sau la Polul Nord. Poate că asta am s-o realizez eu... sau dumneavoastră. Cine știe ? Nu, lupta cu natura abia se încingă. Și ne așteaptă sumedenie de victorii ! Cînd ați vorbit despre elice, mi-a plăcut tare mult. Dar apoi ați stricat totul, încheie ea strîmbînd din buze fără răutate.

Kasački lăsă capul în jos.

— Ai dreptate, spuse el smerit, sînt un marinăr necioplit, ignorant și atîta tot...

— O, nu. Sînteți foarte, foarte inteligent ! Numai că nu vedeți romantismul acolo unde trebuie.

Tăcură, se priviră și izbucniră în rîs.

În compartimentul fetei jocul de domino continua. Flăcăul cel oacheș puneă pietrele, lovindu-și cu putere palma de banchetă. Loviturile răsunau violent și asurzitor, ca niște împușcături.

— Mai încet, Husein, spuse cu blîndețe un bătrînel, așezînd în fața lui pietrele în chip de gard, poate că alături se doarme...

— Niçi dracu nu mai vede aici, exclamă flăcăul, amestecînd pietrele. E întuneric. Gata ! M-am săturat.

Se ridică, scuipă pe fereastră și se așază la loc.

— Ascultați, începu el, trăgîndu-se mai aproape de vecinul său, sînteți doctor, mi se pare. Nu-i așa ?

— Da, sînt.

— Spuneți-mi atunci ce-i aia patima beției ?

— Adică cum, patima beției? Alcoolismul, vrei să spui?

— Mă rog, fie și alcoolismul, totuna e. Ei, ce-i? O boală, ori ba?

Doctorul își mângâie bărbuța.

— Fără îndoială că da. Obișnuirea organismului cu alcoolul merge mână în mână cu otrăvirea și degenerarea țesuturilor. E o boală grea. Și bagă bine de seamă, ea se transmite prin ereditate!

— Și cum se tratează această boală?

— Din păcate nu există decât un singur mijloc eficient, răspunse doctorul, zâmbind, să te lași de băutură.

— Bun mijloc!

Flăcăul își întinse picioarele, se rezemă de perete și tăcu. Țigara îi era pe terminate și, în întuneric, se părea că ține între dinți un tăciune.

— Așadar, dumneata bei? se interesă doctorul.

— Să zicem că da.

— Lasă-te, Husein. Neapărat să te lași!

— Nici o grijă...

Tăcură amândoi. După puțină vreme doctorul își luă de sus coșul cu mâncare. Își întinse frumușel un ziar pe genunchi și scoase din coș niște ouă tari, pâine și un pui. Dădu cu mâna peste sticla cu votcă, dar o lăsă la locul ei și închise repede coșul.

— Minunată pasăre, spuse el mestecând o bucată de pui. Vrei o bucățică?

— Nu vreau, răspunse Husein. Ascultă, doctore.

— Ei?

— Poate fi judecat cineva pentru faptul că-i bolnav?

— Nu înțeleg.

— Foarte simplu! Dumneata, de pildă, suferi de patima beției sau, ca să zic ca dumneata, ești alcoolic, ai două-trei absențe nemotivate și pentru asta ești judecat de o comisie de judecată tovarășească cu un acuzator la masa roșie și așa mai departe. E just?

— M-m... Sigur că-i just. Adică, vorbesc în general. Că vezi dumneata, Husein, noi numim alcoolismul

boală în sensul că este însoțit de fenomene de boală, otrăvește organismul și așa mai departe. Dar depinde de dumneata să pui capăt acestui lucru, să încetezi de a mai bea alcool. Dacă n-o faci, ba pe lângă asta mai calci disciplina, sigur că vei fi judecat. Judecat nu pentru că ești bolnav, ci pentru că n-ai voința să te vindeci. Înțelegi ?

— Foarte simplu !

— Trăiești într-un colectiv, Husein, iar într-un colectiv lipsa de bunăvoință este egală de multe ori cu un delict. Trebuie să faci un lucru și nu-l faci — e un delict, un delict așa-zis pasiv, totuși... delict.

— Ajunge. M-am lămurit !

— Sper că nu pe dumneata te-au judecat ?

— Ba poate că da !

— Și pentru ce ?

— Păi pentru asta, na.

Husein se ridică și astupă cu trupul lui mare toată fereastra. În compartiment se făcu întuneric de-a binelea.

— M-au condamnat rău, spuse el oalm. M-au zburat afară din Comsomol, m-au concediat de pe navă. Ce mai sînt eu acum ? Un izgonit cu pecete de lumpen...

— Nu vorbi prostii, zise doctorul cu asprime. Ia zi, cum s-a întîmplat ?

— Simplu de tot. Cu mine, doctore, e așa : lucrez o lună, două, ba chiar și trei, și uit pînă și ce miros are spirtul. Pentru că-mi cunosc slăbiciunea și-mi zic : ho ! Dar din păcate, boala asta zace în mine. Zace și pîndește momentul cînd am să mă las moale și n-am să mai pot rezista. Pentru că am cîteodată stări cînd sînt nemulțumit de mine și mi se pare că și ceilalți mă privesc chiorîș. Și fără ciocniri nu se poate nici în prietenie, nici în muncă. Ei, și atunci sari la oameni. Nimic nu-ți mai place și nu mai vezi nicăieri nici o licărire de speranță.

— Păi ăștia-s nervi. Spune-mi, pentru ce ai fost judecat ?

— Dă-mi voie. Eu la navă sînt motorist. Și pe o navă mașina ocupă locul întîi, așa că eu sînt un om de care e nevoie. Cunoște mașina din practică, din experiență, sînt obișnuit cu ea, nu ca mecanicul de navă care mai întîi a învățat, a studiat mașina din cărți și abia pe urmă a căpătat practică. M-ar fi interesat și pe mine să aflu la ce folosește cutare sau cutare, dar cum să ajungi să afli ceva dacă mecanicul-șef îți zice : tu fă ce-ți spun. Treaba mea e să execut. O dată m-am ținut de el : de ce așa, de ce pe dincolo ? Mi-a tăiat vorba : tu fă și nu întreba ! El n-are interes ca eu să știu, din moment ce el știe și se bizuie pe dînsul. Și pe mine asta mă rodea. De ce ține cunoștințele numai pentru el ? Cred că și eu aș putea pricepe lucrurile la fel de bine ca și dînsul. Ei, și pe chestia asta, ne-am luat la hartă în timpul unei escale în port. Atunci mi-a venit clipa aceea de slăbiciune... pe scurt, nevoia să beau. M-am dus pe loc.

— Și nu te-ai mai înapoiat la bord ?

— Nu, nu m-am mai înapoiat. De cum am intrat în cîrciumă, burduf m-am făcut cît ai clipi și am devenit fiară. Cînd mă îmbăt sînt ca turbat și mă pot lega de oameni fără nici un motiv. În plus de asta trebuie să știi, am o putere grozavă. Au încercat tovarășii să mă domolească și a ieșit un tărăboi că nici nu vreau să-mi mai aduc aminte...

— Ai bătut pe cineva, sau ce ?

— Da, și asta. Am fost judecat mult mai tîrziu, cînd nava s-a întors înapoi. Au adunat atunci tot echipajul la colțul roșu, pe mine m-au așezat deoparte, așa cum e regula. Locuitorul politic a fost acuzatorul... „El (adică eu), spunea, aduce apă la moară dușmanului de clasă“. A vorbit mult, dar mie nu mi-a fost de loc rușine și m-am înrăit și mai tare, și n-am mai vrut nici să mă apăr... Rușine mi s-a făcut abia acum, aici...

— De ce acum ?

— Pentru că dumneata m-ai lămurit cum trebuie. Iaca, un om ca toți oamenii, stai și rozi un picioruș de pui... Și ce bine mi-ai explicat !

— Ciudat om mai ești, zise doctorul zâmbind. Și încotro călătorești acum, dacă-mi dai voie să te întreb?

— Plec să lucrez pe o nouă motonavă, îi zice „Derbent“. Mă trimit cadrele. Ei speră că la noul loc de muncă am să mă las de băutură. Le-am promis, parcă ce mă costă?...

— Nu, nu, trebuie să te lași neapărat, zise doctorul tușind, trebuie să te stăpânești.

— Am înțeles. Ai vorbit destul de bine adineaori. Mai bine nu se poate... Ajunge...

Deasupra capetelor lor se aprinse lumina. Husein stătea în mijlocul compartimentului cu mâinile la spate. Era trist și părea că trage cu urechea.

— Unde o fi dispărut Jenia? spuse el. O fi tot cu măgădăul acela?

— Îți place? Întrebă doctorul zâmbind.

Husein plecă capul fără să răspundă și ieși pe culoar...

Trenul se apropia de gară. Pe fondul întunecat al cerului luminile sondelor petrolifere sclipeau ca niște stele mari, gălbui. Jenia, aranjându-și din mers părul, venea repede pe culoar. Zărindu-l pe Husein, se opri și se întoarse cu fața spre fereastra deschisă. El văzu că-și ștergea ochii cu batista și se apropie de ea, rămânând în spatele ei.

— Dă-mi voie să mă uit la dumneata, îi spuse el brutal. S-a întâmplat ceva, Jenia?

— Lasă-mă, îi răspunse ea încet, o să-mi treacă... Nu vreau să observe cineva...

Husein îi luă mâna.

— Nu te vede nimeni, e întuneric. S-a legat de dumneata, ia spune!

— Nu-i nimic, răspunse ea, suflându-și nasul cu furie. Ce mizerabil... Dar, te rog, nici un cuvânt!

— Te-am chemat atunci și n-ai vrut să vii, îi reproșă Husein. Și unde-i el acum?

— Pe platformă... Nu cumva însă să-ți treacă prin minte să-i spui ceva...

— Nu-i spun nimic, zise Husein și scoase din buz-

nar un pitac de aramă pe care îl zvârli în sus și îl prinse în palmă. Știi ceva? Intră în compartimentul duminicale, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Înțelegi?

Ea îl fixă cu privirea.

— Ce vrei să faci?... Husein...

— Am să-l desfigurez așa cum a făcut Dumnezeu cu broasca țestoasă, răspunse el încet, cu un aer preocupat, atîta tot.

— Ai înnebunit?

— De loc...

— Nu cumva să îndrăznești! și se agăță de mîneca lui, șoptind cu desperare: Te implor, să știi că țiip, dacă...

— De ce te frămînti? Întrebă Husein mirat. Dacă te supără, n-am să-l ating. Deși n-ar strica.

— Nu, nu, te rog. Ce sălbăticie! Era aproape să-l pîlmuiască chiar eu, zise ea și dădu din umeri.

— Păcat că n-ai făcut-o...

— Nu, acum sînt încîntată că m-am stăpînit. M-am smucit și am plecat, zise ea și, apropiindu-se conspirativ cu fața de Husein, adăugă: Acum dumneata m-ai speriat mai tare. Sălbaticule! Numai nu pleca de lîngă mine, s-ar putea să vină.

Husein o privi chionîș și începu să se joace distrat cu pitacul. Ea stătea lîngă el și-l cerceta din ochi cu interes.

— Ascultă, spuse în cele din urmă, ce-i cu moneda asta?

— Asta? Întrebă el, desfăcînd palma și apoi, strîngînd imediat la loc pumnul, vîrî banul în buzunar și răspunse: Un pitac obișnuit...

— Văd, zise Jenia cu ironie.

— Cu el lovești mai tare... îi explică el fără chef.

Fata făcu ochii mari și deodată izbucni în rîs. Rîdea întoarsă către fereastră, acoperindu-și fața cu mîinile. După ce rîse cît putu, răsufală și-și mușcă buzele.

— Iartă-mă, șopti ea, silindu-se să-și înăbușe rîsul, mi-e imposibil să mă rețin, ești pur și simplu un spin-tecător!

Apoi dintr-o dată deveni serioasă și spuse din inimă :

— Totuși îți mulțumesc, ești un bun tovarăș. Acum o să coborâm împreună și ai să mă ajuți să-mi duc bagajele. Ce bine că ne-am cunoscut. Peste câteva zile am putea să ne întâlnim. Vrei ?

— Vreau, mornăi Husein, scoțându-și încetișor mâna din buzunar și privind în jur. Mi se pare că vine cineva.

Kasațki trecea prin vagon fluierând încet. La lumina becurilor părea mai tânăr și mai zvelt. Mergea, bocănind înadins cu tocurile la fiecare pas rar pe care îl făcea și își ținea umerii dreupți, pozând. Ajungând în dreptul lui Husein, se uită la el cu o privire senină și candidă care parcă spunea : „Mie nu mi-a mers, încercă acum tu. Nu scăpa ocazia, tinere !“

— Ce tip obraznic, lua-l-ar dracu ! exclamă Husein petrecându-l cu privirea. Tare aș fi curios să știu cine-i.

Trenul trecu în goană printre șiruri lungi de vagoane de marfă, huruind la macazuri. Pe fereastră se vedeau defilând în zbor șiruri de lumini și siluetele întunecate ale rafinăriilor de petrol, învăluite în rotocoale de fum. Kasațki ședea lângă ușă, pe valiză.

— Stepă, arșiță și fum, spunea el însoțitorului de vagon. Păi unde-i ținutul înfloritor ? Și acum, poftim : orașul ăsta afumat. Curată înșelătorie acest exotism.

Se amuza de tăcerea ursuză a însoțitorului și-i cerceta pe pasageri cu ochii săi zâmbitori și vioi.

Observându-l fără ca el să bage de seamă, Jenia îi șopti lui Husein :

— Omul ăsta n-are pic de rușine, s-a uitat acum la mine și a zâmbit. Știi, mi-e frică de el...

În noaptea în care noul petrolier „Derbent“ ocupă pentru întâia oară un loc la chei, iar viitorul lui comandant, Evgheni Stepanovici Kutasov, dormi pentru ultima oară acasă, Basov, șeful mecanic proaspăt numit

pe „Derbent“, hoinări pînă în zori fără nici o țintă pe bulevardul de pe litoral.

Părea cam amețit de băntură și foarte îngîndurat. Cînd se apropia de apă și-și aprindea o țigară, cînd se așeza pe o bancă și se uita îndelung la stele printre crengile salcîmilor.

Pe la revărsatul zorilor, cînd luminile din radă se stinseră și secera lunii se înecă în mare, se propti cu coatele de parapetul cheiului și scuipă printre dinți într-un val ce se sparse de dig.

— Mi-am stricat viața, spuse el încet, o viață pierdută... N-am avut noroc.

Și-și răscoli amintirile, re trăind diverse episoade din trecut și străduindu-se să găsească pricina nefericirii sale. Se gîndea la oamenii care i-au fost aproape și dintre care nu mai are acum pe nimeni. Nu se putea obișnui cu ideea că ei locuiesc cu toții în acest oraș, și cu toate acestea n-are la cine să se ducă și e silit să-și petreacă noaptea pe bulevard.

Bunăoară inginerul Iakov Neiman. Ce frumos i-a zîmbit atunci cînd s-au întîlnit pentru prima oară la docuri! Pe vremea aceea Neiman era vesel, avea obraji rumeni, era guraliv și glasul lui răsuna ca un gong pe cheiuri.

S-au împrietenit în perioada reparațiilor de iarnă a navelor. Iarna, docurile se aflau în mare fierbere. Veneau zeci de nave la reparat și înțesau cheiurile. Secțiile de reparație lucrau în trei schimburi. Pe platforme și pe căile de acces mișunau ofițeri, piloți, comandanți, mecanici. Ei ofereau țigări inginerilor buimaci de oboseală, aducînd vorba la fiecare trei cuvinte despre aceeași chestiune: dacă nu s-ar putea cumva executa comanda lor peste rînd.

Brigada lui Basov fusese trecută la repararea motoarelor unui mare petrolier. După ce sunase sirena, brigada lui se adunase pe punte. Il așteptau pe Neiman, inginerul docurilor, care zăbovea. Mecanicul-șef al petrolierului se plimba de-a lungul punții privind spre dană. Basov vedea că mecanicul e furios pe Neiman

că-l face să aibă arția timpului morții și că e gata să-și verse necazul asupra lui, a lui Basov.

Neiman apărură pe navă peste vreo două ore. Tîrîndu-și cu greu picioarele, urcă schela și intră la bord.

Basov se aplecă spre el și se uită la fața lui.

— Ești bolnav, nu poți lucra, îi zise el îngrijorat, uite, ți-s buzele livide... Și oamenii mei stau fără lucru. Ce-i de făcut?

Tăcu, atent la respirația grea a lui Neiman. Ardea de dorința de a lua asupra sa răspunderea, numai ca să se poată trece fără întîrziere la lucru.

— Mă angajez eu să predau comanda, zise el repede. N-avea grijă, o să fie totul în regulă. Că doar n-o fi mare filozofie. Nevoia îl învață pe om.

Inginerul abia putu să-și deschidă ochii umflați.

— Crezi că ai să poți? Nu te cam pripești, dragul meu? Îl întrebă el pe Basov, care stătea în fața lui, privindu-l ca prin ceață, cu ochii plini de îndoială și speranță. Lucrezi aici de puțină vreme. Făcu o pauză dar, întrucît nu-i veni nimic altceva în minte, zise: Fie, apucă-te de lucru... Și își văzu de drum.

Brigada coborî la mașini. În timp ce montorii scoteau piesele defecte, Basov trase o fugă pînă la remorcherul intrat în reparație la dana vecină. Aici, șeful de brigadă Bronnikov îl aștepta la rîndul său pe inginerul Neiman.

— Neiman s-a îmbolnăvit, îi spuse Basov. Ai la tine lista de reparații? Da? Atunci demontează motorul. Executăm noi singuri comanda.

Bronnikov își împreună consternat mîinile.

— Ce, ai înnebunit? Să-l înlocuiesc eu pe inginer? Cum asta, păcatele mele?

— Ce vrei, să ținem în loc reparațiile? strigă Basov, pierzîndu-și răbdarea. Ei, fir-ar al dracului, hotărăște mai repede! Parcă ai fi un iepure, Bronea, așa tremură pielea pe tine.

Întorcîndu-se la petrolierul lui, Basov văzu cum Bronnikov aleargă prin dană, să-și adune lăcătușii. El nu mai avea acum nici o îndoială că va fi în stare să

execute comanda. Îl îngrijora doar faptul că Bronnikov are oameni puțini și se cam teme, așa că s-ar putea ca din cauza asta lucrurile să nu iasă cum trebuie.

După ce piesele defecte fură demontate, Basov se duse la serviciul tehnic. Aci află însă că toți proiectanții sînt ocupați și n-are cine să se apuce să întocmească schițele.

— Păi n-am oameni, spunea șeful secției dînd din mîini, n-am și gata. Am încheiat orice discuție ! și încercă să-l ocolească pe Basov, care-i barase drumul.

Basov se uită la el, îl văzu nervos, dădu din umeri și zise cu hotărîre :

— Dați-mi hîrtie și am să fac eu schițele. Doar nu putem ține reparațiile în loc !

Se întoarse pe petrolier cu un sul de hîrtie și se instalează într-o cabină pe care o găsi liberă. Bronnikov veni repede de pe remorcher la el, furios, ca omul care nu-i sigur pe el, ci s-a lăsat doar convins.

— Ce să fac cu toată grămada asta de piese ? zbieră el la Basov. Serviciul tehnic nu vrea să întocmească schițele.

— O să le întocmim singuri, îi răspunse Basov, prinzînd cu pioneze o coală de hîrtie pe o scîndură.

Fără ca Bronnikov să observe, el îl urmărea cu privirile, străduindu-se să pară indiferent. De fapt era emoționat și el.

— Ce, ești nebun ? sări Bronnikov furios. Cu tine omul poate ușor intra la apă, zău așa !

— Tu înseamnă dimensiunile, îi spuse calm Basov.

Lucrură pînă seara tîrziu. Bronnikov se mai liniști ; se duse să ia dimensiunile pieselor, apoi alergă la magazin să cumpere de-ale mîncării.

Cînd isprăvîră și ieșiră din cabină, afară era întuneric și pe cer luceau stelele, atît de luminoase iarna. Prin ferestrele luminate ale clădirilor unde se aflau instalate atelierele docurilor răzbătea un vuiet intens, trepidant. Pe punțile înalte și întunecoase ale navelor țîșneau ici, colo scînteii verzi de la aparatul de sudură.

— Nu trebuie să predăm lucrarea fără Neiman, îl imploră Bronnikov pe Basov, apucându-l de braț, o să mai dăm de bucluc. Zău, lasă, Sașa.

Nu mai era furios și înciudat pe el însuși, dar se temea de neplăcerile care ar putea urma. Basov îl cuprinsese de talie.

— Ai uitat proiectele pe care le făceam în școală? zise el zeflemitor. Le predam cu curaj pentru că știam că n-au să fie folosite. Dar chiar n-am învățat nimic din ele?

Predară schițele la serviciul tehnic și, la poarta uzinei, se despărțiră.

Neiman se prezentă la uzină în ziua în care atelierul urma să livreze brigăzilor piesele gata lucrate. Neiman era încă palid și, frecându-și mâinile înghețate, se întorcea tot timpul cu fața la soare.

— Am zăcut de mi s-a urât, zise el bine dispus lui Basov. Cum merg treburile pe petrolier?

— Serviciul tehnic a fost prea aglomerat, îi răspunse Basov, și-am executat noi singuri schițele.

— Bravo! Ei, să le vedem mai repede și să le predăm.

— Le-am predat în aceeași zi. Astăzi trebuie să mi se livreze piesele.

Neiman începu să fluiera preocupat și se uită cu coada ochiului la Basov. În clipa asta parcă aducea puțin cu Bronnikov, când fusese cuprins de teamă.

— Probabil că o parte din piese nu au intrat încă la dimensionare? întrebă Neiman încet și Basov înțelese ce se ascundea în dosul acestei întrebări diplomatice: „Ești sigur de ce-ai făcut? Poate s-ar mai putea opri. Dacă ai greșit?”

— Ți-am spus doar că astăzi vor fi gata, spuse Basov. Atelierul mi-a promis să ni le livreze către orele două.

„Nu te amesteca, îi răspunse el cu alte cuvinte lui Neiman, știu tot și vreau să risc.”

Neiman înțelese. Îl bătu pe Basov pe umăr și fața i se însenină.

— Mi s-au îngrămădit între timp o mulțime de treburi la administrație, îi zise el bine dispus. Ai să conduci singur montajul. Bine ?

Către amiază serviciul tehnic livră într-adevăr piesele și brigăzile începură să le monteze. Basov supraveghea lucrările. I se păru la un moment dat că oamenii ar putea fi repartizați altfel. Din brigada lui Bronnikov lipseau câțiva ; Basov îi trimise o parte din montorii lui. În compartimentul mașinilor se făcu mai mult loc.

Ridică primul piston ; pistonul rămase atârnat de lanț — pinioanele macaralei mobile erau înțepenite. Basov dădu dispoziție ca pistonul să fie coborât pe grătar, se sui singur la grinda pisicii și ceru să se ungă pinioanele cu petrol. Examină personal fiecare piesă ; se mînji cu ulei mineral și năduși. Atît de calm făcea totul încît ai fi zis că nu se grăbește de fel.

Montorii erau încruntăți, dar se supuneau ordinelor fără să scoată o vorbă. Cînd fu ridicat primul piston, Basov se uită la ceas. La macara lucrau trei oameni și parcă se stinghereau unul pe celălalt. La motor, dimpotrivă, erau puțini și se speteau cu treaba.

Pistonul fu coborât și blocul înșurubat. Basov chemă pe unul dintre cei ce lucrau la macara și-l trimise jos, să ajute la fixarea bielei. Montorii șăguiau : „Asta e cronometraj, nu mai e montaj“.

Fu ridicat al doilea piston. Cursorul macaralei lunecă de data aceasta repede pe grindă. Montorii se grăbeau. Îi supărau opririle, temîndu-se că vor cîștiga prea puțin. Basov urmări întreaga operație de fixare a bielei. Ea le luă zece minute.

Cu cel de al treilea cilindru terminară treaba în opt minute. Montorii lucrau tăcuți, cu un fel de concentrare rar întîlnită.

Neiman intră în compartimentul mașinilor. Se uită cum și la ce se lucrează, fără să-l strige pe Basov.

Fu instalat și arborele cu came precum și alte piese care cereau să fie foarte minuțios montate. Basov repartiză din nou oamenii altfel decît înainte, Acum, el

aproape că nu mai puneă mîna pe nimic pentru ca să poată observa și conduce. Deodată îl zări pe Neiman și se urcă sus la el.

— Ai văzut cum i-am repartizat ? îl întrebă el în-
cîntat.

Neiman îl privi prietenos, cu drag.

— Puteam să nu viu de loc, îi zise el. Ordjonikidze spune că cea mai bună organizare este acolo unde nu există oameni de neînlocuit. Și-i foarte just.

Basov fu mișcat de această laudă, dar își dădu seama că Neiman nu remarcase lucrul cel mai important, și anume că montarea fusese făcută mai repede decît de obicei.

Ținea să-i relateze lui Neiman experiența sa. Dar Neiman se grăbea.

— Trebuie să dai o fugă pe remorcher, la Bronnikov, îi zise el îngrijorat, acolo ai cam rămas în urmă.

La școala tehnică profesorul de fizică îi spunea lui Basov :

— Ai o minte limpede, dar prea mult spirit practic.

Basov nu-l contrazicea. Simțea el însuși că-i lipsește ceva, poate răbdarea... Cînd se țineau prelegeri cu teme abstracte, stătea ca pe ghimpi, de parcă simțea cu întreaga lui ființă că minutele se pierd inutil. În schimb, la cursurile de termodinamică sau la studierea organelor de mașini, sorbea fiecare cuvînt. Era tocmai ceea ce-i lipsise lui înainte de a intra la școala tehnică, cînd naviga ca motorist. Motorul își pierdea acum tainele lui înspăimîntătoare, de neatins și devenea ceva simplu și lesne de priceput.

În docuri atenția lui era îndreptată spre procesele de muncă. Îl interesa cum se succed operațiile la fabricarea pieselor și întîrzia uneori îndelung prin ateliere.

Segmentii de piston se taie la strung și Basov are impresia că dacă la strung s-ar pune două cuțite, lucrul ar merge mai repede și s-ar putea economisi și material.

Sau vede cum montorii toarnă un manșon — și din nou are impresia că s-ar putea inventa un sistem de turnare mai rapid și mai simplu.

Totuși ceea ce i se părea lui la prima vedere simplu și un rod al întâmplării era de fapt ceva gândit pînă în cele mai mici amănunte. Metodele de lucru se făureau ani de-a rîndul și orice încercare de a le schimba se izbea de greutate. Basov punea întrebări maiștrilor, și aceștia, în spatele lui, schimbau între ei priviri, în care se putea citi : „e încă verde“, „struguri văratici“. Se dădea bătut un timp pentru a revedea lucrurile și apoi iar încerca să le organizeze în așa fel încît să facă economie de timp.

Își zicea adesea că munca ar putea fi cel mai ușor îmbunătățită de muncitori la strung, dar muncitorii nu cunosc teoretic operația de strunjire și nu știu la ce sînt necesare piesele pe care le execută ei la strung. În uzină sînt mulți muncitori cărora le place să ia o carte în mînă, dar o răsfoiesc cu invidia neputincioasă a săracului care stă și se uită la vitrina unui magazin cu lucruri scumpe. Unii încep să învețe, ies din producție și nu se mai întorc la uzină. Uzina pierde oamenii cei mai buni, în locul cărora vin alții noi, din rîndurile muncitorilor necalificați. Și Basov se gîndea că cel mai bun lucru ar fi ca oamenii să fie instruiți chiar la uzină.

Într-o zi intră în biroul lui Neiman. Inginerul era într-o stare de însuflețire deosebită. Puse schițele la o parte și îl pofti pe Basov să șadă.

— Viu acum de la plenara comitetului raional, îi zise el. S-a hotărît să se introducă învățămîntul în toate secțiile uzinei. Avem de îndeplinit o muncă mare.

Se plimba prin cameră și glasul său puternic făcea să răsunе tavanul.

— Le-am spus : uitați-vă ce se întîmplă, tovarăși ! Comsomoliștii din ateliere, profitînd de pauza de la prînz, vin pe nave ca să vadă unde e plasată și la ce servește fiecare piesă, dar mecanicii îi alungă pentru că n-au chef să le dea explicații. Serviciul tehnic greșеște schițele, iar atelierele execută orbește orice năzdrăvănie. Și cînd piesele ajung la montori, aceștia îl blestemă și pe proiectant și atelierele și se apucă în momentul montării să mutileze fără milă piesele : „Numai să intre dra-

cului cum o fi". Aici, le-am zis, sancțiunile disciplinare nu ajută. Nu de mustrări e nevoie, ci de nivel tehnic. Oamenii trebuie instruiți... Își trase răsuflarea și încheie triumfător : Pe scurt, îi punem pe învățătură !

Basov vru să-i spună că el s-a gândit mai demult la asta, dău tăcu. Era preocupat acum de felul în care va fi organizat învățământul tehnic în uzină. Printre muncitori erau unii capabili, alții — greoi la minte, unii mai culți, alții care abia știau să citească și i se părea o imposibilitate să fie instruiți toți grămadă. Peste câteva zile i se propuse chiar lui să organizeze instruirea montorilor și el primi : dacă comitetul raional consideră că învățământul este posibil, de ce nu s-ar apuca el, Basov, de asta ?

Serile, în jurul mesei roșii de pe scena clubului, se întrunea comisia. Iakov Neiman, cu o căciulă caucaziană în cap și cu cizme din piele de capră în picioare, semăna cu un tâlhar de operetă. Îi chema pe montori unul câte unul. Ei veneau din fundul sălii, se opreau în fața mesei și obrajii le ardeau. Când un răspuns nu era bun, se stîrnea rumoare în sală, din primele rînduri începea să se audă șoptitul celor care suflau și Neiman ciocănea cu dopul de marginea carafei.

Aici la club avea loc examenul de verificare a unui minimum de cunoștințe tehnice — o campanie extraordinară care i-a dat pentru multă vreme lui Basov curaj și încredere în sine, încredere care-l făcea fericit. Ședea alături de Neiman, privea cu încordare pe fiecare din cei întrebați, temîndu-se din tot sufletul ca nu cumva respectivul să se intimideze și să-și piardă șirul gândurilor. Dar montorii răspundeau cu vioiciune și, ca și cum ar fi așteptat să li se pună și alte întrebări, nu se grăbeau să treacă la locurile lor. Basov își petrecu la masa roșie multe seri, cercetînd neobosit fețele muncitorilor pe care îi cunoștea atît de bine, dar care exprimau acum sentimente noi, de parcă erau luminate dinăuntru.

Peste cîtva timp începu să se vorbească la uzină despre o propunere a strungarului Zakiria Eibat, pe care Basov îl cunoștea.

Era un mic azerbaidjan, aproape un adolescent. Acest omuleț oacheș, slăbuț, cu o chică de păr creț pe cap venea la cursurile montorilor, îi punea lui Basov întrebări și cîteodată intra în controversă cu el. Dăduse printre primii examenul și luase „foarte bine”. După examen venise într-o zi pe motonava unde lucra Basov.

— Am ceva... ceva important, zise el misterios.

Era emoționat, ochii îi străluceau. Basov îl luă la braț.

— Hai să ne plimbăm, îi zise el prietenos. Despre ce e vorba, Zakiria?

— Știi, ieri am reușit să dublez viteza la strung, începu acesta emoționat. Am luat un șpan mai gros. Și a ieșit strașnic. Numai că maestrul a văzut și s-a apucat să țipe la mine: „Fugi după cîștig și îmi distrugi strungul!”

— Mai domol, Zakiria, îi zise Basov. Lasă că aranjăm noi.

— M-am mai gîndit și la alezarea pistoanelor. Noi strîngem pistonul cu umerii menghinei și proptim capul centrîndu-l posterior. Or, cînd capul e centrat atunci e greu de lucrat fundul după model. Eu am lăsat capul liber. Am făcut toate calculele și am strîns pistonul mai tare. A ieșit strașnic. Acum nu mai mi-e greu să execut fundul după șablon, înțelegi? Înainte, în șase ore lucram un piston, acum fac în același timp două și jumătate. Deocamdată n-a observat nimeni asta, așa că, bagă de seamă, nu scăpa vreo vorbă.

— De ce?

— Vai, fiindcă tu nu cunoști secția noastră. Din nou au să spună că distrug strungul, și o să iasă scandal.

Basov se întunecă la față și zvîrli țigara peste bord.

— Vorbești de parcă ai fi furat pe cineva, zise el indignat. Maistrul vostru e un nemernic. Lasă că vorbesc eu cu Neiman.

Către seară Basov se duse la Neiman. În biroul lui mai erau oameni. Bronnikov povestea ceva rîzînd înfun-

dat și întrerupt, iar Neiman îi ținea isonul hohotind de râsuna încăperea.

Basov luă loc pe un scaun.

— E o porcărie ce se petrece la secția mecanică, spuse el enervat. Maistrul Luhnov face crize de isterie și urlă la muncitori pentru că aceștia ridică productivitatea muncii. Ascultă!

Și-i relatează fără grabă toate amănuntele convorbirii sale cu Eibat. Neiman continua să zîmbească blînd, dar în cameră se făcuse liniște și oamenii ascultau încordați.

— Băiatul a chibzuit foarte bine, continua Basov. Eliberează capul din umerii menghinei și alezează după șablon. Metoda asta trebuie introdusă neapărat. Iar maistrului să i se tragă o săpuneală ca să nu mai facă porcării.

— Stai, nu te grăbi, îl întrerupse Neiman, care încetase să zîmbească și fața-i căpătase acea expresie rece și plină de încordare pe care o avea cînd asculta pretențiile clienților. Am mai auzit eu de asta. Află, și îl privi pe Basov cu severitate, că maistrul Luhnov nu face porcării, ci îi învață pe oameni să fie disciplinați. Inventatorul tău putea să distrugă strungul. Ce-ai vrea tu : ca maistrul să se lase învățat de el, sau ce ?... Uite, poftim, continuă el adresîndu-se de astă dată lui Bronnikov, pare-mi-se că cu învățămîntul ăsta tehnic s-a căzut în extrema cealaltă. În goana după cîștig au să ni se urce în cap. Și mai găsesc și apărători, adăugă el arătînd cu capul spre Basov.

— Dracu să te-nțeleagă ! izbucni Basov, umflîndu-și nările. A intrat administrația în panică din cauză că muncitorii au început să-și pună creierii la contribuție ! Iartă-mă, dar asta pentru mine înseamnă un fel de obscurantism, de lașitate...

Privi în jur căutînd parcă înțelegere. Pe fețele celor prezenți se citea nu numai indiferență, multe exprimau chiar nedumerire și dezgust, ca și cum Basov ar fi săvîrșit o gafă.

— Din pricina acestor raționalizatori ai numai bătaie de cap, începu Bronnikov blînd, vor să inventeze praful

de pușcă ! În privința alezării pistoanelor există fel de fel de indicații în manuale. Citește-le, se adresează el lui Basov. Nu sîntem nici noi abia în primul an de ucenicie. Să lași capul liber ! Dar cine mai face așa ?

Neiman privea pe fereastră și bătea darabana în masă. Deodată se întoarse stacojiu la față :

— N-ai dreptul să mă acuzi de lașitate ! tună el vehement. Lucrează mai întîi cît lucrez eu...

— Dar nici nu te învinuiesc pe tine, ripostă mîhnit Basov. Numai că tot ce spuneți voi sună cam ciudat...

Se ridică și se tîrî spre ușă. Nu înțelegea de ce e însoțit de o tăcere atît de dușmănoasă și avea sentimentul că s-a izbit din fugă de un perete.

4

Personalul ingineresc și tehnic al uzinei organizase o serată. Basov se întoarse tîrziu acasă și abia avu timpul să se schimbe. Își prinse în grabă la gît un papion cam bătător la ochi, cumpărat tot în grabă pentru această serată. Își dădea seama că cravata nu-i prea frumoasă, dar nu-i păsa. Trecînd pe dinaintea unui hotel, se opri o clipă în fața oglinzii și îi cam pieri chef. Costumul i se păru caraghios și lipsit de gust ; se duse însă imediat să bea o bere la un chioșc și se înveseli. Pe strada Morskaia își cumpără o floare uriașă și și-o înfipse la butonieră.

La intrare se întîlni cu Bronnikov. Acesta se uită mirat la el, dar nu-i spuse nimic. Bronnikov purta cizme înalte, un costum sport și gulerul alb îi scotea frumos în evidență gîtul lui mlădios de bărbat tînăr.

În săli era lume multă și mirosea a parfum și a mîncare. Neiman ședea la o masă și își mîngîia barbișonul avînd aerul că se plictisește. Basov își zise că ar trebui să profite de ocazie ca să reia cu el discuția cu privire la propunerea lui Eibat.

O fată în rochie albă așeza tacâmurile pe masă. Îndreptându-și bustul, ea își dădu părul pe spate cu o mișcare repede a capului. Fața ei i se păru lui Basov cunoscută. Se apropie de dînsa, îi întinse mîna și ea atunci își spuse numele: Beletkaia. Basov își dădu seama că n-o mai văzuse niciodată.

Uită subit de Neiman și de propunerea lui Eibat. Se așează lîngă perete ca s-o poată privi dintr-o parte. Mîngîindu-și mașinal bărbia, atinse papionul și își retrase speriat mîna.

Cu mult înainte de a intra la școala tehnică, pe cînd naviga ca mecanic, își lipise de capacul lădiței sale o mică poză decupată dintr-un ziar. Trebuie să fi fost fotografia unei actrițe ori a unei stele de cinema. Băieții se apucaseră să scrie sub fotografie un cuvînt urît și el sărise la ei ca și cum într-adevăr ar fi fost îndrăgostit de femeia aceea. Pe urmă, în timpul unei furtuni, fotografia se udase și fu nevoit s-o arunce...

Cînd fata în alb își înclina capul, semăna cu aceea din fotografie. De fapt, asemănarea nu consta în trăsăturile feței ei, ci în simțămîntul pe care i-l trezea în suflet. Basov nu-și mai lua ochii de la ea și observă cum la un moment dat ea trase cu coada ochiului spre el și-și arcui sprîncenele pînă atunci nemișcate. Bronnikov se aplecă peste masă și-i luă mîna. Ea și-o trase repede înapoi și rîse. Neiman, adresîndu-i-se, îi spunea pe numele mic — Musia. Basov simți față de amîndoi — și față de Bronnikov și față de Neiman — o antipatie profundă.

Cînd se ridicară cu toții să se ducă la masă, el se ținu automat după rochia albă, dar acolo, la dreapta Musiei, se așează Neiman, iar la stînga ei — Bronnikov. Neiman își turnă votcă, mișcînd din buze îngîndurat. Bronnikov se aplecă spre Musia și începu să-i șoptească ceva. De sub masă se auzea bine scîrțîitul cizmelor lui înalte.

Serata era dintre cele mai obișnuite. La început oamenii discutară încetîșor și nu se auzea decît zgomotul tacîmurilor, dar puțin cîte puțin începură cu toții să vorbească tare, fără să se mai asculte unul pe celălalt. Femeile nu mai voiau să bea, dar bărbații stăruiau.

Neiman își sorbea încet votca și, cu bărbia proptită în palma sa lată, urmărea cu simpatie și afecțiune pe cei care vorbeau. Bronnikov ținea brațul pe speteaza scaunului pe care ședea Musia, dând impresia că o îmbrățișează. Musia privea în jur curioasă, fără să asculte prea bine ce-i spunea Bronnikov. Dar din când în când întorcea dintr-o dată fața zîmbind spre Bronnikov, cerându-și parcă scuze pentru neatenția ei. Lui Basov i se părea că prea stau aproape unul de celălalt și că sub masă, cu siguranță, genunchii lor se ating. Bău foarte mult, fără să-și dea seama ce face, se îmbătă repede și era într-una cu ochii la ea. La un moment dat, Musia îl privi fix și insistent, parcă i-ar fi ordonat să nu se mai uite la ea, să se întoarcă. Și el se întoarse.

Deodată, din senin, se ridicară cu toții și începură să ciocnească paharele. În acel moment, Basov trecu repede într-o altă cameră, unde era semiîntuneric, își pipăi nodul papionului și și-l smulse cu o plăcere diabolică de la gât. Îi căzu și un nasture, care se rostogoli pe dușumea. Își scoase apoi floarea de la butonieră și o strivi în pumn. I se învîrtea capul și simțea un nod în gât. Ca să se mai calmeze, se gândi că peste șase ore va fi la uzină. Trebuia să treacă pe la comitetul de partid ca să vorbească despre propunerea lui Eibat. Dar acest gând, pe care cu de-a sila căuta să și-l impună, nu-i ușură sufletul și se spulberă. În camera vecină se mai afla Musia, fata cu ochii vii și cruzi, cu pielea albă și umerii puternici de sportivă. Iar Bronnikov se apleca spre ea și gândul acesta îi făcea rău.

Cînd se întoarse în sală, la masă nu mai ședea decît Neiman. Perechi de dansatori se învîrteau prin încăpere. Constructorii Beizas și Medvediev veniră cu ideea unui *bruderschaft* și urlau cît îi ținea gura. Se tutuiau încă mai demult cu toată lumea și acum aveau pur și simplu chef de sărutat. Musia își puse frumușel mîinile pe umerii lor și ei o sărutară. Apoi se uită la Basov și zîmbi : „Ce să-i faci, așa trebuie“. Basov se învîrtea încet prin sală, căutînd să se afle mereu aproape de rochia albă. La un moment dat se treziră amîndoi șezînd

unul lângă altul pe pervazul ferestrei. Musici îi scînteiau grozav ochii pe sub gene.

— Va să zică așa arăți, îi spuse ea încet. Mi-a vorbit mult Iașa Neiman despre dumneata. Rar se întîmplă ca Iașa să laude pe cineva. Mi-a spus că ești un lucrător minunat. Dar mi te închipuiam cu totul altfel.

— Nu știu la ce se referea Neiman, răspunse Basov cu o sforțare. Sînt și eu un mecanic ca toți mecanicii, cum e și Bronnikov de pildă.

Musia clătină din cap.

— Nu, nu... Iașka știe ce spune. Iașka Neiman e tare grosolan, dar sîntem prieteni... Și de ce te uitați așa la mine la masă? M-ai făcut să mă simt prost.

Era cald și, fiind, se vede, și puțin băută, Musia vorbea alene, parcă sleită de puteri...

— Eu lucrez la stația de telegrafie fără fir a Societății de navigație. La drept vorbind, sîntem și noi marinari, numai că lucrăm în alt sector. Se zice că ne vor pune și pe noi să purtăm uniforma de marină. Ce crezi, o să-mi stea bine?... Hai, vorbește-mi acum ceva despre dumneata!

— Nu știu despre ce să-ți vorbesc, răspunse Basov. Mărturisesc că sînt un om cu totul obișnuit. Dar avem la noi băieți minunați. De pildă, un azerbaidjan, Zakiria Eibat...

Și socoti foarte interesant să-i povestească totul.

Ea îl asculta cu capul puțin aplecat pe o parte, cînd, deodată, bătu din palme așa cum fac copiii:

— Vai, ți-e cămașa ruptă și nasturele smuls cu material cu tot. Of, tu-u, și-i atinse gîtul cu mîinile. Avea mîinile uscate, fierbinți și el se temea să se miște ca să n-o sperie. Îi spusese „tu“, dar desigur fără să-și dea seama...

— Am stat și te-am privit toată seara, îi zise el încet, dar nu m-am apropiat, mi-a fost frică. Asta mi se întîmplă pentru întîia oară, îți dau cuvîntul meu.

— Adevărat? Și eu care-mi spuneam: s-o apropia el odată. De' aceea m-am și așezat aici singură, ca să vii.

Basov trase draperia, străduindu-se ca ea să nu bage de seamă. Musia îi șopti : „Au să observe“. Rămaseră singuri în semiîntuneric. Pe geam veneau de afară pete din lumina galbenă a felinarelor. Basov izbuti s-o sărute pe buze, dar ea își trase capul imediat.

— Neiman mi-a povestit multe despre uzină, îi zise ea, și mi te închipuiam un om serios, un fel de maniac al producției. Și când colo uite cum ești. Nici una, nici două, sari să mă săruți.

El se oferă s-o conducă acasă. Musia clătină din cap, zicându-i :

— Nu, nu-i nevoie. Vino, dacă vrei, mâine la mine la serviciu. Termin la douăsprezece noaptea.

O clipă el simți că inima dă să-i sară din loc. Ea însă nu-și pierdu capul și, deși lipită de el, nu uită să-și îndrepte rochia ca să nu se șifoneze. Dar după ce ieși de după draperie, încetă parcă să se mai gândească la el. La garderobă constructorii o înconjură, întrecându-se care mai de care s-o ajute să se îmbrace. La plecare nici măcar nu se uită îndărăt.

Basov hoinări pe chei pînă la ziuă. Dinspre mare sufla un vînt înghețat care îi frigea obrazul. Beleşkaia asta trebuie să fie o fată fără inimă, el a interesat-o doar un moment și atîta tot. Totuși, gîndindu-se la ea, se simțea cuprins de duioșie. Își zicea că s-a purtat cu toți simplu, ca o bună tovarășă. Dar prea se învîrteau băieții în jurul ei. După asta cine știe ce lucruri dezgustătoare vorbeau despre ea și-i analizau fizicul. A doua zi la uzină el se feri de cei care fuseseră la serată, temîndu-se ca nu cumva cineva să înceapă să-i vorbească despre ea.

La stația de radio ajunse după ce rătăcise mai întîi mult prin întuneric, pe niște terenuri virane. Pilonii care purtau antenele dispăreau undeva în văzduhul întunecat, iar sus se vedeau clipind ca niște stele luminile lor galbene. Santinela sări afară din gheretă și se auzi tăcănitul închizătorului de la armă. Basov se opri lîngă gard și se întoarse cu spatele la vînt. Trecu o jumătate de oră. El continua să stea nemișcat și mîinile îi înțepeniseră de frig.

În sfârșit Musia apăru la intrarea luminată. Inima îi încremeni, precis că a uitat ! Veneau unul spre celălalt ca niște trecători pe care întâmplarea i-a scos în cale și se întâlniră fără să-și spună un cuvânt. În jur era pustiu, santinela își înfundase capul în cojoc. Musia își trecu brațele pe după gâtul lui Basov și-i desfăcu gulerul. Pe maidan, lângă gardul de sîrmă ghimpată, se îmbrățișară atît de tare, că ai fi zis că se despart pe veci.

— Începusem să mă conving că n-ai să vii, spuse Musia cu răsufierea întretăiată, depărtîndu-se de el. Așa fac totdeauna cînd doresc ceva tare mult pentru ca apoi, dacă nu se întâmplă, să nu mă doară sufletul.

Îl trase de mîna. În jurul lor luminile formau un fel de cingătoare, iar drumul spre mare îl indicau fluierăturile subțiri ale remorcherelor. Basov, spuse :

— De ce ai crezut așa ? Eu te iubesc. Nu vezi ?

— Din prima zi, Sașa ? obiectă ea, rîzînd dojenitor. Nu, lucrurile nu se întâmplă așa.

— Ba se întâmplă, dacă îți spun ! Uite, mă simt atît de bine acum că sîntem împreună. Ascultă : cred că trebuie să ne luăm.

Musia începu să rîdă :

— Parcă ai fi la armată și ai da comanda : un, doi, înainte mărș !... Un, doi, cununie !... Nici n-am stat încă bine de vorbă.

Ea dibuia cu ușurință drumul prin întuneric și se sprijinea de brațul lui ca să-l aibă mai aproape. El nu vedea pe unde merge, îi căuta cu ardoare mîna și o împiedica la mers.

— Din cauza ta astăzi la fabrică am fost ca bolnav, îi zise el. Se spune că asta nu ți se întâmplă decît o dată în viață.

Ajunși la chei, se opriră lângă balustrada de piatră. Vîntul scutura crengile goale ale salcîmilor. Valuri grăbite alergau dinspre radă, sfărîmîndu-se de blocurile cheiului. Jos, apa neagră ca smoala clocotea, cățărîndu-se pe zidul de piatră. Musia își îndreptă căciulița, ochii îi scăpărau. De cum o văzu ridicînd brațele, Basov

o îmbrățișă. Ea se desprinsese însă și-l trase pe o bancă. Pe neașteptate, începu să-i vorbească despre uzină.

— Ești un băiat foarte capabil, Sașa, îi zise ea. Neiman te apreciază foarte mult. Dar știu că acum e nemulțumit de tine. Zice că găsești pretutindeni greșeli și te apuci să le îndrepti. Asta enervează oamenii, și apoi... Sprijini propunerea timpită a lui Eibat și mergi împotriva tuturor. Poate că n-am înțeles prea bine totul, dar mi-e necaz că tu, care ești atît de sincer și cinstit, treci aproape drept un intrigant. Neiman spunea...

— Musia, hai să lăsăm asta, o întrerupse el abătut, lucrurile nu stau de loc așa. Tu nu știi, Musia...

Ea lăsă capul în jos, tăcută, și începu să deseneze ceva cu tocul pe nisip. În această tăcere se strecură între ei ceva nelămurit care umbri bucuria lui.

— Ar fi, poate, mai bine pentru tine să-ți vezi liniștit de lucru ca toți ceilalți, îi zise Musia cu sinceritate. Tu poți să ajungi un om de seamă. Uite, și eu sînt capabilă, dar din mine n-a ieșit nimic, probabil pentru că-s lipsită de ambiție. În ce te privește însă pe tine sînt în drept să sper multe. Cu o condiție : să muncești ca toți, dar... mai bine decît toți.

Basov o asculta și-i mîngîia mîna. Vorbele ei i se păreau ciudate și abia dacă le prindea înțelesul. Ea își retrase mîna, vrînd să-i concentreze atenția asupra celor ce-i spune. Dar el își pierdu răbdarea și-i zise, aproape fără să se gîndească.

— Am să caut să aranjez lucrurile. Dar lasă acum asta. Te iubesc.

Musia se înveseli și-i dădu voie s-o îmbrățișeze.

— Dragul meu, zise ea tandără, hai să vorbim despre viața noastră, cum o să trăim...

Din cînd în cînd se făceau nunți la uzină. La aceste nunți Basov cînta din armonică și-i urmărea cu privirile pe tinerii însurăței. S-ar fi zis că perechile consimțeau de bunăvoie să se sacrifice pentru ca să dea colectivului posibilitatea să se veselească un ceas. Se întîmpla uneori ca după cununie flăcăul să devină nepăsător față de tot

și să dispară îndată ce suna sirena. Era de-a dreptul dezgustător. Basov se bucura că în cazul lui lucrurile s-au petrecut altfel.

Musia veni la el după serviciu, aducînd cu ea o lădiță cu lucruri și un maldăr de rochii. Era foarte tăcută și liniștită și Basov, privind-o, se mira cît de repede și de simplu se petrecuse totul. Musia începu prin a mătura dușumelele. Își sumese poalele, întocmai ca femeile de serviciu de la uzină, și mătură mai întîi de sub masă mucurile de țigară. Șterse de pe tavan păienjenișul și puse perdele la fereastră.

Basov se uita la picioarele ei desculțe, la fel de mici și de zdravene ca și mîinile ei. Era sleit de atîtea așteptări noaptea pe vînt, la țărmul mării. Devenise timid și o privea cu ochi plini de recunoștință. Așa se comportă în primele zile ale conviețuirii lor și Musia era mulțumită.

— Ai un caracter bun, comandantule, îi spunea ea. Mi se pare că te cunosc din copilărie.

Basov se străduia să se întoarcă de la uzină mai devreme și se duceau să se plimbe. La cinematograful aproape că nici nu se uita la ecran, îi plăcea s-o privească dintr-o parte. Ea ședea foarte dreaptă, cu ochii larg deschiși, în care se răsfrîngea fugitiv lumina ecranului. El își zicea că această femeie dragă, plină de viață, îi este acum ființa cea mai apropiată din lume și totuși nu-i poate povesti despre veșnica lui stare de nemulțumire și despre ceea ce observă la uzină, pentru că ea vrea să trăiască la fel ca ceilalți și are o încredere nețărmurită în oamenii ce se bucură de prestigiu. Cu toate acestea se simțea bine alături de ea și nu-și mai dădea seama cum trece timpul.

Cîteodată le veneau musafiri : colegi de-ai Musiei sau cunoștințe de la cămin. Musia îmbrăca atunci rochia albă și ceva se schimba în ea, de parcă s-ar fi scaldat în rouă. El o urmărea pe furiș cu privirea și se întrista.

— Azi am chef să mă protestesc nițeluș, îi șoptea ea la ureche, nu te supăra, dragul meu.

Între alții venea și Istomin, inginer la comunicații. Mirosea a parfum și părul lui lins lucea lună. Avea un aer plin de importanță și începea să vorbească numai când toată lumea tăcea. Musia le făcea fetelor cu ochiul și, trecând pe lângă el, se lovea dinadins de picioarele lui întinse.

— Dă-te mai încolo, îi spunea ea fără prea multe fa-soane, nu se poate trece. Așază-te mai la o parte.

Îi spunea pe nume — Jorj, fără să-i pese că el ridica din umeri ofensat. Basov își sorbea ceaiul și se distra scoțând rotocoale de fum.

— Musika, o dojenea el blînd, de ce jignești omul ?

Basov se simțea bine când vedea că cei din jurul său sînt veseli. Merita să-și piardă seara pentru asta. Ar fi cîntat și el bucuros la armonică, dar Musia nu putea să sufere acest instrument. „Muzică de bîlci“, zicea ea. În schimb Istomin cînta frumos la chitară, ciupea strunele cu vioiciune, ținînd degetul cel mic și roz întins în sus. În timp ce cînta, își muta țigara în colțul gurii, cu ochii pironiți asupra Musiei. Fetele îi țineau isonul. Liza Zvonnikova, o fată cam simplută, îi șopti o dată Musiei :

— Ia te uită, i-ai sucit băiatului capul. S-a prostit de tot și cască ochii ca un fachir. Am să-i spun lui Sașka !

Apoi pufni în rîs și se ascunse în spatele Musiei.

— Proastă mai ești, îi zise Musia rîzînd. Vai ce proastă !

Istomin sorbea din pahar și se uita cu calm la fetele celelalte. „Mă aflu aici din întîmplare, părea să spună privirea lui, acuși mă scol și plec.“ Dar aștepta cu răbdare pînă se făcea tăcere.

— Ciudate momente există în viață, spuse el o dată plin de sine. Mergeam astăzi pe stradă și în fața mea — la vreo zece pași — o femeie. Zveltă, cu un mers ușor. Mi s-a părut... ba eram chiar sigur că-i... în sfîrșit, o persoană la care mă gîndeam tocmai în clipa aceea. Am strigat-o și s-a întors. Ce să vezi ? O figură complet necunoscută.

Fetele îl ascultau cu gura căscată. Musia surâdea senină.

— Mărturisește că ai născocit toată povestea asta acuma !

Basov urmărea discuția și-l studia pe Istomin. Își amintea că Musia îi spusese o dată despre acest Istomin : „Ceea ce îmi place la el e independența. Își cunoaște valoarea și știe să se impună...”

Basov încerca să-și dea seama ce-a putut să-i placă Musiei. Îl izbi una din frazele lui Istomin : „Eu n-am niciodată încredere în femei. Capricioasă-i femeia, ca vîntu-i, nebun este-acel ce se-ncrede-n cuvîntu-i...”

„Dracu știe ce-o fi vrînd să spuie cu asta ? ! O banalitate ca atîtea altele !... Mai bine ar cînta la chitară !”

Cînd, după plecarea musafirilor, rămase singur cu Musia, vru să risipească impresia neplăcută lăsată de acest Istomin. Ea se pieptăna la oglindă și el îi vedea reflectat chipul palid, obosit, pe care nu mai era nici urmă din veselie de adineauri.

— Trăncăneală și vorbe spuse în doi peri, îi zise el prietenește. Nu știi ce fel de limbaj are băiatul ăsta ! Nu zău, parcă n-ar vorbi pe limba noastră ! Pe tine nu te-a plictisit ?

Imaginea din oglindă a Musiei se întinse și căscă cu poftă.

— Vorbește și el rusește, ca toată lumea, Sașa. Ce, la voi la uzină se vorbește altă limbă ? Și, oftînd, își scoase rochia. Ce vrei ? Cu el te bine dispui și am vrut și eu să mă distrez puțin. Pe el n-ai să-l poți reeduca !

5

În luna ianuarie intrară în reparație zece petroliere într-o singură zi. În atelierele șantierului se produse o gîtuire. Se spunea că o parte din lucrări va trebui să fie executată de către echipajele navelor. Fraza comodă lansată de cineva : „cu ajutorul echipajului” începu să flu-

ture prin uzină ici și colo. Era rostită cu un zîmbet ostentativ dar și jenat, așa cum zîmbesc oamenii cînd sînt nevoiți să-și recunoască lipsurile.

La o constătuire de producție Neiman declară deodată că jumătate din numărul navelor trebuie transferate la alte docuri. Nu poți sili oamenii să muncească douăzeci și patru de ore ; în sectorul acesta de muncă cu orele suplimentare nu poți ieși la capăt. Inginerii schimbă între ei priviri, care păreau a spune : recunoaște și el. Directorul începu să se uite în tavan, cu fața încremenită de încordare, dînd semne că cu greu mai poate să se stăpînească și să-l asculte pe Neiman pînă la sfîrșit. Și deodată se apucă să țipe :

— Acum se înțelege de ce în secții domnește atmosfera care domnește, dacă îl auzim chiar pe inginerul-șef spunînd asemenea vorbe. Palavrele astea trebuie înfierate...

Neiman își înfipse pumnii în solduri și-l privi printre gene cu mînie și sfidare.

— Voi înainta un raport ! Am date !... tună el drept răspuns. E ușor să convoci adunări pe spinarea altuia !

Atît de tare strigau amîndoi, că ai fi zis că se urăsc de moarte. Dar Basov știa că acuși au să cadă de acord și se vor duce să fumeze împreună pe coridor. Se gîndi la Musia. Ea, săraca, îl va aștepta toată noaptea, trăgînd mereu cu urechea la pașii de pe stradă. Pîndi un moment de liniște și zise cu atîta putere în glas încît cu toții întoarseră privirile spre el :

— Părerea mea e că trebuie să-i dăm zor. Muncă în asalt, asta-i ! Ce mai atîta vorbă ? !

Neiman încetă să se mai uite printre gene la foc și se așeză fără a scoate un cuvînt. Inginerii începură să dea cu gura toți odată. Șeful de brigadă Voron, rănit de la explozia unui cazan, se întoarse cu greutate pe scaun și-i zîmbi lui Basov. Cînd consfătuirea se termină, Neiman îl opri pe Basov în prag.

— Poți să înnoptezi la mine în birou, dacă vrei, îi spuse el cu o amabilitate exagerată, sînt două canapele acolo.

Basov dădu din cap și își văzu de drum. Ar fi vrut tare mult să plece acasă. Pe dană, se vedeau pășind grăbite în lumina legănată a becurilor umbre întunecate, gonite de claxoanele autocarelor. O dată ajuns la bord, Basov coborî la mașini; montorii ridicară spre el fețele lor pline de praf. Șeful brigăzii îi strigă :

— Ai de gând să ne ții mult aici ?

El își lipi gura de ciocul ceainicului suspendat, înghițind apa cu zgomot. Când termină, se șterse de sudoare (mai mult și-o întinse pe toată fața) și-i făcu cu ochiul lui Basov. Acesta îi răspunse :

— Mult.

Spre dimineață intră în biroul lui Neiman. În birou era frig. De geamul albastrui de la fereastră se tot lovea o creangă de salcâm. Se culcă pe canapeaua de piele și înainte de a adormi se duse repede cu gândul la Musia. Vântul vuia prin coșuri, tramvaiele începuseră să circule. Cine știe dacă a închis săraca vreun ochi noaptea asta...

O văzu abia a doua zi seara, după întoarcerea ei de la serviciu. Musia îl cuprinse pe după gât cu degetele înlănțuite, se înțepă de bărbia lui și izbucni în râs. Nu părea să fie supărată pe el.

— L-am chemat pe Neiman la telefon și am aflat că ai rămas să lucrezi noaptea, spuse ea. Da, știi, Neiman ăsta m-a scos din sărite. Privi țintă la mâinile lui care aveau unghiile negre de păcură, încrunță sprâncelele și rămase gânditoare. Am întrebat dacă ai să fii reținut mult, și el a început să râdă și mi-a spus : „Atît cît va fi nevoie“. I-am trîntit receptorul în nas. Dacă l-aș fi avut lîngă mine, i-aș fi tras și o palmă, să mă ție minte. Sîngele i se urcă în obraz, se întunecă la față, căpătînd o expresie posomorîtă. Nu ține la tine, continuă ea, nimeni nu ține la tine acolo... sau se tem de tine, nu-mi dau bine seama. Cred, Sașa, că tu n-ai să reușești niciodată în viață. Fericirea — asta-i altă socoteală ! Poate că tu ești și acum fericit. De fapt ei astupă cu tine toate găurile, iar tu zici că asta-i muncă

de șoc și ești mulțumit. Nu te supăra, dar e în asta ceva umilitor, care te jignește pînă la lacrimi...

Într-adevăr, îi dădură lacrimile și ea îi strînse mîna pînă la durere. Cuvintele acestea îl impresionară pe Basov care nu găsi ce să-i răspundă. Cum se mai întîmplase și altădată, vorbele ei îi părură ciudate și lipsite de sens.

— Musika ! strigă el cu o veselie forțată. Încetează cu panica, Musika. Cine poate să mă jignească ? Știi doar că sînt colțos !

O trase la piept și-i mîngîie părul, dar ea, încăpățînată, se dădu la o parte.

— Cred că tu trăiești întocmai cum scrie în ziare, Sașa. Alții nu procedează așa. Eu vreau să izbutești în viață.

În noaptea următoare el nu se arată și nici în a treia noapte. Cînd în sfîrșit se întoarse acasă, trebui ea să plece fiindcă-și începea serviciul de noapte. S-ar fi zis că se obișnuise cu acest fel de viață și că nici nu mai observa absențele lui. Totuși, într-o seară, îi spuse pe un ton de glumă :

— Munca ta de șoc durează cam mult. Cîte vieți crezi că are omul ? Acuși-acuși încep să îmbătrînesc, comandantule.

La sfîrșitul lui ianuarie petrolierele ieșiră din reparații. La o ședință a activului, Neiman luă cuvîntul. El vorbi despre nopțile nedormite, despre proasta aprovizionare și despre dîrzenia oamenilor. Vorbi emoționat și cu căldură și fu aplaudat îndelung. Basov ședea alături de Eibat.

— Am vorbit cu Neiman și cu Gladki, șeful de secție, îi spuse el. Toți sînt împotrivă. Să vedem ce are să spună activul.

Eibat se ghemui abătut.

— Lasă, Sașa. Să rămîna așa cum a spus Neiman. Ce sînt eu ? Un biet lăcătuș.

— Gata ! Te-ai și speriat, îi spuse cu răceală Basov, dîndu-i jos mîna de pe umărul său. Ești un laș, Zakiria.

Se uită prin sală calculînd cam cîți din cei prezenți îl vor sprijini. Pe intervalul dintre rîndurile de scaune trecu șeful de brigadă Voron, schiopătînd de un picior și răsufliînd din greu. Își tîra trupul betegit cu un aer grav și mîndru, de parcă ar fi purtat un steag ciuruit de gloanțe. Basov își zise : „Acesta va fi alături de noi“.

Directorul vorbi despre experiența căpătată în urma reparațiilor de iarnă, despre însemnătatea sezonului de navigație care va începe. După el urma la cuvînt Basov.

Basov se strădui să fie cît mai scurt. Uzina poate economisi mult timp și multe mijloace materiale. Toți cunosc propunerea, dar ea zace în servieta inginerului-șef — trebuie scoasă de acolo (el nu avea intenția să se lege de Neiman, dar, fără să vrea, se înfurie și pînă la urmă deveni provocător). În uzină există cadre bune și strunguri noi. Dacă oamenii vor învăța să economisească pînă și secunde, nu va mai fi nevoie de muncă de șoc.

Maiștrii îl ascultau cu zîmbete încremenite pe buze. Constructorii șusoteau între ei. Bronnikov surîdea ironic, mișca din buze, pregătindu-se să ia cuvîntul. Basov se așează. Imediat își dădu seamă foarte limpede cît de nelalocul lor au fost cele spuse de el. Toți doreau să se vorbească despre greutățile biruite, despre succesele obținute. Și iată că cineva se apucă să declare că s-ar fi putut face totul mai repede și mai ieftin.

În sală se iscă gălăgie. Voron se ridică cu greutate și strigă tare :

— A spus lucruri adevărate ! Trebuie lămurit de ce propunerea e ținută în loc.

Dar Neiman se plecă spre Voron și îi șopti ceva la ureche. Începu să vorbească Bronnikov și deodată în sală se stîrni un val de rîsete.

— Mecanicul Basov propune să se economisească pînă și secunde, iar apoi o să trebuiască să pierdem

săptămîni cu repararea strungurilor... În ceea ce privește propunerea propriu-zisă, e îndoicnic că ar fi aplicabilă și o socot chiar primejdioasă. Ce tot ne vorbește de umerii menghinei și spune că vor strînge pistonul... Cînd se fac asemenea propuneri în secție, maiștrii încep să se scarpine după ceafă.

Basov se făcu mic și se întunecă la față. Se vedea bine că adunarea era pornită să se amuze. Fețele zîmbeau destinse, larma creștea. Unul din constructori glumi voios :

— Au vrut să ne mănînce premiile ! Nu te lăsa, arde-i, Bronnikov !

Basov se ridică în picioare și cu o voce sugrumată strigă :

— Frînați inițiativa unui muncitor. N-o să izbutiți... Ne atingem noi țelul !

Printre fețele, unele — curioase, altele — indifferente, care se întoarseră spre el, zări și cîteva vădit dușmănoase, care-l urmăreau cu o bucurie în care se citea răutatea.

— Nu vreți să vă tulburați comoditatea, strigă el tare, vă ascundeți după hîrtoage ! La ce atunci i-am mai instruit pe oameni ?

După asta se dezumflă deodată și, de unde pînă atunci fierbea, căzu într-o stare de apatie. I se făcu rușine că avusese o asemenea ieșire. Dînd să părăsească sala, îl auzi pe Neiman spunînd :

— De aici la huliganism nu mai e decît un pas. Trebuie pus la locul lui.

Sosi acasă, se așeză la masă și-și lăsă capul pe brațe. Pentru prima oară se simți singur. Toți oamenii aceștia — mecanicii, maiștrii, în frunte cu Neiman, au muncit fără îndoială mult și conștiincios. Dar nu se știe de ce se țineau scai de învechita și anormala stare de lucruri din uzină cu munca de șoc, zăpăceala și repetarea oarbă a unora și acelorași greșeli. Basov se simțea ca un om care a alergat mult înainte, s-a uitat apoi în urmă și abia atunci a observat că e singur.

Musia simți că e ceva cu el. Se așeză lângă dînsul și se uită în ochii lui.

— Ce-i cu tine? S-a întîmplat ceva? îl întrebă ea. De ce taci?

Basov se învioră și începu să-i povestească tot ce s-a întîmplat. Musia îl asculta tăcută. Nici nu-i puneă întrebări și nici nu se arăta indignată. Îl privea atentă ca și cum îi studia acum pentru prima oară fața. Cînd îi relată cum Eibat încercase să-l convingă să renunțe a mai lua cuvîntul, Musia nu se mai putu stăpîni și pocni din palme cu amărăciune și mînie, zicîndu-i:

— A căutat chiar el să te convingă? Adevărat? Ei nu, ești un exemplar unic pe pămînt!

Izbucni în rîs, dar buzele îi tremurau. Apoi se așeză lângă el și-i luă mîinile, cu o figură atît de rugătoare că-ți venea să-i plîngi de milă. Era în expresia ei și ceva care îl implora, care căuta să-i intre în voie și în același timp ceva care-l amenința. Basov n-o mai văzuse niciodată așa.

— Sașenka, lasă astea! Nu poți oare munci și tu ca toți ceilalți, fără să faci pe originalul, fără să stîrnești scandal? Tu ai muncit noapți întregi și munca ta a trecut neobservată pe cînd alții s-au ales cu premii. Nu te pricepi de loc să-ți iei dreptul tău, nu știi să te pui bine cu oamenii. Ai sărit acum iar cu propunerea asta. Ți-ai ridicat în cap oameni cu greutate care au să ți-o plătească, fii sigur. De ce-ți faci singur rău, Sașa? Ești ciudat, ciudat de tot. Pur și simplu un om sucit.

El o asculta obosit și nepăsător, gîndindu-se la ale lui. Pentru a-i convinge pe oameni că ai dreptate, trebuie multă dîrzenie, convingere și indiferență față de propria-ți soartă. Iată, el, de pildă, cum își face nevasta să sufere. E nerăbdător, se aprinde iute. Ce, parcă dorește să-și încordeze relațiile cu tovarășii la uzină? Nu. Nici măcar nu știe bine cum să califice zelul care l-a cuprins. A studiat întreg procesul de muncă și a ajuns la concluzia că dispozitivele sînt prost folosite, că se poate lucra mai bine, asta-i tot.

— Ți se pare grea viața cu mine? o întreabă el îngândurat.

— Sînt neliniștită. Nu știu cum, dar nu am de loc încredere în viitorul nostru. Ești atît de ciudat...

6

Înainte de deschiderea sezonului de navigație, sosiră în docuri noi motonave; niște nave-giganți, produse în serie și destinate transportului de păcură. Motoarele Diesel pentru propulsia navei fuseseră construite de uzina din Sormovo și, potrivit proiectelor, trebuiau să aibă o mie patru sute cai putere. Cu toate acestea, la probele executate cu prima motonavă, „Derbent“, nu se atinseră mai mult de o mie de cai putere. Și lucrurile se opriă aici.

La o consfătuire mecanicul Bronnikov prezintă un raport în care descrie pe larg toate deficiențele și își exprimă părerea că în general forța inițial proiectată nu poate fi atinsă. Deschise tratatul lui Nemirovski și citi:

— „Forța maximă pe care motoarele o ating în cursă se mărginește de obicei la șaptezeci-șaptezeci și cinci la sută din cea prevăzută...“ Dacă binecunoscutul inginer Nemirovski zice așa, atunci...

Părerea lui Bronnikov și-o însușiră foarte repede și ceilalți, iar cînd și cel de al doilea petrolier marcă tot forța de o mie de cai putere, toți se arătară mulțumiți: mai mult nu se poate atinge, e clar.

Dar iată că cel de al treilea petrolier, „Agamali“, atinse, spre surprinderea tuturor, o forță de o mie trei sute optzeci de cai putere, deci aproape forța prevăzută în proiect. Basov, care lucra la reglarea motoarelor acestui petrolier, încunoștință printr-o notă de serviciu pe inginerul-șef. El cerea două zile în plus pentru ca să încerce să atingă exact forța proiectată și propunea să se efectueze lucrări suplimentare și pe navele date în exploatare.

Bronnikov fu chemat la direcție. Presimțea că discuția va fi neplăcută și era îngrijorat. În dană stătea petrolierul „Agamali” care scotea pe coșul lui gigantic rotocoale albe de fum trimițându-le spre cer; pe „Agamali” era Basov, care se lupta să atingă forța maximă prevăzută în proiect și care prin perseverența sa amenința liniștea și fericirea lui Bronnikov. Voia pesemne să se evidențieze neapărat și să capete un salariu mai mare. În orice caz, în această clipă Bronnikov îl ura.

La cantină, îl opri constructorul Beizas.

— Ai auzit noutatea? îl întreabă acesta și Bronnikov citi în ochii lui curiozitatea și setea cu care aștepta scandalul. Pe „Agamali” motoarele au atins forța proiectată. Înseamnă că noi am tras pe sfoară Oficiul de navigație. Vai, ce neplăcut!

Bronnikov se prezintă la director în momentul în care acesta discuta în contradictoriu cu Neiman.

— Nu căuta justificări, îi spunea directorul nervos, mie zi-mi de-a dreptul: Oficiul de navigație a fost sau nu a fost înșelat? Și cine poartă vina: uzina de la Sormovo ori noi?

— Întreabă-l pe el, i-o tăie Neiman rece, arătând spre Bronnikov. Gata, eu mi-am spus părerea.

Pe drum Bronnikov chibzuise situația și își pregătise o apărare. Își rememora toate defecțiunile de care se lovise în timpul probelor la mașinile de pe „Derbent”. Motorul din stînga avea sub încărcătură o sută cincisuta turații, cel din dreapta numai o sută trei.

— Nu poate fi vorba aici de înșelăciune, spuse el reținut. Uzina a produs seria asta de motonave în mare grabă și cum s-a făcut recepția lor — știți și dumneavoastră. De ce vă mirați atunci că motoarele au o forță diferită?

— Totuși iaca... Basov ăsta se angajează să realizeze creșterea forței la motoare, rosti directorul cu o neașteptată animozitate. Va să zică e posibil? Zic, e posibil! Și izbi deodată cu palma în masă, săgetîndu-l pe Bronnikov cu niște ochi bulbucați și furibunzi. Uite, el scrie aici de o compresie incompletă a cilindrilor. De ce, mă

rog, e incompletă această... cum îi zice... această compresie ?

Bronnikov plecă ochii, silindu-se să se stăpânească. Neiman murmură confidențial :

— Lucrurile nu stau chiar așa, Ivan Danilovici. E la mijloc o poveste destul de urâtă cu Basov, ăsta umblă cu intrigi, Ivan Danilovici...

Directorul se potoli tot atât de repede pe cât se aprinsese. Rămase puțin pe gânduri, uitînd să-și ia privirea de la Bronnikov și zise apoi obosit :

— Ei, lasă să rămîna lucrurile așa cum sînt. Dacă va fi nevoie, o să regleze echipajul motoarele pe „Derbent“. Doar n-o să ne apucăm acuma să ridicăm din nou petrolierul pe doc. Spunînd astea, răsfoia încet hîrțile de pe birou, iar Bronnikov se uita la ușă, respirînd ușurat. A, își aminti deodată directorul, mai e o chestiune. Oficiul are nevoie de un șef-mecanic chiar pentru nenorocitul ăsta de „Derbent“. Ni s-a cerut să repartizăm pe unul dintre ai noștri, chipurile pentru un singur sezon de navigație, dar cred că înțelegi ce va să zică asta. Da, nu-i nimic de făcut — ce vrei, trebuie cineva care să cunoască noile nave ale flotei. Pe cine ai propune ?

Bronnikov regreta acum că n-a plecat mai devreme. De altfel directorul nici nu privea în direcția lui. Se uita la Neiman. Dar Bronnikov se întreba : nu cumva Neiman îl va propune chiar pe el ? Cu siguranță că așa se va întîmpla. Doar el reglase mașinile pe „Derbent“, și nu le reglase cum trebuie, așa că acum nu-i va veni la îndemînă să refuze. Căuta totuși în gînd ce motive să invoce pentru a se sustrage : să spună că n-are destulă practică... Că în urmă cu doi ani i s-a descoperit un focar tuberculos la plămîni. Că are o mamă bătrînă și bolnavă. Că el suferă de astenie nervoasă...

— La noi nu-i școală tehnică, e uzină, răspunse Neiman mînios. Pe cine am putea noi trimite ? Suspînă și se uită la Bronnikov. Va trebui să trimitem un membru de partid. Pe Basov, adăugă el răs-picat.

Bronnikov se strecură ușurel spre ușă, o întredeschise, dându-și toată silința să nu facă zgomot. Dincolo de ușă mai stătu puțin, trăgînd cu urechea și zîmbind imperceptibil. Se pare că directorul nu avea nimic împotriva...

Se scutură și o luă la picior, îndreptîndu-se spre secție. De bucurie îi iertă chiar lui Basov neplăcerea principială. Dacă nu ar fi fost sucitul ăsta, cine știe ce întorsătură ar fi luat lucrurile pentru el, pentru Bronnikov.

Basov se apleca din răspuțeri să pară mulțumit. Trebuia numai să se convingă pe de-a-ntregul de necesitatea acestui transfer și atunci îi va reveni și liniștea sufletească și seninătatea de totdeauna. Trebuia să fie trimis cineva și alegerea a căzut asupra lui. Poate că dacă n-ar fi avut ciocnirea aceea cu inginerul-șef, asta nu s-ar fi întîmplat. Dar în cazul acesta ar fi fost trimis altcineva, să zicem Bronnikov, și desigur că atunci el, Basov, nu s-ar fi revoltat și nu s-ar fi apucat să-l plîngă.

Musia îl ascultă fără să-l întrerupă. Ședea cu mâinile pe genunchi și-l privea pieziș. Cînd tăcu, scutură din cap, ca și cum și-ar fi zvîrlit de pe umeri o greutate.

— Ce pe dos au ieșit lucrurile, spuse ea pe un ton reținut, ai ghinion!

Basov se aștepta la o împotrivire din partea ei, la reproșuri, la explicații neplăcute. Dar nimic din toate astea nu se întîmplă. Musia se apucă să deschidă sertarele scrinului, să ia hainele din cui.

— Trebuie să-ți pregătesc lucrurile de plecare, spuse ea. Hai să vedem ce avem de făcut.

Părea că nu se miră de nimic. Tăcută, fără a-i mai da vreo atenție, încălzi apa la bucatărie, instalează albia și se apucă de spălat. Basov stătea lângă ea, urmărind clăbucii sîdeșii care îi înșepunau brațele goale. Ea îi era acum silința cea mai apropiată. El intrase într-o pasă ciudată din viața lui, cînd orice nouă realizare îl aducea o nouă neplăcere. Iată și silindea roușie să obțină

ca motoarele să dea forța prevăzută în proiectul motonavei, era nevoit să părăscască uzina. Neiman, Bronnikov și mulți alții ajunseseră să-i fie străini. Oamenii indolenți, neputincioși născocesc dinadins limite la realizările ce se pot obține, ca să-și mascheze neputința, servindu-se pentru asta de norme vechi, depășite și de pseudoștiință. Aceștia se coalizează, bat toba, legându-se de niște primejdii imagine, și-și apără cu înverșunare liniștea personală.

Musia se întoarce în cameră și se așează la fereastră, fără să aprindă lumina. Se învelise într-un șal călduros, totuși umerii îi tresăreau de parcă ar fi fost scuturată de friguri. Basov voia s-o mângâie și să-i dea curaj. La urma urmei n-au nici un motiv să fie abătuți. În flotă sînt oare puțini căpitani, șefi-mecanici, piloți cu renume? Tot a ținut Musia ca el să se evidențieze. Iată, a venit ocazia, i s-a încredințat funcția de mecanic-șef pe „Derbent”. Esențialul este să pricepi că asta-i o necesitate. Cineva trebuie să lucreze și pe aceste nave — dacă nu el, atunci altul. De ce să-i pară rău?

— S-a terminat cu viața sedentară, începu el voios, de-acu înainte va trebui să mă bag în adîncuri, să vîr în sperieți duhurile. Îți dau cuvîntul meu că sînt chiar mulțumit, Musia. Oare trebuie să renunț la o muncă grea numai pentru că e grea? Voi o să recepționați la stație mesajele noastre. O dată la cinci zile o să ne vedem. Da, o dată...

Musia clătina din cap tăcută. El nu-i vedea fața în întuneric. Se întreba ce-ar putea face ca s-o distreze înainte de despărțire. Afară era cald, mirosea a salcîm, deasupra radei văzduhul era siniliu. La clubul muncitorilor de la transporturile maritime, marinarii dansează tango cu studentele de la Institutul Industrial în sunetele unui acordeon. Tare ar fi vrut s-o ducă pe Musia acolo. Luna luneca deasupra acoperișului drept al casei de peste drum și pe pereți se vedeau ușoare umbre ale norilor ce pluteau încet.

— Musika! o chemă el tandru. Uite ce lună! Ce lună mare!

Musia ridică domol capul. Pe obraji îi sticleau șiroaie de lacrimi. Ele îi udau colțurile gurii și-i picurau pe piept. Ea își mușcă buzele și-și șterse ochii cu un colț de batistă.

— Tu nu m-ai iubit niciodată, spuse ea cu convingere, și nu ți-am fost niciodată aproape.

În cameră era atîta liniște, încît el îi auzea și respirația întretăiată și foșnetul rochiei. Vru s-o cuprindă de umăr, dar ea se feri.

— Să nu crezi însă că plîng din cauza asta... Nu! Mi-e pur și simplu milă de tine, văd că ești urmărit de ghinion. Degeaba îți faci curaj și te înșeli pe tine însuși, căutînd să înșeli și pe ceilalți. Eu am fost întotdeauna pentru tine ceva secundar. Ai făcut din viața noastră o veșnică goană, erai acasă ca un musafir: tot timpul ore suplimentare... pregătiri pentru cerc... ședințe... somn... N-am trăit niciodată omenește. Dar, în sfîrșit, toate astea nu contează și nu ți-am spus niciodată un cuvînt. Munceai atît de mult! De fapt mă-nnebună dacă într-adevăr ai muncit. Văd că ai ridicat împotriva ta tot colectivul și ei au căutat acum să scape de tine. Or, cred că nu se procedează așa cu oamenii valoroși. Mi se pare mai curînd că ești un ghinionist, iartă-mă că ți-o spun, un om slab și absurd. Iată, ai fost îndepărtat din uzină. Un altul s-ar fi simțit jignit. Tu te declari mulțumit. Măcar dacă le-ai purta pică sau ai înjura, mi-ar fi mai ușor. Acum în locul tău va veni un altul, cine știe ce secătură sau ce om de nimic și o să i se dea lui leafa asta bună...

Nu mai avea lacrimi, totuși vocea îi era încă tremurată și, printre sughițuri, se grăbea să-i spună tot ce adunase în suflet. El avea impresia că în fața lui, în întuneric, nu e Musia, ci o femeie străină, proastă, nepăsătoare și rea. Îi strigă furios și cu toată puterea:

— Să taci!

Ea-l privi speriată și își duse mîinile la obraz, crezînd că poate o va lovi. Totodată însă îl urmărea cu un fel de ciudată speranță. Basov se stăpîni, luă un

pahar cu apă și i-l duse la buze. Musia bău puțin și-i dădu în ciudată mîna la o parte.

— Ce-ai fost în stare să-mi spui ! zise el cu tristețe. E drept că s-au descotorosit de mine. Dar cîte nu se întîmplă în lume ! Asta mi se trage numai din cauză că n-am lăsat oamenii în pace. În unele sectoare din uzină se lucrează prost, și eu văd că se poate munci mai bine, mult mai bine. Sper că de asta își va da în curînd seama fiecare muncitor. Deocamdată normele vechi mai sînt privite în uzină cu evlavie. Dar normele au fost fixate de oameni, și de cînd au fost fixate s-au schimbat multe. Uite, și eu...

Musia se uită la el cu luare-aminte și tristețe, așa cum te uiți la un om ieșit din minți care ți-e drag. Basov se opri la jumătatea frazei, de parcă s-ar fi izbit de un zid. Poate că într-adevăr n-a existat niciodată între ei o legătură sufletească.

— Să lăsăm asta, Sașenka, spuse ea cu blîndețe, e doar ultima seară, dragul meu... Voiam să-ți mai spun un lucru... E vorba de petroliere, de navele astea fug pînă și marinarii ! Ei își ascund calificarea, fură actele... N-ai știut peșemne asta. Și ne vom vedea rar, rar de tot...

Tăcu și zîmbi cu un aer vinovat și speriat. Apoi zise :

— Să-ți spun sincer : mă simt atrasă de tine, dragul meu, dar ce pot să fac dacă tu ești așa... Grozav vreau să trăiesc... Nu te supăra !

Deodată el fu cuprins de o totală indiferență. Degetele Musiei îi mîngîiau părul, îi gîdilau fața. Cînd simți pe obraz atingerea buzelor ei umede, se ridică repede.

— La urma urmei nu sîntem legați cu sfoară, zise el nepăsător. Fă cum crezi.

Astfel plecă el de acasă în ultima noapte petrecută pe uscat și se duse să rătăcească pe străzile orașului.

ADUNĂTURA

1

Valurile verzui foşnesc lovind neîncetat în bordaje. Spuma, în şiraguri albe ca zăpada, cade alene înapoi. O puzderie de băşici se împrăştie pe suprafaţa apei şi plesnesc fără zgomot.

*Micuţa franţuzoaică Nelly
Vindea buchete de camelii...*

Puntea de oţel e încinsă de căldură. Soarele se frînge în valuri şi scînteie pe alama lustruită a balustradelor scării. Dracu ştie ce or fi vrînd să spună cuvintele acestui cîntec ! Vîntul le-a adus de undeva şi ele s-au lipit ca mierea de buzele lui Husein. De cum îl fură gîndurile, începe să fredoneze. Se cincheşte jos lîngă un spirai din punte şi priveşte în depărtare. Cînd ţigara pe care şi-a răsucit-o se va prefăce în scrum, va trebui să coboare din nou la maşini. În jur nu-i nimeni. Prin trombele de aerisire şuieră curenţii de aer ; valurile se rostogolesc fără încetare. Aşa a fost şi ieri şi tot aşa va fi şi mîine.

*Un boy englez, boy şlefuit
Albaştri-i ochi a-ndrăgit...*

Lui Husein nu-i e gîndul la cuvintele cîntecului. El se gîndeşte cum ar putea să scape de petrolier înainte de închiderea sezonului de navigaţie. Să se prefacă

bolnav? Să provoace o bătaie în timpul escalei? Nu, astea nu merg. Dar nici să plece prin bună învoire nu e cu putință. Pe de altă parte, aici nu-i nimeni de care să se atașeze. În primele curse a făcut cunoștință cu întregul echipaj, a oferit oamenilor țigări, le-a propus câte o partidă de domino. Plictiseala îl purta prin toate colțurile navei, înspre orice loc unde vedea oameni și auzea vorbindu-se. Așa au trecut primele curse, cu timpul oamenii și-au pierdut misterul noutății și plictiseala a devenit ceva obișnuit.

Același șef de echipaj Dogailo umbla fără încetare de colo-colo pe punte căutînd mereu, cu ochii plini de o mărginită grijă bătrînească, să vadă ce-ar mai fi de pus la punct. Veșnic grăbit, nici nu-ți răspunde cînd îl întrebi ceva.

Husein încercase să se apropie de Aleavdin, ofițerul al doilea al navei. Începuse într-o zi să-i povestească cum a fost exclus din Comsomol pentru beție. Dar tocmai atunci trecu repede pe punte îngrijitoarea Vera. Aleavdin îi șopti, făcîndu-i cu ochiul: „O trecem noi și pe asta la venituri...” și izbucni în rîs, frecîndu-și mîinile. Așa s-a făcut că Husein rămase cu povestirea neterminată.

Încercase să se apropie și de comsomoliști. Aceștia erau uniți între ei, dar formau un cerc închis. Erau cinci la număr: trei electricieni, un motorist și mecanicul al doilea. Fuseseră ostași în Flota Roșie, acum demobilizați, și le rămăsese din timpul serviciului militar dragostea pentru disciplină, o vizibilă grijă pentru ținuta lor și acea domoală seriozitate a omului preocupat, care-i caracterizează pe cei deprinși a avea o răspundere. Lui Husein îi plăceau tare mult acești băieți și chiar încercă să li se vîre sub piele. Unul dintr-înșii, și anume electricianul Kotelnikov, îl trase de limbă ca să afle cu de-amănuntul întîmplarea nefericită cu beția. Îl ascultă cu o figură calm-disprețuitoare, de parcă ar fi venit în atingere cu ceva murdar. Și, după ce-i puse ultima întrebare, curiozitatea lui se spulberă.

— La muncă vom vedea de ce ești în stare, îi spuse el apoi sentențios. Cu toate că nu știi dacă va ieși ceva. Comsomolul nu-i o punte de trecere.

Și se uită în jur, căutînd un pretext spre a pune capăt convorbirii. Husein era să intre în pămînt de rușine, nu alta. Iar de-atunci începu să-i evite și pe comsomoliști. Oamenilor nu le pasă de soarta lui. Perfect. Nici lui n-o să-i mai pese de oameni. Nu mai are nimic cu ei.

Pînă în rada portului Astrahan e cale de treizeci și opt de ore. Înapoi, fără încărcătură, se face treizeci. Tot timpul — marea nemărginită, albastrul cerului și vîntul care nu încetează un moment. Căpitanul Kutsov citește în cabina lui cărți groase, oftează melancolic, și-și șterge cu batista ceafa stacojie. Kasațki lasă în jos apărătoarea de lemn a spiraiului și încuie ușa cu cîrligul. Duhnește tot timpul a votcă, dar nu se poticnește niciodată și niciodată nu ridică glasul. Nici el nu se uită niciodată la Husein.

Aleavdin își pune în cabină patefonul. Și, în orăcăitul saxofoanelor, scîrțîitul viorilor și bubuitul timpanelor, el tropăie pe spațiul îngust dintre dulap și pat, învățînd pașii dansurilor occidentale la modă.

El, Husein, nu citește cărți, nu-și cumpără discuri noi, nici cravate de-un galben-deschis. Dar nici nu cuatează să bea votcă. După cart, își face un duș și se spală dinadins încet, ca să mai omoare vremea. Clăbucii de săpun se umflă ca niște balonașe, șiroaiele de apă amară și rece, venită de peste bord, îi înțeapă umerii, ca acele. La catarge se aprind ca niște stele luminile, de pe mare vine o dată cu întunericul o umezeală răcoroasă. Husein se așază pe bocapart și începe să fredoneze tărăgănat cîntecul acela tîmpit și visează :

„Toată această adunătură nu se gîndește decît cum s-o șteargă de la bord. Vor fi cu siguranță mulți care au să fugă încă înainte de închiderea sezonului de navigație. Și atunci au să vină pe petrolier oameni noi cu care mă voi putea împrieteni. Vom împărți totul pe din două și vom face împreună de cart în nopțile cu

vreme rea — nedespărțiți în muncă, la ne cazuri, la tărăboi. Ce bine-i să dai o raită cu un prieten pe bulevardul de pe litoral, să-i zici la chitară *Merisorul* și să dansezi la lumina lunii. Să faci de cart în locul unui prieten pe timp prost, pe mare rea, pe frig. Să stai de vorbă cât ai poftă, să te plimbi cu el, ținându-l pe după umeri, să-i strângi mîna la despărțire : „Rămînem prieteni pînă la moarte“... Numai că deocamdată astea sînt doar visuri. Pe „Derbent“ sînt acum patruzeci și cinci de oameni — marinari, motoristi, timonieri — dar o prietenie adevărată nu există.

Iată-l bunăoară pe Kasațki cum îl conduce pe căpitan pe spardeck, susținîndu-l de cot. Pe față îi sclipește un zîmbet nevinovat. Numai el, Kasațki, poate zîmbi astfel. Așa trebuie să fi zîmbit el și atunci cînd a strîns în brațe pe fata aceea pe platforma vagonului de dormit.

— Nu te necăji, Evgheni Stepanovici, încearcă el să-l convingă pe bătrînul căpitan, nu da atenție, așa sînt ăștia de la Oficiu : pentru un fleac de întîrziere fac un tapaj teribil. E timpul să te obișnuiești. Și ești oricum bine văzut, dragul meu...

Uitîndu-se la ei ai zice : Ce pereche unită — căpitanul și secundul. Dar peste o oră Kasațki e din nou pe spardeck. De astă dată însoțit de Aleavdin.

— Bătrînul a primit o săpuneală prin radio, spune Kasațki cu un zîmbet oficial. E om de treabă, dar... fricos, leneș și lipsit de voință. Dacă ni se va întîmpla vreo avarie să vezi cum va căuta să dea toată vina pe noi.

Trec atît de aproape de Husein, că aproape îl ating. Cu cine are să mai șușotească Aleavdin astăzi la rîndul său?... Nu, nu există prietenie pe „Derbent“ ! Există doar învelișul ei amăgitor — plimbarea la braț, o amabilitate politicoasă și cîte o ușoară înțepătură aruncată cu o vorbuliță plină de venin, dar mascată de un zîmbet radios. Decît așa prietenie, mai bine lipsă.

Dar adevăratul ghinion al lui Husein este altul — are un șef imposibil. Dacă ar fi putut să aleagă, l-ar fi

ales mai degrabă pe Kasatki sau pe Aleavdin. Mecanicul-șef Basov e mai rău decât ăștia amândoi, e chiar mai rău decât oricare dintre cei patruzeci și cinci de oameni de pe „Derbent“.

Basov coboară la mașini, în fiecare cart. Are aerul unui om pe care îl dor veșnic măselele și ochii lui sînt întotdeauna roșii. Stă cam gîrbovit, cu mîinile depărtate, parcă bătut în cuie. Mecanicii, lăcătușii, motorîștii fug care încotro de silueta aceasta nemișcată. El continuă să stea așa în picioare sub lumina palidă a becurilor și parcă pe umerii lui apasă huruîtul frenetic al motoarelor Diesel cu șase cilindri de pe „Derbent“.

Și iată că pe grătarul de sus apare un motorist întîrziat. Mîinile îi alunecă pe balustrada unsuroasă a scării, picioarele i se îndoaie, moi, din pricină că-i încă somnoroși. În momentul cînd ajunge jos și face o jumătate de întoarcere la stînga, mecanicul-șef își descleștează buzele pe care le ținea strînse.

— Ai dormit de ajuns? Dacă nu, du-te înapoi. Ne putem lipsi de dumneata...

Huruîtul acoperă complet sunetele slabe ale glasului său, dar cuvintele i se ghicesc după mișcarea buzelor. Mecanicul-șef a fost cîndva și el un simplu motorist. Așa spun oamenii. Ar putea fi deci mai blînd cu băieții. Dar pesemne că nesomnul care i-a înroșit albul ochilor i-a uscat și inima.

— Cîinele! mormăie Husein, privindu-i cu ură spatele lat, și mai e și membru de partid. Zbirul!

Husein nu întîrzie niciodată la schimbarea cartului. Mecanicul-șef nu i-a spus niciodată vreun cuvînt aspru. Totuși ei se evită reciproc și se spionează ca niște dușmani. Cu siguranță că odată și odată se vor ciocni.

Puțin înainte de terminarea cartului, Basov se cațără sus la grupul electrogen. Aici e ceva mai multă liniște și o căldură umedă. Dindărătul panourilor se aude zumzetul ușor al dinamurilor. Basov se apleacă peste balustradă și trage cu urechea la bătaia motoarelor. Și, lucru ciudat: din toate colțurile sălii mașinilor se adună atunci, fără să-i cheme nimeni, mecanici, motorîști, elec-

tricieni. Ei suie scara goi, numai în chiloți și maiouri unsuroase. Pe fețele lor încinse de căldură curge șiroaie sudoarea murdară. Primii veniți își proptesc coatele de balustradă alături de Basov. Ceilalți se înghesuie la spate.

— Motorul din stînga are o sută trei turații, spune Basov, cel din dreapta — o sută cinci. Sînt convins că se poate obține la amîndouă cîte o sută zece.

Băieții își dau cu coatele, făcîndu-și semne, și strîmbă din gură. Auzi, o navă abia ieșită din construcție ! Pe Husein îl scoate din sărite această lăudăroșenie.

— Și de ce n-o faceți, tovarășe mecanic-șef ? întrebă el provocator. Doar e simplu. Începi, și pe urmă termini !

Și își rotește ochii în jur spre tovarășii săi, așteptînd ca ei să-l aprobe.

Dar Basov răspunde calm :

— Singur nu pot face nimic. Și nici nu-i atît de simplu cum spui. Împreună cu voi, însă, am putea să reușim.

Și se înviorează. Înalță capul și zice mai departe :

— Motoriștii își dau tot așa de bine seama ca și mine, unde-i clenciul. Mai întîi că injectoarele se înfundă. Asta înseamnă că carburantul nu ajunge la cilindri în măsură egală. În al doilea rînd, segmentii pistoanelor nu sînt buni și din cauza asta amestecul nu-i supus la compresia necesară. Inginerii au luat în primire motonava după caietul de sarcini și au întocmit procesul-verbal de recepție. Ei trăiesc pe țarm. Dar marinarii trăiesc pe navă...

Husein își face loc și trece mai în față. Plin de interes, se sprijină cu coatele de umerii vecinilor.

Pe fața mecanicului-șef lunecă umbre cenușii. El înclină ușor capul, parcă s-ar pregăti să străpungă un zid invizibil.

— Există motoriști, continuă el, care se tem chiar să sufle pe motor fiindcă a fost reglat la uscat. Asemenea oameni n-au ce căuta aici. Să navige cu șlepul ! Aștia nu-s marinari ! Abia după ce ai să reglezi motorul o dată, de două ori, de zece ori va arăta el ce poate și

va depăși rezultatele din registrul tehnic cu care a venit. Este așa, sau nu ?

Se uită la băieții care tac și privirea i se stinge. Își șterge fruntea și calcă cu piciorul mukul de țigară ce l-a aruncat. Motoriștii, electricienii, lăcătușii-mecanici o iau unul după altul spre ieșire. Husein n-are chef să plece. Se urnește mai greu. Are în față spinarea lui Basov cu omoplații uzi de sudoare și își zice în gând că, dacă Basov se va uita înapoi, atunci își va lua inima-n dinți și-i va vorbi. Dar Basov se îndreaptă grăbit din nou spre sala mașinilor. Husein îi aruncă o ultimă privire și rămâne cu imaginea cefii sale, tunse, acoperite cu tuleie. Înțepenit locului, își adoptă ca de obicei poziția lui de apărare în fața acestei lumi nepăsătoare : „Uite-al dracului... Umblă să se impuie !”

Husein n-are cu cine schimba o vorbă. De aceea ascultă cu lăcomie vorbele care se spun altora. El știe că mecanicul-șef nu este iubit pe navă.

— Mi-au pus în spate un comisar, zice cu un oftat căpitanul Kutasov. Astăzi i-a spus locțiitorului politic că încărcarea s-ar putea face mai repede. Ca mâine o să înceapă să mă urmărească și pe mine, mai știi ?

Și ochii căpitanului trădează o teamă veche, bolnavicioasă, dar Kasațki se grăbește să-i vină în ajutor cu surîsul lui radios.

— Vai de mine, Evgheni Stepanovici, dragul meu. Stimabilul nostru mecanic-șef e cam scrîntit, și în același timp își flutură degetele în dreptul tâmpiei, nu merită, zău, să te frămînti !

Husein se bucura că nu-i singurul năpăstuit. Mai e în preajma lui și alt om înconjurat ca și el de un zid gros de ostilitate. Dar Basov parcă nu observă nimic. În timpul încărcării se uită mereu la ceas. Pretutindeni caută să intervină acest om stupid și ridicol, cu ochii roșii și umflați. Ce se poate face cu o pleavă ca asta ? Cei mai spălați se angajează pe cargoboturi, unde munca este mai ușoară, escalele de mai lungă durată și unde se dau mai des prime. Aici au nimerit cei care în momentul lansării petrolierului umblau fără nici o treabă

pe uscat. Mulți dintre ei sînt alcoolici, bolnavi și nu fac nici cît o cearpă degerată. Fumează pe punte contrar dispozițiilor de a nu se fuma și abia se mișcă, parcă ar fi niște muște somnoroase. Astăzi motoristul Kozov a verificat pompa de ungere. Doar a deschis capacul, și-a mînjit degetele și i-a făcut cu ochiul lui Husein, strîmbîndu-se caraghios. Husein s-a întors cu spatele. Lui îi e totuna. Lasă'să se omoare muncind mecanicul-șef, lasă'să chiulească motoristii, lasă'să fumeze pe punte marinarii, lasă'să se întrunească comsomoliștii și să voteze ce vor în cinci. Petrolierul nu și-a îndeplinit planul, e în coada navelor în actualul sezon de navigație. Ei și ?

2

Din nou sosiră cu întîrziere în radă. Bătînd dinspre nord, vîntul înghețat de primăvară șuiera prin sarturi și smulgea de pe creasta valurilor petice de spumă, azvîrlindu-le pe punte. El aduse după el din zare și o perdea de nori care acoperi jumătate de cer, învolburîndu-se și lăsînd să cadă stropi de ploaie.

În cabina sa, radiotelegrafistul Volodea Makarov lupta din greu cu somnul, frecîndu-se la ochi cu pumnii. La un moment dat se stropi pe față cu apă sărată de peste bord, se așeză la aparat și suspină în microfon.

— Astrahan, strigă el tare, Astrahan-rada ! De ce întîrzie șlepurile ?

Printre nori apăru la răsărit soarele. Parcă era un taler de cositor. În jurul lui, ca o cunună cenușie, se învolburau nori de ploaie. Pe spardeck se zbătea cu un zgomot surd, în bătaia vîntului, capota de pe șalupă.

— Astrahan, spuse Volodea, telegrama că sosim am dat-o la timp. Unde sînt șlepurile ?

Și se întoarce de la microfon, suduind încet, plictisit. Electricianul-șef Kotelnikov privea pe fereastra cabinei.

— Ai făcut legătura, Volodea ?

Radiotelegrafistul dădu din cap fără să răspundă și întinse mîna să-și ia casca. Trecu pe recepție și începu să noteze.

— Dacă ar fi după mine, i-aș da afară pe toți din slujbă, zise Kotelnikov posac, și pe comandant, și pe secunzi, și pe toți păcătoșii ceia de pe uscat. Pe toți i-aș da afară și aș lua alții noi !

Radiotelegrafistul scria, aplecat peste hîrtie, scoțînd vînful limbii afară.

— Răspund că s-a făcut o greșeală, îi explică el, șlepurile noastre le-a luat petrolierul „Agamali“... Și atunci pe cine ai da afară, tovarășe ?

— Pe toți. Ce, ăștia-s comandanți ? Niște invalizi scrîntiți la cap. Ne facem de rîsul lumii. Cu șmecheria asta cu șlepurile „Agamali“ a cîștigat patru ore. Ne-a întrecut. Acum are un avans asupra noastră de vreo șase ore. Dar cine se sinchisește de asta ? Nimeni. Sîntem luați în rîs peste tot : și de dispeceri, și pe nave, și la magazin. Și fapt este că noi n-am luat primă nici măcar o copeică !

Volodea desenă pe marginea jurnalului o velă înclinată și un cap cu nasul coroiat învăluit în nori de fum. Apoi puse creionul în gură și, aplecînd capul într-o parte, își admiră desenul.

— Uite, am lătrat în microfon vreo jumătate de oră, spuse el surîzînd ironic, și, dacă lătram în tromba de ventilație, tot aia era. Să-i ia dracu ! Cine apreciază aici munca mea ? Într-o lună am dat cel puțin cu vreo jumătate de milion de tone-mile sub ceea ce trebuia. Ce pot să fac eu ?

— Așa e.

— Ieri, la încărcare, s-au apucat să pompeze petrolul în tancuri înainte de evacuarea balastului de apă. Cînd i s-a raportat comandantului treaba asta, a început să tremure ca o muiere. Apoi l-am auzit pe Kasațki explicînd lucrurile agentului GPU. A reieșit din explicația lui că toată vina o au... pompele !

— Prost, Volodka !

— Mai prost nici că se poate !

— Locțiitorul politic e băiat de ispravă, zise Kotelnikov, asta ar fi gata să care încărcătura și în spate. Dar nu se pricepe la navigație și se teme să se amestece în dispozițiile comandantului. Afară de asta, e ofțicos. Nu cred că mai are mult de trăit.

Între timp Volodea desenă un scafandru care îi reuși atât de bine, încît, privindu-l, zâmbi satisfăcut.

— Știi ce, Steopa ?

— Ce ?

— Hai să plecăm definitiv de aici, și radiotelegrafistul își umezi de plăcere buzele vișinii, apoi continuă cu o voce scăzută : Știu eu unde să mă duc. La E.P.R.O.N.¹ Se fac ranfluări de nave scufundate la Biriuceaia Kosa. Acolo să vezi treabă !

— N-o să ne dea drumul, murmură Kotelnikov, uitându-se în jur cu teamă. Cum să părăsești petrolierul ? Asta ar însemna că ne-am speriat înaintea celor fără de partid. Nu, lasă asta...

— Și pentru tine este acolo treabă, continuă imposibil Volodea, m-am interesat. Ce-ar fi să lăsăm dracului actele aici ? Nu, că poate au să ne ia carnetul de comsomolist.

— Nu vorbi prostii.

Kotelnikov dădu să plece de la fereastră, dar nu se urni din loc. Era tulburat și problema îl interesa. Propunerea lui Volodea îl atrăgea ca un magnet.

— Dacă am încerca să cerem lucrul ăsta prin comitetul raional, spuse el șovăitor. Dar nu, n-au să ne lase...

— Prostii ! Da' ce, vorba ceea — dragoste cu sila... Tare aș vrea să știu cum pot ei să mă oprească să rămîn, dacă nu vreau ?

— Nu, nu se face să dezertăm, zise Kotelnikov cu hotărîre, dar fără să simtă ceea ce spune. Poate că mai izbutim să îndreptăm lucrurile. În afară de asta, eu doar sînt aici președintele comitetului de navă... Totuși,

¹ E.P.R.O.N. — Organizație specială ce avea ca scop ranfluarea navelor scufundate și efectuarea lucrărilor de salvare în Marea Neagră. A fost creată în 1923 (n. ed.).

vezi, interesează-te de E.P.R.O.N., așa, pentru orice eventualitate, adăugă el cu un zîmbet silit.

Pe spardeck se auziră, aduse de vînt, bocăniturile unor pași inegali. Omul trecu pe lîngă cabină cu pași mari și aplecat înainte, ca unul care merge împotriva curentului puternic de aer.

— Basov, șopti Volodea. Nu ne-a auzit cumva?

— Nu știu, zise Kotelnikov dîndu-se la o parte de la fereastră. Ei, destul cu panica! Nu-i șade bine unui comsomolist! Uite că vin și șlepurile!

3

Valurile de un verde-pal, acoperite cu pete cafenii de petrol, aleargă de-a lungul bordajului, ca niște sprintene fiare speriate. Șlepurile le fac plecăciuni, scîrîind și înfundîndu-și temătoare în apă șoldurile înalte și ruginite. Remorcherul, mic și negru ca o jucărie, aruncă în apă capătul ud al parîmei de remorcă, scoate un șuierat asurzitor și pleacă, turtind valurile sub el și lăsînd în urmă o coadă unduioasă de apă înspumată.

La secția de pompe a „Derbent“-ului lucrează pompele de încărcare. Puntea zbîrnie ușor, ridicîndu-se abia vizibil peste nivelul apei. Basov stă rezemat de balustrada de pe punte, cu coatele lipite de trup ca să-și țină cald.

— Nu-i bine croită marea asta, spune Dogailo, șeful de echipaj, care se află alături de el, e chiar foarte prost așezată marea asta Caspică.

Și scoase înainte vîrfurile cizmei sale enorme, parcă turnată din fontă o dată cu piciorul.

— Seacă marea noastră, o înghite uscatul. Cunoști vechiul Turn al Fecioarei de la Baku? De la turn la mare sînt acum vreo două minute de mers. Se spune că biata fecioară a fost închisă în turnul ăsta de niște blestemați de hani, și ea s-a prăpădit acolo de inimă rea. Turnul se găsea pe vremea aceea în largul mării.

Dar de atunci marea s-a retras și a lăsat pietrele dezgolite. Tot așa și aici, în rada Astrahanului, marea a fost cîndva adîncă. Acum e primejdios să te aventurezi cu un pescaj de douăzeci de picioare mai departe de Bancul Focilor. E apă cît vezi cu ochii, dar nu poți naviga...

Șeful de echipaj are un glas subțire, cald și melodios. Basov se uită mirat, cu coada ochiului, la mărul lui Adam, uriaș și cafeniu, care îi umfla șefului de echipaj gulerul tunicii, și-i spuse cu convingere :

— În curînd vom adînci fundul și atunci petrolierele vor putea merge pînă la Astrahan fără transbordare.

Dogailo zîmbi pe sub mustață, își privi interlocutorul cu milă și-și scoase încet chipiul de pe cap. Vîntul începuse să-i fluture puful rar și mototolit de pe tidva lunguiată.

— Pentru voi totul e ușor, puteți face orice. Numai că au fost, cred, și înaintea voastră oameni cu carte care și-au frămîntat capul cu asta și pînă la urmă s-au dat bătuți. Cauza principală sînt afurisitele astea de aluviuni și curenți care vor distruge toată munca voastră și vor înfunda drumul navigabil cu nisip. Nu, n-o să fie cum ziceți voi ! Încheie el triumfător și-l privi încă o dată pe Basov cu un aer grav și dezaprobator.

Basov n-avea poftă de discuție. Și plecă de pe punte fără să-i mai răspundă.

În uzină Basov avusese totuși oameni cu care s-a înțeles. Erau montorii, șeful de brigadă Voron, micul strungar Eibat. La navă sînt secții multe, săli, mașini, o mulțime de oameni și de specialități. Dar aici, pe această navă, n-are nici un om cu care să se poată împăca. Îi mai cercetează pe cei din jur, dar, sub privirea lui, oamenii iau o mutră plictisită, ochii li se fac mai mici și dispar sub gene. Vede că prin ceață figurile acestea apatice și uimitor de asemănătoare între ele. Conștiinciozitatea lor pare prefăcută, seriozitatea lor — batjocoritoare. Se mișcă tăcuți, ca prin somn, de-a lungul intervalelor înguste din sala mașinilor, aspiră

aerul fierbinte și se așază unde nimeresc. Tot fără să scoată un cuvânt, învârtesc volanele, și mușchii noduroși li se umflă pe spinările ude. Înainte de a intra în cart, se adună pe grătarul de sus și ascultă ce le explică el, privindu-l ca pe o ciudățenie din altă lume. Uneori el apare pe neobservate și atunci vede cum se leagănă Husein, șezând pe vine și fredonând pe nas vreun cântecel stupid, sau cum alți doi motorști, Kozov și Gazarian, stau de vorbă căscând la lumină niște ochi obosiți, încercânați de funingine.

— Păi ăștia-s oameni? Ar trebui dați dracului afară și aduși în locul lor oameni noi.

— Ehei, iubitele. Da parcă ăștia-s marinari?

Ei își țin bucuros hangul unul celuilalt, ca și cum numai ei doi ar fi adevărații marinari de care are nevoie „Derbent“-ul. De fapt se amăgesc unul pe altul și se amăgesc și ei înșiși. În realitate și-au luat de mult gândul de la tona-milă și de la turațiile motoarelor...

Din robinetele deschise țîșnesc pe punte șuvoaie de apă. Apa se împrăstie, făcîndu-se neagră și acoperindu-se cu un praț gros. Marinarii alunecă pe oțelul ud, împingînd cu greu în fața lor cozile de spălat puntea înfășurate în cîrpe îmbibate de apă. Dogailo umblă printre ei ca o suveică petrecută prin urzeală. Marina-rul Hruliov, proaspăt ras, s-a urcat pe duneț, cu chitara subsuoară și țigara după ureche. El își alungă de pe frunte moțul bălan și creț și ciupind de coardele chitarei cîntă :

Spune, fată, ce te doare ?

Doctoru-o-ntreabă-n șoapte.

Cum să nu mă doară oare

Cînd îs una

Și mi-i inima la... șapte.

Basov se duse pînă la duneț. Aici urmări mașinal un pescăruș ce se rotea deasupra valurilor. Deodată pasărea căzu ca un ghem alb-rozaliu în jos și atinse apa cu aripa. Marinarul Hruliov smuci pentru ultima

oară coardele care suspinară pițigăiat, căscă și se uită la Basov cu o privire nepăsătoare.

Aici, în vuietul monoton al motoarelor, în dreptul intrării la mașini, Basov se gândi la această fărîmiță de univers, infimă și ștearsă, mărginită de bariera albastră a zării, care seamănă cu niște ochi îngropați în grăsime, și în care fiecare se împacă cu propria sa nimicnicie, dar față de altul își arată disprețul : „Păi ce, iubitele, ăștia-s oameni ?”

La uzină Basov era socotit un bun organizator, dar uzina a trăit și înainte de a fi el și trăiește și acum fără el ; pe cînd aici, trebuie început totul de la a. Dar cum ? Și îl treceau nădușelile din pricina neputinței în care se afla, din pricina încercărilor neizbutite de a face lucrurile să meargă. Totuși el nu putea să rămînă indiferent, să se liniștească, să se închidă în cabină. Era în creierul lui surmenat și stors de oboseală o pătîcică aprigă ce-l durea neîncetat ca o plagă și nu-l lăsa în pace, cerîndu-i să acționeze, să dea o întorsătură nouă lucrurilor, să reție oamenii pe navă în timpul escalei, să controleze motoarele, să le sporească turațiile...

4

Stînd la fereastra cabinei sale, Evgheni Stepanovici Kutasov se uita la soția sa care pune pe masă cumpărăturile făcute : un teanc de reviste, o sticlă de vin, cafea.

Prin storul lăsat în jos numai pe jumătate, sclipeau luminile orașului, umbrite din cînd în cînd de rotocoale compacte de fum, de parcă niște nori ar fi căzut pe pămînt și s-ar fi furișat pe străzile orașului.

— Ai salutări de la familia Sonțev, spuse Natalia Nikolaevna, și de la Dînnik, și complimente de la Simocika și de la soțul ei. Tu mă auzi, Evgheni ?

Dinspre port se-auzeau strigăte și scrișnetul lanțurilor de la macarale. Pe geam rătăceau umbre lungi și zbîr-

lite, ca niște labe de păianjen. Persoanele pomenite de soția căpitanului erau toate dintre foștii lui colegi de la secția de statistică.

— Drăguți oameni, exclamă Evgheni Stepanovici mișcat. Să le transmiți și din partea mea, Natașa...

Se auziră afară pe coridor niște pași grăbiți și apoi bătăi în ușă.

— Cine-i ? întrebă Evgheni Stepanovici. Ce este ?

— Totul e gata pentru încărcare. Evgheni Stepanovici, furtunurile sînt puse... Ne permiteți să începem ?

— Incepeți...

Evgheni Stepanovici rămase o clipă nehotărît în fața ușii, cu mîna pe clanță. Pașii se îndepărtau către capătul culoarului. Deodată, Evgheni Stepanovici deschise ușa și strigă după curier :

— Stai puțin, prietene ! Întreabă-l pe Kasațki. Kasațki e de cart, întreabă-l pe el.

— Am înțeles... să întreb pe Kasațki, răsună răspunsul.

Natalia Nikolaevna își urmărea cu luare-aminte soțul. După o scurtă pauză îl întrebă :

— Evgheni, cine-i acest Kasațki ?

— Cum să-ți spun, și Evgheni Stepanovici se opri puțin să se gîndească. Kasațki e secundul. E un om care mă stimează și ne înțelegem foarte bine. Ceea ce îmi place la el este tactul lui înnăscut și vasta lui cultură. E un om pe care, cred, mă pot bizui. Și uite că în doi reușim să ne descurcăm în acest balamuc.

— Te-am întrebat, reluă Natalia Nikolaevna, pentru că am impresia că la voi lucrurile nu merg tocmai bine. La direcție se discută mereu despre „Derbent“... Nu cumva te încrezi prea mult în oameni, Evgheni ?

Kutasov aruncă o privire mai întîi spre ușă, apoi spre fereastră. Și se schimbă dintr-o dată la față, pierzînd aerul lui bonom de bătrînel. Pe buze îi apărură un surîs tremurător, suferind, iar în cutele de la gură i se citea amărăciune și oboseală.

— Și eu însumi sînt cam îngrijorat, draga mea, începu el coborînd misterios vocea, am cîteodată impresia că în jurul meu se petrece într-adevăr ceva. Toți acești oameni... cît timp îi văd și stau de vorbă cu ei nu-mi vine să cred că ar putea să mă înșele. Dar cînd rămîn singur...

— Nu te frămînta. Cînd rămîi singur?...

— Totul îmi apare sub un alt aspect. Nu sînt chiar atît de naiv cum par. Ieri am transmis o radiogramă că e vreme rea ca să explic într-un fel întîrzierea noastră revoltătoare. De fapt vremea n-avea nimic deosebit — așa, un vînt slab, fără importanță. Dar Kasațki este meșter mare să te convingă și mereu se apucă să ticluiască asemenea telegrame. De data asta însă a ieșit urît de tot...

Natalia Nikolaevna se înfurie.

— De ce ai consimțit, om sucit ce ești? Știai doar că nu-i frumos ce faci, că-i o înșelătorie! Atunci de ce ai consimțit?

— Ss-s-st... nu striga, te rog. Iac-așa, am consimțit pentru că într-adevăr situația era foarte neplăcută. Nu știu cum dracu s-a făcut că am întîrziat! Mai întîi că șlepurile, habar n-am de ce, au sosit tîrziu în radă. Pompele au funcționat prost. Toate astea nu intră în atribuțiile mele... Dar în general, la noi, totul se face alene, domnește un fel de delăsare pe toată linia. Cadrele s-au grăbit cînd au făcut recrutarea echipajului. Au strîns un colectiv foarte nepotrivit...

Se opri puțin, zgîriind abătut cu unghia o mică pată de pe mîneacă.

— M-am săturat de tot și de toate, Natașa, dar mai ales de starea asta de permanentă teamă în care mă aflu. Au fost angajați niște lepădături, niște golani, niște bețivani. Nava este nouă, are un aparataj complicat, încărcătura e ușor inflamabilă. Cred că dacă cineva s-ar apuca să strige „foc” aș crăpa pe loc de inimă! Locuitorul politic e bolnav, Kasațki se eschivează, mecanicul-șef Basov se străduiește să-i pună pe motorști pe treabă. Fiindcă veni vorba, omul ăsta a

prins pică pe mine și nu înțeleg de ce. Cred că sînt destul de blînd cu toată lumea, am pentru fiecare un cuvînt bun. Iar el se uită chiorîș la mine, și abia răspunde cînd îl întreb ceva. Kasațki zice că-i trăsnet, dar nu-i adevărat. Poate că mă urmărește... Și ce spuneai, că circulă zvonuri ?

Evgheni Stepanovici își zări deodată fața îmbătrînită și tristă în oglinda din față și îl cuprinsese brusc așa o milă de el, că aproape îi venea să plîngă : toți îl înșală, îi fac porcării, lansează zvonuri, în timp ce el n-are cu nimeni nimic și nu vrea răul nimănui. Dimpotrivă. Cu ce-i vinovat că nu se pricepe la motoarele Diesel și la pompe, că-i o fire delicată și nu știe să fie aspru cu oamenii ?

Evgheni Stepanovici simți că se apropie de acea stare de slăbiciune, care îl cuprindea numai în prezența soției sale și care se termina întotdeauna cu blajine recunoașteri de vină din partea lui și cu proteste din partea ei.

— Sînt incapabil să constrîng pe cineva, Natașa, începuse el tînguitor. Sufăr cînd intru în conflict cu cineva și simt o deosebită satisfacție cînd pot ceda unui om. Din păcate viața cere să te porți altfel...

Se aștepta la proteste care să confirme linia caracterului său și să-l scape de nemulțumirea de sine însuși, ceea ce l-ar fi făcut să se simtă ușor, tot atît de ușor ca un copil după ce a plîns la pieptul mamei-si. Dar Natalia Nikolaevna începuse deodată să fie foarte grăbită.

— Era să uit, zise ea ridicîndu-se, tot țin în mîna batista asta de un ceas. E curată, Evgheni, ia-o !

Îl mîngîie pe păr și-l sărută grăbită, ca și cînd s-ar fi temut ca el să nu înceapă iar să vorbească.

— Lasă, lucrurile au să se aranjeze, îi zise ea cu blîndețe. Te rog să nu uiți să-ți pui jocul pentru cartul de noapte. Noptile sînt încă foarte reci. E timpul să plec. Și știi, Evgheni, mi se pare că ar fi cazul să te duci acum sus pe punte...

Aproape de apusul soarelui, Bredis, locțiitorul politic, apăru pe punte. De febră și slăbiciune buzele îi erau arse și păreau o rană uscată cu sînge negru, închegat. Obrajii îi ardeau și petele rumene dădeau feței lui supte o aparență înșelătoare de însuflețire. El își suflă cu grijă în palmele reci și privi în jur.

La orizont plutea, scăldată în razele soarelui ce apunea, o fîșie galbenă de țärm. Marea avea un luciu care te orbea, cerul era de un albastru limpede și transparent. Lăstunii de mare zburau deasupra catargelor ca niște fulgere negre. Dogailo meșterea ceva pe punte, lîngă motorul vinciului, tot bătînd cu un ciocan.

Locțiitorul politic abia se ținea pe picioare. Of, cum îți scoate ochii luciul ăsta al mării, ce supărător e mirosul ăsta de păcură și ce enervante-s loviturile astea puternice de ciocan pe fier! Locțiitorul politic se silea să-și amintească cum îl cheamă pe șeful de echipaj, dar numele ciudat al acestuia îi fugise din minte. Ei, fir-ar al dracului, e chiar rușinos! Nu mai ține minte numele, nu știe ce se petrece pe vas. Era aproape desperat. Boala nu putea constitui o scuză. El, în calitate de conducător politic al navei, trebuia să lupte pentru îndeplinirea planului, un plan absolut real și realizabil. Era o sarcină atît de simplă și de concretă și totuși atît de greu de atins... Experiența lui de atîția ani la conducere, talentul lui de a cunoaște oamenii și a ști să-i convingă nu prea îi erau de folos în această situație nouă. Avea de-a face aici cu oameni slab calificați, angajați la nimereală, cu un aparataj nou, necunoscut, cu un sprijin necorespunzător din partea celor de la uscat... și în sfîrșit cu boala asta care aproape nu-l lăsa de loc în pace. Totul în această perioadă hotărîtoare din viața lui îi era împotrivă. Simțea cum îl părăsesc puterile și nu știa ce să facă.

Deodată ieși de la mașini mecanicul-șef. Acesta se uită spre apus, apoi în sus, la cerul lipsit complet de

nori. Întorcea capul încet, ca și cum nu s-ar fi grăbit să-și desfete privirea cu întinderea apei din fața lui. Locțiitorul politic îl strigă, de teamă să nu se înapoieze.

— Tu aici ? Întrebă mirat Basov. De ce te-ai sculat ? Ai febră, Bredis.

Se apropie de locțiitorul politic și-i întinse mîna mînjită de ulei.

— Te căutam pe tine, îi răspunse Bredis cu vioiciune și îi veni în minte ideea că cel mai bine ar fi să stea de vorbă chiar cu acest mecanic-șef despre situația de pe vas. Of, dacă ai ști cît m-am săturat de cabină !

Ca omul chinuit de un gând obsedant, începu imediat să-i vorbească despre datoriile ce împovărează nava. După calculele lui, „Derbent“-ul era sub plan în privința transportului cu peste douăzeci de mii de tone. Această rămînere în urmă se datora micilor întîrzieri survenite la încărcarea și descărcarea păcurei, la care se adăugau întîrzierile de pe drum din pricina vitezei reduse. Afară de asta, cînd s-a făcut încărcarea la dana nr. 80 petrolierul s-a împotmolit, pentru că n-a fost îndepărtat la vreme de chei. Pînă au venit remorcherele să-l scoată, a trecut peste un ceas și încă un alt ceas a durat pînă a fost despotmolit.

Atîtea cauze și atît de diverse îl derutau pe Bredis. Nu se putea stabili cine-i vinovat, n-aveai pe cine să-ți verși năduful, fiecare părea că-și vede de treabă la fel de conștiincios. Te apuca și mila să-l vezi pe comandant cît de tare se frămînta. Totuși întîrzierile se îngrămădeau și cauzele astea mărunte se tot înmulțeau, zădărniciînd în mod grav îndeplinirea planului.

— Cine poartă vina pentru toate astea ? se întreba Bredis căutînd să-și înnăbușe tusea. Vina o purtăm noi, membrii de partid. O port eu, fiindcă nu trebuia să zac într-un moment ca ăsta, fiindcă sînt dator să fiu cu ochii în patru... Fără îndoială că port o parte din vină ! Dar și tu, și toți ceilalți comuniști purtați... Trebuia să luptăm !

— Nu sîntem chiar atît de mulţi comunişti aici, observă Basov zîmbind, tu, cu şi cei cinci comsomolişti, ceea ce înseamnă că principalii vinovaţi sîntem noi doi.

Zîmbea înciudat şi posomorît cu o crispare în colţul gurii. S-ar fi zis că puţin mai trebuie să-şi arate colţii şi să înjure cu tot veninul sau să scuipe cu furie. Bredis nu se simţi la îndemînă.

— Văd că şi tu eşti extenuat, îi spuse el cu blîndeţe. De altfel nu la tine mă refeream...

Basov făcu un gest de lehamite cu mîna.

— Nu te grăbi, dragul meu, să iei vina asupra ta. Dacă sîntem sau nu vinovaţi — asta au să vadă alţii. Au să ne dea afară din partid, şi gata. Rostind aceste vorbe, îl privi în ochi, surîzînd necruţător. Şi au să trimeată în locul nostru băieţi mai de ispravă. Dar eu nu mă gîndesc acum la asta. Mă gîndesc că avem motoare noi, dispozitivele de încărcare sînt în perfectă ordine, ceea ce înseamnă că de vină sînt oamenii. Şi noi mai avem încă posibilitatea să ne redresăm pînă la închiderea sezonului de navigaţie şi nu numai să recuperăm rămîinerile în urmă, dar să şi depăşim planul.

— Foarte frumos ce spui, zise Bredis nerăbdător, dar nu înţeleg pe ce te bizui. Îţi închipui că lucrurile se vor face de la sine ?

— S-au strîns aici la noi oameni atît de ciudaţi, că-ţi stă mintea în loc, continuă Basov fără grabă, oameni care n-au nici o legătură sufletească cu munca. Sînt nepăsători ca nişte idoli, dinspre partea lor ar putea să se ducă dracului totul, nici nu se sinchisesc. Kotelnikov are dreptate cînd spune că-i curată adunătură. Uite, alte nave îşi îndeplinesc zilnic sarcinile impuse de plan. De pildă, „Agamali“. S-au nimerit acolo mulţi marinari demobilizaţi din Flota Roşie, nişte băieţi admirabili. Acum de curînd i-au luat peste picior pe motorişti noştri, cînd s-au dus să cumpere pîine la magazinul din port. Sînteţi, le-au zis, nişte mototoi, nişte coşciuge plutitoare. Radiotelegrafistul îmi spunea că erau cît pe ce să se ia la bătaie. Găsesc că asta e foarte bine. În plus, cei de pe „Agamali“ au căpătat prime, ai noştri

n-au să capete. Și asta e foarte bine. Într-un cuvânt, ai noștri trebuie să simtă sub toate aspectele că sînt răii răilor.

Bredis zîmbi și clătină din cap ca un muzicant care a prins o notă falsă.

— Stai, tovarășe, că nu e tocmai așa cum spui tu. După părerea ta, totul depinde de amorul propriu al omului și de cît cîștigă. Nu-i de loc just ! Noi am luptat, dragul meu, pe front, pe viață și pe moarte, fără să ne așteptăm la premii pentru asta. Ne-am dat viața pentru libertate și pentru Puterea Sovietică. Or, și aici e front, și aici dăm o bătălie, dacă vrei. Dacă nu vom transporta petrolul nu vom avea benzină, nu vom avea lubrifianți. Nu vom avea cu ce alimenta tractoarele, și avioanele. Clar, nu ? Trebuie să-i faci să priceapă că e nevoie să muncească fără a-și cruța puterile. Că doar cine stă alături de tine la mașini ? Stau frați de-ai tăi, muncitori, proletari, nu pleavă ! Chiar incuți să fie, tot au să înțeleagă, din instinct, dacă nu cu mintea, cuvîntul revoluționar. Și trebuie să le dezvoltăm conștiința, nu amorul propriu.

Îl scuturau frigurile și se lăsa cînd pe un picior, cînd pe celălalt, căutînd să-și biruie suferința. Basov îl asculta cu indiferență.

— Tot ce-mi spui îmi este bine cunoscut și probabil că și lor. Socot însă că uneori e mai greu să transporti păcură decît să lupți pe front. Ei știu foarte bine că țara are nevoie de carburanți, dar nu se simt răspunzători pentru treaba asta. Dorm cînd sînt de cart și își fac de cap cînd sînt în port. În cursa trecută un măgar a uitat o cîrpă în pompa de ungere și, în general, nu pot să le vorbesc despre însemnătatea transporturilor, pînă cînd nu-și vor da seama cît de rușinoasă e comportarea lor.

— Și cum adică, îi disprețuiești ?

— Nu, nu-i disprețuiesc. Bineînțeles că sînt oameni de-ai noștri. Cu Aleavdin aș discuta însă altfel. Totuși, vezi, sînt diferiți, e greu cu ei, iar cu comandanții noștri e și mai complicat.

— Totul e complicat, consimți Bredis dus pe gânduri, și, după ce-și scoase porttigaretul, începu să-și caute prin buzunare chibriturile. Ascultă, Basov, s-ar putea să ai dreptate. Ce-ar fi dacă am organiza o întrecere...

— O vom organiza, îi răspunse acesta pe un ton neașteptat de vesel. Apoi, zîmbind, îl prinse de mîină pe locuitorul politic și-i luă chibriturile. De altfel, știi, e primejdios să fumezi pe punte. Putem sări în aer.

— Ei, fir-ar al dracului să fie !... Înjură furios locuitorul politic, strivind țigara, și se făcu roșu pînă în vârful urechilor. Cum de-am putut să uit !

— Nu-ți spuneam că e mai rău decît pe front ? zise rîzînd Basov.

— M-da, se prea poate !

6

În timpul escalei, Husein reuși să se ducă în oraș și să se întâlnească cu Jenia la locul convenit. El îi propuse să meargă la cinema, și de acolo la ștrand ; aveau la dispoziție numai trei ore, dar i se părea că în răstimpul acesta vor reuși să intre și într-o cafenea și să asiste și la competițiile care aveau loc pe terenul de sport. Jenia preferă să viziteze expoziția industrială. Pînă la urmă rămaseră pe bulevard.

Bulevardul era pustiu la această oră matinală. În tufișuri ciripeau păsărelele, salcîmii se scuturau făcînd să cadă o ploaie de petale albe. În jacheta ei galbenă care strălucea ca o flacără la soare, Jenia era tare frumoasă. Îl tot hărțuia cu întrebările, silîndu-l să-i vorbească despre viața de pe petrolier. El se uita la buzele ei de un roșu-aprins și ardea de dorința de a le săruta.

— Va să zică individul acela din tren este cu tine pe navă ? Întrebă ea. Și cum a fost întâlnirea între voi ? Te-a recunoscut ? Îmi închipui ce mutre idioate, ați făcut amîndoi ! Și rîse.

Pomenirea aventurii din tren pică foarte inoportun. El se fîstîci și-și duse mîinile la spate. Jenia era exact așa cum trebuie să fie o fată — bună, încrezătoare și, vorbind cu ea cam grosolan și nepăsător, el se temea să-i atingă mîna. Flecăriră veseli și cu însuflețire, fără să simtă cum trece timpul.

— M-am gîndit de multe ori la tine, de cînd ne-am despărțit, mărturisi ea fără nici un fel de sfială. Am impresia că duci o viață foarte interesantă. Am citit în *Bolșevik Kaspia* un articol despre transportul de petrol. Am văzut că de el depinde aprovizionarea țării cu carburanți. În general treaba nu prea merge bine, totuși unele nave își depășesc norma. Tu cum lucrezi, Mustafa? Tare aș vrea să fiu în locul tău. Deocamdată mai studiez și mă mai pregătesc pentru viață, dar în jurul meu alții trăiesc intens și luptă. Am și eu poftă de omuncă vie, să am de-a face cu oamenii, să am răspunderi. Îți spun, m-am gîndit de multe ori la tine. Te socot un om pasionat de meserie, stăruitor și cu multă îndrăzneală. Cine știe, poate că îți este dat să ajungi și tu un marinar vestit, cum sînt atîția în bazinul nostru. Eu sînt romantică, Mustafa, adăugă ea cu un aer confidențial și plin de seriozitate, nu trebuie să rîzi de asta.

Husein fu mirat de întorsătura neașteptată pe care o luase convorbirea lor. Fata se interesa de transportul de petrol și de munca lui. Și afară de asta dorea să fie în locul lui. Romantism? Oameni ca ei, și romantici! Li venea să rîdă.

— Jenicika, zău, nici nu merită să mai discutăm, spuse el pe tonul unui om matur care explică unui copil absurditatea întrebării ce-a pus-o. Munca e grea și murdă, dar ceea ce e mai supărător e că totul merge anapoda. Petrolierul nu-și îndeplinește planul, aparatura e nouă, oamenii nu știu să o mînuiască, oamenii se țin de intrigi. Comandanții nu sînt buni de nimic, iar echipajul e și mai rău. Niște *beachcomers*, o adunătură...

— Cum ai zis?

— Ei, da. E un cuvînt englezesc care înseamnă marinar fără lucru, un lumpen. La noi, însă, șomeri nu

există, și de aceea cuvîntul ăsta se folosește în alt sens, în sens de trîntor, lepădătură. Acum ai înțeles? Între noi fie vorba, sînt și eu puțin *beachecomer*, spuse el pe neașteptate cu o sinceră nepăsare, iar faima mea o-ho-ho!... Cred că numai la secțiile de miliție n-a ajuns încă.

— Vai, ce vorbe sînt astea? scăpă ea în ciudată. Cum nu ți-e rușine să spui așa ceva?

Jenia roși toată: părea de-a dreptul jignită. Husein își mușcă limba.

— Eu îți vorbesc ca unui prieten, zise el tulburat. Poate am exagerat un pic. Dar lucrurile au să se aranjeze. Acum am rămas serios în urmă cu îndeplinirea planului, dar dacă o să ne ținem de treabă și o să punem la punct motoarele... Dieselul nostru din stînga are o sută două turații, cel din dreapta — o sută cinci... Sînt convins că se poate face ca amîndouă să atingă cele o sută zece turații prevăzute...

Își aminti că așa le spusese mecanicul-șef și avu un sentiment de jenă. „Simplă lăudăroșenie“, gîndi el și se înfurie ca de obicei. Dar Jenia ridică ochii spre el și zîmbi.

— Ei vezi, zise ea spre a-l împăca, spui despre tine tot soiul de prostii. Cînd ai strîns atunci banul acela în pumn, am simțit cum mă trec fiorii. Mi-era frică, dar în același timp mă și amuzam. Erai atît de liniștit! Și acum ai stricat totul! Auzi! Un *beachecomer*!

— Ce, n-am și eu voie să glumesc? zise Husein rîzînd mulțumit. Stai mai bine să-ți spun mai departe despre Diesele. Dacă reușim să mărim viteza pînă la treisprezece noduri, o scoatem la capăt cu planul. Mecanicul nostru șef are cap, deși e negru în cerul gurii. Singur, bineînțeles că nu poate face nimic. Dar împreună cu noi, cu toți motoristii la un loc, ar fi altceva. Ca să punem însă la punct motoarele, ar trebui să lucrăm în timpul escalelor, adică să renunțăm la permisia de a coborî la uscat.

— Auzi nenorocire! interveni Jenia îmbărbătîndu-l. Dacă trebuie — trebuie.

— Asta zic și eu : și o vom face fără discuție. Vorba e că nu prea merg bine treburile la noi cu motoristii. Sînt din ăia de se tem să se apropie de mașină, pentru că a fost reglată pe uscat. Sigur că asemenea oameni n-au ce căuta pe petrolier. Aștia nu sînt marinari ! („Din nou Basov“, își zise el repede, dar de astă dată fără pică). Reglează motorul o dată, de două ori și atunci are să arate el ce poate. Asta este, Jenia. Cît despre *beachcomer*, uită, am glumit adineauri.

Alături de dînsul ședea o fată frumoasă, pură, cum nu mai întîlnise în viața lui. Ochii ei, care cu o clipă mai înainte îl priviseră cu dispreț jignitor, îl măsurară acum cercetător, parcă vrînd să se încredințeze de seriozitatea spuselor lui. Dar deodată Husein se simți cuprins de o acută părere de rău gîndindu-se că această victorie închipuită, despre care vorbise cu o siguranță atît de nerușinată, e în realitate foarte puțin probabilă.

CHEMAREA

1

Nu mult după asta niște electricieni întorși din oraș povestiră despre o nouă întâlnire a lor cu marinarii de pe petrolierul „Agamali”.

Electricienii erau rușinați și obrajii le ardeau.

— Ei au să plece cu două ore după noi, perora Kotelnikov. Ne-au și spus-o : „Vă dăm două ore avans. Către seară, așteptați-ne, vă ajungem și vă luăm la remorcă...”

— Nu minți !

— Chiar așa au spus : „Voi n-aveți ce pierde, iar nouă asta ne face cinste...”

— „Broaște țestoase cu combustie internă”, îl completă Volodea Makarov.

— Cine sînt „broaștele țestoase” ?

— Noi ! Pe noi ne numesc așa. Ne iau peste picior, păcătoșii !

— Șeful de echipaj a spus...

— Puțin îmi pasă cine a spus ! urlă Husein enervat. Eu vă întreb : se poate să ne-o ia într-adevăr înainte ?

— N-ar trebui...

— Trebuie să ne pregătim, zise răgușit și în zefleMEA Hruliov, scuturîndu-și moțul creț. Hei, președinte al comitetului de bord, pune echipajul la treabă !

În ziua aceea activitatea la bord se desfășură ca de obicei, Carturile se succedau, buletinele meteorologice

se recepționau prin radio, se ținură obișnuitele cursuri politice. Numai că marinarii urcau mai des pe spardeck fără să-i împingă vreo nevoie și de acolo priveau către sud, unde dincolo de dunga albastră a orizontului uscatul se topise în fundul zării. După-amiază se ivi din direcția aceasta un punct abia perceptibil. El creștea încet, parcă plutind între cer și mare, întretăind ca o știrbitură urâtă linia ireproșabilă a orizontului. Primul îl zări Dogailo, care ieșise pe spardeck să vadă dacă totul este în regulă. El fluieră încet și prelung și coborî să comunice celorlalți descoperirea sa. Pe punte electricienii curățau colectorul de la grupul electrogen.

— Ne fugărește ! anunță Dogailo cu un falset triumfător. „Agamali“ e pe urmele noastre. Pînă deseară ne întrece, fraților, pe cinstea mea v-o spun !

Electricienii suiră în fugă pe spardeck. Dogailo alergă în trap după ei, zîmbind pe sub mustață.

— O fi vreo canonieră ? își dădu cu părerea electricianul Proțenko.

— Na, că ai și nimerit-o ! Dar fumul unde-i ? Nu vezi că nu scoate fum de loc ? Nu, scumpule, asta nu-i canonieră. E o motonavă.

Motoriștii și marinarii care nu erau de cart apăreau cîte unul pe spardeck, duceau mîna streășină la ochi, se uitau și apoi dispăreau fără să scoată o vorbă. Dogailo umbla de colo-colo cu ochii în jos și din obișnuință cerceta toate ungherele navei, parcă ar fi căutat ceva. Totuși din cînd în cînd privea și el în zare. Pe puntea de comandă Kasațki stătea cu binoclul la ochi și se uita la nava ce se apropia. Proporțiile ei creșteau neîncetat, de parcă era gonită dinspre sud de vîntul umed și suierător. Kasațki lăsa binoclul în jos și pe buze-i încremeni un zîmbet.

Pe spardeck, între timp, apăreau mereu alții, căutînd grăbiți la orizont nava și măsurînd din ochi distanța pînă la ea. Făceau lucrul acesta fără să scoată un cuvînt, fără să se privească unul pe celălalt, așa, ca din întîmplare, încercînd să nu-și arate neliniștea.

Cam pe la apusul soarelui, schimbînd brusc spre tribord, „Agamali” își arată suprastructura și coșul scurt de la pupă, care scotea rotocoale străvezii de fum. Era tocmai la sfîrșitul cartului. Marinarii ieșeau fuga pe punte și se opreau la copastie. Motoriștii se strînseră în jurul lui Husein, care se sprijinea cu toată greutatea pe copastie și pe fața sa oacheșă și nemișcată i se putea vedea pulsul zvîcnind deasupra sprîncenei stîngi.

Basov apăru pe punte în clipa cînd navele ajunseră la travers, una în dreptul celeilalte. El își plimbă privirea de la Husein, care stătea nemișcat, la ofițerul al doilea Aleavdin, care tropăia pe loc nervos, și de la acesta la fețele marinarilor, motoriștilor și electricienilor adunați pe punte. Îndreptîndu-se spre scara de la pupă, Dogailo trecu, bocănind cu cizmele, pe lîngă dînsul.

— Trebuie să salutăm nava „model”, zise el cu șiretenie și cu glas cîntat: Vorba ceea, toată stima și considerația. Poftim, cale liberă! Cart bun înainte!

Și se sui pe scară, urmat de cîțiva curioși.

— Nu-i nevoie, lasă, Dogailo, protestă slab Aleavdin, dar șeful de echipaj nu-l auzi. El se apropie de pavilionul de la pupă și desfăcu nodul. Trase de trei ori de frînghie și pînza lată, roșie, fluturată de vînt, alunecă supusă de-a lungul bastonului pe pavilion, coborînd la picioarele șefului de echipaj.

De pe punte se vedea foarte bine tot ce se petrecea pe puntea navei „Agamali”. La bordul ei unii încremiseră nemișcați. Alții cărau pe punte capătul unei parîme. Inelele rigide ale parîmei se întindeau cu greu. Dar pavilionul de la pupă continua să fîlfîie sus, nimeni nu se grăbea să-l coboare drept răspuns la salut.

— Le arde de șagă, observă încet Dogailo care se întorsese. Uitați-vă, au adus o parîmă. Adică, chipurile, ar vrea să spună: „Hai să vă luăm la remorcă”.

Oamenii de pe puntea navei „Agamali” păreau a îndeplini o muncă serioasă, dinainte chibzuită. Ei aruncară un capăt al parîmei în afara bordajului și ea rămase atîrnată în aer, bălăbănindu-se și descriind dea-

supra apei zigzaguri. „Agamali“ îl depăși pe „Derbent“ arătându-și acum pupa rotundă. Pe punte domnea liniștea.

— Ce bătărași ! începu Dogailo, clătinând din cap. Ce, ne-am înțeles noi cu ei să ne întrecem ? Avem noi motoare cum au ei ? Iaca, să spună și motoristul ! Caraghioșii !

Toți își îndreptară privirile spre el, unii zîmbiră. Glasul cîntat al șefului de echipaj avea un efect calmant. Hruliov care stătea deoparte se apropie cu un mers legănat de Husein și-l atinse cu mîna pe umăr.

— Prinde parîma, Mustafa, spuse el privind în jur, parcă îndemnîndu-i pe ceilalți să rîdă. Motorul tău, oricum, nu trage nici de două parale. Hai, Mustafa, nu lăsa să-ți scape ocazia !

Husein se smuci ca ars și-l amenință cu pumnul, strîmbîndu-se la față de necaz.

— Pleacă de lîngă mine, parazitule ! urlă el ca un turbat, înaintînd spre marinar. Șterge-o, că-ți sucesc gîtul !

Hruliov se dădu înapoi, întinzînd palmele înainte.

— Hei, ține-ți labele acasă, spuse el repede cu o notă mai jos. Ce ziceți, băieți, de el, că nu înțelege de glumă ? !

În jurul lor, curioșii făcură îndată cerc și începură să murmure. Peste umărul lui Husein apăru fața rotundă și pistruiată a lui Volodea Makarov.

— Nu te bate, Mustafa ! strigă el mînios. Ce, ăsta-i om ? De-l scuipi între ochi, el se șterge și gata.

— Ce mai e și asta ? răcni autoritar Aleavdin. De bătaie vă arde ?

Basov se apropie repede de grupul acesta gălăgios de pe punte. Ajunsese pînă la el glasul puternic, de băiețandru, al lui Volodea :

— De ce ne împotmolim la cheiul de încărcare ? Puteți să-mi spuneți ? De ce mergem cu opt noduri cu nava neîncărcată ? Cine poate să-mi răspundă ?

— În cursa următoare putem să-i lăsăm cu buzele umflate, zise Basov croindu-și drum spre radiotelegrafist. Stai, Volodea, că-ți răspund eu.

Toți se uitau acum la el și, din pricina încordării, i se tăie pentru o clipă glasul. „Numai să nu dau greș acum”, își zise el în gând. Îl căută din ochi pe locuitorul politic, dar acesta nu era acolo.

— De ce zbierați ? întrebă Basov grosolan, întâlnind privirea rătăcită a lui Husein. Înțeleg, continuă el adresându-i-se. Acești marinari de pe „Agamali” nu ne consideră oameni. Și tu socoți că asta-i de râs ? zise el întorcându-se brusc spre Hruliov. Înseamnă că recunoști singur că ești un om de nimic.

— Avem mulți dintr-ăștia ! țipă Volodea. Lor nu le pasă de nimic ! Din cauza lor suferim și noi !

Cineva, în spatele lui Basov, se foi și-l aburi pe gât cu suflarea-i fierbinte. Basov ridică glasul și continuă pe un ton ferm :

— Putem să-i lăsăm cu buzele umflate, chiar dacă ei ocupă acum primul loc iar pe noi ne latră și cîinii la dana de petrol. Vă spun că-i putem bate. Cel dintîi lucru pe care-l avem de făcut este să punem la punct motoarele. Apoi să folosim cît putem timpul, la escale.

— Și atunci cînd să ne mai plimbăm ? interveni cineva chicotind ușor.

Dar sîsfîitul celorlalți îl sili îndată să tacă. Basov nici măcar nu se întoarse.

— Trebuie să economisim, să folosim din plin fiecare minut. Secunzii trebuie să manevreze astfel ca nava să fie îndepărtată la vreme de chei în timpul încărcării, pentru ca să nu ne împotmolim. Trebuie să reparăm în marș grupul motor de rezervă. Și atunci apa, dacă o să vrem, are să clocotească și sub chila noastră !

— Cît voi fi eu de cart garantez că n-o să se mai producă împotmoliri, declară pe neașteptate Aleavdin cu mult foc.

— Vorbă multă sărăcia omului : să ne punem pe treabă, se auzi încet din spate.

— Ei, ce ziceți, ne punem pe treabă ? întrebă Husein cercetînd cu o privire neîncrezătoare fețele vecinilor, ca

și cum nu i-ar fi venit să creadă că s-ar putea începe așa, deodată.

— Mamă, mamă, ce treabă o să facem... exclamă Volodea, smulgându-și de pe cap șapca și strângând-o în pumn, de parcă ar fi avut de gând s-o dea de pământ.

Mîncîndu-și preocupat unghiile, Kotelnikov zise :

— Trebuie să-i provocăm la întrecere, asta-i!

— O-ho, prea ar fi de tot! S-ar putea să nu iasă nici o scofală.

— Ba trebuie să-i provocăm neapărat, stăruie Basov. Și chemarea la întrecere le-o vom transmite prin radio. Dar deocamdată nu-i vorba de asta. Rămîne hotărît ca în timpul escalei întregul personal de la mașini să-și continue lucrul.

Se făcu o scurtă tăcere. Kozov, cu mîinile în buzunare, se apucă să contemple suprafața netedă a mării. Motoristul Gazarian zise, privind în jos :

— Cum să nu mai cobor la uscat, cînd mama mea e bolnavă? E bătrîna. Nu se poate...

— Va-ai, auzi nenorocire! observă caustic Kotelnikov, făcînd ochii mici. Dar cum ai aflat asta? Prin radio? Că pînă acum era sănătoasă!

— Marș la crîsmă, hai, o scoatem noi la capăt și fără tine! strigă Husein, uitîndu-se amenințător la motorist. Era atît de surescitat încît în fiecare clipă fața lui lua altă expresie: ba senină, ba furibundă. Cine o să coboare în timpul escalei este un ticălos!

Basov îi spuse :

— Nu te teme, n-o să coboare nimeni. Nimănui nu-i face plăcere să fie scuipat. Iar dacă totuși va coborî vreunul, mă rog, o să fie pentru noi o piedică mai puțin. Și, făcîndu-i un semn lui Husein, se îndreptă spre sala mașinilor. Volodea Makarov îl ajunse din urmă.

— Alexandr Ivanovici, băieții vor lucra la motoare, dar eu ce-am să fac? Stația de radio merge!

— În sala mașinilor n-ai ce face, nu ești motorist, îi răspunse Basov în doi peri. Dar, știu și eu?... De fapt aici nu-i vorba numai de motoristi... vino neapărat.

Husein se trezi pe întuneric. Pereții cabinei vibrau din pricina trepidației egale și monotone a motoarelor, ca vîjîitul sîngelui în urechi. Se ridică și sări jos din pat. I se păru că a întîrziat și că nava a ajuns în port. Dar hubloul era întunecat și nu se vedea nimic, lăsînd să străbată prin el doar plescăitul valurilor și şuierul ușor al vîntului. Husein ieși fuga pe culoar, cît pe ce să lovească cu ușa pe cineva care tocmai trecea pe acolo.

— Vino, îi spuse Basov preocupat. Tocmai te căutam. Am trecut acum de insula Jiloi. E timpul să începem.

Trecură pe lîngă peretele fierbînt al bucătăriei, de-a lungul unui șir de cabine și ajunseră la ușa sălii mașinilor. Aici Basov se opri.

— E prezent aproape tot echipajul, îi zise el zîmbind. Ca început e bine, dar pentru reglarea aparatului motor nu-i nevoie de atîția.

— Cum nu-i nevoie?! se miră Husein. Păi chiar dumneata...

— E adevărat că eu însumi am insistat să trecem la munca de șoc. E mai bine ca primul succes să fie obținut prin eforturi comune. Atunci fiecare va putea să se simtă mîndru și nu vor mai exista oameni care să stea nepăsători lîngă motoare.

— Ai dreptate, conveni Husein căruia îi făcea plăcere că mecanicul-șef se sfătuiește cu el în secret, fără ceilalți, ca și cum l-ar distinge pe dînsul de restul echipajului. Ideea e bună. Numai că s-ar putea să nu avem de lucru pentru toți. N-ar fi mai bine să-i dăm deoparte pe cei de prisos?

— Să-i dai deoparte nu-i mare lucru, răspunse Basov, dar, după părerea mea, nu trebuie să avem spectatori.

În sala mașinilor oamenii stăteau îngrămădiți pe grătare, discutau între ei, străduindu-se să acopere cu glasurile lor hurelul motoarelor. La vederea acestei adunări puțin obișnuite, Husein se emoționează. Îi cunoștea

pe toți acești oameni, dar pe jumătate din ei nu-i considera buni de nimic; puteau cel mult să execute ordinele și căutau întotdeauna să scape cât mai repede de cart. Trebuiau supravegheați neconținut. Cu oameni ca ăștia vrea Basov să pună la punct motoarele?

Coborînd scara în urma mecanicului-șef, Husein simți toate privirile asupra lor și avu o senzație neplăcută, de parcă s-ar fi dat drept altcineva.

— Dumneata ai să schimbi segmentii la pistoane, îi spuse Basov. Ia-ți vreo cinci lăcătuși-mecanici și motorști și fii cu ochii în patru cînd ridicați pistoanele.

Emoția lui Husein creștea: mecanicul-șef are două ajutoare și, cu toate astea, cine știe de ce, preferă să-i încredințeze lui treaba asta. Și cum să fie „cu ochii în patru” cînd el însuși este doar un simplu motorist și n-a condus niciodată oameni?

Basov așternu în palmă foile cu diagramele indicatoare. Echipajul se îngrămădi în jurul lui și Husein rămase cam descumpănit, neștiind ce să facă. Din pricina hurei motoarelor, vocea mecanicului-șef nu se auzea. Încetul cu încetul, Husein fu cuprins de descurajarea care-l copleșea totdeauna în clipele de inactivitate: „Mecanicul-șef va spori turațiile motoarelor, va raporta acolo unde trebuie, va primi mulțumiri. Dar ce-l privesc pe el, pe Husein, toate astea? Ieri pe punte a făcut pur și simplu pe nebunul”.

Deodată observă că Basov îi face semn cu mîna; simți îndreptată asupra lui atenția tuturor, roși și se încruntă furios. Cu o privire complet absentă, se uită la foile diagramelor, pe care i le întinse Basov.

— Uite aici, striga Basov împungînd cu arătătorul foaia de hîrtie, acesta este primul timp al pistonului. Compresia incompletă dă aici o curbă deformată. Și uite coea diagrama normală a cilindrului al cincilea. Vezi deosebirea? Deci unde trebuie să schimbăm segmentii? Întrebă el, punîndu-și o mîna pe umărul lui Husein iar cu cealaltă întinzîndu-i diagramele.

Mecanicul Zadorov, ajutorul lui Basov, privi dintr-o parte și-i suflă nerăbdător:

— Probabil că la al treilea și la al patrulea...

— Știu și fără dumneata, se oțărî gelos, Husein. Trebuie schimbați la al treilea și la al patrulea, Alexandr Ivanovici...

Pe grătarul de sus se puneau segmentii la pistonul de rezervă. Corpul cilindric, de un metru și jumătate, al pistonului zăcea pe grătar, barînd trecerea spre atelier. Kozov, Gazarian și doi mecanici-lăcătuși se căzneau să-l ridice ca să-i potrivească segmentii. Din cauza opintelii erau roșii ca focul și strigau unul la celălalt, gata parcă să se încaiere.

— Băieții fac acolo gimnastică, iar diferențialul se odihnește, glumi Basov. Ia du-te la ei, Mustafa.

Husein dădu fuga sus. Cînd îl văzură, oamenii lăsară jos pistonul și se îndreptară din șale.

— Palancul diferențial nu funcționează, explică domol lăcătușul-mecanic Iakubov, pesemne că i-au sărit lanțurile. Ce te uiți așa? Ni s-a spus să terminăm pînă ajungem în port și ne căznim și noi cum putem...

Și zîmbi senin, ștergîndu-și cu batista fața lată ce exprima bunătațe. Lui Husein îi plăcuse totdeauna acest flăcău simplu, dar acum, fără să știe nici el de ce, se înfurie pe el.

— Cum putem!... Ce va să zică asta? strigă el mînios și apucă nervos lanțul palancului diferențial, care însă nu se mișcă de loc.

— Trebuie să ne suim la grinda pisicii, să punem lanțurile la loc, observă Iakubov, care nu se simți de loc atins de strigătele lui Husein, dar eu mă tem să nu cad.

Ceilalți nu se urniră din loc, se uitau la Husein să vadă ce va face. Dar nici el nu avea cîtuși de puțin chef să se cațere sus ca să repare palancul. Părea mai ușor să ridice pistonul cu mîna. Observînd însă că Basov se uita de jos la el, începu să-i dea zor.

— Prindeți cîrligul, băieți, spuse el cu un aer preocupat. Mă duc eu...

Pentru ca să ajungă sus la grinda din tavanul sălii mașinilor trebuia să intre de afară prin spiraiele cu

geamuri ale luminătorului. Husein ieși afară și alergă spre pupă. Era întuneric și bătea un vînt rece dinspre uscat. Luminile din port încercuiau nava, oglindindu-se în apă și părăind niște ghirlande de aur. Husein se vîrî prin spiraiul deschis și ținîndu-se de rama luminătorului cu mîinile căuta cu piciorul grinda. Fu învăluit de căldura și fumul de la motoare. De jos oamenii îl urmăreau cu capetele lăsate pe spate. Husein se tîrî în patru labe de-a lungul grinzii, fluierînd și strîngînd fierul cu degetele. Ajungînd la căruciorul palancului potrivea bine lanțul pe pinion și strigă jos cu o voce care răsuna ca din butoi :

— Trageți puțin !... Ce, ați încremenit ? Vira !¹...

Basov stătea jos și examina diagramele. Husein se bucură văzînd că Basov nu-l supraveghează, ca și cum lăsase în întregime lucrul la pistoane pe seama lui. Coborî jos în mîini lăsîndu-se pe lanț și, ajungînd pe grătar, începu să-i ajute pe lăcătușii-mecanici.

Dindărătul peretului tablourilor de distribuție apă-rură electricienii comsomoliști. Terminaseră reparațiile curente (întrețineau centrala electrică de pe „Derbent” în mod exemplar), totuși nu plecaseră.

— Ce facem ? întrebă Kotelnikov, rozîndu-și unghiile. Aici e sectorul cel mai important. Dar mărturisesc că eu la Diesele nu mă pricep de loc.

— Trebuie să fim în frunte, prinse a se agita Volodea. Trebuie să dăm exemplu.

Kotelnikov se încruntă.

— Tu nu te gîndești decît să fii în frunte, spuse el cu ciudă, mai bine ai da ajutor oamenilor, simplu, uite, punînd mîna pe o sculă și întinzîndu-le-o. Pe cînd așa, dai exemplu celor care trăncănesc.

— Da parcă o ști el ce trăbă să facă ? ! exclamă Proțenko măsurîndu-l cu privirea pe Volodea, care se fîștîcise. Un prostălău !

Kotelnikov coborî primul și se apropie de Basov.

¹ Vira — În limbajul hamalilor din porturile Mării Negre înseamnă : ridică ! (n. ed.)

— Alexandr Ivanovici, noi ne-am terminat treaba, spuse el, și am venit să-ți dăm o mână de ajutor. Dă-ne să facem orice, chiar și să cărăm ceva, indiferent...

Lăcătușii-mecanici meștereau în jurul pistonului ridicat la diferențial, așezând segmentii. Husein avea impresia că munca înaintează fără nerv, cu încetinitorul parcă. Segmentii nu intrau în canale, care trebuiau curățate cu șabărul. Deodată Husein auzi cum se întrerupse duruitul puternic al motoarelor și sus începă să urle sirena. Trebuiau pregătite trei pistoane, iar ei nu-l terminaseră nici pe primul. Luă din mîna lui Iakubov șabărul și se puse pe treabă. De sub dalta lui începură să sară bucăți de zgură.

— Mai ușor, Mustafa, îl sfătui Iakubov cu blîndețe. Dacă iei prea mult, au să înceapă segmentii să joace.

Fu rostogolit din atelier al doilea piston, agățat de cîrlig și ridicat în aer. Întrerupîndu-și lucrul, Husein urmărea ce se petrece la motoare. Înarmați cu chei, oamenii se cățăraseră pe cilindrii. Apucîndu-se cu grijă de țevile fierbînti, încercau să deșurubeze capacele cilindrilor. Printre ei Husein îl zări pe Kotelnikov, dar nu apucă să se mire, că de undeva răsări Volodea.

— Încă n-ați terminat? strigă acesta cu glas plîngăreț. Și nu mai avem decît două ceasuri. Of, ce oameni!

— Fă tu mai repede, dacă poți, se oțărî Husein mînios. Să te văd!

Sub șabărul acestuia fierul scrișnea. Umerii săi transpirați erau plini de o pudră neagră, de zgură. Lăcătușul-mecanic Iakubov se scotoci prin buzunare să caute o țigară, nu găsi, făcu un gest cu mîna că se lasă păgubaș și se apucă de ultimul segment.

— Nu face nimic, las' că fumăm în larg, spuse el voios, făcînd cu ochiul lui Volodea. Dă-mi ciocanul, scumpule.

După ce isprăviră cu pistoanele, Husein azvîrli deoparte șabărul și se apropie de gura ventilatorului. Suvoajele reci de aer îi gîdilară spinarea lasudată și el simți o plăcută durere în brațe. Acum, că-și terminase

treaba, parcă toți îl dădura uitării. Motoriștii scoteau capacele cilindrilor, cercetau injectoarele. Toți, chiar și acei pe care Husein îi considera leneși și de prisos pe navă, se grăbeau la fel cu dînsul.

„M-am omorît muncind, își zise el în gînd, dar parcă a băgat cineva de seamă?” Totuși acest gînd nu-l mai supăra ca înainte, ci i se păru plictisitor și respingător ca o rană ce s-a uscat, te mănîncă și îți vine s-o rupi cu unghia. Se scutură și dădu fuga la motoare.

Sus, aproape de tavan, luneca încet căruciorul palancului. Pistonul terminat plutea prin aer, făcînd lanțul întins să zăgănească. Jos, oamenii se mișcau de parcă ar fi mînat niște animale de povară, întinzînd lanțurile palancului diferențial.

Pistonul se opri deasupra unui cilindru, acolo începu să coboare și, peste puțin timp, capătul lui pătrunse în corpul cilindrului. Husein strîngea cu mîinile segmentii ce intrau în cilindru. După ce intră și ultimul segment, el se îndreptă de șale și-și șterse mîinile.

— Capacul! comandă el motoriștilor. Terminăm cu al treilea cilindru, Alexandr Ivanovici.

Basov se uită la fața lui însuflețită și zîmbi. Privea cu emoție ceea ce se petrecea în jurul lui și îndeosebi noua expresie ce se citea pe fețele oamenilor. Parcă dispăruse de pe ele acea toropeală pe care le-o întipărise lenevia și în locul ei se citea nerăbdarea și curiozitatea aprinsă pe care o au oamenii ce pun pentru prima oară suflet într-o treabă serioasă. Totuși avea încă îndoieli. S-ar fi putut ca asta să nu fie decît o însuflețire de moment, stîrnită de noutatea lucrului, o flacără vie dar pîlpîitoare, gata să se stingă la primul succes.

Basov nu voia să se gîndească la asta, nu voia să creadă că s-ar putea ca de pe fața lui Husein să dispară această minunată însuflețire. Cînd sirena începu să urle, vestind terminarea operației de încărcare, Basov se apropie liniștit de postul de manevră.

Personalul de la motoare se îngrămădi în fața aparatelor indicatoare. Husein stătea lîngă valvula de lan-

sare, cu mîna pe volan. Brusc își pierdu toată siguranța. Dacă cumva tahometrul va continua să indice tot o sută de turații? Înseamnă că degeaba a renunțat echipajul la permisia lui de cîteva ore și că degeaba mulți au rămas să muncească în continuare în al doilea schimb. Or, el, Husein a fost primul care i-a pus în mișcare pe băieți și i-a chemat la întrecere. Acum, de el au să-și bată joc...

De la comandă răsună telegraful. Basov puse mîna pe volan și privi la indicator. Husein suspină și închise ochii.

— Deschide, Mustafa, se auzi glasul lui Basov.

Cînd îi veni la ureche zgomotul greu al primilor timpi ai motorului, Husein prinse curaj și se apropie de tablou. Telegraful indică mai întîi „Încet înapoi”, apoi „Încet înainte”. Nava începu să întoarcă, depăr-tîndu-se de chei.

Husein nu se mai putu stăpîni și întoarse ochii de la cadrane. „Ei, și ce-i dacă n-o să iasă? Am să rîd și eu împreună cu ceilalți”, îi trecu prin cap acest gînd laș. Dar în clipa următoare uită de toate, absorbit în întregime de duduitul din ce în ce mai accelerat al motorului.

Indicatorul tahometrului se ridica repede. Fără a se opri de loc, trecu de cifra „o sută” și continuă să înainteze.

— O sută cinci... o sută șapte... o sută zece...

În jur răsunară voci emoționate, oamenii care se aflau în spate se ridicară în vîrful picioarelor ca să poată vedea mai bine. Motoarele duduiau cu toată puterea.

— O sută douăsprezece! strigă triumfător Volodea la urechea lui Husein. Ah, privește, Mustafa!

— M-da! exclamă cu înțeles Kozov, încrețindu-și nasul într-un zîmbet șiret. Ei, acum o să ne putem încerca puterile cu „Agamali”, Alexandr Ivanovici!

Husein ieși pe punte și se așeză să se odihnească. Luminile portului se topeau în întuneric. Vîntul zvîrlea

în jos rotocoalele de fum risipindu-le pe punte, unde se agăţau de capacele spiraielor, ca nişte bucăţi de pînză cenuşie.

Husein îl zări pe mecanicul-şef ieşind din sala maşinilor şi oprindu-se în dreptul dîrei de lumină ce se proiecta din uşă.

„Se va apropia de mine, ori ba ?“ se întrebă Husein, întorcîndu-se. I se părea că, dacă Basov se va apropia şi va intra în vorbă cu el, se va petrece ceva foarte important, care va determina o schimbare a întregii sale existenţe la bord. Auzi paşi în spatele său şi, cînd simţi pe umăr mîna lui Basov, tresări.

— Am atins astăzi o sută douăsprezece turaţii, spuse Basov simplu, cu un aer preocupat. Băieţii sînt în sala de mese, în mare agitaţie ; nu se aşteptau la aşa ceva. Dar asta nu e decît un început. Trebuie să menţinem mai departe motoarele în această stare. Asta e mult mai greu şi s-ar putea să suferim un eşec. Vreau să spun că e nevoie de aici înainte de o atenţie permanentă şi va trebui să ne petrecem încă multe escale pe lîngă motoare.

— Injectoarele se înfundă adesea, îi răspunse Husein pe acelaşi ton sec şi inexpressiv. Acum e întuneric şi nu se vede cum e fumul. Adineauri era negru, avea funingine multă, acum parcă e mai curat.

— Fumul — asta-i fleac, zise Basov îngîndurat! Fumul e fum ! şi începu să rîdă. Acum intri în schimb tu, Mustafa ?

— Da, mă duc îndată, răspunse Husein, ridicîndu-se. M-am odihnit un pic.

Văzu că nu se întîmplase nimic deosebit. Avuseseră între ei un schimb de observaţii în legătură cu munca şi se pregăteau acum să se despartă. Probabil că Basov fusese distrat cînd i-a spus „tu“, i-o fi spus aşa, maşinal. Basov se tutuieşte numai cu comsomoliştii...

— Mai ţineam şi să-ţi mulţumesc, spuse deodată Basov. Dacă nu era ajutorul tău..., Singur n-aş fi putut face nimic, adăugă el simplu.

— Ce să-mi mulțumești... bolborosi năucit Husein. Parcă numai eu am fost? Și îl privi drept în față pe mecanic, dar acesta nu se grăbea să plece și-i întinse mîna.

Abia acum se petrecu acel eveniment important pe care-l aștepta vag Husein. El luă repede mîna șefului-mecanic și i-o strînse cu atîta putere, încît degetele li se lipiră.

— Ah, Alexandr Ivanovici, șopti el din toată inima, scumpul meu prieten!

3

Radiograma transmisă petrolierului „Agamali” suna în felul următor:

„Vă chemăm la întrecere socialistă pentru îndeplinirea planului de transporturi. Comunicați-ne consimțămîntul vostru.

Președintele comitetului de bord Kotelnikov”

Și cîta vreme radiotelegrafistul manipula la aparat, președintele comitetului de bord, în spatele lui, nu-și găsea astîmpăr.

— Poate că n-au să se arate dispuși nici măcar să discute cu noi? Ce-i drept, e cam mare obrăznicia din partea noastră. N-am recuperat încă nici timpul cu care am rămas în urmă.

Volodea întrerupse emisia și se întoarse pe scaun.

— Atunci îi vom întrece în chip neoficial și oricum vor fi nevoiți să recunoască. Parcă nu-i totuna? Noi lansăm chemarea, noi, cei patruzeci și cinci de oameni de pe „Derbent”. Strașnic, nu? Minunat lucru mai e și întrecerea asta! Acum nu mai pot să aștept liniștit pînă ni s-or aduce șlepurile. Cred că pe ziua de azi le-am făcut destui nervi indivizilor acelora flegmatici de la biroul de dispeceri al radei. Dar pînă la urmă am căpătat șlepurile la timp.

— Da ce zici, îi întrecem?

— Nici vorbă. Să-ți spun un lucru, Steopa : cred că am greșit atunci când am discutat despre echipaj. Îți amintești, ziceai că-i „o adunătură“.

— Parcă nu-mi amintesc...

— Haide, să nu-mi faci pe șmecherul ! Te ademeneam atunci cu un loc la E.P.R.O.N. Ai o memorie de fecioară, Steopa !

— Asta a fost demult...

— Tocmai asta e ! Ai văzut cum au muncit motoristii în timpul escalei ? N-a mai fost ca altădată. Și cel mai interesant este că lucrurile s-au aranjat fără amestecul comandanților. Da cum a început, mai ții minte ?

— A început Mustafa Husein...

— Fost comsomolist. Dar de ce e „fost“, știi ?

— Pare-se că a fost exclus pentru beție. Nu știu prea bine...

— Eh, uite că asta nu e bine, Steopa ! Noi ne închinăm în colțul roșu și nu cunoaștem de loc oamenii. Întrecerea a început spontan, fără noi ; noi ne-am alăturat, atîta doar.

— Ieri totuși ai vrut să te pui în frunte, îl înțepă Kotelnikov.

— Lasă... Trebuie să punem capăt acestei izolări protesti și să muncim cu oamenii. Poate că atunci o să revșim să ne plasăm în frunte.

— Mai multe adunări deschise, preciză Kotelnikov, mai puține secrete. Și principalul este să lucrăm pe brînci. Ne mulțumeam să menținem în ordine grupul electrogen și cu asta ne socoteam chit. Gata, putem fi luați de model ! Prea ieftin am vrut să scăpăm, Volodea ! Noi trebuie să fim pretutindeni acolo unde treaba merge prost. Dacă nu te pricepi să pui la punct motorul, atunci ajută dînd la mîină sculele necesare, organizează oamenii, arată-le țelul către care trebuie să tindă. E o muncă grea, Volodea, să organizezi oamenii. Grea de tot...

Cei de pe „Agamali“ nu se grăbiră cu răspunsul. Seara în timpul cînei Volodea dădu buzna în salonul ofițerilor.

— Președintele comitetului de bord la aparat, anunță el solemn. Mișcă, Steopa ! Mai repede !

Stația de radio se umplu de lume : marinari, electricieni, mecanicul al doilea și motoristii. Venise pînă și ofițerul al doilea, Aleavdin. Se vorbea încet, aproape în șoaptă, ca și cum cel care îl chemase pe președintele comitetului de bord se afla chiar aici în cabină și se ascundea îndărătul tabloului aparatului de emisie. Cu gura întredeschisă, Husein asculta bătaia sacadată a manipulatorului și șuieratul megafonului.

— Tu ai transmis ? Întrebă el încet. Și acum vorbește el ? Ce a răspuns ?

— Du-te la dracu, șuieră Volodea, mă încurci !

De la celălalt capăt al mării veni în sfîrșit răspunsul tăcănit pe un ton nepăsător :

„Acceptăm, dacă nu glumiți. Condițiile noastre sînt următoarele : transportarea a douăzeci și cinci de mii de tone peste plan, reducerea timpilor morți, executarea reparațiilor în marș. Punct.“

În cabină se stîrni gălăgie. Radiograma trecu din mîină în mîină. Aleavdin clătină din cap.

— Bine-ar fi să recuperăm rămînerea noastră în urmă ! Dar douăzeci și cinci de mii peste plan, iertă-ti-mă, asta-i curată aiureală.

— Totuși, iată, ei propun lucrul ăsta, zise Kotelnikov strîngînd din ochi. Înseamnă că pentru ei asta nu-i aiureală.

— Ei au alte motoare, noi altele.

— Motoarele sînt din aceeași serie. Capetele noastre diferă !

— În ceea ce privește capetele, dați-mi voie să vă spun ceva, zise mecanicul al doilea, Pronin, care tăcuse pînă atunci. Dumneata știi cine a reglat motoarele de pe „Agamali“ ?

— De unde să știu ?

— Eu știu. Le-a reglat mecanicul nostru șef, Alexandr Ivanovici. El a lucrat înainte în docuri, la șantier.

— Faci o confuzie. Nu se poate !

— Ba știu asta sigur. Chiar el.

Husein surîse triumfător.

— Ieri am sporit turațiile motorului din babord pînă la o sută douăsprezece, zise el privind în jur. Ați văzut-o cu toții! Și Basov susține că se poate atinge la toate motoarele o sută cincisprezece.

Înșfăcă radiograma de pe masă și ieși repede. Marinarul Hruliov îl petrecu cu privirea, în timp ce pe buze îi flutura un zîmbet răutăcios.

— Ce se mai dă peste cap, zise el făcîndu-i cu ochiul lui Aleavdin. Acum cu siguranță că a dat fuga la mecanicul-șef să se gudure pe lîngă el. Se lingusește, beachecomerul! Și doar a fost judecat pentru huliganism, știți asta?

— Pentru beție, îl corectă posac Kotelnikov. De ce pălăvrăgești de pomană? Ai o limbă păcătoasă, Hruliov, ca o coadă de punte!

Husein întredeschise ușa cabinei lui Basov. Mecanicul-șef ședea la masă, cu tîmplele proptite în pumni.

— Vă dor dinții? întrebă Husein, închizînd cu precauție ușa.

— Nu, n-am nimic cu dinții, răspunse Basov, întinzîndu-se. Ce ți-a venit? Pur și simplu nu pot să dorm și pace, cu toate că n-am dormit toată noaptea.

Husein se așeză pe un colțișor al scaunului și desfăcu radiograma, dar o strînse apoi la loc fără să știe nici el de ce.

— Sînteți amărît, care va să zică? întrebă el compătimitor. Observ de mult. Din ce cauză?

— Îmi trec atîtea și atîtea prin minte, răspunse mecanicul-șef cu o voce plictisită. Ridică capul și zîmbi deodată, nu se știe dacă unui gînd al său sau din pricina întrebării lui Husein. Mi-am lăsat nevasta la uscat, adăugă el pe neașteptate.

— Tînără, pesemne! rînji Husein.

— Tînără... Da ce, eu îs bătrîn? Și, pentru că veni vorba, spune-mi „tu“, nu te sfii. Nu sîntem în timpul serviciului.

Bucuros, Husein se instalează mai comod pe scaun și-și pune un picior peste altul.

— Parcă ăsta-i motiv să te amărăști? spuse el cu nepăsare. Se termină sezonul de navigație, ai să mai stai pe acasă. Copii nu aveți încă? Nu? Ei, veți face și copii.

— Vezi lucrurile prea simplu, Mustafa.

— De ce? Te ponienesti că nu vă-nțelegeți?

— Chiar așa, da. Eu am fost trimis aici. Lucrul acesta ei nu i-a fost pe plac, Mustafa.

Husein încetă să mai zîmbească.

— Of, viață, viață! Să-ți spun și despre mine, își dădu el drumul. Am făcut cunoștință, frate, cu o fată. O fată minunată, zău așa, o fată cu suflet. Termină acum institutul. Dar cum să întrețin legăturile cu ea, dacă în răstimp de o lună am avut prilejul să ne vedem numai de două ori. Ori sosim în port noaptea, ori dis-de-dimineață, când ea e ocupată. În dană n-o chem, că nu pot să știu: poate întârziem, poate nu pot părăsi nava. Și afară de asta, pe chei băieții-s îndrăzneți, pot să se lege de ea: „Nu cumva vă plictisiți? Să vă conducem?” și așa, ba una, ba alta. Pot s-o jignească foarte ușor. De aceea ne întâlnim pe bulevard și discutăm lucruri tare ciudate. Se interesează cum trăiesc marinarii și de ce nu îndeplinim planul de transporturi. Simt că vrea ceva de la mine, parcă așteaptă de la mine lucruri mari. „Tu, zice, pui pasiune în muncă, ești stăruitor, ai multă îndrăzneală”.

— E deșteaptă, îi zise Basov. Și tu ce i-ai răspuns?

— Am dat și eu cu gura. Las' că o să ajungem și noi cu faimă, i-am zis, mai așteaptă vreo săptămână. Și iac-asa n-o să fie nimic între noi. La uscat sînt destui tineri: și înflăcărați și stăruitori, să tot alegi. Poate că a și întâlnit pe unul în timpul ăsta, cît am fost eu pe mare. Și-apoi, e o fată foarte capabilă. Când era la practică, era șef de echipă. „Pe mine, zice, muncitorii sezonieri mă stimau tare mult, îți jur!” O ascultam și mă apuca tristetea. Vedeam că drumurile noastre se despart, Alexandr Ivanovici.

— După tine s-ar zice că toți marinarii trebuie să rămîie burlaci, spuse Basov zîmbind. Prostii ! Uite, Kotelnikov are nevastă, are un copil, șeful de echipaj are copii de școală. Și ce copilași minunați, dacă i-ai vedea !

— De tine uiți ? De ce faci propagandă altora ?

Basov se ridică și începu să se plimbe prin cabină.

— Am glumit, Mustafa, spuse el parcă cerîndu-și scuze. N-am nevastă, sînt singur. Dar m-ai întrebat dacă mă dor dinții și mi-a venit să rîd. A fost o glumă proastă, iartă-mă...

— Va să zică, m-ai mințit, spuse Husein trăgănat și își umezi cu limba țigara pe care și-o răsucise. Nu face nimic, glumește sănătos. Și desfăcu radiograma. Ia citește cî ne-a răspuns „Agamali“.

Așteptă cu răbdare ca mecanicul-șef să isprăvească de citit.

— Douăzeci și cinci de mii de tone peste plan, exclamă acesta, greu angajament ! Cred totuși că am fi în măsură să-l îndeplinim, dacă, se înțelege, vom mobiliza toate mijloacele de care dispunem.

— Care mijloace ?

— Viteza de marș și operațiile de încărcare. Ba poate că mai sînt și alte mijloace.

Husein căzu pe gînduri.

— Oare nu s-ar putea mări capacitatea de încărcare a lui „Derbent“ ? Întrebă el.

— Nu se poate, Mustafa, „Derbent“ nu-i din cauciuc.

— Lasă gluma... Cît carburant luăm noi în timpul unei escale ? O rezervă pentru patru curse, nu-i așa ?

— Pentru patru, da ! Dar ce legătură are carburantul aici ?

— Păi dacă am lua carburant numai pentru o singură cursă, atunci am putea lua cu trei sute de tone mai mult încărcătură utilă.

— Ei, drace ! exclamă Basov. Așa e ! Mie nici nu mi-a trecut asta prin minte. De ce într-adevăr luăm o rezervă de carburant de patru ori mai mare ?

— Nu știu. Așa e regula. Probabil, pentru cazul că ar veni un nou potop pe lume.

— Ei, pe naiba ! Ce ne trebuie să transportăm balast ? Noi avem nevoie de încărcătură utilă. Cum de nu i-a trecut nimănui prin minte lucrul ăsta ? Basov se opri. Nu se poate să ne mai lepădăm și de altceva ?

— În magazia materialelor de punte sînt multe lanțuri, ancore de rezervă și fel de fel de vechituri, răspunse Husein îngîndurat, apoi mai e de curățat magazia noastră, a mașinilor și atelierele. Dacă strîngem tot fierul vechi și vechiturile de pe navă, mai realizăm vreo cincizeci de tone.

— În total, va să zică, un plus de trei sute cincizeci de tone la fiecare cursă ?

— Vezi ? spuse radios Husein, și tu spuneai că nu se poate mări capacitatea de încărcare !

4

După punerea la punct și a celui de al doilea motor, petrolierul „Derbent“ acoperi distanța pînă în rada portului Astrahan în treizeci de ore. În radă se produse însă o întîrziere neprevăzută. La sosirea navei, remorcherul aduse numai două șlepuri, cel de al treilea fiind inutilizabil.

În cabina sa, radiotelegrafistul Volodea Makarov își rupea degeaba coardele vocale, tot chemînd pe dispecherul radei. Dar încontinuu venea același răspuns nepăsător care îl făcea pe radiotelegrafist să turbeze de mînie neputincioasă : „Am trimis la Astrahan după șlepuri de rezervă !“

După încărcare șlepurile plecau către nord. Furtunul metalic de încărcare al petrolierului era întins și atîrna deasupra punții ca o gigantică trompă ruginită. În jurul navei zburau țipînd pescărușii, smulgîndu-și peștii argintii. Marea, de un verde-pal pe lîngă bordajul navei, devenea la orizont albastră, contopindu-se cu smalțul cerului. Marinarii de cart umblau abătuți pe

punte, uitându-se mereu spre nord de unde trebuiau să apară șlepurile.

Secundul Kasațki, plictisit de atîta așteptare, alergă să-l caute pe comandant.

— Închipuiți-vă, începu el cînd apăru în ușa salo-
nului ofițerilor, am cîștigat de astă dată cinci ore în
drum... Zău dacă n-ar trebui să ne fălim cu asta față
de Oficiul de navigație !

Evgheni Stepanovici ședea la masă, amestecîndu-și cu
lingurița ceaiul din pahar. Pe suprafața strălucitoare și
bombată a ceainicului își vedea figura schimonosită, bu-
hăită și turtită, cu obrații ca niște monstruoase umflături
roșii. Și, stînd de vorbă cu secundul, trăgea tot timpul
cu coada ochiului spre ceainic, incapabil de a-și lua pri-
virea de la această mască bizară.

— N-ar fi rău dacă am trimite o radiogramă oficiu-
lui, continuă Kasațki, în care să zicem măcar așa : „Pe
baza întrecerii socialiste și a mișcării udarnice...”

— Lasă... îl întrerupse Evgheni Stepanovici cu dez-
gust și în același timp fața de pe ceainic se mișcă brusc,
acoperindu-se toată cu încrētături mici. Să te apuci să
fabrici rapoarte din astea false... Rușine, Oleg Serghe-
evici !

— Dragul meu, dar ăsta-i purul adevăr, zise zîmbind
Kasațki. De ce să nu tragem folos din asta ? Nu-i mult
de cînd ne enervam din cauză că eram prost văzuți, și
acum — „lasă”... Dar, mă rog, faci cum vrei.

— Nu vreau să păcălesc pe nimeni și m-am săturat de
aceste radiograme. Comandantul se monta singur cu fie-
care cuvînt spus, ca omul care a prins pe neașteptate
curaj să-și dezvăluie cu glas tare gîndurile. Înțelege
odată că toate aceste rapoarte sforăitoare nu sînt decît
minciuni. Și asta-i o porcărie, o rușine ! Întrecerea abia a
început și afară de asta noi doi n-avem nici un merit.
Înțelege !

Ca întotdeauna, în rarele clipe cînd i se întîmpla să
se mînie, Evgheni Stepanovici aștepta și acum nerăb-
dător obiecțiunile, care parcă-l sprijineau și-l întăreau
în convingerea că avea tot dreptul să se indigneze. Dar

Kasațki amuți și pe fața lui se oglindeau teama și o blîndă nedumerire.

— Nici nu mi-a trecut prin minte că ai putea să interpretezi în felul ăsta orice fleac, zise el în cele din urmă amărît. Poate că am exagerat puțin, vrînd să prezint lucrurile într-o lumină cît mai favorabilă. Direcția Oficiului de navigație este foarte îngrijorată de rezultatele proaste obținute la începutul sezonului de navigație. Am auzit că unul dintre comandanți a și fost debarcat. Iar eu nu mi-aș dori de loc un alt comandant, îți spun sincer.

— Zici că unul a fost debarcat? repetă Evgheni Stepanovici.

— Mă doare gîndul că s-ar putea ca un om ca dumneata... Slujbaș cinstit, stimat... Îți declar sincer că îți port o deosebită grijă.

— Parcă nu văd, dragul meu? mormăi Evgheni Stepanovici. Crede-mă că apreciez foarte mult atitudinea dumitale, dar toate aceste radiograme au început să-mi răpească liniștea. Socot că am abuzat de ele în mod excesiv în ultima vreme. Vorbind cinstit, noi înșine purtăm o mare vină în multe privințe. De pildă, împotmolirile la cheiul de încărcare... Cine-i de vină? Iar de întîmplarea cu balastul de apă îți amintești? Ce să mai vorbim!

Kasațki se liniști pe loc și se așeză la masă.

— Da, da, sînt de acord, spuse el nerăbdător. Dar cine nu greșește? Acum însă ne aflăm parcă în pragul unei cotituri. Mecanicul-șef n-a permis oamenilor să coboare la uscat și a revizuit motoarele. E adevărat că n-avea dreptul să-i priveze de odihnă, dar trebuie să închidem ochii asupra acestui lucru.

— Mi-a raportat.

— Și te-a privit desigur chiorîș. Cu alte cuvinte, „aveți tot disprețul meu, dar ce să fac, sînt nevoit să vă vorbesc”. Nu trebuie să iei în seamă lucrul ăsta, e un om plin de ciudățenii. Eu, de pildă, îl fac prin toate mijloacele să înțeleagă că nu sînt de loc o rămășiță a trecutului, cum mă consideră el, ci un om pe de-a-ntregul de-al

lor, cum desigur și e în realitate, ha, ha, ha ! Uite, pentru mine, scumpe Evgheni Stepanovici, întrecerea a fost un soi de revelație. O metodă universală și surprinzătoare de a modela orice fel de material omenesc. S-a pus la bătaie toată artileria grea a moralei umane, chiar și armele atît de eterne ca „glorie” și „vitejie”. În cuvîntul acesta „chemare” există ceva demodat, dar frumos și tare. Într-adevăr, am impresia că acum pe fețele oamenilor noștri a apărut o expresie nouă, inteligentă. Pe scurt vorbind, eu sînt pentru.

Evgheni Stepanovici asculta fără să scoată un cuvînt. Căzuse iar în acea stare de spirit nedeslușită, pasivă, care pune regulat stăpînire pe el cînd discuta cu secundul său. Tot ce putea face era numai să urmărească neașteptatele viraje ale gîndirii interlocutorului său, pe urmele cărora se pierdeau, ca într-un labirint nesfîrșit, propriile sale simțiri.

— Și crezi că sîntem la o cotitură ? Întrebă el îngîndurat.

— Fără îndoială. Și trebuie făcut tot posibilul să dăm amploare succesului. Multe depind de serviciile de la uscat. Dispecerii au preferații lor, printre care „Agamali”. O navă fruntașă capătă totul cu prioritate. Asta înseamnă că trebuie să creăm și lui „Derbent” renumele de navă fruntașă. Dacă trimitem oficiului o radiogramă, cum am spus...

— Fie, n-am nimic împotrivă. Hai s-o ticluim, consimți Evgheni Stepanovici. Îi părea acum rău că-și ieșise din fire și dorea să cedeze cît mai repede ca să-și spele vina față de secund.

— Vom întocmi ceva scurt și demn, spuse Kasațki scoțîndu-și carnetul de însemnări. „În urma întrecerii socialiste și a mișcării udarnice am reușit să ridicăm viteza comercială...” În felul acesta sună sincer și de loc ostentativ. Nu-i așa ?

Isprăvi de scris telegrama și i-o întinse lui Kutasov. Apoi începu să se plimbe prin încăpere și se opri în fața spiraiului luminat, legănîndu-se pe tocuri. Comandantul încreți fruntea, citînd telegrama.

— E bine, exclamă el în cele din urmă, așa, tonul este suficient de demn.

— Încă un lucru, reluă Kasațki, căscînd. Cineva a propus să se suprimă rezerva de carburanți pentru Die-sele, care este de patru ori mai mare decît cea necesară pentru o cursă. Basov socotește că, dacă vom descotorosi petrolierul de carburantul de rezervă și de tot felul de vechituri, se va putea mări încărcătura utilă cu trei sute cincizeci de tone. E bine gîndit. Am vrut să te previn ca nu cumva să-ți treacă prin minte să te împotrivești.

— Ce-ai zis ? se miră Evgheni Stepanovici. Vreți să micșorați rezerva de carburanți ?

— Să rămîna numai cît e nevoie pentru o singură cursă, Evgheni Stepanovici.

— S-avem iertare, cum asta ?

— Știam că așa va fi, zise rîzînd Kasațki. Spune mai bine : de ce luăm o rezervă atît de mare ?

— Pentru orice eventualitate ! Cine știe ce se poate întîmpla. Toată lumea procedează așa...

Kasațki căscă.

— Rezerva pentru o cursă e mai mult decît suficientă chiar pe vreme de furtună, zise el blînd, iar trei sute cincizeci de tone în plus într-o cursă înseamnă într-o lună trei mii de tone, iar într-un sezon de navigație circa douăzeci de mii de tone peste plan. Problema e limpede.

— Și nu-i nici o primejdie ?

— Fără îndoială că există o primejdie. Primejdia să te pomenești cu un premiu și mulțumiri din partea lui Godoian. Ei, ne-am înțeles ?

— Fie.

— Basov zice că s-ar putea depăși în mare măsură planul dacă am mobiliza toate rezervele interne, declară secundul dus pe gînduri. Se pare că are dreptate. În tot cazul, pe una din ele a și descoperit-o. Și probabil că acest individ ciudat pe care n-ai da nici doi bani va face carieră, vei vedea.

Ultimul șlep sosi cu o întârziere de două ore. Remorcherul îl trase lângă „Derbent“, înspumă apa cu elicele, fluieră strident și se opri. Pe puntea șleului se mișcau alene oameni ursuzi și somnoroși, în cojoace, întinzând furtunul metalic, flexibil. Marinarii de pe bordul petrolierului îi urmăreau.

— Acolo în radă moșmondesc niște birocrați, niște suflete de hîrtie ! se frămînta Volodea Makarov. Puțin le pasă că noi am pierdut două ore. Așa n-o să facem mare lucru. Trebuie să-i atingem într-un fel...

— Să trimitem o plîngere directorului Oficiului de navigație al Mării Caspice, spuse chibzuit Kotelnikov. El o să-i pună pe jeratic.

Husein se uită la cei ce vorbeau și o sprînceană i se zbătea convulsiv. Îl enerva peste măsură încetineala cu care se mișcau oamenii de la șlep și nepăsarea de pe fețele lor.

— Întotdeauna vă mișcați așa ? strigă el privind în jos. Hei, voi, cei de pe cuirasat !

— Nu te lega de ei, îl sfătui Kotelnikov, că vor tă-răgăna lucrul dinadins.

Dar Husein nu se astîmpără :

— Spuneți încuiatilor voștri de șefi că ne vom plînge. Găsim noi ac de jocul vostru !

— Degeaba țipați la noi, răspunseră cei de jos, noi sîntem oameni mici.

Husein se depărtă de copastie. N-avea nici un rost să se reducă timpul de escală și să se economisească minutele dacă rezultatul tuturor eforturilor putea fi zădărnicit printr-o simplă neglijență a dispecerului de la uscat. Marinarii de pe „Derbent“ erau interesați în succesul întrecerii, dar acest succes depindea și de dispecer, și de oamenii în cojoace de pe șlep, și de muncitorii din port. Husein se silea să nu se uite la ceea ce se petrece pe șlep, căutînd să-și stăpînească furia surdă ce clăcotea în el și care era cu atît mai greu de înfrînat cu cît în fond n-avea pe cine să se supere.

La ieșirea din radă se mai liniști puțin : petrolierul „Derbent” naviga cu douăsprezece noduri. Apoi făcu de cart, care se desfășură relativ în liniște, deoarece motoarele nu-și micșorară turatiile iar alimentarea cu carburant se făcea normal. Cu toate acestea îl mai sîcîia, din cînd în cînd, gîndul neplăcut că s-ar putea ca toate acestea să fie în zadar.

După ce ieși din cart luă masa și se culcă. Dar cînd se trezi, observă prin hublou o ceață deasă și lăptoasă.

Ceața îl umplea întotdeauna pe Husein de amărăciune și-i răscolea în suflet tristeți adînci de care i se părea că s-a vindecat. Ieși pe punte : luminile de la catarge arătau tulburi, de parcă erau învelite într-o mătase albă. Vocile și pașii răsunau surd. Volodea, care se apropiase de el, era răgușit și fața lui părea verzuie.

— Ascultă ce-au făcut comandantii noștri, zise Volodea. Auzi prostie ! Și ce ceață !... Acum o să întîrziem precis.

Husein nu fu mirat nici de fața abătută a lui Volodea, nici de cuvintele lui. Nimic bun nu aduce o asemenea ceață. El trase în piept aerul dens și înăbușitor și scuipă peste bord.

— Auzi, au expediat o radiogramă, continuă Volodea. „În urma întrecerii socialiste și a mișcării udarnice...” Caută să speculeze situația, mizerabilii !

— Dracu să-i ia, exclamă Husein indiferent. Uite cum năvălește ceața, Simt că și viteza a scăzut.

— E revoltător, ce s-au găsit să speculeze ! Îi dădea înaintea Volodea. Mă duc...

Husein rămase singur. În jur totul se mișca încet și fără zgomot. Ghemotoacele cenușii de ceață se tîrau pe punte, agățîndu-se de capacele spiraielor, cățărîndu-se pe scări și răspîndind un miros de umezeală stătută și încă de ceva sufocant, parcă erau gaze arse.

Sirena „Derbent”-ului scoase un semnal scurt, cu glasul ei răgușit la care îi răspunse fluieratul subțire al unei nave ce venea din direcția opusă, licărind prin ceață lumina verde din tribord. Husein se cinchi jos și-și cuprinse genunchii cu brațele.

— Urît, zise el încetișor, și glasul-i răsună slab și surd, au spurcat întrecerea cu radiogramele lor... Ce mizerabili, ce ticăloși! Și cei de la uscat sînt la fel... El își depănă grăbit prin minte toate cele întîmplate în ultimele zile, sperînd să găsească ceva și mai rău, care să-i umple paharul și să-i îngăduie să se lase pradă deznădejdi.

„Ceața asta o să ne ție în loc, o să ne întîrzie serios... Și Jenia n-o să vină pe bulevard. Ceață și o oră-atît de tîrzie — n-are să vină, n-are să vină pentru nimic în lume! De cîtă vreme nu ne-am mai văzut? Și la urma urmei ce nevoie are ea de mine?... Și Basov care face atîta agitație. Pe ce se bizuie, dacă acolo la uscat e o adevărată clică; se acoperă unul pe altul de nu-i mai poți găsi pe vinovați nici cu lumînarea!... Corespondență, rapoarte false... Dar poate că Basov nu se bizuie pe nimic, și e și el la fel ca dispecerul din Astrahan, la fel ca Aleavdin și Kasatki, numai cu mult mai șiret?... Portul e aproape. Acolo e insula, acuși apar luminile, luminile... Ce-aș mai bea o bere. E și momentul...”

Se apropie de copastie și rezemîndu-și mîinile se întoarse cu fața spre vîlvătaia luminilor din port care se șteau în ceață. Rămase așa, scuipe la fiecare clipă și tremurînd de umezeală, pînă cînd se auzi zdrăgănitul schelelor puse pe chei. Atunci coborî în fugă jos pe chei și o luă repede prin port, fără măcar să se uite înapoi, bălăbănind din brațe ușurat, de parcă ar fi părăsit petrolierul pentru totdeauna.

Marinarii de cart se agitau pe punte, strigîndu-se prin ceață și nu le ardea de Husein. Fu văzut peste o oră în berărie de către marinarii de pe „Derbent”, intrați acolo să se încălzească. Printre acești marinari era și lăcătușul mecanic Iakubov, acela pe care Husein îl învățase să umble cu palancul diferențial — un om liniștit, șters, care se lăsase de fumat numai din pricină că atunci cînd cumpăra țigări le împărțea pe toate altora. Zărindu-l pe Husein la masa vecină, scoase o exclamație și de cîteva ori vru să se apropie de el ca să-l ia și să-l ducă la bord. Dar Hruliov îl ținea zdravăn de mîneacă și nu-l lăsa :

— Nu te băga, te rog. Acuși o să-ți arate udarnicul ăsta ce poate! Îi șopti el cu o satisfacție plină de răutate. Stai odată, când zic!

Husein își plimba în jur ochii sticloși și turbați, căznindu-se să prindă privirile vecinilor ce-i scăpau. Ședea tolănit pe un scaun în fața unei baterii cu sticle goale. De buza-i bleoșită și plină de spumă, îi atârna un muc de țigară stins. În jurul măsuței lui se învârteau de mult, neliniștiți, ospătarii, iar tovarășul lui de beție — un bărbat mic și jerpelit, speriat și moleșit de băutură, pe care întâmplarea i-l scosese în cale — încrețea docil ochii mici de bețiv, pregătindu-se s-o ia din loc.

Deodată Husein se ridică și mătură cu mâna toate sticlele de pe masă. Apoi, călcând peste cioburile colorate, se îndreptă olătinându-se spre ușă. Drumul îi fu barat de o întreagă armată albă de ospătari, care fluturau amenințători șervetele, dar el, ajuns la ușă, îmbrânci pe unul care se lovi cu capul de uscior și scoase un țipăt. Husein o zbughi în stradă și începu să alerge, urmărit de fluierături. În berărie Hruliov se zvîrcolea de râs, plesnindu-se cu palmele peste genunchi, iar Iakubov dădea bani ospătarilor, rugându-i să nu facă scandal.

Husein nu mai fredona subțirel și duios, cum o făcea în larg, pe la asfințit. Inecându-se din pricina gîfîielii și a beției și fluturînd pumnul sus, deasupra capului, zbiera ca o sirenă cu aburi. Trecătorii îl evitau, dîndu-se jos de pe trotuar, iar în fața unui cinematograf scaldat în lumină, niște băiețandri îi strigară cît îi ținea gura:

— Beachecomerule!... Scandalagiule!... Golane!...

În colțul străzii, Husein desfăcu brațele, tăind calea unei femei care, speriată, nu mai știu încotro s-o apuce.

— Te-am prins, Marusia!... Dar văzîndu-i fața tînră ce se făcuse albă ca varul, zîmbi deodată descumpănit și trist. Nu-ți fie teamă, nu te ating. Drăguțo!...

Și furia îi dispăru subit, lăsînd locul unei stări de slăbiciune și de tristețe resemnată. Pe bulevard se aruncă pe o bancă și-și smulse gulerul de la cămașă. Copacii lunecau încet dinspre stînga spre dreapta și trunchiurile lor se scaldau în ceața așternută pe pămînt.

— Acum s-a isprăvit, nu mai pot îndrepta nimic... zise el, mișcând cu greu limba, acu au să mă judece... la colțul roșu, ca atunci... O să mă judece Basov, clar! Bbbi-nne-nteles! Ei și, judecați-mă, na, n-am nimic împotriva. Pof-ftim! Ridică capul și ciuli urechile la vuietul unei sirene. „Derbent“-ul urlă... Uf, ce glas are! Au să ridice ancora și au să plece... fără mine... E simplu.

Simți în palma stângă o durere sîcîitoare și ceva ud de parcă ar fi strivit o vietate năclăioasă. Duse la ochi palma înnegrită de sînge.

„Unde mi-am făcut asta?... Aha, sticlele...”

Îl durea capul și îi era o greață teribilă. Sirena mai vui în depărtare și lui Husein i se tăiară picioarele.

„De ce mai stai aici? Și uite că totuși stai... stai, își zicea el numărînd clipele și întinzîndu-și cu greu picioarele. Dacă plec acum imediat, mai am timp să ajung... Vai, sînt pierdut!”

În sfîrșit se dezlipi de pe bancă și clătinîndu-se pe picioroange, se sforța să lupte cu valul de greață care îl năpădise.

— Trebuie să ajung, zise el tare, și glonț la Basov... Să nu mă vadă nimeni. El îmi știe meteahna.

Sub marchiza magazinului alimentar stăteau doi inși. În fața cheiului valurile spumegau printre pietre.

— Zici că a luat-o la goană pe bulevard? Întrebă Basov îngrijorat și mînios. Și n-ați fost în stare să-l opriți? Ce eroi „de ată”!

— N-am apucat, a luat-o la fugă ca un turbat, se dezvinovătea Iakubov. Chiar și ospătarii s-au dat deoparte. Cînd l-a îmbrîncit o dată pe unul!... Nu-i de glumit cu puterea lui.

— Băgați de seamă să nu suflați o vorbă nimănui, îi atrase atenția Basov. Ia vezi, nu cumva e ăla care vine încoace?

Un om înainta de-a lungul stației de pompare și arunca pe asfalt un pătrat negru de umbră. Mergea parcă furișîndu-se și totodată poticnîndu-se și împleticîndu-se.

I se auzea chiar de departe răsuflarea grea și răgușită. Omul îi zări pe cei doi de sub mărchiză și se opri.

— Alexandr Ivanovici, murmură el, nu pot urca la bord, nu-i așa?... Îmi... îmi dau seama.

— Du-te de-a dreptul în cabina mea, îi spuse Basov cu asprime. Și caută să nu te clatini. Ia-o înainte.

Plecară pe chei, unul după altul. Din delicatețe, Iakubov rămase puțin în urmă, prefăcându-se că-și leagă șiretul de la gheată. Îi era milă de Husein. Pe punte, lângă schelă, se profilau siluetele întunecate ale marinarilor de cart; lumina unei țigări se rotea și clipea.

Husein, căznindu-se să se țină drept, începu să urce pe schelă. La mijloc, își pierdu echilibrul și, apucându-se de balustradă cu mâna tăiată, scoase un geamăt. Pe punte se auziră râsete.

— E beat mort! se auzi vocea unuia. Ați văzut, băieți?

Basov urcă pe punte și se opri.

— Hruliov, strigă el, vino înapoi!

Marinarul se apropie, ascunzându-și mâna la spate.

— La ordin!

— Regulamentul spune că fumatul în timpul încărcării se pedepsește cu concedierea și deferirea în fața justiției. Nu-i prima oară că dumneata faci asta...

— Iată, am stins-o. Aplecându-se și ascunzându-și fața, Hruliov scuipă repede în mucusul de țigară. Pe unii îi persecutați, iar pe alții care se îmbată îi acoperiți, zise el cu glas tremurător. Nu-i cinstit!

— Ce înseamnă că-i acopăr? mormăi Basov neconvins. Măine fac raport și fiecare o să-și ia pedeapsa ce i se cuvine. S-a înțeles?

— Păi eu am stins țigara...

— Iar el s-a trezit din beție...

— E pentru ultima oară, Alexandr Ivanovici, vă jur...

În culoarul cabinelor nu era nimeni; doar de jos, din salonul ofițerilor se auzeau voci. Basov intră în cabină. Husein ședea la masă, cu capul cuprins în palme. Se lăgăna ușor, ca apucat de o durere insuportabilă. Cămașa,

încleită de murdărie, i se lipise de corp, pe ceafă îi stăteau în sus zbîrlite, smocuri de păr ud.

— Te-a văzut cineva? Întrebă Basov. Ai sînge pe față. De unde?

Husein ridică capul, cu un sughiț de plîns.

— Sînt un păcătos, Sașa, începu el cu o voce scăzută de om treaz, mi-am stricat viața și-am pătat numele navei. De ce m-ai adus aici?

Tremura și, cu gura strîmbată de plîns, încercă să-și șteargă lacrimile, întinzîndu-le pe tot obrazul. Basov oftă și se așeză pe pat.

— Ascultă, nu mai boci, spuse el nerăbdător. Ești plin de sînge peste tot și ai mai și... vomitat, pesemne?! Du-te și spală-te la chiuvetă.

Basov se ridică, deschise dulapul și scoase o cămașă curată. Husein își plecă capul sub robinet, și se frecă pe față cu amîndouă mîinile, sforăind zgomotos și tresărind. De pe brațele lui goale apa cîrgea șiroaie pe jos, făcînd o baltă pe panou. Simți și își apropie jenat coatele de corp, deschizînd totodată un ochi.

— Scoate cămașa asta, îi comandă Basov, îmbracă-o deocamdată pe-a mea. Of, îmi stă pur și simplu mintea-n loc ce pramatie ești! Te-a apucat nebunia beției. Ce ți-o fi venit? Tocmai acum, cînd e atîta nevoie de disciplină! Na prosopul... Tovarăș ești tu? O lepădătură, asta ești.

— Ocărăște-mă... Te rog, ocărăște-mă.

Husein își șterse fața și își schimbă cămașa. Apoi, se așeză pe scaun și-și împreună mîinile pe genunchi. Cămașa curată, scrobită ca de sărbătoare, îi stătea umflată la spate și fața i se însenină treptat, păstrînd un aer de sfiiciune.

— Înțelegi, prea s-au adunat toate laolaltă, zise el cu glasul răgușit. Cei de la postul de radă îs niște birocrați, iar ai noștri nu se lasă nici ei mai prejos... s-au apucat să trimită o radiogramă: iaca, am pornit la întrecere, deci lăudați-ne mai repede. Și a mai venit și ceata asta...

— Pe scurt, ți-a făcut bunică-ta farmece! Ești un decăzut, un lumpen! Nu lipsea mult să faci nava de

ruşine. Numai datorită unei întâmplări s-a terminat cum s-a terminat, aşa-i ?

— Ei, gata, Saşa. Îţi făgăduiesc că n-o să se mai întâmple ! N-ai să spui nimănui, nu-i aşa ?

— Nu ştiu... zise Basov şi rămase o clipă pe gânduri. Am să-i spun lui Bredis, doctiitorul politic. Dar el e un băiat bun. Cred că o să aranjăm lucrurile.

Husein suspină şi se uită afară pe spirai.

— Am plecat, spuse el uşurat, am plecat...

CURSA STAHANOVISTĂ

1

La colțul roșu de pe „Derbent”, se ținea învățământul politic. Se adunase personalul de la mașini care nu era de cart, electricienii și mărinarii. Veni și Kasatki. El stătea deoparte, nemișcat, cu fața încordată și severă. Echipajul se instalase în jurul unei mese lungi, în capul căreia ședea Bredis.

Basov mai rămăsese încă la motoare. Când intră și el, în cabină domnea liniștea și o foaie mototolită de ziar trecea din mână în mână. Basov reuși să observe pe prima pagină o fotografie mare — o pălărie de miner, cu borul lat, o față ovală...

— Azi citim un ziar vechi, zise întorcându-se spre el locțiitorul politic. Ne-a scăpat din cauza bolii mele, adăugă el cu aerul de a se scuza.

— O depășire de normă de o mie două sute la sută, exclamă Volodea Makarov. Strașnic, n-am ce zice!

— Dar n-am înțeles, cum a reușit să facă asta? mormăi supărat Husein. Ce e el, viteazul din poveste?

— După poză nu s-ar zice.

— Tu pari mai zdravăn.

— Citește, Volodea.

Basov stătea lângă perete uitându-se, ca de obicei, cu atenție la figurile celor prezenți. Acest lucru nu stângherea, ci dimpotrivă, mai degrabă contribuia chiar la înțelegerea celor ce se citeau.

„...La treizeci august, brigada lui Alexei Stahanov, reorganizându-se într-un chip nou, a reușit să dea o sută cincizeci și două tone de fiecare ciocan de abataj în fiecare schimb...”

Ziarul acesta vechi Basov l-a citit mai demult. Motoristul Gazarian ascultă însă cu gura căscată. Pe chipul lui se citește acea mirare și o umbră de mister care se vede pe fețele copiilor când ascultă un basm. Pentru el aceasta e un fel de minune petrecută undeva peste țări și mări. Iar Kotelnikov își privește tovarășii și își mănâncă absorbit unghiile. Și el citise despre Stahanov și acum se desfată cu efectul pe care această minunată inițiativă o produce asupra celorlalți. Husein continuă să stea încruntat, pielea sa brună s-a înroșit pe frunte și ceva mai sus de sprânceană îi zvîcnește o vînă. Se gîndește, desigur, de pe acum dacă nu s-ar putea înfăptui o „reorganizare în chip nou” pe „Derbent”.

...Hruliov se uită în tavan cu ochii somnoroși. Colo sus plutesc vârtejuri cenușii de fum de tutun, vopseaua s-a scorojit, apărătoarea de sîrmă a becului e plină de praf. Cu siguranță că Hruliov se gîndește la ale lui, își zice că e abia la începutul cursei, că escala nu urmează prea curînd, iar lui îi vine rîndul să intre de cart, cart greu, de noapte.

...La o parte de toți stă secundul Kasatki. El ascultă cu atenție și, deși nu privește în jur, îi observă pe toți. Parcă poți să-l înțelegi pe acest Kasatki?

Scurta poveste a minerului de la abataje, Stahanov, Basov o cunoaște pe dinăfară. Învățămîntul tehnic făcut la mina „Irmino” concomitent cu munca în asalt, încercările lui de a organiza și repartiza într-un fel nou brigada, atenția încordată cu care a urmărit procesele de muncă, unde contează fiecare mișcare, fiecare secundă.

Desigur că nu i-a venit ușor. Basov își amintește de inginerul Neiman și de ștrungarul Eibat, de manualul lui Nemirovski și de reglarea Dieselelor. Au stat și în calea lui Alexei Stahanov ingineri înapoiți și administratori birocratizați. Poate că și pe el au vrut să-l încurce cu citate din cărți.

...Alexei Stahanov a avut de dus o luptă stăruitoare și grea împotriva unor funcționari din administrație, care se țineau cu înverșunare de normele tehnice învechite.

Chiar așa a și fost. Birocrații speriați s-au oțărît, maeștrii au rîs de el: „E încă necopt”. S-au scos la lumină cărți și... norme vechi. Șapte tone de cărbune la un schimb — asta-i limita. Ce vrea neastîmpăratul ăsta cu brigada lui? Bine ar fi să scăpăm de el sub un pretext oarecare valabil.

„N-ați reușit”, gîndește Basov tulburat și are impresia că numai presentimentul vag al viitoarei sale victorii l-a împiedicat, atunci cînd a fost nevoit să plece de la fabrică, să se lase pradă desperării.

Bredis împături frumos ziarele.

— Mișcarea stahanovistă, spune el încet, este în primul rînd o mișcare pentru folosirea la maximum a tehnicii noi. Această mișcare a pornit de jos, administrația n-a avut nici o contribuție. Stahanoviștii sînt muncitorii care și-au însușit tehnica nouă și au acumulat cunoștințe suficiente spre a face producția să meargă înainte. Capitaliștii nu pot avea parte de asemenea muncitori; asemenea muncitori, se înțelege, există numai la noi.

Ținînd puțin aplecată într-o parte fața-i inteligentă, ce aduce întrucîtva a maimuță, Stepan Kotelnikov spune:

— Stahanoviști sînt puțini la noi, dar avem de pe acum oameni care și-au însușit tehnica nouă. Dacă aceștia vor fi în stare să organizeze munca în mod stahanovist, atunci țara noastră va fi îndeostulată cu de toate și nu va mai trebui să socotim fărîmitură cu fărîmitură. Fiecare stahanovist produce mărfuri mult mai multe decît are nevoie el pentru sine însuși, ceea ce înseamnă că ceilalți muncitori, acei care încă nu și-au reorganizat munca, trăiesc în parte pe socoteala stahanoviștilor. Or, care muncitor cîstit își va îngădui să trăiască pe socoteala altui muncitor? Și atunci, bineînțeles, toți trebuie să muncească în mod stahanovist, de bună seamă pe măsura posibilităților lor.

— J-just, strigă Volodea, asta cam așa e.

Kasațki se ridică și se apropie de masă zâmbind, în timp ce ochii săi frumoși scînteiau.

— Tovarășul Kotelnikov a pus problema admirabil, se adresează el locțiitorului politic. Mișcarea stahanovistă e abia la început, dar poartă în sine germenele unei acțiuni de masă și ea va cuprinde fără îndoială întreaga țară. Bravo, Kotelnikov!

— Cresc băieții, pricep lucrurile, observă Bredis cu blîndețe, nu degeaba au citit ei economie politică.

Cursul luă sfîrșit. La colțul roșu cîțiva oameni se strînseseră în jurul radiotelegrafistului, care desena ceva, în trăsături de creion rapide și largi. Pe hîrtie apărură un lanț lung de vagonete și un omuleț cu o pălărie cu borul mare. Ca de obicei, imaginea se contură cu rapiditatea uluitoare a unui desen animat pe ecran. Imediat după asta se iviră de sub condeiul lui Volodea șlepuri mititele și deasupra lor cifra de 25.000. Corpul navei, schițat din cîteva linii, trecea de marginea foii, iar sub etravă se învolburau valuri de apă.

2

În timpul prînzului marinarul de cart Karpuşin apărură în pragul sălii de mese.

— Vine „Agamali“, vesti el emoționat. Ah, tovarăși, și ce frumos merge!

Cîțiva lăsară deoparte lingurile și furculițele. Alții începură să se grăbească cu mîncarea, frigîndu-se cu ciorba fierbinte.

Cei din echipaj care nu erau de serviciu se strînseseră pe pasarelă și pe spardeck. Din cauză că navele veneau una spre alta și distanța dintre ele se micșora repede, aveai impresia că „Agamali“ înaintează cu viteza unei adevărate canoniere.

Ofițerul al doilea Aleavdin se alătură marinarilor, care urmăreau de pe punte apropierea motonavei. Își

dădea toată silința să ia o mină nepăsătoare, plictisită, dar ochii îi luceau totuși neliniștiți.

— Ar fi bine, Volodea, să intri în legătură cu ei, spuse el radiotelegrafistului. Ar fi interesant să aflăm cu ce viteză merg.

— Face oare ? își manifestă Volodea îndoiala.

— De ce nu, doar sîntem în întrecere cu ei.

Navele ajunseră la travers, una în dreptul celeilalte și în fața celor ce urmăreau petrolierul „Agamali” apăru puntea și spardeckul acestuia, pe care de-a lungul co-pastiei stăteau nemișcați oamenii din echipaj. Deodată pavilionul de la pupa motonavei se mișcă și lunecă în jos pe bastonul de pavilion. Mulțimea de pe puntea lui „Derbent” scoase un murmur de satisfacție.

— Ia te uită, ne salută, au început să ne socotească oameni ! triumfă Karpușin. Trebuie să răspundem.

Se uită la Aleavdin. Acesta încuviință din cap. Karpușin alergă la pupă. Cei de pe „Agamali” își fluturară șepcile, dar nava se și depărtase, învăluită într-un fum cenușiu. Volodea ieși din cabină și se apropie de Aleavdin.

— Douăsprezece noduri, raportă el dezamăgit, vechea lor viteză cînd au încărcătură. Am crezut că au mai realizat ceva între timp, dar se pare că s-au potolit !

— Ieri noi am mers cu douăsprezece și jumătate, observă Aleavdin dus pe gânduri, iar acum fără încărcătură luăm treisprezece noduri. Pe cuvîntul meu dacă nu ne plasăm în frunte.

— Încă nu se știe. Trebuie să folosim rezervele interne.

— Ce fel de rezerve ?

Volodea se juca cu centura. Îi răspunse pe un ton de condescendență.

— Se vede că n-ați fost la învățămîntul politic. Păcat ! Am vorbit despre stahanoviști. Rezerve interne înseamnă ceea ce poate da mașina, dacă încape pe mîini pricepute. Să luăm, de pildă, motoarele de pe „Derbent”. La ieșirea lor din uzină dădeau o sută de turații, iar cilindrii lor funcționau înegal. După ce echipajul le-a pus

la punct, cu propriile sale forțe, iată că au ajuns la o sută douăsprezece turații și, dintre cilindri, numai al cincilea din babord funcționează sub sarcina normală. Și Basov susține că motoarele încă nu sînt folosite la maximum și puterea lor mai poate fi sporită. Uite, astea sînt rezervele interne. Basov mai spune că...

— Nu mai trîncăni atît ! Ascultă, Volodea...

— Ce ?

— Și eu am citit cîte ceva despre Stahanov și aș vrea să discut cu Alexandr Ivanovici într-o anumită problemă.

— Foarte bine. Ar fi și cazul să vorbești.

— Nu e supărat pe mine că m-am ridicat împotriva celor douăzeci și cinci de mii de tone peste plan ? Cum crezi ?

— Fleacuri ! Nu-i omul care să se ambiționeze.

— Ascultă, Volodea, ofițerul al doilea era vădit emoționat, dar își dădea toată silința să pară degajat. Voi nu stați degeaba, vă străduiți să îmbunătățiți lucrul și cîte ceva ați și realizat. Dar la navigație nu vă pricepeți de loc și există doar și în ce privește conducerea navei rezerve interne. Uite, am și eu o idee bună... Să-ți spun despre ce e vorba, continuă Aleavdin, noi, în drum spre rada din Astrahan, ocolim insula Jiloi pe la tribord. Pe ruta aceasta facem un mare ocol, deoarece drumul drept e pe partea cealaltă a insulei. Dar acolo fundul e mic și cînd ai un pescaj de douăzeci de picioare nu poți trece, e cu neputință. Cînd însă ne întoarcem fără încărcătură călcăm numai șase picioare, dacă vremea e liniștită și nu avem balast în cală. Cu toate acestea noi o luăm și atunci pe același drum și facem un ocol, care ne costă cel puțin vreo patruzeci de minute în plus.

— Dar strîmtoarea ce adîncime are ?

— Cel puțin șapte picioare. Cu nava fără încărcătură și fără balast putem trece fără grijă. Am face așa o economie de timp de patruzeci de minute. Poftim o rezervă internă, încheie încîntat ofițerul al doilea.

— Și de ce n-o ia nimeni pe acolo ? se miră Volodea. E doar atît de simplu.

— Păi nu știu de ce... Se tem. Vreau să vorbesc cu Basov și, dacă va fi de acord, vom reuși să-l convingem și pe comandant.

Aleavdin îl servi pe Volodea cu o țigară și alergă să studieze harta. Lui Volodea îi plăcu propunerea, cu toate că se străduia să pară indiferent. El era preocupat și chiar puțin contrariat. Ar fi fost normal ca propunerea să fi venit din partea lui Basov, din partea locțiitorului politic sau din partea vreunui motorist. Dar pe Aleavdin Volodea nu-l prea avea la inimă și tot ce știa despre el îl făcea să-i pară un dușman al colectivului care se înjghebase datorită întrecerii. Aleavdin se ținea deoparte și era de o familiaritate deplasată. Totuși a câștiga aproape o oră printr-o simplă modificare a drumului era o propunere surîzătoare. Volodea era nerăbdător s-o comunice comsomoliștilor.

Seară, echipajul se afla la colțul roșu și asculta radio. Mai erau acolo Kotelnikov, Proțenko și Husein. Ei îl ascultară pe Volodea fără pic de entuziasm, pesemne pentru că împărtășeau și ei aceeași aversiune organică a acestuia față de ofițerul al doilea.

— Când noi am început, dumnealui a stat cu mâinile în buzunare, spuse Husein mînios, iar acum, când lucrul merge și fără dînsul, se vîră în luptă și își suflecă mîncările. Dar el nu face asta decît de ochii lumii, pe cînd pentru noi e o chestiune de onoare. Să-l ia naiba !

— Totuși e o propunere interesantă, observă Kotelnikov într-o doară.

— Ei și, chiar dacă este așa ? Pînă la urmă ne-ar fi venit și nouă ideea...

— El își pune patefonul să-i cînte, iaca ce treabă face, zise Proțenko luîndu-l în rîs, iar noi trebuie să muncim. Lăsați-l dracului !

Basov intră și se așeză printre ei. Reușise să-și înfrîngă insomnia și să doarmă cîteva ore, așa că era, dacă nu chiar vesel, în orice caz într-o dispoziție de calm sufletesc ; trăgea cu urechea la muzica ce venea de departe prin megafon și fluiera, căutînd să prindă melodia.

— Ah, Volodea, Volodea, minunatul meu radiotelegrafist ! Cum de n-avem o armonică, ce cântec i-am mai trage !

Drept răspuns, Volodea zîmbi, apoi îndată începu să-i mormăie cu glas scăzut și misterios la ureche, relatăndu-i propunerea lui Aleavdin. Comsomoliștii se uitau la mecanicul-șef, care trăgea cu poftă din țigară și-l asculta destins și binevoitor.

— Aleavdin propune să trecem prin strîmtoare ? spuse el în sfîrșit. E cam problematic că vom putea. Mi se pare că acolo nu sînt nici șapte picioare.

— Am zis eu că-i o prostie, îl susținu ușurat Volodea. Era încîntat că lucrurile se lămuriră și că propunerea lui Aleavdin, pe care-l socotea un fel de dușman al colectivului navei, se dovedise a fi o fantezie nereușită. Numai gura-i de el și atîta tot !

— A vrut să se facă interesant, dar nu i-a mers, observă Husein. Să nu se mai bage...

— Cine ? întrebă Basov.

— Ofițerul al doilea, cine ? Să nu-și mai vîre nasul !

— Ați înnebunit ? exclamă Basov mirat. Omul ne propune un lucru demn de toată atenția și voi săriți cu gura ! E o problemă pe care trebuie s-o dezbatem neapărat.

Comsomoliștii tăceau. Volodea se răsuci pe scaun, privind în jur dezorientat.

— Păi n-ai spus chiar tu ?

— Eu nu mă pricep la navigație. Aleavdin e ofițer al doilea, poate să-și dea mai bine seama. Să ne sfătuim cu comandantul, să examinăm drumul, să ne gîndim. Nu înțeleg ce nu v-a plăcut în treaba asta. Și zicînd aceste vorbe privi în jur cu aceeași bunăvoință ; văzînd, însă, nemulțumirea de pe fețele celor care îl ascultau, se opri deodată, încetă să mai zîmbească și privirea-i deveni aspră.

— Nu știi să miroși oamenii, bombăni Husein supărat. Nu vezi cu ce poamă ai de-a face ? A rîs de noi cînd ne-am apucat de lucru, a zis că douăzeci și cinci de mii de tone peste plan înseamnă curată aiureală. Iar

acum vrea să-și facă faimă, să sară în fruntea tuturor. După mine, e un individ de nimic...

— Oho-ho, stai, astea nu-s decît bîrfeli, spuse Basov strîmbîndu-se. Aici sîntem numai între noi și vă pot spune că îl cunosc pe Aleavdin la fel de bine ca și voi. Totuși el e ofițer al doilea și atîta vreme cît se află la bord, nu are nimeni dreptul să-l împiedice să ia parte la munca colectivului. Dacă o să facă vreo porcărie, o să-i dăm la cap sau o să-l gonim de aici! Deocamdată vrea să ne ajute, și să-i respingem ajutorul înseamnă să ne facem nouă înșine un rău.

— Nu e bine, băieți, observă Kotelnikov mohorît. Începem iar să facem un cerc închis, să creăm un fel de grup al celor care au o comportare bună. Am mai discutat despre asta. Volodea, tu singur ai spus că muncim prea puțin cu oamenii. De ce să cădem iarăși în aceeași greșală?...

— Mie tare nu-mi place omul ăsta! Parcă ni-e străin...

— După părerea mea ori îi dăm pașaportul de pe petrolier, ori îl atragem de partea noastră și-l folosim. Între noi nu trebuie să existe străini. Așa-i întotdeauna, continuă Basov mai blînd. Muncești singur și ți se ridică piedici, ești luat în rîs și ți se demonstrează în fel și chip că te-ai apucat de o prostie. Dar dacă te afli pe drumul drept și lupți fără să te dai bătut ca să-ți atingi scopul, încetul cu încetul încep și ceilalți să fie de părerea ta și vor să te ajute. A atrage oamenii de partea ta înseamnă jumătate din treabă făcută. Și poate chiar jumătatea cea mai importantă... Stați de vorbă și cu locuitorul politic. Eu vorbesc prost, nu sînt bun de propagandist! se întrerupse el zîmbind.

— Bine, ce să mai discutăm, mormăi Husein călcîndu-și pe inimă. Dacă o să ne ajute, o să-i mulțumim. Nu-i așa, Volodka?

— Just...

Înainte de sfîrșitul ultimului cart Basov urcă la comandă ca să examineze drumul pe hartă.

Marea era liniștită. Talazurile largi și fără încrețituri purtau pe crestele lor răsfrișgerile tremurătoare ale stelelor. Copastia punții era caldă, puțin cam umedă de la rouă și vibra ușor. Să nu fi fost acest slab tremur interior al navei, puteai crede că stă pe loc și că marea curge ca un fluviu în direcția în care bate vîntul și se rostogolesc valurile.

Basov fredona încet și privea în jos. Pe spardeck, lîngă o barcă, se vedea o rochie albă de femeie. Auzi pînă sus rîsul ei și cum spunea cuiva cu o voce prefăcut supărată :

— Fii cumi-i-inte...

„Cu cine o fi ?“ se întrebă Basov și în mînte îi apărură fața trandafirie și surîzătoare a îngrijitoarei Vera, cu năsucul ei drept, sprîncenele bălaie și fruntea aceea de porțelan ca a unui copil. În primăvară, marinarii se certaseră din pricina ei și printre membrii echipajului circulau tot felul de vorbe pe socoteala ei, pînă cînd, într-o zi, locțiitorul politic Bredis îi dojeni pe băieți la o adunare. Vera era deopotrivă de prietenoasă cu toți, dar nu stătea cu nimeni prea mult pe punte.

„Uite că și Vera și-a găsit pe cineva, gîndi Basov cu o neașteptată mîhnire în suflet. Trebuie să fie tare îndrăgostită... E și explicabil. Pînă și monștrii — numai eu... dar își alungă acest din urmă gînd. Foarte bine că în jur e noapte întunecoasă, nimeni nu-i vede, și ei stau acolo îmbrățișați. Și eu am trecut prin asta, dar probabil că n-a fost ce trebuia să fie, de vreme ce lucrurile s-au terminat atît de simplu, parcă s-au frînt. Am oare motiv să-mi pară rău ?“

Se apropie de cabina de navigație și se strădui să se gîndească numai la noul drum propus de Aleavdin, dar, cu limpezimea cu care îți apar lucrurile în delir, i se iviră în fața ochilor brațele goale ale Musiei, ba le simți chiar pe umerii săi și, totodată, ca lumina unui fulger răsări din întuneric și chipul ei.

„Mi se pare că te-am iubit întotdeauna, comandantule.“

Privi în sus, spre cerul negru presărat cu sclipitorul nisip sideral, și scrișni din dinți. Simți că trebuie să faci imediat ceva ca să se distragă. Străbătu puntea de comandă și ocoli cabina de navigație. Lângă compasul de pe punte stătea aplecat asupra cadranului marinarul Karpuşin, care nota ceva. Era atât de absorbit în treaba asta, încât nici nu-i auzi pașii.

— Studiezi compasul? îl întreabă Basov, dînd glasului său un ton comunicativ care, după cum știa el foarte bine, înlesnea o discuție serioasă. Și pe mine mă bate de mult gîndul să mă ocup de navigație, dar tot nu găsesc timp... E un lucru important...

Karpuşin tresări și se întoarse, cu un zîmbet de om fîstîcit, dar, recunoscîndu-l pe Basov, își reveni numaidecît.

— Nu, nu studiez; urmăresc drumul, răspunse el repede cu un aer misterios. Numai, vă rog, mai încet. Nu trebuie să ne audă.

— Cine?

— Timonierul de cart.

— Urmărești drumul?

— Vă explic îndată, zise grăbit marinarul, numai să înseamnă... Gata! Vedeți, nava a deviat în momentul acesta cu trei grade. Asta înseamnă că timonierul și-a aprins o țigară. Am umplut pînă acum patru pagini. Am aici notate și devieri mai mari, de cinci grade și chiar mai mult. Dacă s-ar trasa pe hartă drumul așa cum îl urmează în realitate nava, s-ar vedea că e o linie șerpuită. Asta-i a doua zi de cînd urmăresc derivatele acestea, față de drumul la compas...

— Și aceste derivate reduc cu mult viteza? întreabă Basov cu interes.

— Mai încet, să nu ne audă... Da, sigur, cum să n-o reducă?! Dumneavoastră ați mărit puterea motoarelor, dar toate astea-s degeaba, atîta vreme cît timonierii lucrează prost. Am observat asta cînd eram eu de cart și stăteam la timonă. Pe urmă am auzit la învățămintul politic vorbindu-se despre Alexei Stahanov și despre rezervele interne. După mine, drumul drept

fără derive este o rezervă internă. Astăzi, când eram eu de cart la timonă, am izbutit să fac derivatele cât mai mici, de o jumătate de grad, nu mai mult. Acum însemn cum lucrează ceilalți timonieri și am să le arăt mâine cum conduc ei nava. O rușine!

— Iei în ordine aceste însemnări? întrebă repede Basov.

— În perfectă ordine. Am însemnat chiar și ora când s-au produs derivatele.

— În cazul ăsta vom întocmi un grafic al muncii lor și vom aduna echipajul la o dezbatere. Asta este o mare rezervă internă. Dumneata ai dreptate.

— Nu-i așa? se bucură marinarul. Să-i punem pe treabă, Alexandr Ivanovici! zise el și se uită cu coada ochiului la compas, apoi deschise caietul de însemnări. Iar a luat-o razna. Cu două grade și jumătate... Uitați-vă și dumneavoastră.

— Văd, surîse Basov. Dar mai văd că te țin din treabă cu întrebările mele. Mă duc.

Această scurtă convorbire avu darul să-i mai aeri-sească parcă gândurile și să-i redea echilibrul sufletesc din care îl scosese scena de adineauri când asistase la fericirea altora.

„Iată încă o descoperire, își zise el bucuros și totodată mirat gândindu-se la discuția cu marinarul, și-i doar un lucru atât de simplu și la mintea oricui știe că linia dreaptă este mai scurtă decât cea frântă. Despre derivatele acestea de la drum știau și timonierii și comandanții și motoristii. Totuși, descoperirea uite cine o face: timonierul.“

3

La adunarea generală a echipajului de pe „Derbent“ fu aprobat planul primei curse stahanoviste. De fapt nici nu se ținuseră propriu-zis o adunare. N-a existat nici prezidiu, nici raportor. Unii veneau din cart, alții in-

trau în cart. În colțul roșu pluteau nori de fum de țigară și locțiitorul politic nici nu mai încerca să restabilească ordinea. Se încrunta doar ușor când zgomotul creștea și glasurile se amestecau într-un vuiet confuz, agitat. Ședea fără să privească în jur, mereu în aceeași poziție, și părea dus pe gânduri. Numai scurtele observații pe care le arunca din când în când arătau că ascultă cu atenție și se descurcă foarte bine în toată rumoarea aceasta.

Ca de obicei, se produsese și de astă dată inevitabilele ciocniri. Marinarul Karpuşin desfășură pe masă o foaie de hîrtie pe care era marcată cu creionul o linie sinuoasă. Roșu și stîngaci din pricina timidității, Karpuşin relatează observațiile pe care le făcuse la compasul de pe punte. În jur izbucniră râsete și toți începură să vorbească în același timp. Kotelnikov se uită printre gene, căutînd printre cei adunați acolo pe timonieri.

— Știți ce-mi amintește asta? Începu el serios. De Piotr și Ivan și căratul butucului. Piotr se chinuie să-l care, își frînge spinarea, iar Ivan gîfăie și-și umflă obraji ca foalele. Nu-i frumos, tovarăși timonieri, e chiar foarte urît din partea voastră!

— Astea toate-s minciuni, tovarăși, răsunară voci ursuze. Chiar el doarme la timonă... Și la el nava înregistrează derive...

— Nu, nu sînt minciuni!

— Ar merita un pumn după ceafă pentru asta, se auzi o voce prudentă.

Lui Husein i se crispă obrazul și se ridică brusc de pe bancă cît era de mătăhălos.

— Cine a spus asta? zbieră Mustafa și tot sîngele i se urcă la cap. Ia să-l văd!

— Mai domol, băieți, exclamă locțiitorul politic, rămînînd în aceeași poziție. Unde vă aflați?... Karpuşin ne semnalează un lucru important. Timonierii trebuie să se pună serios pe treabă și să nu zădărnicească succesele echipajului. Un timp îi vom controla.

— Just, la control cu ei!

— S-a făcut... să-i controlăm.

— Mai departe...

Ofițerul al doilea Aleavdin ședea tolănit pe scaun, cu obișnuitul său aer disprețuitor, plictisit, cu capul dat pe spate și cu ochii pe jumătate închiși din pricina fumului. Cu toate acestea nu-și lua ochii de la ușă. Comandantul ba apărea, ba pleca din nou pe punte. Basov era ocupat la mașini. Aleavdin începu să fie neliniștit. Nu cumva au uitat de propunerea lui?

Dar iată că se întoarce comandantul, se așează icnind alături de locțiitorul politic și-și acoperi ochii cu mîna, obosit. În ușă apărură Kasatki. El aruncă o privire scrutătoare și plină de curiozitate asupra adunării și zîmbi, mai mult pare-se unor gînduri ale lui. Basov sosi ultimul. Era tare murdar și avea un aer istovit. Din pricina funinginii de de pleoape, ochii lui păreau prăvăliți în orbite și asta îi dădea și un aer mohorît, amenințător. Dar el zîmbi și se îndreptă direct spre Aleavdin.

— Șezi, Alexandr Ivanovici, e loc destul pentru amîndoi, începu Aleavdin, și se dădu puțin la o parte pe bancă. M-am temut că n-ai să vii...

Nu mai vorbea pe obișnuitul său ton plin de siguranță și-i fu imediat necaz pe sine însuși. „O să mai creadă că mă linguesc. Trebuie să fiu față de el mai nepăsător și mai grosolan, cum e și dînsul. De aceea are și autoritate...”

Basov se așează pe marginea scaunului și-și puse distrat mîna pe spetează.

— S-a pregătit totul pentru repararea pompei de alimentare, spuse el, privind într-o parte. E ultimul lucru care a mai rămas de făcut.

Aleavdin își luă o mutră atentă, închiudat că nu găsește un răspuns imediat, dar în același timp bucuros că stă lîngă mecanicul-șef și discută cu el în văzul tuturor.

— Ce se atude în privința noului drum? strigă Basov către locțiitorul politic. Voi ați dezbătut acolo problema în trei, de ce tăceți?

Comandantul Kutasov se suci neliniștit pe scaun.

— Noi de fapt n-am ajuns încă la nici o concluzie. Se pare că adâncimea strîmătorii este suficientă ca să trecem cu un pescaj de șapte picioare, adică fără încărcătură, dar pe de altă parte acest drum este atît de puțin cunoscut... Dumneata ce părere ai, Oleg Serghievici?

— N-am fost la ședința în trei, răspunse Kasațki, zîmbind, dar eu v-am mai spus părerea mea. Trecerea este posibilă.

— Știu că e posibilă... Însă e mare răspundere, rosti tărăgănat Evgheni Stepanovici. Alții se feresc, de ce să ne băgăm noi? Dacă se feresc să treacă pe acolo, înseamnă că trecerea e primejdioasă. E primejdioasă sau nu?

— Ei, primejdioasă! Ar fi prea mult spus. Există un mic risc... asta-i drept.

— Vezi? Prin urmare există un risc, atunci cum?...

— Păi fără risc numai peștele înoată, Evgheni Stepanovici, răspunse zîmbind cu o dulceagă blîndețe Kasațki. Doar n-o să-l rugăm pe comandantul vasului „Agamali” să ne deschidă el drumul.

Se lăsă o tăcere penibilă. Mulți lăsară capetele în jos, alții își mușcară buzele ca să nu se vadă că zîmbesc. Basov tuși și se încruntă, urmărindu-l cu privirea pe secund: părea că însuși Kasațki e mirat de cuvintele sale. Se uită în jur cu o candidă și amuzată nedumerire.

— Am vrut să spun că trebuie să riscăm dacă propunerea e rațională și oportună, continuă el fără a se arăta de loc tulburat. Trecînd prin strîmtoare cîștigăm aproximativ un ceas, ceea ce înseamnă aproximativ o sută de mii de tone-mile la o cursă. Dacă mai punem la socoteală că deschidem drum și pentru alții... Într-un cuvînt eu sînt pentru!

— Ați studiat atunci harta, Evgheni Stepanovici, observă locuitorul politic, și îmi amintesc că n-ați avut nimic de obiectat.

Comandantul se indispuse și își sprijini obrazul în palma-i grăsună. Se simțea prost ca întotdeauna cînd vedea că oamenii încearcă să-l convingă și avea și acum

chef să termine odată, să cedeze. Dar pe de altă parte îl speria teribil răspunderea pe care altfel putea să nu și-o asume.

— Bine, fie, exclamă el în cele din urmă cu vocea fermă, hotărâtă, cum se întâmplă uneori cu oamenii slabi, lipsiți de voință care-și cunosc slăbiciunea și vor s-o ascundă de ceilalți. Voi conduce eu personal nava prin strâmtoare. La urma urmei se pare că riscul n-ar fi prea mare ! ? Încheie el sub formă aproape de întrebare, așteptând parcă o confirmare din partea celor prezenți, spre a se liniști definitiv.

Aleavdin se însenină în sfârșit. În ultimul moment se schimbase de câteva ori la față, luând o mutră când înciudată și abătută, când înviorată și fără urmă de cute în jurul gurii. Acum, nemaiputându-și ascunde bucuria și uitînd că-și propusese să se poarte grosolan și impasibil, îi șopti lui Basov :

— Asta este o adevărată propunere de raționalizare. Nu-i așa, Alexandr Ivanovici ?

În timpul escalei, petrolierul fu descotorosit de aproape o sută de tone de balast inutil : lanțuri, ancore, piese grele de motoare, prevăzute pentru reparațiile de iarnă și altele. Ca rezervă de combustibil a fost luată numai cantitatea necesară pentru o singură cursă. Aceste măsuri le îngăduiră să ia la bord un surplus de încărcătură utilă de trei sute de tone.

La mașini fu reparată pompa de alimentație, iar injectoarele fură curățate. Mînjit și ciufulit, Mustafa Husein apără fuga pe punte și-l strigă pe radiotelegrafist :

— Ai putea să-mi faci un serviciu, îi spuse el puțin jenat. Azi nu mai scap eu de aici, vezi bine... Pe scurt, te rog să dai un telefon... unei persoane.

— Am înțeles. Azi nu-ți este dat să te plimbi, răspunse Volodea zîmbind. Semenî acum cu un canibal din pozele pentru copii. Și cum o cheamă... pe persoana ta ?

Luă de la Husein o foaie de hîrtie și-și dădu șapca pe ceafă.

— Am să-i spun că azi nu ești în formă. Poate că se plimbă cu mine, cine știe ? !

— N-ai să fii cumva obraznic, Volodka ? Întrebă Husein, privindu-și cu îndoială solul. Bagă de seamă, te omor !

Înainte de sosirea în port, „Derbent“ expediase o radiogramă anunțînd că se pregătește pentru o cursă stahanovistă. Lucrul acesta fusese comunicat atît muncitorilor din port cît și personalului de la stația de pompare. Stația funcționa bine, încărcătura venea cu debit maxim, furtunurile zornăiau și coca înaltă a lui „Derbent“ se afunda încetîșor în apă.

Comandantul, secundul și ofițerul al doilea supravegheau încărcarea de pe puntea de comandă. Evgheni Stepanovici se lăsase și el cuprins de agitația febrilă și oarecum solemnă a pregătirilor. El citise în larg ultimele numere din ziare și avea în față figura lui Stahanov înconjurată de aureola unei glorii nemuritoare. Dar Evgheni Stepanovici tot mai era stăpînit de teamă. Ea îl cuprindea deodată, luîndu-l pe nepregătite și strîngîndu-i inima ca într-un clește. Prea multe inițiative se luau pe navă și toate erau în contradicție cu înclinația lui pentru o stare de lucruri obișnuită și bine cunoscută.

La ședință se lăsase înduplecat să treacă prin strîmtoare și consimțise pentru că riscul i se păruse mic și pentru că în jurul lui se discuta despre îndrăzneța raționalizare a lui Stahanov. Dar, urcîndu-se pe punte, își aminti de accidentul suferit de vasul „Caucaz“, care se împotmolise la Biriucia Kosa, și îi pieri toată siguranța. Pe punte oamenii tîrau lanțuri ruginite și parîme ; din magazia de la mașini se scoteau piese cilindrice grele, a căror destinație o cunoștea numai șeful mecanic. În timp ce Basov stătea pe punte și-i zorea pe muncitori, Evgheni Stepanovici socotea liniștit în minte cam cît o fi cîntărind toată această masă de greutate. Dar de îndată ce mecanicul-șef dispăru la mașini, Evgheni Stepanovici se simți cuprins iar de neliniște : totuși nimeni

n-a mai făcut așa ceva pînă acum. Dacă cumva va fi nevoie de piese de schimb în larg sau nu le va ajunge combustibilul la o eventuală furtună?

Tare ar mai fi stat de vorbă Evgheni Stepanovici cu secundul; de altfel încercase de cîteva ori să deschidă discuția, dar Kasatki răspundea monosilabic și părea deprimat. Fața îi era palidă, se vedea de la o poștă că avea obrajii buhăiți, ca un bătrîn, lucru pe care Evgheni Stepanovici nici nu-l observase înainte. În afară de asta Kasatki mirosea a votcă, iar ochii îi sticleau posomorîți, amenințatori.

— Ce-i cu dumneata? șopti Evgheni Stepanovici cînd rămaseră o clipă în doi. Pari bolnav. S-a întîmplat ceva?

— Mă doare capul...

— Băutura, băutura. Ar trebui să te lași, zău!

— Mai lasă-mă și dumneata... Ce ai vrea? Să mă duc la cinematograful? Ascultă mai bine... Sînt chiar așa de tineri cu toții, sau mi se pare mie? Mă refer la ăștia de pe punte...

— Nu sînt chiar atît de tineri. Basov are vreo treizeci de ani... Uite la el.

— Nu, e un băiețandru... Un băiețandru capabil și atît.

— Nu înțeleg.

— Nici nu trebuie. Ești prea bătrîn.

— Ar trebui să te culci... Ce-i cu dumneata?

— Fleacuri! Uite la Aleavdin.

Ofițerul al doilea urcase într-un suflet pe puntea de comandă și se opri gîfîind. Se uită la ceas și zîmbi fericit.

— Am încărcat șapte mii de tone în trei ore, anunță el radios. E strașnic, Evgheni Stepanovici! Nu s-a mai lucrat niciodată așa la dana noastră. Am dat o fugă la stația de pompare să le mulțumesc, iar ei au rîs. „Noi, mi-au zis, lucrăm astăzi pentru stahanoviști. Arătați-ne ce știți cînd veți fi în larg, asta ne va fi toată mulțumirea.” Cred însă că e timpul să ne depărtăm de chei; aici apa e prea puțin adîncă, Evgheni Stepanovici.

— Ei, hai să ne depărtăm, fu de acord comandantul. Ce crezi, Oleg Sergheevici?

— Nu știu... Dumneata știi mai bine.

— Să ne depărtăm, hotărî comandantul subit cuprins de bună dispoziție. Du-te, drăguță, și filează de la cabestan cu vreo zece metri. Și zici că totul merge bine?

— Excelent, Evgheni Stepanovici!

La debarcader muncitorii ridicau furtunurile. Trase deoparte, ele rămaseră spânzurate deasupra debarcaderului, lăsînd să se scurgă din ele șuvițe negre de păcură. Motorul cabestanului de pe „Derbent” începu să duduie. Nava lunecă încet de-a lungul ocheiului mai înspre adînc și se opri. Se puse acum un singur furtun pentru a umple nava cu ultima mie de tone de încărcătură. Se întunecă. Husein ieși pe punte și se așeză pe o treaptă a scării. Începu să fredoneze încetișor, ștergîndu-se pe față și pe pieptul gol cu o cîrpă și umflîndu-și nările cu proaspătul aer marin. Pe schelă treceau marinarii întorși din oraș. Printre ei se afla și Volodea Makarov. El se apropie de Husein, duse mîna la cozoroc și bătu din călcîie.

— Misiunea a fost îndeplinită, raportă el pe un ton glumeț. Dumneaei a binevoit să vorbească cu mult drag despre persoana dumneavoastră și mi-a ordonat să vă transmit salutări. Am fost mișcat pînă la lacrimi.

— Nu te mai prosti! se încruntă Husein. Ce-a spus?

— Nu, pe cuvînt îți spun. Se vede că te-a așteptat cu multă nerăbdare, fiindcă atunci cînd i-am spus că ești ocupat, glăsciorul i s-a frînt. Tare aș fi curios să știu cum arată.

— Nu-i treaba ta... Ah, drace... Ce necaz, Volodka!

— De ce necaz? I-am spus că plecăm în cursă stahanovistă și atunci a început să mă tragă de limbă și parcă s-a înveselit deodată. În treacăt fie zis mi se pare că i-a plăcut vocea mea. Pînă la urmă m-au scos cu forța afară din cabina telefonică. Simpatică fată!

— Ce te pricepi tu...

Muncitorii de la stația de pompare închiseră conducta și virară de lanțurile gruiului cu care se ridică furtunul.

Încărcarea se terminase. Glasul metalic al „Derbent”-ului şuieră asurzitor înghițind pe dată toate celelalte sunete. Apoi şuieratul se întrerupse și din depărtare se auzi ecoul lui ca un scurt lătrăt gros.

— Încărcarea s-a făcut în trei ore și șaptesprezece minute, zise Volodea, uitându-se la ceasul său de mână. Bravo băieților din port ! N-am încărcat încă niciodată atât de repede nava. Să vedem acum, tovarăși motoriști, cum o să-i dați voi bătaie !

Husein sări în picioare și se întinse zâmbind vesel.

— Am isprăvit acum și cu repararea pompei de alimentație. Îi dăm drumul cu treisprezece noduri cel puțin. Ți-e de ajuns ? O să gonim ca vântul astăzi, Volodka ! Ai să vezi tu goană !

4

Cam pe la miezul nopții, secundul Kasațki ieși din cabină. Călcând cu o siguranță exagerată pe puntea umedă, el trecu de-a lungul spardeckului și se rezemă de grui, ridicând în sus bărbia-i ascuțită.

La orizont, printre norii albaștri-cenușii, strălucea un colț de lună nouă. Vălvătaia tremurătoare a luminilor din port se scufunda în mare.

Kasațki oftă căscînd, tresări luat de un fior rece și trecu, bocănind apăsător din tocuri, pe lîngă marinarul de cart, care se dădu la o parte la apropierea lui, urcă sus pe puntea de comandă, ocoli cabina de navigație și coborî iar jos, oprindu-se din nou lîngă gruiul încovoiat ca un semn de întrebare, cu palancul la un capăt, și lîngă tendaletul ud presărat cu sclipiri de lună. Privi apoi la luminile de drum, la luminile de poziție și la luminile de pe covertă, care se pierdeau în zare...

— O pușcărie ! exclamă cu voce tare Kasațki, tresărind la zgomotul propriei sale voci. Plimbarea s-a terminat. Nu vreți să aveți bunătatea să vă întoarceți în cabina dumneavoastră, Oleg Sergheevici ?

Pe coridor ardeau, fixate în tavan, becuri mate prăfuite și se vedeau tăblițele albe de pe uși. De jos se auzi un zornăit. Tăcerea nopții fu întreruptă de sunetele dulcele ale unui patefon, sunete care veneau din cabina lui Aleavdin. Secundul se clătină pe tocuri și-și zăngăni legătura cu chei.

— Dansați ? mîrîi el printre dinți. Dansați, cretinilor ! Și totuși vă aflați într-o pușcărie...

Se întoarse la marinarul de cart.

— Hruliov !

Marinarul luă poziția de drepti, profilîndu-se nedeșluit în întuneric.

— Vino mai aproape. Ei, cum merg treburile la voi ? întrebă Kasațki căscînd. Plictiseală mare, frate, nu-i așa ?

— Asta, cam așa e, firește. Cartul de noapte e afurisit.

Hruliov se lăsa cînd pe un picior, cînd pe altul, străduindu-se să deslușească fața secundului.

— Ei, ia zi, ești mulțumit de muncă ? îl întrebă parcă într-o doară Kasațki. La noi s-au petrecut schimbări mari, vom căpăta prime. Te bucuri ?

— Sigur că da, cum nu...

— Aăică, ești mulțumit...

— Păi, cum să zic...

În întuneric fețele lor nedeșluite păreau niște pete albe și vocile lor se iscodeau una pe alta cu precauție.

— La noi au răsărit oameni cu faimă. Cum îți place asta ? Cînd citești ziarele, poți crede că numai tătarul Husein își îndeplinește planul, și că ceilalți sînt numai așa — gunoi.

— Ce să mai vorbim. E tare jignitor...

— Tu, frate, n-ai să ajungi niciodată om cu faimă. Ești din alt aluat. Pe cînd băiețandru' ăla de radiotelegrafist — cu el e altă socoteală.

— Ei, asta o să mai vedem ! Ieri un motor le-a făcut figura. Lumina s-a stins... Eu toate le văd !

— Bravo, ai cap, nu glumă. Tu trebuie să știi tot ce se petrece pe petrolier. Azi un motor, mîine se strică

altceva. Atunci vom putea să-l punem pe fiecare la locul lui.

— Dacă s-ar întâmpla să avem vreo avarie în larg...

— S-s-st !... Ce vorbești ? Cine-i acolo jos ?

— Șeful de echipaj. Dar n-aude bine.

— În regulă. Nu trebuie să te învâț. Ți dai seama că totul apasă acum pe umerii mei ? Comandantul nostru — ca și cum nici n-ar exista.

— Bătrînețea ! chicoti Hruliov, venind mai aproape. Eu toate le văd. Așa că să n-aveți nici o grijă, Oleg Sergheevici.

— Bravo. Las' că stau eu de vorbă cu tine când o fi nevoie, spuse Kasațki privind luminițele îndepărtate din larg. Apoi se întoarse și străbătu din nou drumul pe care-l mai făcuse.

O ușă se întredeschise și în deschizătura ei apărură un cap rotund cu un păr aspru, rar, argintiu. Capul încremeni locului și i se văzură sticlind ochelarii.

— Evgheni Stepanovici ! exclamă cu bucurie Kasațki. Cum, nu dormi încă ? Și eu mă chinuiesc, dragul meu ! Mă doare aici, și își atinse pieptul cu mîna, mă roade un vierme al dracului de rău și mare cît toate zilele... Are să mă mănînce într-o bună zi, ai să vezi ! Dar cum se face că nu dormi ?

Comandantul se strecură afară prin crăpătura ușii, mîngîindu-și țeasta.

— Am recitat *Cîntecul șoimului* de Gorki, spuse el zîmbind înduioșat. Ți mai amintești, drăguță ?... „Nu zbori, cînd scris ți-e tîrîș să luneci...” Cîtă mîndrie e în fraza asta pentru ființele înaripate și cîtă amărăciune... pentru cei care nu pot zbura !

Kasațki izbucni în rîs.

— Fleacuri, iubitele... Dar îmi pare bine că nu dormi. Și se clătină pe călcîie, țuguindu-și buzele cu o duioșie de bețivan.

Comandantul se dădu mai la o parte, umflîndu-și nările.

— Te-ai îmbătat, Oleg Sergheevici, spuse el mîhnit. Cînd ai să termini cu asta ? Îndreaptă-ți șapca...

— M-am îmbătat, sigur că m-am îmbătat ! Dar ce altceva pot face, după părerea dumitale, într-o pușcărie ? Nu-mi rămîne decît să bag votcă în mine și să studiez clasicii. Vino în cabina mea, Evgheni Stepanovici, poftim înăuntru măcar pentru o clipă ! Ce vise îngrozitoare... Te rog să nu-mi refuzi acest serviciu pe care ți-l cer, această mică, mititică amabilitate ! Doamne, ce plictiseală... Stai, că deschid îndată celula... Chiar așa — celula. Ne aflăm doar în pușcărie. Nu te uita împrejur, nu e nimeni, sîntem singuri ! Și după fața dumitale se vede că te afli într-o pușcărie. Ești un om bun, nenorocit și nu poți pleca de aici. Doar poate să te arunci în apă...

Evgheni Stepanovici intră în cabină în urma secundului. Pe măsuță, o călimară și un ceas vechi, foarte complicat — roțițele lui lucitoare dansează cu mișcări egale și sacadate, împinsă de un arc se leagănă pe un trapez o paiată minuscule de porțelan și face grimase. De sub abajur se revarsă o lumină verzuie, pe jos — un covoraș moale. Se simte miros de alcool, de parfum, de tutun preparat cu miere. E confortabil, cald, frumos. Dar Kasațki își rînjește crispat dinții albi și vorbește de nostalgie, insomnie și de scurte coșmaruri.

— Aici eu nu am pe nimeni în afară de dumneata și numai dumneata. Vreau să mă înțelegi. Cu ce m-ar încălzi dacă aș avea de pildă compătimirea lui Bredis ? Mi-ar face morală și mi-ar spune că sînt o rămășiță a clasei în dispariție, un ciob. E prost să fii o rămășiță, un obiect nefolositor și cînd ești ciob mai poți să-ți tai și mîinile în el, nu-i așa ? Ha-ha... Să aruncăm deci ciobul, ca să nu ne incomodeze, să-l azvîrlim dracului !

Kasațki holbă ochii și începu să tropăie din picioare cu o turburare pe jumătate prefăcută, pe jumătate serioasă. Nu era mușchi să nu tremure pe fața-i schimonosită. Își șterse apoi fruntea și surîse palid, obosit, ca un artist după ce a interpretat un rol greu.

— Dar eu nu vreau să fiu azvîrlit afară, asta este ! continuă el, coborîndu-și misterios vocea. „*Mein Kaffe*

schmeckt mir noch sehr gut", cum zic nemțoaicele bătrâne. Ce-i de făcut?

Evgheni Stepanovici se lăsă greu în fotoliu, își împreună mîinile pe burtă și suspină.

— Vorbești prostii, zise el cu șovăială în glas. Cine te dă afară? Și în general... de ce bei dacă știi că după aceea nu-ți mai găsești locul? Ești ca o arătare.

Kasațki se plimba prin cabină.

— Spune-mi, n-ai uneori senzația că ești bătrîn, foarte bătrîn? Nu ramolit, nu. Dar bătrîn — ca o piatră acoperită cu mușchi din zidul persan al orașului nostru. Sub ochii dumitale au trăit și murit zeci de generații și ai trăit cu ele fiecare greșeală, fiecare prostie a lor. Ai descoperit continente, ai construit piramide, ai elaborat legi. Și iată că acum continentele sînt populate și înțesate de construcții, turiștii se zgîiesc plictisiți la statuile sparte. Pe locurile unde au fost cimitire străvechi și s-au dat bătălii sînt construite acum abatoare și latrine publice. Oamenii se grăbesc să trăiască, parcă ar avea de săvîrșit lucruri nemaipomenite. Încearcă să-i convingi că nu-i așa. Au să te dea la o parte și au să-și urmeze drumul fără măcar să se mai uite în urmă. Dar nu despre ei e vorba acum. Care-i poziția dumitale? Ești bătrîn și ți s-a urît de mult de toate. Ce-i de făcut? Să fugi în taiga, unde cu siguranță au să te mănînce lupii? Sau să te prefaci că crezi în soarele zilei de azi și să mergi cu cei care transformă viața? O să ți se dea un loc în rîndurile lor, stima generală și o plîne cu unt. Dar acesta este un lucru tare greu, tare obositor, și ceea ce-i mai important e că oamenii în jurul dumitale nu se luptă cu săbii din alea de jucărie. Ei luptă pe viață și pe moarte și cinstesc pe cei căzuți ca pe niște eroi. Ca să nu te trădezi, trebuie să te arunci și tu în foc. Or, dacă te prefaci, e tocmai ca să-ți păstrezi viața care, dracu știe de ce, ți-e totuși mai scumpă decît orice pe lume. Și iată-te jucînd teatru, roșind și gîfîind, chipurile, de efort, exact ca un clown care ridică greutatea false. Mai devreme sau mai tîrziu se va descoperi însă că greutatea pe care le ridici dumneata sînt de carton și atunci

vei fi alungat în mod rușinos de pe scenă și nu vei mai avea nici pîinea cu unt, pentru care de fapt ai făcut ce-ai făcut. Și vei constata că a fost mai mare daraua decît ocaua, cum se spune. Mai cu seamă cînd știi dinainte că mai devreme sau mai tîrziu asta se va întîmpla...

Evgheni Stepanovici se uită trist la ceas. Nu mai avea chef de somn, totuși simțea un fel de amorțeală, o apatie grea, care parcă îl țintuia în fotoliu.

— Nu înțeleg unde bați, spuse el cu un glas surd, privindu-l iritat pe interlocutorul său. Asta e o alegorie ! La cine te refereai ? La dumneata ?

— Alegorie ! Bine zis „alegorie“ ! sări Kasațki încîntat. Acest cuvînt ilustrează întreaga noastră situație. Sîntem atît de prudenți chiar unul față de celălalt, încît recurgem la alegorii. Ah, ce deștepți, ce ticăloși sînt foștii oameni ! Aș vrea totuși să știu, ce gîndești dumneata despre toate astea ?

— Gîndesc că ești pur și simplu beat... Un om cu mintea trează s-ar cutremura în fața acestor gînduri. Ele put.

— Nu zău ?

— Da. Nu avem dreptul să vorbim astfel despre trecut. Toți acești sculptori și comandanți de oști, ba chiar alchimistii au avut în felul lor dreptate și se află pe o treaptă incomparabil superioară dumitale fiindcă ei au crezut și au căutat. Fără dînșii n-am fi știut astăzi ceea ce știm.

— Bine, dar tot au putrezit ! strigă Kasațki. Atunci, de ce s-au frămîntat ? Au făcut pe cineva fericit, au adus pace cuiva, au fost ei înșiși fericiți ? Prostii !

— Vai, nu înțelegi nimic, dar nimic !

— Gîndește-te bine, Evgheni Stepanovici. Peste o sută de ani nu va rămîne nimic care să amintească de existența dumitale... Dar la urma urmei, dracu să-l ia de trecut ! Parcă despre el discutăm noi acum ? Sper că m-ai înțeles ? !

— Și da, și nu. Am înțeles că îi urăști pe cei de jos. Îi urăști pentru că sînt tineri și gata să se sacrifice, pentru că ei sînt fericiți și ascultă muzică. Pentru dum-

neata este inaccesibilă fericirea lor și credința lor în viitor. În acest viitor dumneata nu ai loc. Dumneata ești prea... străin. Dar prefăcătoră dămitale mă îngrozește, Kasațki. Mă gîndesc la atitudinea pe care ai luat-o la ședință! M-ai și jignit puțin, dar nu sînt supărat! Cîteodată mi-e silă de mine însumi... Dar mă întreb cum ai putut dumneata, cu asemenea idei?... Odată și odată vei fi arătat cu degetul și se va striga: „Se preface!”

Evgheni Stepanovici rosti ultimele cuvinte aproape în șoaptă. Era palid la față și avea broboane de sudoare pe frunte. Kasațki se legăna pe călcîie și rînjea. S-ar fi zis că sare în sus ca întepat de un ac invizibil după fiecare cuvînt al interlocutorului său.

— Nu mă tem nici de dracu! i-o tăie el grosolan. Ca să mă dibuiască pe mine le-ar trebui cap și n-au. Iar dumneata, drăguță, nu mă vei trăda, prea sîntem legați unul de altul. Eu îți sînt mai aproape și mai pe înțeles decît Basov. Nu da din mîini!

Kasațki se plimba în diagonală prin cabină, întorcîndu-se cu agerime cînd ajungea la cîte un colț. Umbra lui se făcea cînd mică, strîngîndu-se ca un ghem elastic la picioare, cînd mare, lungindu-se și urcîndu-se pe pereți.

— Fac ceva pe judecata lor, mîrîi el nedeslușit. Nu pot ei pătrunde în circumvoluțiunile creierului meu. Dar dacă ar ști...

Se apropie de masă și deșurubă încet capacul termosului său negru. Cînd lichidul străveziu începu să gîlgîie în pahar el tresări, bău dintr-o înghițitură tot și-și duse palma la gură. Apoi ciupi o bucățică de pîine și și-o aruncă în gură.

— Ascultă, la urma urmei ajunge, protestă slab Evgheni Stepanovici. Dacă nu încetezi, plec imediat!

În cabină se răspîndi și mai tare mirosul de alcool. Jos, patefonul suspină pentru ultima oară, hîrșîi și tăcu. Kasațki întepeni lîngă masă, cu degetele-i lungi vîrîte în păr.

— Aşa... Aş vrea să-ţi povestesc ceva. Să nu crezi că mă rod remuşcările sau că mi-e frică de ceea ce gîndesc. Nu, nu ! Dar vreau să ştii şi dumneata. Numai dumneata. Sînt sigur că în fond gîndim la fel amîndoi, deşi dumneata îi citezi pe clasici. Ei, uite... află că o dată era cît pe ce să-mi jertfesc viaţa. Nu-ţi vine a crede ? Parol ! Vorbesc serios. De altfel asta s-a întîmplat de mult, în nouă sute şase. Vezi, îţi dau şi date, ceea ce dovedeşte că-ţi vorbesc cinstit, fără alegorii... Afurisite vremuri. Negustori în toată firea, patroni de localuri de noapte şi aventurieri din „Uniunea arhanghelului Mihail“¹ îi snopeau în bătaie pe străzi pe muncitori şi studenţi. Oameni scrîntiţi, care nu mai credeau în nimic, închişi în case, îşi zburau creierii. Avocaţii liberali şi dentiştii, care făcuseră înaintea politică moderată, se ascundeau pe după perdele şi chiar cînd se duceau după nevoile lor nu mergeau decît tot cu un aer misterios şi trist. Groaznice vremuri, sinistre ! Îţi aminteşti ? Poate că şi dumneata te-ai ascuns în casă aşa ca ei. Lasă, lasă, am glumit ! Pe mine însă m-a cuprins serios vîltoarea acestei furtuni. M-a prins, m-a răsucit şi m-a azvîrlit aşa de tare încît m-am pomenit la marginea prăpastiei. M-am agăţat atunci cu unghia degetului mic... Nu înţeleg nici eu ce m-a împins pe vremea aceea să mă integrez în luptă. Setea de aventuri ? Romantismul parolilor, al întîlnirilor conspirative, al armelor ascunse în buzunar, în pod şi aşa mai departe ? Sau a fost pur şi simplu spiritul vremii, acest factor atît de puternic care influenţează pe oamenii impresionabili. Cred că şi una şi alta au avut un oarecare rol.

...Absolvisem pe atunci şcoala navală şi îmi făceam serviciul la Kronstadt, în forturi. O dată cu venirea verii în forturi pătrunse o atmosferă de nelinişte. Cruişătorul „Gromoboi“ se întorsese din Orientul îndepărtat. După înfrîngerea de la Tuşima, marinarii se

¹ „Uniunea arhanghelului Mihail“ — organizaţie monarhistă a sutelor negre din Rusia (n. ed.).

Înrăiseră al dracului, umblau în cete, se adunau pe la răscruci și-i amenințau pe ofițeri cu pumnii. Eu cunoșteam câțiva oameni din organizația ilegală. În majoritatea lor aceștia erau oameni simpli: matrozi, pionieri, mecanici din ateliere. Pare-se că nu prea aveau o deosebită încredere în mine. Iar eu aveam mereu impresia că acești oameni veseli și neînfricați se adună numai pentru ca să-și biciuiască nervii și să-și mai alunge urâtul. Discutau, amenințau, apoi conveneau cu toții că e încă prea devreme să treacă la acțiune. Asta îmi plăcea teribil de mult. Deși mă socoteam complotist și umblam cu arma ascunsă la mine, în suflet eram convins că nu se va întâmpla nimic și că va fi chiar mai bine dacă nu se va întâmpla nimic. Cu toate că, se-nțelege, n-ar fi stricat să-i punem pe goană pe amirali, să ocupăm navele și să pornim cu steagurile roșii la âsal-tul Piterului — zburdă-n voie, suflete!

Era, însă, un marinar de specialitate miner, poreclit Turcul, care mă cam îngrijora. El era, pare-se, sufletul organizației — o namilă de om, ciupit de vărsat, și cu ochi mici ca de uliu. Într-o zi ordonanța Senea veni la adunare cu capul bandajat. Ce se întâmplase? Ofițerul îi aruncase cu ceaiul clocotit în față. Auzind lucrul ăsta, Turcul s-a făcut galben la față ca un mort. „Să fiu al dracului, a început el să strige, dacă mai apucă ăștia toamna! O să stîrpin din rădăcină sămînța lor blestemată! Senka, ia să te văd!“ Ordonanța și-a desfăcut feșele, avea toată fața plină de pete roșii și bășici. Doamne, ce-a fost atunci! Era să-mi sară inima din loc. Asta nu mai avea nimic comun cu jocul acela care îți gîdila nervii și care mă atrăsese pe mine. Cum dracului a trebuit să se întîmple o nenorocire ca asta?! Omul de care îți vorbesc avea pentru mine o simpatie deosebită. Cînd vorbea cu mine, îmi surîdea aproape cu dragoste. „Tu, îmi zicea, faci parte din tabăra lor, dar acum ești de-al nostru, transfug. De aceea îmi ești drag de parcă ai fi băiatul meu.“ Mă deranja această tandrețe, dar ce puteam face? Poate că aș fi rupt atunci legătura cu organizația, dar nu mă lăsa amorul pro-

priu — un amor propriu meschin, copilăresc. Cum, îmi ziceam, să creadă că m-am speriat ? Ei, și așa a trecut vara. Propriu-zis, eram fericit. Noua mea situație, tunică cu galoane, stiletul — nu apucasem încă să mă satur de toate astea. Cafenelele cu muzică de pe strada mare, buchetul de femei elegante, țigăncile de la „Strelna“. O splendoare ! Plimbările nocturne cu șalupele în golf, nopțile albe de la Markizova Luja, răsăritul minunat de soare... O viață fără griji, amețeala după chef și spectrul acțiunilor riscante ce mă așteptau. Când era să mă mai gândesc, să mai stau de vorbă cu mine însumi ? O dată, trecând spre seară pe acasă, am găsit pe masă un bilețel : „Dracii i-au pus pe fugă pe călugări. Vino pe maidan !“ Am înțeles că s-a întâmplat ceva important, dar tot nu-mi venea să cred că ar putea fi ceva primejdios. Îmi amintesc că, înainte de a mă duce acolo, m-am bărbierit și mi-am parfumat chipiul. Mă gândeam că după adunare o să mai am timp să trec pe bulevard sau să intru la cafenea. Întotdeauna se întâmpla așa. Era chiar nostim : de la adunare direct la cârciumă. În zece minute străbăteam o distanță colosală. Se înțelege că nu mărturiseam nimănui lucrul ăsta și chiar pe mine mă umplea de groază acest amestec nenatural... dar îmi plăcea.

Ei, și m-am dus. Turcul m-a întâmpinat în antreu, m-a îmbrățișat și m-a sărutat de trei ori. „Tovarășe, mi-a șoptit el, pe navele din Sveaborg a izbucnit răscoala. Ofițerii au fost aruncați în apă, din pavilionul sf. Andrei au făcut obiele, și au pornit spre Kronstadt. Am primit o telegramă !“ Locuința era plină de lume, toată organizația se afla acolo. Era o căldură ca în baie. Toți cu tunicile descheiate, cu fețele roșii, cu niște glasuri răgușite de atâtea strigăte și cu un fel de entuziasm desperat și absurd. Deodată îl aud pe Senea — atît de liniștit întotdeauna — că strigă : „Fraților, destul am suferit ! În mare cu fiarele !“ Iar Turcul îi spune dragăstos : „N-ai grijă, Senka, n-o să rămîna nici de sămîntă“, și apoi, întorcîndu-se spre mine cu un zîmbet

ca de zile mari, îmi zise : „Am apucat s-o vedem și pe asta”.

M-am așezat într-un colț și așteptam, doar-doar vreunul mai prudent se va dezmetici și-i va opri spunându-le ca de obicei : „Nu-i încă timpul să trecem la fapte”. Și atunci totul va fi ca înainte — plăcut, amuzant, nu înfricoșător... Dar n-a fost cum am crezut eu. Turcul a spus : „Mîine pornim să ne ajutăm tovarășii. Cine își teme pielea mai bine să se care, să nu ne stea în drum. Plecăm la o treabă serioasă, fraților... Pun la vot, cine răspunde?...”

Nu s-a ridicat nimeni să plece și nimeni nu l-a oprit. Toți au ridicat mîinile în tăcere. Am ridicat mîna și eu, cu ochii la ceilalți. Pierdusem în momentul acela posibilitatea de a acționa independent. S-a dezbătut apoi planul răscoalei. Mi se pare că am luat și eu parte la discuție și am dat sfaturi. Turcul mi-a spus : „Mîine către orele patru trebuie scoși servanții de la tunurile din forturi. Caută să avariezi închizătoarele de la tunuri.” Am acceptat.

Se întîmpla, probabil, atunci cu mine ceea ce se întîmplă cu un om care și-a vîrît pentru o clipă capul în laț, pentru ca să vadă ce simte un spînzurat. Știi foarte bine că ai făcut asta în glumă și că e de ajuns să te ridici pe vîrfuri ca să respiri iar liber. Dar deodată picioarele îți alunecă și lațul se strînge... și din glumă te pomenești strîns de gît cu adevărat !

Căutam să-mi amintesc ce program aveam a doua zi. Tir... o plimbare călare cu chinezoaica Mako... un festival la regimentul Enisei. Dar se întîmplase ceva. Îmi era imposibil să-mi amintesc fețele ofițerilor din regimentul Enisei sau numele lor. Îmi apăreau numai ca niște palide umbre... Parcă sufletul mi-era lovit de paralizie și o jumătate din el îmi și înțepenise fioros de repede. În schimb vedeam cu precizie în închipuire tot ce se va întîmpla cu mine în fort. Cu siguranță că comandantul mă va împușca înainte încă de a apuca să deschid bine gura. Turcul parcă îmi ghicise gîndurile.

S-a apropiat de mine, s-a așezat alături și, cuprinzându-mă cu un braț de umeri, mi-a zis : „Of, scumpule, mulți dintre noi au să cadă mâine ! Nu te gîndi la asta...” Ușor de zis ! Am ieșit în stradă. Ei, drăcie ! Pe bulevard orchestra cînta aria toreadorului... Înțelegi ?

Kasațki izbucni într-un rîs nervos, sacadat și-l bătu ușor pe comandant peste genunchi. Evgheni Stepanovici tresări.

— Hai, isprăvește repede, mormăi el furios. Cum ai scăpat teafăr ? Ai fugit după răscoală, sau cum ?

— Hm-m... nu chiar așa... Eu, Evgheni Stepanovici, îți povestesc sentimentele prin care am trecut, nu faptele. Îți închipui oare că m-am speriat ? Că m-am îmbolnăvit de frică și că am început să mă rog lui Dumnezeu ? Nu, n-am făcut asta ! Zău că în clipele acelea eram aproape liniștit. M-am oprit și am ascultat muzica aceea blestemată. Stăteam și mă gîndeam cum alții dansează. Cerul era limpede, de un verde-pal, va să zică mâine, îmi ziceam, va fi o zi senină, cu vînt. Dar ce-mi pasă mie de toate lucrurile astea cînd e aproape sigur că mâine voi fi ucis ! Aia de la întrunire se sărutau, se bucurau, așteptau ceva. Așteptau oare moartea ? Nu, sigur că nu ! Sau erau convinși că pe ei moartea nu-i va atinge ? Nici asta. Înseamnă deci că se bucurau de ceva care va veni după moartea lor... Să presupunem, mi-am zis, să presupunem că vom reuși să luăm forturile, și navele, și arsenalele. Să-i arestăm pe comandanți, să ajungem la Piter, să înarmăm poporul. Dincolo de asta imaginația mea nu mai mergea. Că doar eu n-am să mai fiu atunci. Cum pot deci să mă bucur de ceva care e departe de mine și pe care n-am să ajung să-l văd niciodată ; sînt un om viu, un om care pînă ieri mai avea încă un viitor în fața lui, un viitor ce mi se părea nemărginit. Și iată că locul la sărbătoare îl va lua umbra mea !

Kasațki prinse privirea fixă a comandantului și întoarse ochii în altă parte.

— Uite, Evgheni Stepanovici, eu acum sînt destul de în vîrstă, am păr cărunt. Totuși nu pot spune că m-am săturat de viață. Îți închipui ce bine aș fi arătat atunci într-un sac de tendă în fundul mării la Markizovaia Luja. Cu siguranță că a doua zi aș fi fost uitat. Poate cel mult vreun suflet milos ar fi strecurat în ziarul ilegal vreo notiță despre mine, zicînd că am căzut eroic. B-rr ! „Căzut eroic” sună la fel de absurd ca, să zicem... „un cadavru simpatic”. Nu vrei să devii un cadavru simpatic, drăguță ? Mersi, mă lipsesc, prefer pușcăria !... De ce te uiți așa la mine ? Gîndești altfel ?

— Nu ți-ai terminat povestirea, zise Evgheni Stepanovici cu glas tremurat. Continuă, te rog !

Kasațki pocni din degete și se întoarse.

— Nu înțeleg ce vrei... Dar dracu s-o ia la urma urmei !... Vrei fapte ? Poftim ! Au pornit la atac la ora fixată și au ucis gărzile. Au împărțit puștile așezate în piramide și au încercat să pătrundă în forturi. Au fost întâmpinați cu foc de mitraliere... Au atacat arsenalul... Au fost împresurați de soldații regimentului Enisei... Ei nu aveau gloanțe. S-a tras într-înșii. Prea mulți nu erau... Pînă a venit noaptea totul era terminat. Ce mai vrei ? Iartă-mă, dar de amănunte nu-mi amintesc... Navele de la Sveaborg nici n-au mai sosit. A fost o greșeală sau o provocare — nu știu... Lucrurile s-au liniștit uimitor de repede. Cadavrele au fost transportate cu bărcile, caldarîmul a fost spălat...

— Oleg Sergheevici, dar ce s-a întîmplat cu Turcul ? Întrebă comandantul abia auzit. Povestește-mi, ce s-a întîmplat cu el ?

Kasațki se ridică și începu să se plimbe încolo și-ncoace, zgribulindu-se de fiorii beției.

— Ce ți-a venit așa, deodată, să te interesezi de el ? Știi că ești curios ?... Ce, cum ! Se opri și-l privi chiorîș, cu un zîmbet care îi strîmba gura. A fost spînzurat ! Vrei amănunte ? Din păcate, nu-mi amintesc amănuntele.

Evgheni Stepanovici ședea nemișcat, roșu ca racul și respirînd greu.

— N-ai povestit tot, Kasațki, începu el cu graba omului nehotărît care s-a încumetat să spună adevărul. Taci, nu mai e nevoie să spui nimic. Am mai auzit de povestea asta îngrozitoare... Acolo a fost o trădare la mijloc și asta o știi prea bine... dumneata...

— Imbecilul ! scrișni secundul, tremurînd din tot corpul. Auzi ce-i poate trece prin minte... Nu, ai înnebunit cu adevărat ! Ascultă...

— De ce, de ce mi-ai povestit toate astea ?! exclamă Evgheni Stepanovici, prinzîndu-se de brațele fotoliului și sforțîndu-se să se ridice. Cine dracu mi te-a scos în cale ? Nu-mi inspiri nici un pic de compătimire. Mi-e greață de ideile dumitale și de prezența dumitale... Ah, doamne, de ce nu pot să te demasc... și să mă demasc și pe mine ?

— Suflețelule, zău nu merită să te frămînți atîta, spuse Kasațki, întinzînd mîinile spre comandant și zîbind bucuros și slugarnic. Și dumneata va să zică ai ceva de ascuns ?! Știam asta, știam ! Sîntem strîns și foarte trainic legați... numai, pentru numele lui dumnezeu, tăcere ! O să trăim mult. Se întîmplă doar să avem și aici clipe destul de bune... Chiar foarte bune... Iată, acum o să tragem foloase din această întrecere, las' că aranjez eu asta... Am să aranjez tot, Evgheni Stepanovici. Numai tăcere ! Dacă însă vei încerca să...

Nu-și termină fraza și se rîpezi după comandant. Slugărnicia, blîndețea și amenințarea se succedau cu repeziciune pe fața lui. Dar comandantul se muie deodată și parcă-și pierdu cumpătul. Nu mai rămăsese nici urmă din izbucnirea de mînie de adineauri.

— Și eu port în mine o asemenea amintire... poate chiar și mai urîță, murmură el abătut, nici eu nu pot să uit și încerc să-mi găsesc scuze față de mine însumi, exact ca și dumneata. Dar nu trebuie să mai vorbim despre asta. Auzi ? Niciodată... Iar de spus — nu, n-am s-o spun nimănui. Nimănui...

Vestea despre cursa stahanovistă se răspîndi peste tot în port. Petrolierul „Derbent” ieşise în larg seara şi pînă dimineată nu se mai auzi nimic despre el. La orele şase, cînd şeful serviciului de exploatare al Oficiului de navigaţie vru să ştie care e viteza lui, fu chemat prin radio şi răspunse. Dar radiotelegrafistul Tarumov înscrise atunci în jurnal o cifră fără precedent : paisprezece noduri. Prea era mare cifra şi părea să fie o greşeală. De la oficiu veneau telefoane, se cerea urgent răspunsul. Tarumov se hotărî să verifice datele şi chemă „Derbent”-ul pentru a doua oară. De aceea întîrzie cu transmiterea buletinului meteorologic şi pe masa lui se adună un vraf de radiograme neexpediate. Insistă, transmiţînd la manipulator într-una apelul pînă cînd în răguşitul aparat pentru reglarea tonului i se şuieră drept răspuns : „Totul e în regulă. Viteza — paisprezece şi jumătate.” Iar după o scurtă pauză urmă o răpăială sacadată, ca o înjurătură : „nouăzeci şi nouă”. Radiotelegrafistul izbucni într-un hohot de rîs şi-şi scoase casca de pe urechi. În limbajul internaţional al radioamatorilor această cifră înseamnă : „du-te dracului”. Ori Volodka Makarov îşi făcea de cap de bucurie, ori era într-adevăr supărat din cauza apelurilor prea dese.

— Înţelegi tu, Musia, spunea Tarumov, au depăşit toate vitezele de pînă acum ! „Agamali”, cu încărcătură, face douăsprezece noduri şi asta-i socotită o viteză bună. Şi uite, ei nu pricep, sînt vrăjiţi ?

Dar Beletkaia răspunse reţinută :

— Să nu ne bucurăm încă. Stai, aşteaptă. Mai au pînă să sosească în radă. Viteza e mare, fireşte, dar... mai trebuie să se şi priceapă să consolideze ce-au realizat. Pînă acum au tot rămas în urmă, adăugă ea.

Nu trecu mult şi se telefonă de la redacţia ziarului *Bolşevik Kaspia*, care se interesa de asemeni de viteza „Derbent”-ului. Musia le răspundea pe un ton nepăsător :

— Ultimele știri — viteza : patrusprezece și jumătate. Nu credeți ? Atunci va trebui să treceți pe la stația de radiotelegrafie, ca să vă convingeți... Da, da, îi felicităm... Numai să nu fie reținuți în radă. De îndată ce vom avea ceva nou, vă încunoștințăm...

La orele opt Tarumov și Beletkaia lăsară locul schimbului doi. Merșeră împreună pînă la întretăierea străzilor și, ca totdeauna, el o ținea pe Musia de braț ; tăceau amîndoi, fără ca această tăcere să-i jeneze, ca doi oameni obișnuiți de mult unul cu altul. Deodată Musia întrebă :

— Crezi că ziarele au să scrie despre „Derbent“ ?

— Fără îndoială.

— Și au să pună și fotografii ?

— Ce fel de fotografii ?

— Ei, ale... stahanoviștilor.

— Păi sînt patruzeci și cinci de oameni... Au să-i fotografieze, probabil, pe cei mai buni, nu pe toți !

— Aș vrea să-i văd și eu cum arată... Ascultă, Arsen !

— Ce-i ?

— Am citit că Alexei Stahanov a fost persecutat anul trecut de niște birocrați. Să fie adevărat ?

— Sigur că-i adevărat. Dar de ce întrebî ?

— Mi se pare oarecum ciudat. Ei, cu bine, Arsen.

— Cu bine ! Dar ce-i cu tine că ești atît de stranie azi ? Ți s-au lărgit ochii... Vezi să nu te calce tramvaiul.

Spre dimineață Tarumov făcu din nou legătura cu „Derbent“-ul. Petrolierul își menținuse viteza și în timpul nopții. El străbătuse distanța pînă în rada Astrahanului în treizeci și unu de ore. La Bancul Focilor îl aștepta un convoi de șleपुरi. Către ziuă vîntul se întări și se porni hula. Ultimul șlep fu adus cu mare trudă. Cu toate acestea descărcarea fu terminată în trei ore. Petrolierul făcea deja cale întoarsă, iar dinșpre nord pornise, grăbită să-l ajungă, o hulă puternică, ce amenința să-i încetinească mersul.

În cursul zilei fusese de serviciu la stația de radiotelegrafie un alt schimb. Seara, cînd Tarumov își luă serviciul în primire, se uită în jurnal, dar nu găsi nici un fel

de însemnări cu privire la desfășurarea cursei stahano-
viste. Se aștepta sosirea „Derbent”-ului după orele
douăsprezece ziua, dar, încă de pe la ora opt dimineața,
radiotelegrafistul primi din partea lui comunicarea :

„Sîntem travers de insula Jiloi. Sosim peste două ore.
Înștiințați docurile.”

— Cum se poate una ca asta ? se miră cel care era
de serviciu. Dacă ei se află acum în dreptul insulei
Jiloi, înseamnă că mai au cel puțin trei ore de marș.
S-o fi înșelat radiotelegrafistul !

— Telefonează dispecerului, răspunse Tarumov rî-
zînd. Nu s-a înșelat nimeni, așa este !

— Dar nu se poate. Și eu am navigat și știu !

— Nu cunoști noul lor drum. Ei au luat-o pe partea
cealaltă a insulei, prin strîmtoare. Drumul ăsta e cu
mult mai scurt.

— Dar pe-acolo apa are adîncime mică...

— Are o adîncime de opt picioare. Și nava vine fără
încărcătură, fără balast. În afară de asta s-au mai des-
cotorosit și de încărcătura de prisos și au redus pes-
cajul. Fii liniștit, au calculat totul.

— Strașnici băieți ! Nu degeaba se vorbește atît de
mult despre ei în port. Acum se va afla despre ei și la
Mahacikala, și la Astrahan, și la Krasnovodsk...

— Pe unul din ei îl cunosc. Radiotelegrafistul Maka-
rov. Un flăcău obișnuit, aproape un băiețandru... Băiat
tare vesel...

— Eu îl cunosc pe comandantul lor. Așa, nimic
deosebit. Un bătrînel blajin. „Poftim, drăguță...” „Mul-
țumesc, drăguță...”

Musia își mușca tăcută buzele și asculta această dis-
cuție. De dimineață nu scosese o vorbă și nu i se dădea
nici o atenție. Pe neașteptate îi spuse lui Tarumov pe
un ton voit nepăsător :

— La chei va fi probabil multă lume. Ce-ar fi să
mergem să ne uităm și noi ?

— Mă rog, consimți Tarumov. Te însoțesc dacă vrei.

— Am poftă de o plimbare, și adăugă repede : Ce
seară minunată !

Și iată-i pe șosea, în drum spre cheiul petrolierelor. Musia îi atingea mașinal degetele, se lipea cu umărul de el și tăcea. Tarumov reflecta cu glas tare :

— Care sînt metodele de muncă ale stahanoviștilor ? Raționalizarea, organizarea rațională a muncii, folosirea maximă a mijloacelor tehnice de producție. Eu socot că aceste metode sînt aplicabile pretutindeni la noi, unde munca se bazează pe tehnică. De ce n-am aplica-o prin urmare și în radiotelegrafie ? Eu ajung la peste o sută de semne pe minut și dau repede peste abonat. Dar asta nu e tot. Dacă am regla aparatul de emisie și am înlătura paraziții... Tu ce părere ai, Musia ?

Trecură de clădirile uzinei și deodată îi lovi în ochi lăciul orbitor al mării. Prin mijlocul golfului făcea rondul încet un gigant de oțel, înălțîndu-și deasupra apei bordajele sale gălbui ruginite. La pupă clocoteau vârtejuri înspumate.

— Țsta o fi ? Întrebă Musia oprindu-se.

— El e, stahanovistul ! Hai mai repede.

— Nu, așteaptă...

Pe lîngă ei trecură spre debarcader niște oameni discutînd cu însuflețire și agitîndu-și servietele. Tarumov prinse un crîmpei de frază : „...o sută douăzeci la sută peste norma fixată pentru o cursă...”

Musia își trase mîna și se uită înspre debarcader cu ochii larg deschiși.

— De aici se vede bine,, zise ea încet, nu merg mai departe.

Tarumov o privi mirat și cu oarecare speranță, deoarece știa că pe „Derbent” se află și Basov... Prin urmare Musia nu vrea să-l vadă ? !

El își scoase ceasul.

— Acum e zece fix. Înseamnă că au făcut această cursă în șaiszeci și trei de ore. Eu tot trag o fugă să văd cum vine la acostare. Rămîi aici, Musia.

Îi făcu un semn cu mîna și o luă la vâle spre debarcader. Beletkaia rămase singură.

Petrolierul „Derbent” transportă în rada Astrahan, în decursul lunii octombrie, o sută de mii de tone de păcură. În decada a doua a lunii, „Derbent” îl întrecu pe „Agamali” și ocupă locul întâi printre petrolierele care circulau pe linia Astrahan. Dar prin preajma datei de douăzeci ale aceleiași luni, „Agamali” realizează cu succes prima sa cursă stahanovistă și aproape ajunse „Derbent”-ul, rivalizând iar cu el, pentru întâietate.

La bordul navei întrecerea deveni un lucru obișnuit. Obișnuite deveniră și primele mari, și notițele din ziare, și legătura dintre nave. Încetase munca în asalt la mașini, iar reparațiile curente se făceau acum fără nici un fel de efort special. Până și consfăturile echipajului se desfășurau pașnic, noile propuneri erau dezbătute cu calm, fără a mai stârni neîncredere.

Într-o dimineață, către sfârșitul lui octombrie, chiar în timp ce se ținea învățământul politic, Bredis începu să tușească, se făcu palid și-și acoperi fața cu mâinile. Marinarii săriră de la locurile lor și începură să se învîrtă în jurul lui, fără să-l poată ajuta cu nimic. Bredis înălță capul și își privi cu mirare mâinile pline de sânge.

— Cursul s-a terminat, anunță posomorît Kotelnikov, puteți pleca.

Dar nimeni nu plecă, toți se îngrămădiră în jurul bolnavului, uitându-se la el. Husein îi întinse batista și își roti o privire desperată în jur, zburbindu-și părul cu mâinile.

— Idioată poveste, șopti lăcătușul politic. Ce te uiți așa la mine, Mustafa? Mai luptăm noi împreună, frățioare, n-ai grijă. Cheamă-l pe Basov...

Bredis fu dus în cabină și culcat în pat. El își întinse trupul costeliv, își pironi privirea în tavan și amuți.

Sosi și Basov. El ceru să se aducă niște apă și se așeză pe marginea patului.

— Peste două ore vom fi în port, spuse el, și acolo am să chem salvarea.

— Nu trebuie...

— Cum vrei. Dacă nu cu salvarea, atunci te duc cu tramvaiul... Singur te-ai adus în starea asta, Herman.

— Of, lasă ! zise locțiitorul politic întorcându-se cu greu în pat și căutînd să ia o gură de aer. Știam, Sașka, că așa se va întîmpla, dar nu credeam că atît de repede. De fapt, totul la timpul său. Pînă la sfîrșitul sezonului de navigație au mai rămas două luni. Nu e chiar atît de mult. Iar la primăvară direcția politică va găsi un om în locul meu. Dar măcar aceste două luni... Tare aș fi vrut să pot termina sezonul de navigație.

— Lasă prostiile ! Ce, vrei să mori pe mare ? Noi nu sîntem medici, Herman. O să te dăm repede gata, dacă încă n-am făcut-o pînă acum. Mîine iar au să uite toți că ești bolnav, că trebuie să fii cruțat. Aici nu e sanatoriu.

Basov încălzea în palmele lui mîinile reci ale bolnavului, le mîngîia, le strîngea afectuos, de parcă vroia să atenueze astfel brutalitatea involuntară a argumentelor sale.

Locțiitorul politic îi zise :

— Nu-i atît de simplu să lași petrolierul. Comitetul regional nu va putea găsi imediat om în loc.

Basov tăcea.

— De ce taci ? îl întrebă Bredis, zîmbind. Va trebui ca la început să iei asupra ta munca politică. Asta-i limpede ca lumina zilei. Se înțelege că nimeni nu te poate obliga, adăugă el repede, ai tot dreptul să refuzi. Dar atunci... va trebui ca lucrurile să rămîină ca pînă acum.

— Ce fel de lucrător politic sînt eu ? Îți rîzi de mine.

— Atunci n-avem ce discuta. Am să stau la pat pînă mă fac bine. La urma urmei nici n-am de ce coborî la uscat. Lucrul cel mai de seamă pentru bolnavii de plămîni este aerul curat. Iar pe mare, așa ceva se găsește berechet... Fă-mi te rog un ceai, Sașa.

Basov se învîrte mult cu ceainicul, făcînd zgomot cu capacul lui. Era roșu la față și îi ardeau pînă și urechile.

— Sper să reușim să trecem, cît va dura escała, pe la comitetul raional, zise el în sfîrșit, ca și cum s-ar fi referit la un lucru gata hotărît. Și dacă nu vor avea nimic împotriva candidaturii mele pînă una-alta, atunci vei rămînea începînd chiar de azi în oraș.

Tăcură. Bredis sorbi puțin din ceai, încreți nasul și zise după cîtva timp, cu un zîmbet de om care vrea să se dezvinovățească :

— Mă blestemi acum, așa e ? Dar tu ești un tovarăș bun. Iar eu vreau tare mult să mai trăiesc, Sașka.

— Mai încape vorbă !

— Numai de-ar merge lucrurile bine aici. Uneori îmi face impresia că ele nu stau chiar atît de bine. Comandanții... Mă refer la faptul că zilele astea m-am uitat prin jurnal. Toate aceste radiograme ale comandantului... cred eu, îi sînt dictate. Știi de cine ?

— Știu.

— Aha ! Eu îl urmăresc de mult, dar nu am încă nimic concret. Doar nu este nimic ? !

— Nimic.

— Fii cu ochii în patru, Sașka... Dar parcă mai ai tu timp și de asta ? Tu ai grijile tale pe cap — motoarele. Știi ce zic eu ? Las' să mai rămîn o cursă, da ? Poate mă voi simți mai bine.

— Ei, asta-i bună ! Știi că ai început să deraiezi ? Nu cumva îți închipui că sîntem de neînlocuit amîndoi ? Care-i folosul dacă ai să mori aici, la bord ?

— Bine. Mă bizui pe activ. Tu ai observat cum au decurs ultimele lecții ? Ce puțini au rămas din aceia care tac ? ! Dacă n-ar fi boala... Cine umblă la ușă, Sașa ?

— Băieții. Sînt îngrijorați de sănătatea ta. Ar fi bine să dormi, Herman.

— Minunați băieți ! Băieți de aur, îți spun eu... Bine, am să dorm și astăzi rămîn la uscat. Doresc tare mult să mă însănătoșesc... și să mă întorc !

Îndată după acostare, Bredis părăsi nava. Înalt și deșirat, înainta pe chei, cu umerii săi slabi, căzuți în jos. Vântul îi flutura părul blond și-i înfășura în jurul picioarelor poalele paltonului lung, de parcă și-ar fi bătut joc de slăbiciunea sa. În urma lui mergeau grămadă marinarii, împingându-se unul pe altul în zorul de a-l sprijini, în timp ce, de la bordul petrolierului, marinarii de cart își fluturau șepcile, însoțindu-l cu privirea.

La bordul navei, Bredis nu fu uitat. Își aminteau de el în timpul liber în salonul ofițerilor, la colțul roșu, îl compătineau și la sosirea în port se interesau de soarta lui. Dar evenimentele grave care aveau să se petreacă în curînd pe „Derbent” abătura în altă parte gîndurile oamenilor. Mai tîrziu, amintindu-și de sezonul acela de navigație și căutînd să reconstituie felul cum s-au succedat evenimentele, marinarii aveau obiceiul să zică: „Asta s-a întîmplat pe vremea cînd Bredis era locțiitor politic — da, atunci s-a întîmplat!”

VÎNTUL

1

În zori, înainte de a pleca din radă, comandantul primi pe neașteptate ordin să se îndrepte spre Krasnovodsk. Radiograma îi fu adusă de către Volodea. Comandantul sta în pragul cabinei de navigație, tremura de frig și-și freca ochii cu pumnul.

— Iaca na, bucurie ! zise el înciudat, dînd la o parte hîrtia. Lasă totul baltă și du-te undeva la dracu-n praznic. Habar n-am măcar ce au ei acolo la Krasnovodsk. Se spune că petrol ușor inflamabil.

O rafală de vînt luă foaia, umflă cămașa lui Volodea ca un clopot și flutură poalele cojocului ce-l purta comandantul. Se lumina repede de ziuă.

— Ei acolo habar n-au de condițiile de aici, bombăni comandantul mai departe. Pe punte avem motoare electrice și fel de fel de alte instalații. Șeful mecanic spune că e de ajuns o singură scînteie din acelea care ies de la motoarele electrice ca să se producă o explozie. Și atunci, dă-mi voie să te întreb, cine va răspunde ?

— S-a cerut să confirmăm executarea ordinului, îi aminti Volodea. Pot să transmit ?

— Așteaptă, drăguță. Eu te întreb : cine o să răspundă ? Bineînțeles comandantul ! Ei întocmesc acolo planuri și dau ordine, iar tu, căpitane, execută. Ce-ar fi să refuzăm ? ! Nu putem, chipurile, să schimbăm na-

tura încărcăturii fără ca mai întâi nava să fie supusă unei revizuii speciale. Să se numească o comisie, să se întocmească un proces-verbal și după asta n-au decît s-o încarce și cu benzină — treaba lor !

— Va să zică să transmit că refuzăm ? întrebă Volodea întorcîndu-se spre ușă. Vîntul înghețat și tăios îl făcea să dîrdîie și simțea nevoia să se miște. Știa din experiență ce greu este să-l întrerupi pe comandant cînd începe să vorbească despre răspundere și despre autoritățile de la uscat. Transmit, Evgheni Stepanovici, n-aveți nici o grijă !

— Stai, unde fugi ? se alarmă comandantul, privind în jur agitat și căutînd radiograma. Nu se poate chiar așa, hodoronc-tronc... Au să înceapă cu muștrările : neîndeplinirea planului, una, alta... Unde-i Kasațki ?

— În cabină. Doarme.

— Trezește-l... sau nu, nu-i nevoie, mai bine cheamă-l pe mecanicul-șef, drăguță. Să ne sfătuim împreună.

Soarele apăru la orizont și marginile de jos ale norilor învălătuciți care pluteau deasupra lui se înroșiră. Tot ce era alb pe navă deveni trandafiriu, pe întinsul apei începură să joace sclipiri ca de foc, iar lumina becului din cabină păli, transformîndu-se într-o minusculă pată albă.

Dinspre nord, trimițînd înainte în chip de soli hărtane de nori care aduceau cu niște rotocoale sure de fum, înainta un nor greu, vinețiu. Și tot de acolo, dinspre nord, parcă reflectînd ceea ce se petrecea pe cer, veneau pe mare în goană valuri mici și grăbite, cu creasta înspumată. Din coșul „Derbent“-ului își luau zborul inele cenușii de fum pe care vîntul le înhăța, le mototolea și le azvîrlea pe punte.

— Vine nordul, spuse Evgheni Stepanovici încheindu-și cojocul, adevăratul vînt de nord, de toamnă. Și barometrul scade.

Pe punte, vîntul îi sfichiui obrazul și, strecurîndu-se pe după guler, îi gîdilă spînarea cu degetele-i reci. Um-

flată de același vînt, jos, prelata care acoperea bărcile se zbătea cu un fîlfîit puternic. Auzind pașii comandantului, timonierul privi înapoi prin hublou și puse mîna pe timonă.

„Acum nu mai avem mult pînă la sfîrșitul sezonului de navigație, se gîndi Evgheni Stepanovici, coborînd treptele. Cît ne-a mai rămas? Noiembrie, decembrie, nu, numai jumătate din decembrie. Cîte zile are noiembrie?”

Mecanicul-șef îi ieși înainte și își duse ușor mîna la cozoroc. Avea fața roșie de vînt și părea buhăită și mînioasă. Tăcea, cu bărbia ursuz înfundată în gulerul ridicat al tunicii și privea undeva într-o parte, ca și cum n-ar fi avut nici un chef de discuție.

„Nu mă are la inimă, se gîndi Evgheni Stepanovici cu tristețe. Kasațki are dreptate. Cine m-a pus să-l chem? Trebuia mai bine să-l trezesc pe Kasațki. Ce să discut cu el?”

— Bine că nu dormi, îi spuse el pe un ton prietenos. Ia te uită ce vine. Trebuie să ne așteptăm la o furtună de cel puțin zece metri pe secundă! Și tocmai acum ni se cere să schimbăm itinerarul. Ai auzit?

— Da. Mi-a spus radiotelegrafistul, răspunse Basov și se uită îndărăt, căutîndu-l parcă pe radiotelegrafist, dar, negăsindu-l, își îndreptă iar privirea spre mare.

Evgheni Stepanovici se simți ofensat, dar în același timp ceva îl îmbia să continue discuția cu el, dorea să-l cîștige pe acest om răuvoitor.

— Pur și simplu nu știu ce-i de făcut, spuse el cît putu de blînd, atingîndu-i mecanicului mîna, de parcă ar fi avut intenția să-l tragă spre el. Pe de o parte, petrolul de Krasnovodsk, după cum se știe, e ușor inflamabil și trebuie transportat în tancuri de benzină. Iar noi avem pe punte motoare și se fumează peste tot, în ciuda dispozițiilor. Pe de altă parte, să refuzăm ar însemna să periclităm planul de transporturi. Și asta, nu, n-am s-o fac. („Vorbesc prostii, gîndi comandantul, ca și cum el ar căuta să mă convingă să le sabotez

planul, iar eu refuz s-o fac. Și mă lingușesc pe lângă el, de parcă... Ah, ce ticăloșie ! Oare chiar mă lingușesc?" N-am vrut să dau răspunsul fără să mă sfătuiesc cu dumneata. Deși sînt dinainte convins că vei fi de acord cu mine... („Sigur că mă lingușesc !") Fiecare din noi poartă răspunderea nu numai pentru sarcina care ne revine nouă, dar și pentru problema transporturilor în ansamblu, deoarece noi sîntem în primul rînd oameni conștienți... Într-un cuvînt, cred că trebuie să confirmăm că vom executa ordinul și să ne îndreptăm spre Krasnovodsk.

Basov tăcea, cu privirea lăsată în jos, de parcă ar fi stat pe gînduri, iar Evgheni Stepanovici se frămînta : dar dacă mecanicul-șef va spune că asta nu e treaba lui, sau nu va răspunde de loc și îl va pune într-o situație nespus de penibilă ? Dar Basov întoarse deodată capul ca și cum ar fi vrut să se încredințeze că nu e nimeni în jur. Fără să vrea, se uită și Evgheni Stepanovici în jur.

— Anul trecut a luat foc petrolierul „Partizantul“, spuse Basov încet. Vă amintiți cum s-a întîmplat ? Transportau și ei petrol de Krasnovodsk. Cineva a fumat pe punte sau a scăpat o cheie de oțel, nu-mi amintesc exact. Probabil că exista o crăpătură în luminător pe unde ieșea gazul. Fapt e că s-a produs o explozie și au plesnit marginile de sudură ale punții, iar spiraiile etanșe au sărit în aer. Din fericire asta s-a petrecut în timpul zilei și echipajul a reușit să se salveze cu bărcile. Unii s-au ales bineînțeles cu arsuri, dar nu prea grave. Nava însă a pierit.

— Dar oamenii de ce... s-au ales cu arsuri ? Întrebă Evgheni Stepanovici, bîlbîindu-se.

Uitase acum de aerul jignitor de indiferent al mecanicului-șef și de umilința lui. Fiecare cuvînt al acestuia îl lovea dureros, ca un cuțit în inimă.

— De ce s-au ales cu arsuri ? Păi din cauza exploziei puntea a sărit în aer și petrolul s-a scurs în apă. Și petrolul ăsta arde minunat pe apă.

— Atunci de ce ne trimiți acolo? se înfierbîntă Evgheni Stepanovici. Nu-i o crimă, zi? Nu trebuie să acceptăm în ruptul capului așa ceva. Dumneata ce părere ai? Spui că cineva a scăpat o cheie. Și ce, parcă la noi nu se poate întîmpla să... asta... să scape...?

— Știu eu?

— Ei, vezi! Nu, nu, asta-i curată porcărie! Uite, te rog, spune-mi sincer, ești comunist, zise mai încet de data aceasta Evgheni Stepanovici, ordinul ăsta de azi nu-i o infamie, nu-i o crimă? Spune...

— Nu sînt specialist, dar cred că nu poate fi vorba aici de crimă. Trebuie transportat petrol ușor și nu există suficiente nave pentru asta. Or, prin puntea lui „Derbent” nu trec gazele, iar bocaportii noștri se închid ermetic. În afară de asta avem un dispozitiv pentru evacuarea gazelor destul de înalt. Asta înseamnă că pericol direct nu există și depinde de noi ca să evităm orice pericol de incendiu. Doar petrolul nu se aprinde de la sine, fie el chiar de Krasnovodsk, observă el zîbind cu nasul în guler.

— N-am putea totuși să refuzăm? Las' să numească mai întîi o comisie și să primim o autorizație oficială pentru asta.

— Nu putem refuza. Singur dumneavoastră ați spus că am periclita astfel transporturile. Dacă am amintit de cazul acela nefericit, am făcut-o pentru ca să arăt că trebuie să fim mai cu băgare de seamă cînd vom avea o asemenea încărcătură și că trebuie să supraveghem oamenii. Căci nu se poate ști, ceasul rău...

O rafală de vînt năvăli dinspre nord, încrețind suprafața mării cu pete întunecate. Evgheni Stepanovici își duse palma la ureche:

— Ce-ai spus?

Dar Basov se zgribuli, își vîrî mai adînc mîinile în mînecele vestonului, mulțumindu-se să murmure din buzele arse de vînt:

— E frig!...

Husein se trezi aproape zvîrlit afară din pat și cu capul izbit de peretele de oțel al cabinei. Simți îndată frig și, întorcîndu-se spre hublou, deschise ochii. Prin geamul rotund vedea o lumină tulbure cenușie, și în dîra aceasta de lumină se învîlmășeau stropi mărunți de apă. Husein își aminti că în ajun, înainte de a adormi, stătuse culcat în aceeași poziție, tot cu fața spre hublou, prin care, ca printr-un telescop, vedea pe cerul catifelat și siniliu o stea mare albastră, iar marea, jos, abia se auzea, plescăind ușor din cînd în cînd.

Acum, de afară venea un vîjîit înfundat care creștea mereu ; ai fi zis că un pumn de uriaș izbea la răstimpuri egale în corpul navei. Scurgîndu-se de undeva de sus, apa susura neconținut.

Trupul lui Husein devenea cînd uimitor de ușor, prăvălindu-se parcă într-o prăpastie, cînd greu, lipindu-se de pat și legănîndu-se o dată cu el la dreapta și în sus ; în aceste clipe tavanul se înclina și el, pereții cabinei stăteau să cadă, iar pe jos se dădea de-a rostogolul o cutie de conserve, ce căzuse pesemne de pe masă. Cutia cînd se oprea, parcă rămînînd de pîndă într-un colț, clătinîndu-se ușor, cînd se rostogolea repede de-a lungul cabinei, zdrăngănind și lovindu-se de picioarele mesei.

Husein sări jos din pat, simți că se clatină și se prinse de marginea patului. Stătu așa puțin, întinzîndu-se, cu brațele desfăcute pentru orice eventualitate. Dincolo de perete se auziră glasuri, răsunară pași și Husein rămase nemișcat, cum era, cu capul în tricou, ca să ciulească urechile. În sfîrșit trase tricoul pe el, își puse tunica și își înfundă bine șapca pe cap ca să nu i-o ia vîntul.

Pe culoar dădu peste Dogailo, care își încălzea spatetele stînd lipit de peretele cald al bucătăriei. Mantaua de ploaie a șefului de echipaj era neagră de apă și șuvițe de păr cărunte și ude i se lipiseră de frunte.

Părea tulburat, de parcă ar fi fost surprins făcînd ceva nepermis.

— Ce-i cu tine, nene Hariton ? Întrebă Husein prietenos. Te-ai pus la uscat ? Lasă, că iar ai să te uzi ! Of, ce ne mai scutură ! Ce naiba, n-am luat balast ?

— Da de unde ! Am luat deja balast, se plînsese Dogailo cu glasul lui cîntat și clipi din ochi. Dar ieși puțin pe punte, să vezi ce-i afară.

Husein se îndreptă spre ieșire, dar în ușa un vînt năprasnic și rece ca gheața îl izbi în piept și-l trînti de perete cu atîta putere, încît el desfăcu din nou brațele, ca să nu se lovească de uscior.

Ajuns pe punte, se opri asurzit de vuietul puternic al vîntului, care îi tăie răsufarea și-l făcu să lăcrămeze. Prin perdeaua de lacrimi care îi tulbura privirea, zări un uriaș val verde-alburiu, care se înalță peste bord și se prăbuși pe puntea principală, rostogolindu-se de-a lungul ei, ca un torent clocotitor. Apoi se ridică un alt val cu o amenințătoare coamă zbîrlită. „Derbent“-ul îl strivi sub el și se clătină scuturîndu-se de apă, ca o gigantică pasăre înotătoare.

Înspre Husein veneau pe spardeck două umbre în mantale de ploaie ude. Ele se țineau de balustrade și înaintau cu picioarele foarte depărtate unul de altul. Husein recunoscuse în una din umbre pe Kotelnikov, în cealaltă pe marinarul Hruliov.

— Unde-i șeful de echipaj ? strigă Kotelnikov cînd fu mai aproape. Husein se uită la gura lui, căznindu-se să înțeleagă ce spune. Unde s-a ascuns ? Parazitul !

— Lasă-l în pace, e mort de oboseală, răspunse Husein, dîndu-și silința să strige cît mai tare și arătînd în spre culoarul unde rămăsese șeful de echipaj. Să zicem că sînt eu în locul lui. Ce vreți ?

— Valurile inundă motorul vinciului, iar capotul a fost smulș de pe el ! strigă Kotelnikov. Asta-i treaba celor de la punte, nu a ta.

Dar pe Husein treaba asta îl interesa, mai ales că ținea să se și dezmoștească înainte de a intra în cart. Nu în fiecare zi se nimerește asemenea furtună, de ce să

stea în cabină ? Se obișnuise între timp cu vuietul asurzitor al vîntului și fața îi ardea. Alergă spre teugă. Kotelnikov se luă după el ținîndu-se de umărul lui. Hruliov îi urma cu pași mărunți, privind în jos spre punte, unde clocotea apa. Trecură tustrei în babordul spardeckului. Aici vîntul era mai slab.

— Cred că o s-ajungem cu întîrziere, își dădu cu părerea Husein. Tu ce zici, Steopa ?

— Ai dormit, scumpule. Noi mergem la Krasnovodsk, și de acolo la Mahacikala. Acum nu ne-o mai ia nimeni înainte.

— Nu mai spune ! se minună Husein. Atunci cum rămîne cu întrecerea ? „Agamali“ merge doar tot pe drumul vechi.

— Nu-i nimic. Facem socoteala în tone-mile. Ne-om descurca noi...

Husein dădu din cap. Dacă-i Krasnovodsk, Krasnovodsk să fie ! Se simțea minunat în bătaia vîntului, cu pieptul desfăcut. Voia să vadă cît mai repede ce s-a întîmplat cu motorul, dar Kotelnikov rămase în urmă. Se făcu dintr-o dată verde la față și, mișcînd gura și grumazul ca și cum ar fi încercat să înghită o îmbucătură ce i se oprise în gît, se aplecă peste copastie, respirînd greu.

— De dimineată varsă cu toții, văd eu, observă chicotind Hruliov. Tot ce-au mîncat azi au dat la pești.

Kotelnikov scuipa o flegmă groasă, vîscoasă, se văicărea și suduia pe înfundate. Părul îi atîrna în dezordine, fluturat de vînt.

— Du-te înainte, îi strigă mînios lui Husein. Hai, ce mai stai ? Of !

Pe pasarela ce ducea spre teugă marinarii din cart se îngrămădiseră în jurul lui Kasațki, care le explica ceva arătînd în jos spre puntea principală. Husein zări acolo motorul vinciului cu pricina, dezvelit și lucind de ud ce era. Partea aceasta a punții nu era atît de tare bătută de valuri. Numai din cînd în cînd cîte o creastă albă era zvîrlită peste bord, și atunci șuvoaie pline de bul-

buci se revărsau năvalnic pe puntea întunecată și lucioasă, oprindu-se și clocotind în jurul luminătoarelor.

— Aici trebuie lucrat în doi timpi și trei mișcări, striga mînios Kasațki. Trebuie adusă și aruncată prelata deasupra — asta-i una ! Trebuie întinsă și legată cu o parîmă — două ! Dacă aș avea cizme, v-aș arăta eu. Aici sînt de ajuns doi ! Uite, Fomușkin și Hruliov...

Prelata de rezervă era chiar pe teugă și saula era petrecută prin inelele ei. Husein se aplecă și trase de un capăt al prelatei.

— A, uite că a venit și viteazul nostru, zise zîmbind Kasațki, vă arată el îndată cum se lucrează !

Husein strînse prelata și întinse saula.

— Hai, să încerc. Iaca, îl mai iau și pe Hruliov cu mine. În doi cred că izbutim să acoperim motorul.

— Bun, bun, spuse repede Kasațki și chiar atinse prelata cu mîna, parcă cu gîndul să le dea ajutor. Am zis eu că-i un fleac !

— Nu prea sînt de ajuns doi, mormăi Hruliov, privind cu tristețe în jur, ar mai trebui unul...

— Poate zece ! hohoti Husein. Ce, tu ai hernie ?

Traseră prelata spre scara care ducea pe punte și, coborînd trei trepte, Husein își aruncă parîma pe umăr. De undeva răsări Volodea Makarov și-i strigă mînios lui Husein :

— Da' ce, ei nu pot s-o facă singuri ? Lasă, Mustafa !

— Îs tovarăși, îi ajut, zîmbi Husein. De ce să nu-i ajut dacă mă roagă ?

Pe sub picioarele lui trecură în vîrtej șuvoaie înspumate de apă și balustrada scării se clătină. Lîngă el, îl văzu pe Hruliov, cu fața palidă și cu ochii cît cepele, mușcîndu-și buza de jos. În sfîrșit, puntea se goli și prinse din nou a luci.

— Să mă ții dacă se întîmplă ceva, mormăi Hruliov speriat. Mi se învîrte totul înaintea ochilor. Te rog, Mustafa.

— Las' că te ți-in, îi răspunse Husein, rîzînd. Vrei să te prind de picioare sau mai de sus ? Ho-ho !

Alergară pe puntea udă și aruncară prelate peste corpul motorului. Husein se cinchi jos și petrecu capetele saulei prin ochetii de punte de lângă postamentul motorului.

— Mai repede ! blîgui Hruliov, trăgînd de saulă. Of, mai repede, Mustafa !

Apoi dispăru deodată nu se știe unde. Husein auzi un tropăit și niște strigăte. Dar nu ridică imediat capul, ci mai întîi strînse bine nodul și cînd, după asta, ridică ochii văzu deodată un val uriaș de un verde-închis, ce se ridica la mare înălțime deasupra bordului, avînd în vîrf o creastă lăptoasă, albă, clocotitoare, care se răsucea cu un vîjiit sinistru. Husein se lipi cu tot trupul de motor, cuprinse cu ambele brațe arborele motorului și mai apucă în ultima clipă să se uite, dumnezeu știe de ce, la mîinile lui și să observe foarte clar că unghiile îi erau albe din pricina încordării cu care se ținea de arborele motorului și că țesătura groasă a prelatei avea niște pete roșcate de ulei.

Apoi simți că parcă se prăbușise peste el cerul, un cer glacial, și totodată îi răsună în cap un vuiet asurzitor, cineva parcă îl apucă de trup, îl trase după el, răsucindu-i mîinile și izbindu-l de punte. Asurzit, aproape fără cunoștință, el își concentrează toată puterea în mîini și nu-și mai descleștă pumnii pînă nu trecu peste el șuvoiul și se retrase, lăsînd pe punte numai bășici de spumă. Atunci se ridică dintr-o dată și prinse să fugă, fără măcar să-și simtă trupul ; cei care erau sus îi strigau cu toții ceva, dar acest strigăt îi parveni slab ca țiuitul unui țîntar.

Un al doilea val îl lovi în picioare, cînd de-abia apucase să se țină de balustrada scării. Alunecă și căzu în genunchi, dar se ridică pe loc și începu să urce scările. Ajuns sus, se clătină, se propti de balustradă și scuipe o lungă trîmbă de apă sărată.

Văzu în fața lui mutra speriată a lui Volodea, ochii reci și surîzători ai lui Kasațki și-l auzi pe Hruliov spunînd cuiva :

— I-am strigat, dar el — stană de piatră, zău, stană de piatră...

— Imprudență! observă aspru Kasațki. În felul acesta poți foarte ușor să te trezești aruncat peste co-pastie.

Husein privi în jos și văzu prelata udă, lipită strâns de motor. Îi era tare frig și-i clănțăneau dinții fără să se poată stăpîni. Volodea îl cuprinse de mijloc, îl împinse ușor de spate și, întorcîndu-se către cei ce stăteau pe pasarelă, le zvîrli ironic cuvintele:

— Să nu fi fost el, v-ați mai fi îmboldit pînă diseară unul pe altul. Of, ce oameni!

3

Basov fusese în cartul de noapte la mașini și murea de somn. Dar dimineața se pornise furtuna și nu mai apucă să se culce. Apa de la răcirea cilindrilor devenise deodată fierbinte. Basov încercă apa cu degetele și se fripse. Din pricina balansului prea mare, pompa aspira apa din mare cu întreruperi și trebuia reglată circulația.

Către amiază furtuna se înteti și din cauza valurilor elicele ieșeau din apă. Acele indicatoare de la cadranele aparatelor se mișcau în salturi, iar duduitul motoarelor își schimba mereu ritmul și intensitatea. Devenise primejdios să se mai meargă cu aceeași viteză, dar Basov tot nu voia să reducă turațiile Dieselelor și se urcă de cîteva ori pe punte să vadă cum e vremea. Cînd se urca sus, în locul lui rămînea la mașini Zadorov, ajutorul său. Acesta era nervos, își plimba mereu ochii de la aparate la ușă să vadă dacă nu vine Basov și aprindea țigară după țigară. Vîntul se întetea din ce în ce mai mult și mîna spre miazăzi munți de apă verde, încununați cu horbote de spumă. Din cînd în cînd ploaia bătea pieziș cu stropi mari, norii se lăsa-seră jos de tot, acoperind complet orizontul. Se telefonă

din cabina de navigație. Venind la aparat, Basov auzi vocea comandantului :

— Ce-i pe la voi ?

— Totu-i în ordine, dar din cauza hulei elicele se învîrtesc adesea în gol. Ar trebui reduse turațiile.

— Crezi ? Bine... Reduceți atunci turațiile.

— Am înțeles, vom reduce turațiile !

Basov așteaptă încheierea convorbirii, dar, după o scurtă pauză, auzi în receptor același glas blîguind șovăielnic : „Stai puțin... Poate ar trebui să mai așteptăm, nu ?...”

Basov trînti atunci receptorul în furcă, se apropie de postul de manevră și întoarce ambele volane. Zadorov ațipise așa cum ședea cinchit și se legăna în somn ca un derviș. Nava, înclinîndu-se, îl răsturnă. El se ridică frecîndu-și șoldul lovit și înjură somnoros. La mașini era mai cald ca de obicei sau poate că așa i se părea lui Basov. Nu mai putea de somn. La un moment dat ațipi chiar cu ochii deschiși stînd în fața postului de manevră. I se păru că e la uscat, la el acasă, și că Musia i-a pus brațele pe umeri și-l leagăna încetîșor, cu tandrețe : cînd trăgîndu-l spre ea, cînd împingîndu-l, ceea ce era lesne de înțeles, dat fiind că era supărată pe el nu se știe de ce. Întrucît el a apărut așa, deodată, ea nu știe ce să-i spună... Dar iată că cineva bate cu ciocanul într-un acoperiș de tablă, clefăind greoi, parcă ar frămînta aluat. Musia clatină din cap cu reproș. „Cartul al treilea, zice ea supărată, cartul al treilea, Sașa... Nu se mai poate așa.” Basov tresări și deschise ochii.

— Vine, zic, cartul al treilea ! strigă Husein, zîmbind. Și tu tot aici stai. Ai să cazi din picioare, fire-ai al naibii să fii... Nici nu știi ce mi s-a întîmplat ? !

— Ți s-a întîmplat ceva ? îl întrebă Basov clipind din ochi. Nu mai spune... Dar cum e vremea, s-a terminat ?

— Nici gînd... Vîntul a ajuns la unsprezece metri pe secundă, s-a transmis acum buletinul prin radio. Ce urgie s-a dezlănțuit ! Să-ți spun ce-am pățit... Numai că tu ai să mă cerți, știu eu asta !

Mustafa era înfierbîntat și vesel. Șapca i-o luaseră valurile și-și legase capul cu un batic luat de la îngrijitoarea Vera. El povesti cum îl acoperise valul pe punte și, povestind, căsca niște ochi cît cepele ca să pară mai înfricoșat, dar se vedea că nu este de loc îngrozit cînd își amintește de ceea ce i s-a întîmplat. Se uită apoi la aparate și se duse să controleze ungerea la motoare și să încerce cu degetele apa de răcire. Basov îl urmări cîtăva vreme din fața postului de manevră unde ședea, apoi ațipi. Musia ieși din nou dintr-un ungher întunecat și se apropie de el. Aducea cu ea o dogoare insuportabilă. Stătea cu capul plecat și ochii în jos, parcă rușinată de faptul că ea, cea dintîi, se apropiase de dînsul. El se temu ca nu cumva să plece înapoi în întuneric și o prinse de mîini. „Te bucuri că sînt cu tine? întrebă ea. Dacă te bucuri am să rămîn aici. Bine?” El își zise că în fond chiar asta voia și dădu din cap. Dar deodată ea izbucni în plîns și-i spuse supărată: „Anul trecut a mai luat foc un petrolier — «Partizantul». Vorbește-mi ca un comunist și spune-mi: nu-i o crimă că v-au trimis la Krasnovodsk?” El voi să răspundă, dar Musia încetase să plîngă și acum îl trăgea de mîină; avea în ochi o expresie bătrînească ce-i era atît de cunoscută, o privire tristă, ca de cîine bolnav, ce-ți făcea milă. „Părerea mea e că-i mai bine să pleci de aici”, spuse el smucindu-și mîna și îndată deschise ochii.

În fața lui stătea lăcătușul-mecanic Iakubov, care îi oferea o farfurie cu pîine și pîrjoale. Basov se uită la ceas, era ora prînzului și simți deodată o foame grozavă.

— Cum de-ai ghicit? întrebă el jenat, începînd să mănînce. Nici eu singur nu mi-am dat seama că mi-e foame. Așa băiat mai rar!

Iakubov nu pleca, ci stătea și se uita zîmbind cum mănîncă Basov, cu ochii plini de devotament, de bună-tate, dar și puțin ironici. De afară se auzi un bocănit ușor, ca o bătaie în dairea. Umbrele negre ale motoarelor se clătinară și apa gîlgîi sub panouri. Sus răpăi ceva care semăna a ploaie cu bulbuci și Iakubov privi în jur

alarmat. Dar, văzînd că Basov continuă să mănînce, se linişti numaidecît.

— Îţi mulţumesc, spuse Basov, dîndu-i farfuria înapoi. Ce-i nou pe sus ?

— Nimic nou. Se spune că vîntul are unsprezece metri pe secundă. Apa a pătruns în culoarul de jos şi în magazia de materiale-punte unde n-au apucat să etanşeze uşa. Marinarii abia se mai ţin pe picioare. Iar Kotelnikov se luptă cu răul de mare. E verde la faţă şi se plînge că-l lasă inima. I-am adus o bomboană să sugă, dar n-a vrut. Bineînţeles, în chestia asta, depinde cum poate fiecare să reziste ; eu, de pildă, n-am nimic ! După părerea mea e chiar frumos. Minunată furtună ! Cam înfricoşătoare, adevărat, dar fără asta nu se poate. Te simţi în ea o gînganie, o gîză...

— Înfricoşătoare ? Întrebă Basov, zîmbind somnoros. Ei, lasă... nu-i nimic.

Se rezemă din nou de postul de manevră, lăsă capul pe piept şi, aţipind, îşi zise mulţumit : „Ce plăcut e !“

De astă dată avu un somn uşor şi neliniştit. Era tot timpul conştient că doarme şi că se află în sala maşinilor şi, cînd din nou îi apăru de undeva Musia, făcu o efortare să se trezească zicîndu-şi înciudat : „N-are nici un rost, trebuie s-o alung...“ Dar nu reuşi să se trezească.

Musia nu mai era singură. În jurul ei se învîrteau ingineri şi tehnicieni de la şantierul naval, care rîdeau exagerat de amabil şi o ajutau să-şi încalţe ghetetele, pe care ea le tot descălţa şi le azvîrlea. Ei nu-i dădeau nici o atenţie lui Basov, poate că nici nu-l vedeau, deoarece el stătea nemişcat. Printre dînşii se afla şi Neiman care, şi ăsta era lucrul cel mai dezgustător, tocmai el se învîrtea în jurul ei mai mult decît toţi ceilalţi. La un moment dat se aplecă spre Musia şi, foarte aproape de ea, o privi în ochi slugarnic şi nerăbdător. Iar Musia era, ca întotdeauna în faţa oaspeţilor, plină de siguranţă şi îndrăzneală, rîdea zgomotos, respira agitat ; totuşi Basov îşi dădea seama că nu e de loc veselă, deoarece ştie foarte bine că el e aici şi se preface numai

că nu-l vede. Cineva îi rosti numele, dar ea aruncă doar o scurtă privire în direcția lui și clătină din cap : „Ah, nu știu unde e ! Nu l-am mai văzut de mult.”

Îi venea greu să mintă și încă să mai și zîmbească. Basov vedea lucrul ăsta foarte clar. Și îl dureau de parcă ar fi fost direct jignit. Dar în aceeași clipă își dădu seama că toate astea se petrec în vis și deschise ochii.

Volodea cobora tocmai treptele și-i făcea de la distanță semne cu mîna. După figura lui, Basov pricepu că s-a întîmplat ceva.

— O clipă ! strigă Volodea gîfîind. Nu poți să vii cu mine sus ? Mi se pare că am făcut o poznă...

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Basov, frecîndu-se la ochi. Hai, hai, fii mai calm, Volodea !

— Sînt foarte liniștit, zău, nu mi-am pierdut capul, se scuza Volodea, dar m-am împotmolit definitiv. Lui Kotelnikov îi e rău de tot, zace cu ochii dați peste cap. Toți ceilalți parcă-s aiuriți, și singur...

— Stai, omule, spune-mi mai întîi, ce s-a întîmplat ? întrebă Basov supărat. Pentru un fleac, nu mă duc.

Volodea îl apucă de mîneacă și-l trase spre scară.

— Hai, te rog ! Mai întîi s-a rupt antena. Pricepi ? A venit un val mare. Nava s-a îndoit și catargele s-au depărtat unul de altul, uite așa, și își răsfiră degetele, ca să arate cum un catarg a luat-o într-o parte, altul — într-alta. Și antena mea s-a rupt, a trosnit cu zgomot. Eu trebuie să vorbesc cu Krasnovodskul și în general... Dacă se produce vreo avarie, ne ducem la fund fără ca măcar cineva să afle. Și atunci ce-am făcut ? Am căutat să ies din situația asta, am întins un cablu, dar n-am izolatori. Cînd am încercat să chem Krasnovodskul — degeaba, nu auzea. Atunci m-am gîndit să măresc tensiunea dinamului, ca puterea să fie mai mare, dar pe semne că am pus prea mult zel. A pîrîit ceva, am simțit un miros de ars — și salutare, gata. Am desfăcut dinamul — și ce să vezi ? Toată izolația arsă. Și acum nu mă mai ajută capul să găsesc nimic...

— Tu pe mine să nu te bizui, că electrician nu sînt, zise Basov, urmîndu-l cu toate acestea pe Volodea. Spune, cu ce pot să-ți fiu de ajutor ?

Ajuns pe puntea de comandă, își vîrî capul între umeri și se întoarse cu spatele la vînt. Se întunecase de-a binelea. Schimbîndu-și repede forma, norii se grămădeau jos de tot. Prin întuneric se zăreau crestele albe ale valurilor. Pe puntea principală șuvoaiile clo-cotitoare de apă continuau să se rostogolească, iar luminile de la catarge se roteau descriind niște curbe largi, undeva aproape de nori.

În stația de radio Proțenko, ajutorul de electrician, tolănit pe un scaun și învăluit în nori de fum, molfăia calm între buze o țigară ce și-o răsucise singur. Pe jos zăceau piesele dinamului demontat și bucăți de cablu ars. Șuruburile de fier se rostogoleau de colo-colo din pricina balansului.

— Iaca, uită-te și dumneata, spuse Proțenko, dînd cu piciorul într-un șurub ce se apropiase de el, uită-te și dumneata ce-a făcut radiotelegrafistul nostru. Se poate una ca asta ? Of, of !

— Pleacă de aici ! îi strigă Volodea cu glas plîngăreț. Cînd ceva nu-mi merge, vii întotdeauna să torni gaz peste foc.

Se întoarse către Basov și-l privi sfios în ochi.

— Ce-i de făcut acum, Alexandr Ivanovici ?

— Nu știu, spuse Basov. Dar aia ce mai e, uite, aia, care ai stricat-o ? Dinamul ?

— Dinamul... repetă Volodea cu glasul scăzut.

Se duminise deodată că mecanicul-șef nu se pricepe de loc la radio și că nu-i poate fi de nici un ajutor. Se depărtă numaidecît de Basov și, cinchindu-se jos, atinse amărît piesele dinamului.

— Va să zică chestia asta alimentă aparatul tău ? se informă Basov. Ei, și nu poate fi înlocuit cu altceva ? De pildă, cu un acumulator ?

Volodea ridică din umeri :

— Un acumulator are optzeci de volți, iar dinamul o mie două sute. E și caraghios ce spui... Știi ce ?

adăugă el mîhnit. Du-te înapoi, ești așteptat, am să încerc singur...

— Să aștepte ! Zici, o mie două sute ? Dar n-ai spus tu singur că ai modificat tensiunea ? Asta înseamnă că emisia ar putea funcționa și cu mai puțin ? Să zicem cu jumătate — cu șase sute de volți.

— Poate, nu știu.

— Păi atunci să încercăm. Acumulatori avem. Cîte avem, Proțenko ?

— Opt sau nouă... Ba nu, opt.

— Bine. De opt ori optzeci face șase sute patruzeci de volți. Ascultă, Proțenko, ia-ți cîteva ajutoare de pe punte și adă-le încoace.

Volodea, ridicîndu-și capul, se uită la Basov cu gura căscată. Proțenko stinse țigara cu tocul și ieși.

— Să alimentăm aparatul de emisie cu curentul furnizat de acumulatori ? se miră Volodea. Nu, n-o să iasă nimic.

Basov fluieră, examinînd lămpile lucioase de radio ce se vedeau prin ferestruicile protejate de rețea ale aparatului de emisie.

— Minunat lucru, exclamă el cu curiozitate, da... Și de ce n-o să iasă ?

— Pentru că... nimeni nu face așa. Unde s-a mai pomenit ? În primul rînd, acumulatorii nici nu țin mult.

— Nici nu trebuie să ne țină mult. O cursă, pînă reparăm dinamul. Hai, Volodka, fruntea sus !

Lui Basov nu-i mai era somn. El cercetă cu privirea aparatul de emisie din toate părțile, apoi se uită pe culoar.

— Ce-o fi zăbovind atîta ? spuse el nerăbdător. Volodea, du-te și zorește-i !

Radiotelegrafistul se îndreptă fără tragere de inimă spre ușă.

— Aici nici loc nu este, spuse el abătut. Auzi, ce idee ți-a venit !

— Hai, du-te, du-te, îl zori Basov.

În timp ce oamenii cărau acumulatorii, el reuși să deschidă ușa aparatului de emisiune și să se uite înă-

untru. Văzu lămpile, spirele groase de sîrmă și plăcile lucioase ale condensatoarelor (pe care le atinse cu precauție) și hotărî în sinea lui că după furtună o să-i ceară lui Volodea să-i explice toate astea.

Acumulatorii erau mari și grele și abia încăpură pe podea în cabina strîmtă, iar cînd nava se înclina acidul începea să curgă prin orificii, vărsîndu-se pe jos.

— Mi-ați murdărit toată cabina, bombăni Volodea, și se ard și hainele din cauza acidului. Degeaba toată osteneala...

Cinchit jos, Proțenko făcea legăturile lucrînd cu atîta încordare încît scotea și vîrfurile limbii afară. Pe neașteptate, se curentă, tresări, își mușcă vîrfurile limbii și se înfurie.

— Ce stai? se năpusti asupra lui Volodea. Ajută, jigodie!

Radiotelegrafistul se lăsă jos lîngă un acumulator, dar imediat se ridică din nou.

— Alexandr Ivanovici, n-o să iasă nimic.

— De ce? Ce mai e? întrebă Basov, întorcîndu-se spre el.

— Păi n-avem antenă. Sîrma am legat-o direct de sarturi, din cauză că n-avem izolatoare. Asta înseamnă că muncim de pomană.

— Și izolatoarele nu pot fi înlocuite cu altceva? întrebă Basov, care se încruntă și-l privi foarte atent pe radiotelegrafist.

— Și așa am înlocuit jumătate... începu să bombănească Volodea, dar, întîlnind privirea aspră a lui Basov, tăcu.

— Ei, drace! izbucni Basov nerăbdător. Asta s-a pleoștit de tot. Hai să căutăm noi ceva, Proțenko.

— Niște sticle de apă minerală ar merge? propuse întrebător și nesigur Proțenko. Și sticla-i doar un izolator.

— Just. Adu stiolele!

Volodea se făcu deodată roșu ca racul, se învîrti agitat prin cabină și ieși glont pe coridor. Basov îl urmări

cu o privire încruntată, iar Proțenko miși ochii cu șiretenie și-și scoase punga cu tutun.

Radiotelegrafistul se întoarse cu o grămadă de sticle goale și, fără să se uite la nimeni, se apucă de treabă. Legă sticlele în serie, lucrând cu atîta înverșunare, încît tîmplele și fruntea i se broboniră de sudoare. Făcu apoi cablul colac și ieși repede, zornăind cu sticlele.

— Să mergem să ne uităm, zise Basov, acum e în stare să se cațere și pînă sus la măr. Mai știi, poate să cadă !

Pe punte marinarii de cart stăteau în mantalele lor de ploaie, sub proiector, și se uitau în sus cu capetele date pe spate. Radiotelegrafistul cățarat pe scara de șart se legăna deasupra punții la fiecare smucitură a navei. Se ținea încheștat de șarturi chinîndu-se să lege tirajul greu de sticle. Proțenko prinse capătul de jos al cablului antenei și, cățărîndu-se pe acoperișul cabinei de navigație, îl legă la cîrlig, apoi se așeză pe acoperiș, cu picioarele spînzurate în aer, și începu și el să privească în sus.

— Fii mai atent, Volodea ! strigă Basov. Fă un nod simplu ! Of, ai să cazi !

Proiectorul arunca pe puntea udă un fascicul auriu de lumină, scăldat în fiecă clipă de șuvoaiele de apă ce se revărsau peste bord. Vîntul ba năvălea în rafale năprasnice, improșcînd fețele oamenilor cu stropi reci, ba cădea fără putere și învîrtejea la picioare o pulbere mărunță. Nava se înclina alene, se scutura de spumă și se îndrepta încet la loc.

— Vîntul scade din intensitate, spuse cîneva care se afla lîngă Basov. Ar fi bine să mergem să ne încălzim acum, fraților !

Vocea aceasta era înfundată, răgușită și întreruptă de un lung căscat. Basov simți deodată că și el e obosit mort și că, dacă rămîne fără nici o treabă, adoarme pe loc buștean. Volodea coborîse între timp și se apropie de lumină, sugîndu-și degetul jupuit.

— Am ridicat-o bine, spuse el gîfîind, mi se pare că se vede și de aici, Privește !

Se întoarseră în cabină. Radiotelegrafistul își puse casca, învîrti comutatorul și începu să tăcănească la manipulator.

— Emite, spuse el repede, plin de entuziasm, și se întoarse spre Basov, parcă supărat că acesta tace și nu-și manifestă bucuria. Auzi? Funcționează, zic.

— Bine, răspunse Basov, acum cheamă Krasnovodskul.

Ascultă tăcăniturile manipulatorului și pentru prima oară simți în suflet o îndoială. Văzu în închipuirea lui niște fire verzi tremurătoare ce porneau din stația radiotelegrafistului în toate direcțiile. Firele acestea zburau deasupra mării, ca niște serpentine, dar cădeau în apă înainte de a ajunge la mal. „Totuși trebuie să obținem legătura...” gîndi el cu încăpăținare și firele verzi dispărură.

Volodea tăcăni timp îndelungat la manipulator, cotul îi tremura, moțul de pe cap i se zbătea și el. Apoi învîrti butonul receptorului și fața-i căpătă acea expresie de agerime și concentrare pe care o avea întotdeauna cînd trecea pe recepție. Megafonul şuieră, țiuu și răpăit tare, făcînd un zgomot ca de mărgelile mărunte căzute pe sticlă.

Intră Proțenko, bocănind cu tocurile, dar rămase nemîșcat în prag, închizînd fără zgomot ușa după el. Megafonul amuți.

— Gata! exclamă Volodea radios. Spun că ne aud slab. Dacă ar ști cu ce lucrăm! Ce-ar fi să le comunic, așa, ca să rîdă? Dar nici n-au să creadă!

— Și tu, care ziceai că n-o să iasă nimic, îl necăji Proțenko. Parcă te pricepi la ceva?

Basov ieși pe spardeck, trăgîndu-și încet picioarele grele ca plumbul. Trase în piept aerul rece și, ridicînd capul, zări printr-o spărtură de nori o fișie curată de cer înstelat. Vîntul își mai potolise furia nestăvilită și sufla acum în rafale. Uneori se așternea liniștea și atunci se auzeau limpede duduitorul motoarelor și pașii marinarilor pe cart, de-a lungul pasarelei.

„Să mă culc, își zise Basov, închizînd ochii. Să mă dezbrac și să mă învelesc cu plapuma... Nu, prea durează mult dezbrăcatul. O să-mi scot numai cizmele...” Deodată începură să-i joace pe dinaintea ochilor un șir de pete negre și parcă se învîrtea și el, stînd pe loc și coborînd lin undeva în jos. „Acum trebuie să mă culc neapărat, numai să mă mai uit puțin la motoare.”

Cineva trecu în fugă pe spardeck și se ciocni de el în întuneric.

— Vai, de cînd vă caut, Alexandr Ivanovici, începu motoristul Kozov, agățîndu-se de nasturii vestonului lui Basov. Avem de furcă cu motorul auxiliar; s-a defectat carburatorul. Motorul se învîrtește acum cu niște ture nebune și dintr-o clipă într-alta poate să sară în aer. Zadorov și-a ieșit complet din minți — înjură și mă amenință cu tribunalul, parcă eu aș fi vinovat... Veniți cu mine, Alexandr Ivanovici, vă rog, fiți așa de bun!

— S-a defectat carburatorul, zici? Întrebă Basov din mers. Și de ce motoristul de cart n-a oprit motorul? Fire-ar să fie de mustăcios isteric! Bine! Trezește-i pe electricieni și pe mecanicul auxiliarelor. Repede!

— Mustafa abia a terminat cartul, Alexandr Ivanovici.

— Ascultă ce-ți spun eu! Electricienii să treacă la bateriile de acumulatori pentru iluminatul de rezervă. Și voi opriți motorul și treziți-i pe Husein și pe lăcătușul-mecanic Iakubov. Iar tu mai ține-ți firea, lasă că aranjăm noi totul.

— Am înțeles, mă duc să-i trezesc... Vai, cît v-am căutat, Alexandr Ivanovici!

„Proastă organizare, își zise Basov, îndreptîndu-se spre mașini. Motoristul de cart se teme de motoare, e nervos și-i ceartă pe motoristi; motoristii aleargă peste tot pe navă să-l caute pe mecanicul-șef. Proastă organizare și... proastă conducere! De fapt eu sînt un prost organizator, căci fără mine nu știu să se descurce.”

Nu mai simțea acum de loc oboseala, clocotea în el o furie surdă împotriva motoristului de cart, împotriva motoriştilor, împotriva lui însuși, furie care-l făcea să fie grosolan și aspru și stârnea la subalterni un sentiment de frică amestecată cu vrăjmășie.

În ușa sălii mașinilor stătea Mustafa Husein, gol pînă la brîu și cu un batic pe cap. El se întinse și se frecă la ochi, zîmbind somnoros.

— Grăbește-te, spuse Basov aruncînd pe deasupra capului lui o privire rece, avem timp să dormim pe urmă. Ce mai aștepți, cînd auzi că la mașini s-a produs o avarie?

— Pe tine te aștept, răspunse Husein, continuînd să zîmbească. Am și fost jos, am oprit motorul și l-am examinat. E înfundat carburatorul, așa cum am presupus. Acuși îl reparăm... Ce te-ai repezit așa la mine? Rău mai ești!

— Dar cînd ai avut timp? bîguî Basov, roșind. Spui că ați și început să-l reparați? Bine, bine...

— Păi m-au chemat mai demult. Dar să-ți spun ceva: trebuie să te duci la culcare. Nu mai merge așa, n-ai dormit de mai bine de douăzeci și patru de ore. Uite, ai început să sari la oameni.

— Nu da și tu atenție, zise Basov, rîzînd încurcat. Numai vîntul ăsta blestemat e de vină!

— Nu mă supăr. Numai că te rog un lucru: du-te, lasă, nu te amesteca. Ai spus doar tu însuți că oamenii de prisos nu fac decît să-i încurce pe ceilalți.

— Ho-ho! Cu alte cuvinte, mă alungi? Bine, ce să fac, mă duc. Dar n-ai să faci vreo pozna, Mustafa?

— Și mai ce încă?

— Ei, salutare, Mustafa!

— Cu bine!

„Acum chiar că mă duc să mă culc, își zise Basov, trecînd pe punte. Uite că nu m-a așteptat nimeni, și s-au putut foarte bine lipsi de mine. Cît despre organizare... nu, nici organizarea nu e proastă. Au oprit motorul, au stabilit avaria și au pregătit totul ca s-o repare. E puțin

probabil ca eu să fi făcut toate astea mai repede. Nu, nu ! Se găsesc printre ei băieți foarte buni, cum e Hussein, și dacă îi iei pe toți la un loc sînt mai buni decît fiecare luat în parte, deoarece se completează unul pe altul. Cum naiba am putut să gîndesc așa urît despre ei cînd am venit înapoi ? Și ce anume am putut gîndi ? Nu, de vină sînt numai nesomnul și vîntul... vîntul ăsta afurisit !"

INSULA CECEN

1

Petrolul acesta de Krasnovodsk avea un miros ciudat și înșelător. După ce furtunurile metalice flexibile fură fixate și lichidul negru și spumos începu să curgă prin valvulele tancurilor, Dogailo adulmecă aerul și spuse :

— Are miros ca de bomboane. E o plăcere să miroși !

Mirosiră și marinarii. Parcă ar fi trecut cineva pe punte cu o tavă de prăjituri calde de cofetărie. După asta însă simțiră o gâdilătură cam neplăcută în nări. Iar Dogailo, curățindu-și deosebit de grijuliu nasul cu degetul cel gros, spuse de astă dată fără nici un fel de plăcere :

— Te amețește, totuși, al naibii !

Pînă la urmă trecu și asta. S-ar fi zis că se încarcă petrol obișnuit de Surahan. Doar marinarul Fomușkin, care stătea de veghe lîngă valvula de încărcare, se plîNSE că a început să-l doară capul, iar Dogailo se îndepărtă cu teamă spre copastie și nu mai spuse nimic.

La Krasnovodsk comandantul primi o nouă dispoziție din partea Oficiului de navigație : să ia la remorcă motonava „Uzbekistan“, care suferise avarii la mașină, în timpul furtunii. Era un lucru neplăcut și care aducea multă bătaie de cap. Cu toate acestea Evgheni Stepanovici era bine dispus. Furtuna în larg, care ținuse

douăzeci și patru de ore, alarma și încordarea aceea de nesuportat — toate erau acum departe, ca și cum cineva avusese în mod special grijă să aranjeze lucrurile cât mai bine și de aceea Evgheni Stepanovici se simțea cuprins de un acces de prietenie față de toată lumea.

— Uite, îi spuse el lui Kasațki, uită-te ce minunăție! Orașelul alb, sus — stîncile roșii de tot, golful — albastru și în jur bancurile de nisip aurii. Uluiitor de frumos!

Kasațki avea un aer bolnav, obosit, cu pungi cafenii sub ochi. Tunica-i presărată cu scrum de țigară avea o sumedenie de cute, de parcă secundul se trîntise în pat fără să se dezbrace.

— Orașul e alb, asta-i adevărat, observă el ironic, și stîncile sînt, fără îndoială, roșii — nimic de zis. Dar cum se face că dumneata ești astăzi așa de vesel și îmbujorat? Și întorcînd capul încet, își aținti ochii bulbucăți asupra cravatei comandantului. La drept vorbind e bine că ești voios. Dar eu, știi, m-am obișnuit să privesc mai departe. Iată, s-a terminat cu vîntul de nord; toți sînt bucuroși, eu nu. Adică și eu sînt mulțumit, firește, dar nu așa ca dumneata, deoarece eu, de îndată ce simt cîntînd în mine glăsciorul firav și stupid al mulțumirii, încep să reflectez și ajung la concluzia că, oricît aș cînta, pînă la urmă tot mi se va întîmpla ceva neplăcut și va trebui să fredonez „Rămîi cu bine“.

— Dar apoi va fi iarăși bine? Va fi bine, nu?

— Nu știu. Poate. M-am săturat de subiectele astea abstracte. Uite, vezi colo, la debarcader, petrolierul „Uzbekistan“? Trebuie să-i facem o inspecție înainte de a-l remorca. Să mergem.

— Of, și remorcarea asta! Și nu-i chip să refuzăm. „Uzbekistan“ nu mai poate naviga independent, iar petrolul este deja încărcat în tancuri și trebuie transportat.

— Ei, va trebui să remorcăm și fierul ăsta de călcat; n-avem ce face!...

— Parcă te-ai bucura...

— Nu, am vrut pur și simplu să te readuc la realitate și ți-am demonstrat că mai există și neplăceri. Hai, dă-mi mîna, optimistule!

Coborîră pe puntea principală și se îndreptară spre schele. Evgheni Stepanovici adulmecă de cîteva ori aerul și se opri.

— Ce miroase aici? Întrebă el mirat. Să fie petrolul?

— De-abia acum ai observat? Da, e petrolul de Krasnovodsk. Ce te încrunți așa? E un miros original, plăcut chiar.

Mergeau tacticoși, amîndoi, pe mal și Kasațki vorbea despre interesantele proprietăți ale petrolului de Krasnovodsk, despre substanțele aromatice și benzina pe care le conține și despre temperatura lui joasă de inflamare. Iar Evgheni Stepanovici se gîndea ce multe lucruri cunoaște Kasațki de care alți ofițeri habar n-au, dar că nu-i place, Dumnezeu știe de ce, să-și arate cunoștințele și pînă și ziarele le citește retras, încuiat în cabina lui.

Pe „Uzbekistan“ fură întîmpinați de un grăsun roșcat, cu mutră blajină, care se prezentă drept comandant-secund. Se îndreptară împreună spre proră, cercetară dispozitivele de legare și se înțeleseră unde să fie legat cablul de remorcă.

— Mare ghinion avem, se plînsе grăsunul, zîmbind blînd. Reparația făcută astă-iarnă a fost proastă și acum la fiecare cursă avem cîte o avarie. Ieri s-a înțepenit arborele motor, dar încărcarea tot am făcut-o. Doar n-o să ne înapoiem cu nava goală!... Dar și de astă dată, fie vorba între noi, am făcut ceva contrar regulamentelor, pentru că puntea, la noi, nu-i în ordine.

— Nu mai spune!? ripostă Kasațki cu indiferență. Ei, asta-i ceva obișnuit.

— Într-un loc am sudat-o, dar, pesemne, insuficient, că se simte mirosul de gaze. Iar dispozitiv pentru evacuarea gazelor nu avem. Și nu este admis că...

— Trebuie să ne întoarcem, se grăbi Kasațki, e timpul, Evgheni Stepanovici, e timpul să mergem!

Roșcovanul căscă și se duse în cabina sa. Pe punte aveau rufe puse la uscat și zăceau colaci de parîme. Evgheni Stepanovici clătină din cap.

— Uite ce porcărie au făcut pe navă! Ah, ce ticăloși, ce mizerabili!

Nu se știe de ce Kasațki n-o luă direct spre schelă, ci coti trecînd în bordul celălalt, de-a lungul punții. Evgheni Stepanovici mergea supus, cu pași mărunți, în urma lui. Pe măsură ce se apropiau de dunetă, mirosul acela de condiment se făcea tot mai simțit și gîdila nărilor comandantului.

— Ce, ei n-au bocaportile etanșate? Întrebă el, mirosind aerul. Ei drăcie! Asta într-adevăr e contrar regulamentului!

Kasațki nu se opri și, ocolind suprastructurile de pe punte, porni spre schelă.

— Ai la dumneata hîrtia aceea? Întrebă el repede.

— Care?

— Ei, radiograma de azi de la Oficiul de navigație cu privire la remorcarea lui „Uzbekistan“. Arată-mi-o!

Se uită la radiogramă, o împături și-și umflă nările.

— O s-o punem la dosar, murmură el preocupat, știi, ca să fim în perfectă regulă.

— Zău, am să refuz să-l remorchez, zise tresărind Evgheni Stepanovici, mă duc chiar acum să expediez o radiogramă...

— Mai încet! Ce-ți veni? Ei și, dacă răsuflă prin punte puține gaze. Ce, parcă nu s-a mai pomenit așa ceva? Dacă refuzi, vei fi învinuit că împiedici îndeplinirea planului.

— Crezi?

— Sînt sigur.

— Of, afurisita asta de funcție! oftă Evgheni Stepanovici. Blestemat fie ceasul cînd am acceptat să părăsesc serviciul statistic.

În timpul încărcării se apropie de schela petrolierului „Derbent” un omuleț care purta chipiu cu ancoră. Omulețul părea să aibă vreo cincisprezece ani, dar își dădea un aer important și-și lua o poză oarecum severă. Ținea în mână un caiet de însemnări și era, se vede, tare curios deoarece se ridica mereu în vârful picioarelor să vadă ce se petrece pe petrolier.

— Bună ziua, salută el cuviincios pe Dogailo. Ce mai faceți?

— Da ce, mă cunoști? Întrebă mirat, dar fără supărare șeful de echipaj. De unde ai răsărit?

— Nu, nu vă cunosc încă, răspunse omulețul, dar dumneavoastră o să ne remorcați și am venit să facem cunoștință. Bună ziua, se adresează el și marinarilor ce se îngrămadiseră la copastie. Sînt radiotelegrafist pe „Uzbekistan”; numele meu e Valerian.

Cît ai clipi din ochi străbătu schela și întinse mîna șefului de echipaj.

— Ei, te salut, Valerian, spuse Dogailo surîzînd. Am auzit că ați feștelit-o. Trebuie să vă cărăm după noi!

Din salonul ofițerilor apărură Kotelnikov, Husein și Makarov. Volodea se uită atent la musafir și strigă:

— Păi ăsta e Valka!

Veni fuga, îl prinse pe băiețandru de umeri și începu să-l învîrtească.

— Valka, de unde ai răsărit? Cum ai ajuns aici? Lucrezi pe „Uzbekistan”? E din promoția noastră, zise el adresîndu-se celorlalți tovarăși, cel mai tînăr dintre toți. Nici n-au vrut să-l primească. Nu-i așa, Valka? Ei hai, mărturisește. Și acum, uitați-vă la el, navigă și nu se scufundă. Mă, piciule, mă!

— Foarte interesant! exclamă Valerian cu gravitate. Lor le-am și spus că lucrez ca radiotelegrafist. Și-mi fac treaba de minune! Cum ați suportat furtuna? Am fost de cart la aparatul de recepție fără întrerupere. Că se putea foarte bine să i se întîmple vreunui vas o cata-

eroasă și l-aș fi auzit, l-aș fi salvat... adică l-am fi salvat. Un serviciu ca al meu e foarte important. Ai citit ordinul comisarului poporului în legătură cu lupta împotriva avariilor? Eu am stat așadar de cart fără să mă schimb!

Se străduia să vorbească pe un ton indiferent, dar pesemne că era emoționat văzându-se ascultat de atîția oameni străini, în toată firea, și glasul lui lua cînd un ton de bas răgușit, cînd unul subțire de soprano ca la adolescenți.

— Eu am o stație puternică de radiotelegrafie, continuă el cu foc, și am și făcut multe experiențe interesante (sînt doar un vechi radioamator). Acum mă gîndesc să trimit un articol la „Radiofront”. Că, știți, am încercat să stabilesc legătura cu navele din Marea Neagră și am reușit, dar numai seara și pentru scurtă vreme. Explicația științifică există. Din păcate am fost nevoit să încetez experiențele, pentru că postul de control m-a prins și mi-a trîntit o muștrare. Niște birocrați, du-te de discută cu ei, încearcă să le explici dacă poți!

— Drăguțul de el! exclamă cu entuziasm Husein. Și pentru ce ai primit muștrarea?

— Pentru huliganism în eter. Dar nu face nimic, oricum este tare interesant să navigi. Noi avem o bibliotecă mare, vreo treizeci de volume, poate chiar mai multe. În afară de asta sînt corespondent voluntar. Scriu despre transporturile de petrol și despre mișcarea stahanovistă. Și de fapt n-am venit aici de pomană, mi-am adus și carnetul de însemnări, să notez impresii. De ce rîzi, Volodea? Aș vrea să stau de vorbă cu careva dintre stahanoviști. Cum ați obținut recordurile voastre?

În jurul lui se adunase între timp o mulțime considerabilă și un moment el se fîstîci, dar, văzînd fețele vesele și binevoitoare ce-l înconjurau, deschise cu un aer grav carnetul său de note. Husein îl luă la braț și amîndoi porniră pe punte, însoțiți de mulțimea de curioși.

— Va să zică totul depinde de motoare și de economia de timp realizată la încărcare? Stați, să notez...

că asta e ceva asemănător cu o inovație, nu-i așa ? Nu ? Mă rog, poate că am spus vreo prostie. Nu rîde, Volodea ! Am uitat să-ți spun că eu sînt și constructor. Fac planoare mici din lemn și carton, e foarte interesant. Din păcate, n-am unde să le lansez, puntea noastră este mică, așa că au căzut toate peste bord și s-au dus la fund... Am construit și un motor electric mic de tot. Cîntărește cîteva grame numai și e pus în mișcare de o baterie de lanternă. Și, rețineți bine, e în întregime construit din materiale sovietice !

Volodea izbucni în hohote de rîs și, cuprinzîndu-l pe oaspete în brațe, îl ridică în sus.

— Din materiale sovietice, repetă el sufocîndu-se de entuziasm. Ah, ce morișcă ești !

— Lasă-mă, Volodea, ce copilării sînt astea ? zise Valerian încruntat și smucindu-se din brațele lui. Lasă-mă să vorbesc cu oamenii. N-auzi, Volodea ?

Își îndreptă cămașa și se adresă lui Husein.

— Am să te rog, cînd o să sosim la Mahacikala, să-mi vorbești amănunțit despre cursele stahanoviste. Bine ? Sînt convins că multe din cele ce ați făcut voi le putem aplica și în munca noastră. La noi pe „Uzbekistan“ toate se fac ca înainte și mecanicul nostru șef doarme foarte mult. Cred că are boala somnului, numai că nu știe lucrul ăsta. Se întîmplă, știți, există o muscă care dacă te-nțeapă — gata... Iar rîzi, Volodēa ? Nu rîde, în fond e o boală tare păcătoasă. Uite, ieri s-a stricat motorul, și el habar n-a avut. Și am să vă mai spun un secret...

Zicînd asta își luă un aer misterios, iar Volodea plecă urechea spre el, zîmbind dinainte.

— În puntea noastră a apărut o orăpătură prin care ies gazele. Pe cuvîntul meu v-o spun ! În timpul escalei s-au apucat s-o astupe, dar se vede că n-au reușit s-o astupe de tot, pentru că totuși mirosul se mai simte. Și nu avem dispozitiv pentru evacuarea gazelor. Asta-i socoteala.

El spuse toate acestea dintr-o singură răsuflare și Volodea tot mai zîmbea mașinal, dar cînd isprăvi se așternu tăcerea.

— Și de mult asta ? întrebă Husein. Nu-ți amintești ?

— De o bună bucată de vreme. În port, în timpul escalei, comandantul, după cîte știu, a chemat un inginer, am uitat de unde...

— De la biroul registrului de clasificări probabil.

— Da, da. Inginerul a spus că trebuie astupată crăpătura cum o fi, așa ca să ne țină pînă la sfîrșitul sezonului de navigație. S-a învîrtit puțin pe punte și a șters-o. Ei, și-au astupat-o și ei cum au putut.

— Va să zică, biroul registrului a permis menținerea navei în exploatare cu o asemenea punte ? Și fără dispozitiv pentru evacuarea gazelor ? Nu se poate !

— Ba îmi aduc foarte bine aminte. A venit, s-a uitat și a șters-o...

Kotelnikov își mîncea unghiile încruntat.

— Trebuie să facem ceva, băieți, spuse el încet. Ei n-au voie să iasă în larg. E clar.

— Și ce poți face ?

— Să luăm legătura cu Oficiul de navigație și să-i anunțăm. Nu putem lăsa lucrurile așa.

— Acum e prea tîrziu, interveni Volodea, acuși se termină încărcarea. Ia spune, Valerian, voi aveți motoare electrice pe punte ?

— Avem. Avem motorul vinciului. Unde să stea în altă parte ?

— Poate că încă nu e prea tîrziu, zise Husein, privind alarmat în jur. Poate că ar trebui să-l trezim pe Basov.

— E tîrziu, Mustafa. Basov nu e nici el făcător de minuni. Și apoi nimeni n-are să ne creadă. O dată ce biroul registrului i-a autorizat...

— La voi pe punte se fumează, Valerian ? Măcar așa, din cînd în cînd ?

— Nu-u, se pare că e interzis. Și îi privi pe rînd pe toți trei, clipind vinovat. Îi părea rău că discuția care începuse atît de frumos se întrerupsese.

— Uite ce cred eu, băieți, zise Kotelnikov, acum e prea târziu să mai acționăm, dar la Mahacikala trebuie să ridicăm în picioare toată organizația de partid. Ce părere are locuitorul vostru politic, tovarășe corespondent ?

— Nu știu. E de curînd la noi. Și Valerian făcu o pauză, apoi zîmbi deodată ca un copil cînd te roagă ceva : Ei, hai să vorbim despre altceva. Vă rog !

Micul radiotelegrafist de pe „Uzbekistan“ le plăcuse tare mult tuturor și, cînd plecă spre chei, fluturară cu toții beretele după el. Iar Dogailo, privind în urma lui, se simți chiar mișcat.

— Am avut și eu un fecior... a murit... zise el abătut. Era tot așa de politicoș și de poznaș. Acum ar fi avut vreo treizeci de ani sau mai bine...

3

Ziua se scurse ca atîtea altele pe mare, pe nesimțite, împărțindu-se în cîte patru, patru ore de cart. În larg hula încă nu se potolise de tot. Raze de soare pluteau jucîndu-se pe spinările valurilor. La pupă scîrțîia ușor cablul de remorcă, iar în siajul înspumat „Uzbekistan“ își balansa prora lui înaltă, profilîndu-și catargele negre pe cerul albastru. Cei de pe „Derbent“ se obișnuiră repede cu prezența lui, de parcă se țîra în spatele lor de cine știe cînd și n-ar fi existat pe el nici oameni, nici încărcătură inflamabilă, ci numai catarge, o carenă ruginită și niște suprastructuri albe. Seara, cînd se întunecă și prin cabine se aprinseră luminile, el nu se mai văzu de loc. Cablul de remorcă se pierdea zăgănind în întuneric, iar la capătul lui spînzura o ghirlandă de lumini, sub care, în adîncul mării, se legănau șiraguri de luciri tremurătoare pe care valurile invizibile le rupeau, zvîrlindu-se asupra lor, dar ele se înădeau la loc, se rupeau din nou în bucățele și așa la nesfîrșit.

Aceste lanțuri de luminițe rețineau privirea lui Kasațki, care era în cart de noapte. Își încheiase jocul, își pusese coatele pe copastia punții de comandă și stătea nemișcat. Luminițele de aur șerpuiau departe de pupă și le urmărea cu foarte multă atenție, fără a-și lua ochii de la ele, cu toate că această contemplare nu-i făcea nici o plăcere. Se bucură când auzi de jos glasuri și se aplecă cât putu de mult peste copastie, ca să tragă cu urechea.

— Trebuie să fie o insulă pe aici. Cum îi zice ?

— Insula Cecen.

— I-auzi, Cecen. Ce, tu cunoști toată marea ?

— Cum să n-o cunosc ? Navig prin locurile astea de mic copil.

Răspunsurile erau ale șefului de echipaj, care avea un glas subțire de tenor ; întrebările erau puse de un glas zeflemitor, răgușit.

„Trebuie să fie Hruliov“, ghici numaidecât Kasațki.

— Nene Hariton...

— Ei ?

— Dar unde mi-ai fost ieri, când a trebuit să acoperim motorul de pe punte ? Ce te-am căutat, ce te-am mai căutat !

— Nu-mi amintesc, băiete... Trebuie să fi avut treabă. Nu-mi amintesc...

— Mai las-o ! Husein spunea că ai șters-o la bucătărie. Făceai pe mortu-n păpușoi, hai ? Ce să zic, bun șef de echipaj !

— Husein minte într-una... E un bătăran, îi place să jignească omul !

— Nimic de zis, e bătăran. Totuși...

— D-apoi cui îi arde să se înece, he ? Sînt bătrîn...

— Aia e. Iar eu a trebuit să trag tot greul. Ieri Husein era să fie aruncat peste bord de valuri, adăugă Hruliov, cu tonul unuia care și-ar aduce aminte de un lucru plăcut.

Kasațki asculta cu un zîmbet înghețat pe buze, scoțînd din gulerul de blană urechea-i albă și fină. Dar discuția se terminase...

— Bine ! zise cu jumătate de gură, dar satisfăcut Kasațki. Am trecut de insula Cecen. Să consemnez...

Intră în cabină, încreți ochii din cauza luminii și se întinse, rotunjindu-și spatele ca un cotoi sătul. Când se aplecă peste hartă, răsună de undeva, de afară, un sunet greu și prelung, ca o lovitură de ciocan într-o foaie de metal și în aceeași clipă un țipăt strident pe punte. Era Hruliov care, țipând, deschise ușa cabinei de navigație.

— Ce-i cu tine ? îl întreabă Kasațki întorcându-se spre el. Te-a înțepat o muscă ?

Îl văzu pe Hruliov alb ca varul și cu gura căscată și se repezi pe ușă afară. Înapoia pupei, pe locul unde înainte sclipeau ghirlandele de lumini, se înălța, legănându-se, o coloană de fum roșiatic, prin care se întrezăreau luminate în trandafiriu catargele și sarturile lui „Uzbekistan“. Kasațki alergă spre scară, dar deodată se opri înlemnit, mușcându-și degetele. Îi apărură din nou înainte fața albă și ochii sticloși ai marinarului, care se văicărea răgușit :

— Ajuto-o-or !

— Liniște ! strigă Kasațki cu un glas pițigăiat. Liniște și ascultă comanda la mine ! Bătu cu piciorul și, prinzându-l pe marinar de guler, îl trase spre el. Ia liniștește-te și ascultă. Trebuie să tăiem cablul de remorcă... Neapărat, jos cu el, în apă !... Ai înțeles ? Hai, repede !

— Trebuie un topor, bolborosi Hruliov, căzînd pe un scaun. Am înțeles, să-l tai !

Kasațki îl împinse pe marinar deoparte și coborî repede scările. Hruliov alerga după el, gîfîind și văicărindu-se :

— Îndată, îndată... Ah, scumpilor, draguților, îndată !

— Unde-i toporul ? întreabă Kasațki, fără să încetinească fuga. N-auzi ?

— În lada de incendiu, gemu Hruliov, îl aduc acuși... Ah, mai repede !

O explozie asurzitoare făcu aerul să se cutremure și imediat înapoia pupei se înălță o nouă ciupercă învăpăiată de fum negru, presărată cu scînteii. Clopotul de pe „Uzbekistan” începu să bată grăbit, dar glasul lui se frînse numaidecît și amuți. Dogailo se repezi pe punte. Tîra cu el un colac de salvare și, poticnindu-se la tot pasul, o lua cînd într-o direcție, cînd într-alta, ca un orb. Se împiedică de un spirai din punte și scoase un strigăt :

— Au !

Hruliov sări de sus și-l apucă de mînă.

— Nene Hariton, dă-mi toporul mai repede. Hai, drăguțule, că pierim !

— Toporul ? bîigui Dogailo năucit. Acum n-ai ce face cu toporul... De colaci de salvare e nevoie...

— Te pocnesc ! răcni Hruliov. Dă toporul repede, diavol bătrîn !

Dogailo se dădu înapoi, scăpă colacul de salvare și dispărură amîndoi din fișia tremurătoare de lumină ce venea dinspre pupă. Peste cîteva clipe pe același loc luminat năvăli Hruliov cu toporul pe umăr. Cu gura larg deschisă, gîfîind din greu, el se cățără spre cîrligul de remorcă cu o viteză uimitoare. Pe punte Dogailo căuta colacul de salvare pe care-l lăsase acolo, gema încetișor și-și făcea semnul crucii. În cele din urmă îl găsi, și-l trase peste cap, ciulind urechea la bocănitul toporului, ce se auzea dinspre dunetă. Cînd vasul, eliberat de remorcă, se zgudui tot, bătrînul se clătină și se așeză jos, strîngînd pleoapele pe jumătate. Pe locul luminat apăru Kasațki, care se ciocni de șeful de echipaj.

— Gata ! Sîntem salvați ! spuse el cu un zîmbet silit și tremurat. Aruncă-ți covrigul, bătrîne, și trezește-l pe comandant !

În gura tambuchiului de la mașini apăru Husein, care se opri pe pasarelă și trase cu urechea.

— S-a rupt remorca ! strigă el văzînd oameni pe punte. Trebuie să stopăm, tovarășe secund.

— Du-te înapoi ! strigă Kasațki. Îți spun că totu-i în ordine. Înapoi !

Dar Husein fugi mai departe și în ochii lui sclipiră reflexele luminii roșietice.

— Unde-i comandantul ? strigă el, uitându-se cu o privire sălbatică în jur. Hei, voi de acolo ! Arde ! Nu vedeți ?

— Înapoi ! scheună Kasaŭki, bătînd furios din picior. Pentru neexecutarea ordinului în timpul unei avarii... te paște tribunalul !

Dar Husein nu se mai uita pe punte și nu-l mai asculta pe secund. Stătu cîteva clipe chibzuind ce să facă, apoi dădu fuga pe spardeck, se cățăără sus pe scară spre puntea de comandă și dispăru.

— Vrea să dea alarma cu sirena, ghici Hruliov. Aoleu, o să-i trezească pe toți, Oleg Sergheevici. Numai să nu fim siliți să ne întoarcem.

În răstimp de o clipă totul în jur parcă se cufundă în întuneric ; petele de lumină de pe întinsul apei întunecate se stinseră, dar înapoia pupei se înălță îndată un alt nor auriu de scînteii ; cerul se aprinse și deveni purpuriu.

Parcă fript de pălălaia focului, „Derbent“ scoase un răget asurzitor.

Basov dormea îmbrăcat, în pat, cu picioarele desculțe desfăcute și cu bărbia în sus, ca un om răpus pe loc de un glonte. Ceva îi supăra ochii prin pleoapele întredeschise și i se părea că se făcuse dimineată, că răsărise soarele cu lumina lui trandafirie, iar la ureche îi răsună un răget prelung, care făcea să se cutremure pereții cabinei. Trezit pe jumătate, se întoarse pe o parte, pentru că razele roșii ale soarelui i se strecurau printre gene și îl supărau. Răgetul se frînse și, în liniștea ce se așternu, el auzi niște strigăte, dar tot nu se mișcă încă, întrebîndu-se de ce-i mai este așa somn de vreme ce s-a făcut dimineată și de ce n-a fost trezit pentru cart, așa cum a cerut. Deodată auzi cum ușa se deschise și cineva năvăli în cabină, ciocnindu-se din repezeală de un scaun. Deschizînd în sfîrșit ochii, își dădu seama că nu soarele luminează și văzu chipul lui Husein plecat deasupra lui, vrînd parcă să-l sperie.

— Cît e ceasul ? Întrebă el zîmbind somnoros și pipăind peretele să găsească comutatorul. Ce-ai spus, Mustafa ?

— Spun că „Uzbekistan“-ul e în flăcări, zise Husein scuturîndu-l de umăr. Scoală mai repede !

Basov învîrți de comutator și se așeză pe pat.

— Minți ! strigă el cu glas tare. Nu se poate !

La lumina becului electric îl impresionează în chip ciudat nu atît cuvintele lui Husein, cît fața lui, cu acea expresie de năucire, de adîncă dezolare, pe care o mai avusese Mustafa în timpul primelor curse rușinoase.

— Să vezi ce-au făcu mizerabilii ! spuse Husein cu glas surd. Acum... aleluia... totul e pierdut...

— Liniștește-te, Mustafa. Basov își trase cizmele și ieși ca o furtună pe coridor, încheindu-se din mers la nasturii vestonului. Ce strigăte se aud ? Întrebă el ciulind urechile.

— Îs băieții. S-au adunat pe spardeck. Cer să ne întoarcem...

Străbătură amîndoi coridorul și ieșiră pe puntea principală. Basov se opri și își duse mîinile la tîmple.

— Ce-i asta ? Întrebă el în șoaptă. Ce se întîmplă aici, Mustafa ?

Departe, în urma navei, se învălătucea un nor de fum, iar în mijlocul lui miezul, ca jăraticul încins, de un zmeuriu care țe orbea, ardea, împrôșcînd în sus jerbe de scînteii aurii.

— Au tăiat cablul de remorcă și-și continuă drumul, spuse Husein dezolat. Am tras sirena, dar m-au alungat... Ascultă, fă ceva ! Mai e timp. Doar n-o să plecăm așa, Sașa !

Rămase cu privirea ațintită la mecanicul-șef și își dădu deodată seama foarte clar că Basov este la fel de neputincios ca și el, deoarece e în subordinea comandantului și nu-i liber să întoarcă nava înapoi, iar dacă va stărui, îl vor amenința cu tribunalul și-l vor alunga cum l-au alungat și pe el.

Dar Basov își recăpătă deodată calmul și se uită înapoi, măsurînd parcă din ochi distanța pînă la nava

care ardea, apoi se întoarse pe neașteptate și se îndreptă tăcut spre scară. La fel de tăcut, Husein se luă după el, fără să se mai gândească la ceva.

Pe spardeck oamenii priveau speriați în jur fără să se recunoască în lumina pîlpîitoare a incendiului. Glasurile lor cînd răsunau de-a valma, acoperindu-se unul pe altul, cînd se transformau în șoaptă și, atunci, fiecare cuvînt rostit mai tare se auzea, atrăgînd privirile tuturor spre vorbitorul de la care parcă așteptau un ordin pentru ca să acționeze.

Pe puntea de comandă, lîngă scară, se profila silueta înaltă a lui Kasațki. El stătea nemișcat și numai rar, cînd zgomotul de jos se întetea, întorcea încet capul.

Alături de el, lîngă copastie, se vedea silueta greoaie, încovoiată a comandantului. Acesta se mișca încontinuu, făcînd o grămadă de mici gesturi inutile. Scutura din umeri ca luat de frig și se apuca să-și încheie nasturii de la tunică, dar imediat îi lăsa și-și întorcea capul, uitîndu-se cînd la nava care ardea, cînd în jos, pe spardeck, oftînd și frîngîndu-și degetele.

Pe spardeck mecanicul Iakubov, tulburat și roșu, își ștergea cu batista fața udă și ochii parcă îi ieșeau din cap, așa umflați erau de lacrimi...

— Să coboare aici ! strigă el ieșindu-și din fire de mînie. Să ne explice : de ce plecăm mai departe ? Președinte al comitetului de bord, silește-i să ne explice !

— Lăsați vorba ! scrișni Kotelnikov, privind cu ură spre comandă. Trebuie să-i obligăm să se întoarcă...

— Să vină comandantul ! strigă cineva.

— Păi comandantul e aici.

— Unde ?

— Uite-l cum se încovoiaie, colo lîngă copastie.

Se așternu o scurtă liniște. Oamenii se îmbulziră lîngă scară ca să se uite la silueta nedeslușită de pe comandă și cuprinși de o curiozitate bolnăvicioasă pierdură din vedere pentru o clipă incendiul.

— Și băiețașul nostru o fi în flăcări acuma, rupse liniștea vocea plîngăreață a lui Dogailo. Săracu băie-

şaş, radiotelegrafistul ăla mic pesemne că arde, fraţilor !

— Să ne întoarcem ! strigă cu vehemenţă Kotelnikov cu ochii ieşiţi din orbite, şi brusc spardeckul izbucni în strigăte puternice :

— Să vină comandantul !

— Co-man-dan-tul !

— Oamenii trebuie salvaţi ! Auziţi ?

— Să fie arestaţi !

— Să vie locţiitorul politic !

— Ai înnebunit ? Nu ştii că locţiitorul politic nu mai e de mult ? ! Mecanicul-şef e în locul lui.

— Uite cum stau, ticăloşii ! Trebuie să coborîm bărcile de salvare... Tovarăşi, ce fac dumnealor ?

— Despre ce-i vorba ? urlă Hruliov, făcându-şi loc prin mulţime. Aveţi chef să pieriţi în flăcări ? Nu vedeţi că vîntul împrăştie scînteile ? Şi noi avem aceeaşi încărcătură !... Boilor ! Imbrînci pe marinari la o parte de parcă ar fi fost el stăpînul şi, trecînd pe lîngă mecanicul-lăcătuş, îi zvîrli în faţă ameninţător : Iar tu nu ţipa aşa. Pentru indisciplina ştii ce poţi căpăta ? Bagă de seamă !

Deodată însă îl zări pe Basov care apăruse de după coltul suprastructurii şi se dădu repede la o parte, înghesuind pe cineva cu spatele de copastie. Se aşternu dintr-o dată linişte, oamenii se dădură în lături ca să-i facă loc şi, prin intervalul lăsat liber, Basov trecu grăbit, privind ţintă spre puntea de comandă şi urmat ca o umbră de statura uriaşă a lui Husein. Volodea Markarov se repezi spre ei palid, cu răsufierea tăiată de emoţie.

— Valka Lastik mai este acolo, îi aud semnalele ! strigă el ca un nebun, apucîndu-l pe Basov de mîină. Nu pot să mai ascult ! Sîntem nişte laşi sau...

Basov îl împinse deoparte pe radiotelegrafist şi urcă în fugă pe puntea de comandă. După el se năpustiră îndată şi alţi cîţiva ; mulţimea se urni în tăcere spre scară.

— Ce înseamnă asta ! strigă Kasaŭki. Faceți bine și întoarceți-vă ! Evgheni Stepanovici, puneți capăt acestei stări de indisciplină, nu pot să conduc navigația...

El se dădu puțin înapoi de la scară, lăsându-l pe Basov să treacă, dar imediat i-o luă fuga înainte și-i așinu calea spre cabina de navigație. Rămaseră amîndoi locului, față în față, respirînd greu, ca doi luptători gata să se încaiere.

— Dumneata ai tăiat cablul de remorcă ?' întrebă Basov încet. De ce ai plecat mai departe ?

— Nu-i treaba dumatăle, răspunse la fel de încet Kasaŭki, aici comandantul dă dispoziții.

În jurul lor oamenii făcură repede cerc. Nimeni nu scotea o vorbă. Toți respirau deopotrivă de greu și întretăiat.

„Acuși îl plesnesc“, își zise Basov, privindu-l fix pe secund în ochi, și ridică mașinal mîna.

Peste umărul lui apăru capul lui Husein, care își arăta colții, și alte fețe imposibil de recunoscut în lumina slabă a incendiului.

— Trage-i, Mustafa ! strigă răgușit din spate mecanicul-lăcătuș Iakubov. Nu te teme, dă cît poți de tare... Na, ține dalta !

Mulțimea din jur se grămădi și mai mult, cu un murmur surd, cuprinsă parcă de vîrtejul revoltei care creștea. Cei din spate îl împingeau pe Basov, silindu-l să se atingă aproape de pieptul secundului. Basov se dezmetici și lăsă mîna în jos.

— Potoliți-vă, tovarăși ! strigă el, luptînd cu coatele. Cei care n-au treabă să coboare ! Întorcem îndată nava înapoi, ca să-i luăm pe oamenii de pe „Uzbekistan“. Hai, împrăștiați-vă !

Simți cum în spatele lui se retrage mulțimea de trupuri încălzite și urlă din răspuțeri, frîngîndu-și glasul :

— Ascultați comanda la mine ! Evacuați puntea ! Ofițerul al doilea și mecanicul al doilea la mine ! Să se pregătească bărcile de salvare pentru lăsarea la apă și... calm, băieți !

— N-ai dreptul, ridică glasul Kasaŭki. Aici coman-

dantul dă ordine... Ai ridicat mîna asupra mea. Au văzut-o cu toții...

Oamenii care apucaseră să ajungă la scară se opriră nehotărîți. Basov se apropie de comandant, care stătea aplecat peste copastie, fără să se miște.

— Evgheni Stepanovici, i se adresează el cu stăruință în glas. Trebuie să ne întoarcem, acolo pier oameni în flăcări. Ei, liniștiți-vă și mă ascultați !

Comandantul își luă mîinile de pe față și se uită disperat în jur, parcă nădăjduind că cerul purpuriu, vuietul sirenei, țipetele — toate erau numai în închipuirea lui. Zărind reflexele roșietice de pe geamurile cabinei își strînse gulerul cu degetele tremurînde.

— Nu știu, dragă, eu nu știu nimic ! exclamă el cu o voce jalnică. Of, doamne, doamne ! Ce vreți de la mine, ce ?

— Nu știi ? urlă ca turbat Husein, îmbrîncind oamenii ca să-l vadă mai bine. Nu știi ? Trebuie să știi, dacă ești comandant și nu o...

Nu-și isprăvi fraza și se repezi spre cabina de navigație. Cîțiva oameni îl urmară, iar ceilalți se îndreptară din nou hotărîți spre scară.

— Vă nenorociți, Evgheni Stepanovici, spuse Basov, străduindu-se să-l susție pe comandant. Dacă oamenii aceia pier, vom fi dați amîndoi în judecată. Haideți, sprijiniți-vă de mine.

Ajuns în cabina de navigație, Husein îl îmbrînci pe timonier cu umărul. Acesta, clătînîndu-se cît pe ce să se lovească de perete, bîlgui :

— Lasă... Hai, lasă cînd îți spun ! Ai să dai socoteală...

— Am să dau socoteală, frățioare, spuse Husein ridicînd coatele în aer și întorcînd timona, nici o grijă, am să dau socoteală !

Basov îl trase pe comandant spre cabina de navigație, sprijinindu-l de braț.

— Zici să ne întoarcem ? întreba Evgheni Stepanovici. Eu acum nu-mi mai dau seama de nimic, dragută... Faceți tot ce trebuie, pînă îmi revin. Vezi doar că sînt rău bolnav !

Un nor auriu țîșni înapoia pupei și descriind un arc gigantic fu proiectat spre babord. Marea prinse a sclipi cu scînteieri de foc.

— Ah! exclamă Evgheni Stepanovici, acoperindu-și ochii cu mîna. Zău, am să mor aici lîngă dumneata... Mi-e rău, lăsați-mă.

El își apăsă mîinile pe piept și se așeză pe o treaptă. Inima îi bătea nebunește și tot trupul părea că i se sfîșie pradă unui tremur respingător. În această clipă își ura carnea, care tremura pe el, scăldată în sudoare, și vocea pe care n-o mai putea stăpîni. Cineva trecu în fugă pe lîngă dînsul și-l atinse din greșeală cu poala vestonului pe față. Se întoarse și își zise că degeaba se mai agață de viață și că cel mai bun lucru ar fi acum să înceteze a mai exista. Dar în clipa următoare simți prin pleoapele închise pîlpîirea unei lumini roșii, care se apropia și ardea ca o flacără din ce în ce mai vie, și începu să se sufocă de desperarea ce-l cuprînse.

— Alexandr Ivanovici, strigă el încetișor. Avem tancurile pline cu petrol de Krasnovodsk... Doamne, dumnezeule!

— Deschideți peste tot gurile de apă, strigă Basov, împingîndu-i pe marinari spre scară. Ofițerul al doilea să supravegheze navigația. Hei, șef de echipaj, să stai lîngă extinctoarele cu acid. În caz de incendiu, te conformezi instrucțiunilor. Gurile de apă, deschideți gurile de apă!

Lîngă timonier stătea acum ofițerul al doilea Aleavdin, palid la față, cu figura concentrată. Se vedea că este emoționat, dar că își dă toată silința să facă dovadă de pricepere și de calm și că e totuși mulțumit de încercarea prin care trebuie să treacă.

— Vino încet la babord! strigă el încurajat de propriul său glas. Încă puțin... Drept așa!

Pălălaia de foc descrie un semicerc și spuma din jurul bordajelor se înroși. În punctul spre care se îndrepta nava, cerul purpuriu și tremurător era împărțit în două de o coloană galbenă de fum, care se încovoia ca un

copac bătut de vînt și la picioarele căruia se tîrau pe apă rădăcini scînteietoare de foc.

— Nu există nici o primejdie, vă asigur, spuse Basov, apropiindu-se de comandant. Ei, iată, pare-se că v-ați revenit... Acum trebuie să lăsăm la apă bărcile, adăugă el, întorcîndu-se, și nu se putea desluși dacă cere voie sau dă un ordin.

„Nu mai avem mult, își zise Evgheni Stepanovici. Ne apropiem de epavă, din vînt... El face totul așa cum trebuie, toți, pînă și Aleavdin, îi dau ascultare. Numai de nu și-ar pierde capul.“ În proră, la tribord, apăru nava în flăcări, cu prova ei ascuțită și înaltă, încă neatinsă de foc și împrăștiind pe mare valuri, valuri de fum. Apa în jur era acoperită de limbi de foc, care se cățarau sprintene pe crestele negre ale valurilor.

„Arde petrolul pe apă, s-a vărsat și arde“, gîndi Evgheni Stepanovici cu spaimă și inima începu să-i bată iar cu putere. Sirena scoase un vuiet asurzitor și lui i se păru că este cerul purpuriu care s-a despicat ca de un trăsnet... După asta se așternu din nou liniștea și el auzi jos niște glasuri chemîndu-se, gîlgîitul apei și vocea lui Basov, care striga în portavoce :

— Încet înainte ! Porniți motorul auxiliar... Bine !...

Îi izbi deodată în față o duhoare fierbinte, iar la urechi le ajunse un vuiet puternic și monoton, parcă ardea un foc năprasnic într-un cuptor și vîntul șuiera în cenușar.

— Vino la babord !... Mai mult !... strigă pe neașteptate Evgheni Stepanovici și-și făcu repede, pe furiș, semnul crucii. Drept așa !...

Pe spardeck, marinarii scoteau repede capoatele de pe bărci. Una din bărci era puternic luminată de vîlvătaia incendiului și sub ea, lîngă bordaj, clocotea o spumă roșietică. Cealaltă barcă se afla în bordul opus al spar-

deckului și sub ea era beznă și fremătau talazurile nevăzute.

Husein sări cel dintâi în barca luminată și stînd în picioare începu să fixeze ramele. După el coborî Fomușkin, un marinar mai în vîrstă, care se tot învîrtise înainte fără astîmpăr pe punte și ajutase la scoaterea capotului.

— E mai sigur în barcă, murmură el, rîzînd cam în silă. Tot e mai departe de păcură...

Se instală la cîrmă, se prinse cu ambele mîini de copastie, și, parcă rușinîndu-se de teama lui, se uită la Husein cu o privire vinovată.

— Fila! Fila repede! strigă Husein. Marinarii sovietici nu-și părăsesc tovarășii! Înțeles?

Era acum plin de vioiciune, aproape vesel și, în timp ce la bord marinarii învîrteau de manivelele gruielor, el se uita într-una la nava în flăcări, parcă arzînd de nerăbdare s-o cerceteze mai îndeaproape.

Volodea Makarov veni în fugă gîfîind și începu să facă semn cu mîinile marinarilor care lăsau barca la apă.

— Stați, viu și eu! strigă el. Stați puțin!

— Fila! zbieră Husein, ridicîndu-se cît era de lung și ținîndu-și echilibrul cu brațele întinse. De ce v-ați oprit? Fila repede!

— Cum așa, Mustafa? bîlgui Volodea. Basov merge, tu mergi, Kotelnikov merge... Am fost împreună și acum...

— Tu trebuie să mentii legătura cu uscatul. Du-te la stație. Nu cunoști disciplina!

Barca lunecă în ios de-a lungul bordajului petrolierului și Husein, făcîndu-și vînt cu rama, o întoarse cu prova în val.

— Cum se poate una ca asta? repeta Volodea mîhnit. Numai eu...

Barca se afundă printre crestele negre ale hulei, luînd puțină apă. Ramele lui Husein zburau pe deasupra apei cu mișcări largi, iar el cînd se apleca înainte, cînd se lăsa lung pe spate, parcă răsturnîndu-se. Silueta „Derbent”-ului se îndepărta în întuneric, dînd impresia că arde, în reflexele de lumină care îl scăldau și dinspre

pupa lui apăru, cu ramele sclipind, cea de-a doua barcă, fragilă și roză ca o coajă de portocală.

— Vine Basov, spuse Husein, trăgând cu putere la rame. Marinarii sovietici nu-și părăsesc tovarășii ! Repeta cu plăcere această frază care, fără îndoială, i-ar fi plăcut lui Basov. Așa e, frățioare ?

Barca se avîntă pe un val mare, luminată puternic pe creasta lui, și vîntul aduse pînă la ea primele fuioare de fum.

Fomușkin tuși și strîmbă din gură, încercînd să zîmbească.

— Pune capul pe nava incendiată ! Îi strigă Husein, întorcîndu-se. Încotro o iei ?

— Acolo nu e nimeni, răspunse marinarul, arătînd nava în flăcări, acolo arde apa, privește !

În jurul lor săltau dîre largi de lumină și apa ce se scurgea de pe rame sclișea puternic. Husein întorcea mereu capul, străduindu-se să deslușească ce se petrece pe „Uzbekistan“. Văzu limbile ascuțite de foc ce se înălțau deasupra pasarelei și hublourile goale ale cabinelor de sus, prin care irupea o ploaie de scînteii. Peste bordajul navei curgeau, ca dintr-un cazan care clocotește, suvoaie arzînde de petrol, ce se revărsau în apă formînd pîraie roșii, a căror lumină, prin perdeaua de fum, apărea ștersă.

— Nu-i nimeni acolo, repetă Fomușkin cu încăpățînire. Să mergem înapoi, Mustafa !

— Ei-ei ! strigă amenințător Husein. Vorba !

În întîmpinarea bărcii veneau, purtate de vînt, pale compacte și roșietice de fum, printre care se zărea ceva asemănător cu o geamandură.

Corpul acela plutitor se apropia, legănîndu-se pe valuri, și se mișca ciudat, parcă era o ființă vie cu tentacule. Husein lăsă ramele și trecu la provă. Doi oameni se țineau de un colac de salvare, cu capetele întoarse spre ambarcațiunea care venea spre ei.

— Dă mîna ! strigă Husein omului ce-l privea din apă. Mai repede, tovarășe !

Mîna era lînecoasă și rece. Husein apucă cu grijă de subsuori trupul care atîrna și-l trase peste copastie, în barcă.

— Culcă-te, frățioare, odihnește-te, spuse Husein, trăgînd colacul de salvare. Ia hai, următorul !

Al doilea era aproape gol și trupu-i lînecos îi scăpa mereu lui Husein din mîini. Omul avea un ochi închis complet, iar pe celălalt ba îl căsca foarte tare și privea pierdut, ba lăsa să cadă peste el o pleoapă tremurătoare. O dată scos din apă el se prăbuși pe fundul bărcii și-și strînse genunchii, făcîndu-se ghem.

— Dragii mei, spuse el, umflîndu-și coșul pieptului, credeam că s-a sfîrșit cu noi.

— Lasă că ai să povestești mai tîrziu, îl întrerupse Husein, așezîndu-se iar la rame. Unde sînt bărcile voastre ?

— Una din ele am zărit-o... au lăsat-o la apă, clănțănii el din dinți, numai că mi se pare că era fără rame ; cînd m-am aruncat eu în apă, s-a răsturnat... Mi-e frig !

Între timp îi ajunse din urmă cea de a doua barcă de pe „Derbent“, zîngănind din furcheți și legănîndu-se pe valuri.

— S-a schimbat vîntul ! strigă Basov, care stătea la cîrmă. Nu întîrzia, Mustafa !

— Am cules doi, răspunse Husein, trăgînd la rame cu putere și arătînd cu capul spre primii oameni salvați de el cu aerul unui pescar care a avut noroc la pescuit.

Fomușkin, care șezuse tot timpul nemișcat, se ridică deodată în picioare și începu să-și scoată de pe el vestonul, încruntîndu-se de nerăbdare. Apoi își trecu picioarele peste banchetă și-l ridică de umeri pe omul care zăcea gol.

— Na, îmbrac-o, îmbrac-o, te rog, stărui el. Eu n-am nevoie...

— Ia te uită ! exclamă Husein. Și eu nu mi-am luat nimic... Se uită la pieptul său gol și la mînele suflecate ale cămășii, părăindu-i parcă rău că n-are ce da.

Un nor gros de fum înainta spre ei. Fumul se încolăcea în jurul bărcii, învîrtejindu-se, sub loviturile ramelor,

ca și apa. Undeva foarte aproape țîșni o limbă palidă de foc și un curent de aer atinse obrazul lui Husein. El tuși și își scutură de pe gene lacrimile ce-l podidiseră.

— Arde petrolul, zise Fomușkin amărît, privind în urmă, se revarsă... Nu mai ieșim de aici, Mustafa.

— Ia mai taci, îi porunci Husein. Parcă strigă cineva ! Și, sărind în picioare pe banchetă, trase cu urechea.

De undeva răzbătea prin vîjîitul neînterupt al focului un strigăt prelung, lent ; părea că strigă un om sfîrșit de oboseală, care și-a pierdut nădejdea să-l mai audă cineva.

— Vi-i-in ! răcni Husein. Hei, mai strigă !

Drept răspuns se auziră de astă dată mai multe glasuri, dar strigătele răsunau surd, ca printr-un zid. Din fum apăru prova ascuțită a celeilalte bărci care trecu încet pe lîngă ei. Marinarul care trăgea la rame își aplecă capul, zguduit de tuse. Basov părăsi cîrma și se repezi spre el. Îi curgeau lacrimile șiroaie pe față și își tot umezea buzele uscate, aspirînd fumul înecăcios.

— Trage, spuse el cu o voce ciudat de surdă, cît poți de tare !...

Marinarul își ridică în sus fața roșie cu ochii holbați de cal istovit și începu iar să dea din rame. Vîntul împrăstie fumul și alungă mai departe pe mare fulgii negri de funingine și atunci, pe peticul de apă limpezit, zăriră cu toții o barcă răsturnată, care se legăna avînd întinse de-a curmezișul cîteva trupuri omenești. Alții, zbatîndu-se, căutau să se cațere pe pereții ei netezi, dar valurile veneau și îi aruncau înapoi în apă. În jur fumegau și ardeau mocnit pete de petrol, iar din direcție opusă se revărsa încet lava compactă a focului.

Fomușkin puse cîrma pe banda stîngă și se răsuci în loc, privind în jur cu ochi înnebuniți.

Barca se întoarse brusc la babord, ascultînd de cîrmă.

— Privește, Mustafa, bîlgui marinarul nedeslușit, uită-te înapoi... arde...

În depărtare se profila silueta imobilă a „Derbent“-ului, pe spardeckul căruia treceau în zbor ca niște fulgere scînteii roșii.

— Arde „Derbent“-ul, se văicări Fomușkin printre hohote de plîns, zvîrcolindu-se ca un epileptic și amenințîndu-l cu pumnul pe Husein. M-ai nenorocit, ticălosule... Unde mă mai duc eu acum? Apă de jur împrejur... A-a-a !...

Căscă prin întuneric niște ochi care îi ieșiseră din orbite și plîngea cu sughițuri, înecîndu-se de fum. Husein scrișnind din dinți se tîra spre el peste banchete, făcînd să se clatine barca.

— Taci ! urlă el ca ieșit din minți. Te omor acuși în bătaie... Te zvîrl în apă. Taci !

Flutură pumnul în aer, dar nu-l lovi, ci-l apucă numai de guler și-l trase jos de pe banchetă. Lumînile roșii de pe „Derbent“ mai licăriră o dată, de două ori și se stinseră.

— Uite, dobitocule ! strigă Husein gîfîind. Acolo scli-pesc hublourile și tu bocești ! Of, otreapă ce ești !

Readuse barca în poziția inițială și se așează iar la rame. Barca lui Basov ajunsese între timp aproape de dîra de foc și se legăna foarte puternic din pricină că oamenii se prinseseră de copastia ei, grăbindu-se să iasă din apă. Barca răsturnată plutea pe valuri și pereții ei uzi reflectau focul ca o oglindă. Husein manevră spre ea, o abordă din viteză și se ridică imediat în picioare. Din apă răsăriră mîini ce căutau cu desperare să se agăte de ceva, capete lucioase și întunecate, cu fețele palide întoarse în sus.

— Stați ! strigă Husein, trăgînd în barcă un corp greu, care-l împrôșca cu șiroaie de apă. Nu vă apucați cu toții din același bord. Băgați de seamă să nu ne răsturnăm !

Pe față și pe pieptul gol, el simțea apropierea de nesuportat a focului și avea senzația că ochii au să-i plesnească din pricina dogorii orbitoare a flăcărilor, dar continua să scoată din apă trupurile lunecoase, pe jumătate dezbrăcate, și le așeza în bordul celălalt al bărcii pentru a o echilibra.

— Vă iau pe toți, striga el, răcorindu-și fața cu câte un pumn de apă sărată. Nu te agăța cu mâinile! Crezi că am să te las aici? Ah, ah, tovarășe!

Apoi dădu cu mîna peste un trup nemișcat, complet dezbrăcat și se munci să-l ridice, dar îi lunecă din mîini și atunci îl apucă de păr și de data asta nu-i mai dădu drumul. Barca răsturnată începuse să fumege, lînsă în treacăt de limbile galbene de foc ce țîșneau de după perdeaua de fum. Barca lui Basov se întoarse cu pupa spre foc. Ea trecu foarte aproape de Husein și acesta îl văzu pe Basov cum trăgea la rame, ridicînd ramele încet, de parcă atîrna de ele o greutate nespus de mare.

— Depărtează-te! îi strigă mecanicul-șef cu aceeași voce ca mai înainte. Arde cămașa pe tine... Ia-o din loc, îți spun!

Dar Husein se lupta mai departe să biruie povara trupului neînsufletit. Îl ridică pe jumătate din apă și, adunîndu-și toate puterile, îl prinse de subsuori.

Deodată, un curent de aer încins suflă spre el, împrăștiind scînteii roșii, și Husein simți o durere de nesuportat. Lîngă el cineva gemu tare, printre dinții încleștați, și începu să lovească cu picioarele în bordajul bărcii. Husein se încordă, izbuti să învingă încet greutatea care îi atîrna în mîini și cînd, în sfîrșit, scoase trupul, căzu pe banchetă și începu să bîjbîie după rame.

Nu vedea nimic prin fum, tusea îl chinuia și pe dinaintea ochilor începură să-i joace cercuri negre. Trăgea la rame, mișcînd mîinile mecanic, și se lăsa pe spate, ghicind instinctiv drumul de urmat.

Încetul cu-ncetul fumul se rări, aerul deveni mai curat și Husein respiră adînc de cîteva ori, tuși și scuipă peste bord. Ochii îi lăcrămau de căldură și din cauza funinginii, totuși văzu, prin vîlul de lacrimi, rotocole de fum purtate de vînt și în spatele lor silueta neagră-aurie a petrolierului incendiat. Focul se zvîrcolea deasupra lui ca o fiară roșcată și zbîrlită, sărînd peste suprastructuri și înfigîndu-și colții în punte, făcînd să țîșnească trîmbe de petrol arzînd. După un timp petrolierul se răsturnă încet într-un bord, arătîndu-și fundul plat; iar din tancu-

rile lui zburci un șuvoi clocotitor de lavă aurie, răpind întinericului un vast cerc din întinsul mării.

La marginea acestui cerc luminat stătea „Derbent”-ul. Spre el se îndreptau toate cele patru bărci albe — trei în față și una mai în urmă — întesate cu oameni și care își olătinau provele, legănându-se pe valuri în timp ce palele ude ale ramelor sclipeau. Bărcile din față își micșorară viteza, așteptând-o pe cea rămasă în urmă, la care cel care trăgea la rame mișca ramele neregulat, clătinându-se pe banchetă ca un om beat. Dar în locul lui trecu un altul și curînd barca rămasă în urmă se alătură celorlalte. Înaintară cîtăva vreme așa alături, pînă cînd deodată se opriră toate și ridicară ramele.

Nava incendiată se cufunda cu pupa în apă, înălțîndu-și în văzduh prova întunecată. Nori de fum o învălură și cerul de deasupra ei se făcu repede negru. Dar curînd fumul se risipi și pe locul unde mai adineauri se aflase nava nu se mai văzu nimic. Doar petele late de petrol împrăștiate pe apă mai ardeau, scîtînd flăcări palide.

Pe „Derbent” se zăreau acum mai limpede șirurile strălucitoare ale spiraielor și ale hublourilor luminate de la cabine. Sunetul metalic al sirenei, pentru chemarea bărcilor, sfîșie văzduhul.

Husein ședea cinchit jos, proptindu-se cu mîinile de fundul ud al bărcii și rezemîndu-și umărul de omul scund ce ședea alături. Cînd scheletul petrolierului „Uzbekistan” dispăru în adînc, omul acela începu să plîngă cu sughițuri și Husein îi luă tăcut mîna. Simțindu-i mîna mică și îngustă, Husein își zise că omul acesta pe care l-a salvat trebuie să fie foarte mic de statură și slab ca un copil.

— Tu ești, Valerian? Întrebă el încet.

— Sigur că eu, răspunse cu o voce de baș micul radio-telegrafist. Dar dumneata cine ești?

— Sînt Husein, motorist pe „Derbent”. De ce plîngi? Te dor arsurile?

— Nu, nu prea. Îmi pare rău de petrolier... Dar dumitale?

— Și mie...

Băiatul se suci și suspină adânc, întretăiat.

— Uite, o barcă de-a noastră va să zică a scăpat. Cea-laltă, în care eram și eu, s-a răsturnat. Aici însă nu sînt toți ai noștri... Se lipi de umărul lui Husein și-i șopti : Ascultă. Țsta care zace aici e nenea Kolea, mecanicul al doilea de la noi. Văd că nu mișcă și mi se pare că nici nu respiră. Mă tem...

— Taci, Valiok, spuse Husein, îmbrățișîndu-l pe băiat. Nenea Kolea a murit.

Pe puntea „Derbent“-ului oamenii se îmbulziră de-a lungul copastiei, luminați din spate de proiectoarele puternice. Fomușkin trăgea la rame vîrtos, privind peste umăr spre locul de pe spardeck, unde atîrnau curenții cu palancurile gruierelor.

— Palancurile ! strigă Husein, ridicîndu-se în picioare. Hei, voi de acolo, de pe „Derbent“ !

Respira scurt și foarte puțin adânc, ceva îi colcăia și-i hîrîia în piept, pielea îi ardea și, din cauză că ochii îi erau înlăcrămați, vedea tulbure. Cînd barca fu virată la bord pe punte îl zări pe Volodea, cercetîndu-l îngrijorat din ochi. Îi zîmbi, cum zîmbește un om după un coșmar, cînd vede plecată asupra lui o figură prietenoasă, binevoitoare. Ar fi vrut să-i spună că nu vede bine și că de-abia se mai ține pe picioare, că are dureri, dar nu spuse nimic; ci se mărgini doar să hîrîie preocupat :

— Îngrijește-te de pansamente, Volodka ; sînt oameni cu arsuri.

5

Basov stătea pe punte și-și aplica pe față fîșii de bandaj, muiate într-o soluție de hipermanganat. Îl apăsă inactivitatea, ar fi vrut să treacă pe la mașini, dar Dogailo îi spusese că trebuie neapărat să țină pe față aceste cîrpe răcoritoare.

— Vezi să nu faci vreo infecție, îi atrase atenția șeful de echipaj, amenințându-l cu degetul.

Se grăbea să se ducă în salonul ofițerilor, unde erau pansați cei cu arsuri. Erau foarte mulți dintre aceștia și toți se plîngeau că le e frig și că nu au destul aer. Basov o luă și el într-acolo, dar nu-și găsi nici o treabă. Cîțiva oameni din echipajul „Derbent”-ului reușiseră să le dea primele ajutoare. Electricienii scoteau vestmintele de pe naufragiați sau sfîșiau pur și simplu de pe ei zdrențele ude. Vera îi pansa, cercetînd speriată cu privirea fețele indifferente, înnegrite, de teamă să nu le fi strîns prea tare legăturile.

Pe masă era întins secundul de pe „Uzbekistan”, rănit la cap în timpul exploziei. Stătea culcat pe burtă, cu degetele înfipite în mușama; omoplații îi zvîcneau. Volodea îi scotea din rană smocuri de păr, se încrunta și privea șovăind la flaconul cu iod.

— Nu mai pot, șoptea secundul aprinzîndu-se la față. Ce mă canonești atîta, băiete?

— Îndată, un picuț, vă rog să mai răbdați, șopti Volodea cu o mină desperată.

El muie în iod o bucată de vată și tamponă rana pe margine. Secundul sări în sus, scrișni din dinți și înjură.

— Gata, anunță Volodea cu aerul unui chirurg care a terminat o operație grea. Vera, pansează-l pe tovarășul!

Mustafa îi întinse cuminte lui Volodea mîinile arse. Fața îi fusese bandajată la repezeală și prin crăpătura lăsată între fîșiile de tifon priveau niște ochi inflamați ce lăcrămau. Cînd îl zări pe Basov, prinse viață.

— Te arde, Alexandr Ivanovici? întrebă el cu șiretenie și, privindu-și mîinile, adăugă mirat: Ia te uită, ce roșii sînt, parcă-s morcovi!

— Sezi cuminte, mormăi Volodea cu o duioșie mohorîtă. Ce, parcă pe mine mă doare? Nătărăule!

Pe jos, zăceau împrăștiate bucățele de bandaje și cîrpe. Mirosea a spital. În lumina puternică din salonul ofițerilor luceau peste tot trupuri goale și umede. Basov stătu puțin și ieși pe punte. Cerul străveziu dinainte de revărsatul zorilor începea să se facă albastru deasupra catar-

gelor și stelele se pierdeau în el licărind ca printr-o apă limpede. Dar parcă vedea mereu înaintea ochilor reflexele roșii pe apă și din când în când înceta chiar să mai vadă. Pe față și pe mâini mai simțea încă fierbinteala aceea dogoritoare, și vedeniile nopții ce se scursesese nu-i dădeau pace. Tot ce făcuse în cursul nopții era atât de ireal, încât nici nu voia să se mai gândească. Oare toate acestea nu se petrecuseră fără participarea lui? Și se gândi la oamenii cu care lucrase cot la cot, la oamenii pe care îi iubea și de care era mândru.

Nu erau decît cîteva luni de cînd îi socotise niște oameni de nimic, niște șmecheri, niște incapabili. Nu, aceia erau cu totul alți oameni. Ei au dispărut și el nu-și mai amintea nici cum îi chema, nici cum arătau la față. I se părea că pe Husein, pe Volodea, pe lăcătușul-mecanic Iakubov îi cunoaște de ani de zile și că ei nu erau cu nimic mai prejos decît montorii lui, sau decît strungarul Eibat, de care el era cîndva atât de mîndru.

În primăvară, cînd părăsise uzina, credea că viața lui s-a sfîrșit. Dar acum știa bine că la anul vor apărea norme noi, mai mari. Multe nave au și trecut la cîrsele stahanoviste și „Agamali“ se evidențiază din nou, amenințînd să se plaseze pe locul întîi. Cum se va comporta oare echipajul petrolierului „Derbent“ la anul? Basov se gândi că, dacă el ar părăsi acum „Derbent“-ul, probabil că situația la bord nu s-ar mai schimba, chiar dacă el n-ar mai fi. Și tocmai de aceea era adînc încredințat că la terminarea sezonului de navigație nu va pleca de pe petrolier.

Gîndul acesta îl înveseli. Ținînd pansamentele pe față, începu să fluiere fals o melodie sălbatică, voinicească, întrerupîndu-se la fiecare minut din pricină că-i venea să tușească. Se plimbă pe punte și deodată, ajungînd la magazia de materiale de punte, se opri brusc și încetă să mai fluiere.

Pe punte, sub pavilionul zdrențuit de la pupă, zăceau cadavrele. Vîntul dădea la o parte marginea pavilionului și descoperea tălpile inerte și date în lături ale cadavrelor. Cum de a putut să-i uite? Doar el însuși a dat

o mână de ajutor să fie puși aici, i-a acoperit cu pavilionul, și-și amintea că erau doi, dintre care unul se înecase cu puțin înainte de sosirea bărcilor. Tot timpul se gândise la asta, și numai acum, nu știe de ce, uitase.

„Din pricina oboselii, probabil“, își zise el spre a-și găsi parcă o scuză și încercă să-și stîrnească din nou acel sentiment al ireparabilului, care-l buimăcise cînd văzuse întîia oară cadavrele.

Dar oricît se străduia, nu reușea să se concentreze asupra acestor gânduri triste. În urechi continua să-i răsunе aceeași melodie voinicească.

„Ce-i cu mine? se întreba în sinea lui. Oamenii aceștia au pierit și asta-i ceva ireparabil. Cum pot să mă gândesc la mărunțișuri, să mă bucur, să visez la viitor? Sau am devenit nesimțitor și, deprinzîndu-mă să comand, nu mai știu ce este mila față de oameni? Dacă-i așa, nu mai am ce căuta aici...”

„Nu-i adevărat, își răspundea tot el. Tu te-ai dus să-i salvezi, vîrîndu-te în flăcări, și i-ai obligat și pe alții să facă la fel. Acești oameni, pe care nici nu i-ai cunoscut, îți erau dragi, căci altminteri ce alt sentiment te-a mînat în noaptea asta? Dar ei au murit și nu le mai poți fi de folos cu nimic. Mustafa Husein era cît pe ce să piară scoțînd din apă un cadavru. El nu știe ce-i frica, are un suflet mare, înflăcărat, și față de el tu, cu toate cunoștințele tale, ești un pedant, care se mărginește numai la preocupări profesionale. Or, el acum a rîde, își bandajează arsurile și se gîndește la motoare, la escală în port. Și într-adevăr, au oare morții nevoie de mîhnirea lui?”

Basov îndreptă astarul îndoit al pavilionului uzat și plecă de acolo. Fața îi ardea, dar se simțea liniștit. Se uită din cînd în cînd la ceas, întrebîndu-se dacă n-ar fi timpul să telegrafieze în port că sosesce și, trăgînd cu urechea la gîlgîitul apei, își zise că oamenii au uitat să închidă gurile de apă de pe spardeck.

Se întîlni după asta cu Kotelnikov care, zîmbind misterios, îl conduse pînă la un loc luminat.

— Am să-ți arăt ceva, spuse el, ascunzându-și mâinile la spate. Ceva grozav. Vrei să vezi?

Și îi întinse lui Basov o foaie de hîrtie, acoperită cu un scris citet, oblic. Basov citi la lumina becului:

„Nu putem veni în ajutorul navei «Uzbekistan» din cauza vîntului puternic și a scînteilor. Trimiteți o navă de salvare. «Derbent.» Kutasov.“

— E scrisă de secund, nu-i așa? ghici Basov. De unde ai radiograma?

— Foarte simplu! În timp ce Mustafa trăgea de sirenă, Kasațki a întocmit acest mic document și i l-a dat lui Volodea ca să-l transmită prin radio. Volodea, natural, nu l-a transmis și voia să-l arunce, dar l-am luat eu. Păi asta-i o comoară! zic... Dă-o încoa, o să ne servească la proces. Kotelnikov împături cu grijă foaia de hîrtie. Acum nu mai scapă ei. Îi învățăm noi minte pe paraziții ăștia! Cîți ani crezi că o să le dea?

— Nu știu, spuse Basov. Nu sînt jurist. Mi-e milă totuși de bătrîn, adăugă el cu dezgust.

— De cine?

— De bătrîn, zic, mi-e milă, de comandant. În fond, e tare nenorocit...

Kotelnikov încetă să mai zîmbească.

— Milă? Vai-vai! Atunci ce-i de făcut? Să-l acoperim poate, hai? Ce zici?

— Nu m-ai înțeles, răspunse Basov jenat. Să-l acoperim? Nu! Am spus numai că bătrînul e de compătimit și...

— De compătimit, zici? Vai-vai! Dar tu i-ai văzut pe cei care zac acolo? strigă deodată Kotelnikov arătînd cu degetul înspre magazia materialelor de punte. Să nu fi fost bătrînul tău, oamenii ăștia carbonizați mai trăiau acum. Ascultă, dacă o să îndrăznești să-l acoperi...

— Nici prin gînd nu mi-a trecut așa ceva, se scuză repede Basov. Am spus și eu o prostie.

— Și încă ce prostie! Bine că sîntem numai între noi. Băieții sînt porniți rău... Ascultă, băiețușul acela, radio-

telegrafistul, doarme acum în patul meu. L-a adus Mustafa. E nevătămat, numai părul i-a ars puțin. La început s-a văicărit într-una, spunea că-i pare rău după petrolier și că i-au ars carnetele lui cu însemnări. Avea, zice, acolo, multe lucruri interesante. Acum, după tot zbuciumul, doarme. Dacă ai vedea ce slăbuț e, are niște brațe, parcă-s bețișoare !

Spre răsărit, cerul se lumina repede. La orizont se iviră munții ce aduceau perfect cu o turmă de nori, iar în spatele lor se zăreau norii involburați care semănau cu niște munți înzăpeziți. Peste puțin apăru un colțișor de soare și crestele valurilor se colorară în trandafiriu, sclipind ca niște nestemate.

NEVOIE IMPERIOASĂ

1

Terminându-și schimbul, Beletkaia se îmbracă grăbită, pe tăcute. Nu dorea decît un singur lucru : să plece fără ca nimeni să bage de seamă, pentru ca să evite astfel întrebările colegilor. Dar Liza Zvonnikova îi tot dădea tîrcoale și întindea vorba cu o voce plîngăreață :

— De ce taci, Mu-usika ? Asta-i ceva de necrezut. Hai, Mu-usenka, scumpo, iubito, povestește !

— Mă doare capul, răspunse grăbită Musia, punîndu-și bereta și ogîndindu-se în fereastră. E atît de îngrozitor, încît n-am nici un chef să-mi amintesc. O să-ți povestesc Tarumov.

Se îndreptă spre ușă, dar Liza o ajunse din urmă și, împreunîndu-și zgomotos palmele, exclamă :

— Musia, dar și Sașka-i acolo ! Ce-i cu el ? Musia, scumpo...

— Abia acu ți-ai amintit ? izbucni mînioasă Musia. Nu știu nimic. Lasă-mă.

Ieși glonț pe scară și coborî treptele în fugă. De după casele albe răsărea soarele, iar dinspre brutării vîntul aducea un miros de pîine caldă. Oamenii alergau spre stația de tramvai, se urcau grăbiți pe scara vagoanelor și aveau figuri cu totul obișnuite, preocupate, cam umflate de somn.

În tramvai, așezându-se între o bătrânică grasă care suga bomboane și un bărbat oacheș, cu căciulă caucaziană pe cap, Musia se simți teribil de singură.

„Acum ei se apropie de Mahacikala, își zise ea. Să stă pe punte și privește spre uscat... Dar la urma urmei de ce să privească spre uscat? Probabil că doarme liniștit în cabină. El e totdeauna calm, mulțumit de el însuși, iar eu mă frământ, nu știu de ce. Dar, mă rog, ajunge să mă tot gândesc la asta... Dacă însă a suferit și el arsuri și zace împreună cu ceilalți?” Musia văzu în închipuire paturile albe și pe paturi trupurile nemiscate, acoperite cu cearșafuri. Se cutremură și privi speriată în jur. Grăsana ronțăia bomboana, privind somnoroasă înainte, iar obraji îi tremurau la zdruncinăturile tramvaiului. Omul cu căciulă se pregătea să coboare și privea pe fereastră.

„De cât timp nu ne-am văzut? se întrebă Musia. Mai, iunie, iulie... și mișcând din buze își îndoi repede degetele, august, septembrie, octombrie... și jumătate din... Tot timpul asta n-a dat nici un semn de viață. M-a scos din inima lui și gata. Ei, să-l ia dracu, e chiar mai bine așa! Ah, dacă m-aș vedea mai repede acasă!”

Musia se uită cu ură la grăsană și-și strânse picioarele. Tramvaiul hurui la macaz și pe geam se zăriră trecând în zbor copacii de pe bulevard.

„M-am purtat astăzi ca o idioată. Tarumov își închipuie acum, cu siguranță, că sînt o gîscă cum e Galia Goncareenko, care doarme cu fotografia soțului la ea. Ah, ce prostie! Dar parcă nu mi-e totuna ce crede el? Mai rău este că mi-e frică... și nu mă pot stăpîni. Mi se pare că acuși o să-ncep să bocesc. Of, sînt pur și simplu o nebună!”

La stația din colțul străzii Molokanskaia, Musia coborî din tramvai. Pe trotuar doi inși citeau o gazetă. Un om înalt cu șapcă de marinar se adresă celuiilalt:

— S-a întîmplat noaptea asta, prin urmare în ziare va apare abia mîine. Bineînțeles, mîine și nu astăzi. El se uită zîmbind la Musia și-l înghionti pe tovarășul

său ca și acesta să se uite. Of, frumoase mai sînt fetele din Baku, clasa-ntîi !

Ajungînd în goană la întretăierea străzilor, Musia se opri. Marinarul tot o mai fixa, cu o curiozitate nerușinată, și părea chiar că are de gînd să se apropie de ea. Musia rămase o clipă pe gînduri, apoi deodată traversă într-un suflet strada.

„Ce-ar fi să mă duc să mă informez la Oficiul de navigație dacă n-au ceva noutăți, își zise ea. Nu-i nimic deosebit în asta, toți se informează, nu numai eu. Dar ce pot să aflu în plus acolo, cînd vin chiar de la stația de radio ? Totuna-i... Ah, ce proastă sînt !“

Era furioasă pe marinarul care se uitase după ea, furioasă pe camionul care îi barase drumul, furioasă pe ea însăși.

La Oficiul de navigație nu află într-adevăr nimic nou. La intrare stăteau mai multe femei, dintre care una — tinerică de tot, îmbrăcată cu o jachetă galbenă — plîngea pe furiș, întoarsă cu fața la perete.

— Liniștește-te, îi spuse Musia. E soțul dumitale printre ei ?

— Nu... un cunoscut.

— Pe care navă ?

— Pe „Derbent“.

— Ei, nu mai plînge, îi spuse Musia. Soțul meu e acolo și nu plîng. Ascultă-mă, totul o să fie bine.

Fata își șterse ochii și zîmbi.

— Credeți ?

Musia mergea mai mult fugind pe Olghinskaia și obrazii îi ardeau.

„De ce i-am vorbit despre soț, de ce am mințit-o ? Eu n-aveam ce căuta aici. Probabil că trăiește și e liniștit, ca întotdeauna și, cu siguranță, nici măcar nu se gîndește la mine.

Și fetița asta care plîngea... Prostii ! Radiograma e doar semnată de el... Asta nu înseamnă nimic. Putea s-o semneze chiar dacă... Ah, cînd o să se termine toată povestea asta !“

La intrarea unui hotel se opri și se privi în oglinda fixată pe ușă. Văzu o fată cu ochi întunecați și răi. Părul îi ieșise de sub beretă și îi cădea peste urechile ce-i ardeau.

— Ei? șopti Musia înciudată. Unde ai să mai fugi acum? Trebuie să aștepti. Altceva n-ai de făcut. Cine are nevoie de îngrijorarea ta? Mai bine ai sta acasă...

Fata din oglindă îi răspunse cu o strîmbătură furioasă, rînjindu-se chiar la ea. Musia își urmă drumul. Trecu de Molokanskaia, intră automat într-o curte și urcă scările. Pe coridor niște copii trăgeau cu zgomot pe podea un cal de lemn. O vecină ieși din bucătărie cu un maldăr de rufe ude.

— Musenka, ieri seară te-a căutat inginerul acela, Istomin, mi se pare... îi spuse ea, zîmbind șiret și complice, așa cum zîmbesc oamenii vîrstnici, de mult căsătoriți, cînd vorbesc despre combinațiile amoroase ale altora.

— Te-a rugat să-mi comunici ceva? se interesă Musia.

— A spus că trece mîine. „O ascundeți de mine, mi-a zis, dar tot am să dau de ea.“ „Ați ghicit, zic, am ascuns-o în buzunar.“ Nu trebuie să roșești, Musia. Ți-am vrut întotdeauna binele, după mine e un băiat tare simpat.

— Între noi nu-i nimic, spuse Musia abătută. Te ții de glume.

— Las' că știu eu. Of, of, închisă fire mai ai, fată dragă!

Musia trecu în camera ei și se culcă în pat, făcută colac, cu palma sub obraz, în poziția ei obișnuită înainte de a adormi. Dar somnul nu venea, cu toate că o durea tot corpul de oboseală. Tot timpul avea impresia că nu stă bine și căuta să-și găsească o poziție mai comodă. De cîteva ori gîndurile i se opriră și prin fața ochilor îi trecură imagini fugitive, încetoșate. Dar deodată tresărea, readusă la realitate, și atunci o apuca din nou o neliniște înspăimîntătoare și-i venea să se scoale, să plece, să întreprindă ceva, cu toate că știa

prea bine că nu poate întreprinde nimic și că trebuie să aștepte.

„Am impresia că am făcut ceva rău, își zise ea, întorcându-se pe spate și deschizând ochii. Hai să analizăm lucrurile și să terminăm odată cu asta... Sașa se află pe «Derbent» și nu se știe nimic despre el. Asta-i lucrul cel mai important. Dar în curînd totul se va lămurii și... aici n-am nici o vină. Altceva ce mai e? Sașa s-a schimbat, a devenit altul... Nu, întotdeauna a fost altfel decît mi-l închipuiam eu. Să fie oare un ghinionist, un fantezist, așa cum credeam eu? Acum se scrie despre el în ziare... În schimb Iașka Neiman s-a dovedit a fi un om care se cramponează de normele vechi de lucru și acum e scuturat în ședințe, unde se străduiește să demonstreze că nici prin gînd nu i-ar fi trecut vreodată să-l persecute pe stahanovistul Basov. Dar asta n-are nici o legătură cu mine... Minți! Și tu i-ai făcut zile fripte, alături de ceilalți, numai că asta n-o știe nimeni... Laolaltă cu Neiman... Ptiu, ce urît lucru!... Cu toate acestea, cînd s-a întîmplat astăzi catastrofa, am tremurat pentru soarta lui. Prin urmare nu sînt chiar așa de păcătoasă?! Iar minți! Nu ți-a fost niciodată indiferent, ai simțit întotdeauna o atracție pentru el. Dar te-au speriat insuccesele lui și ai sărit la o parte ca un cal. Pur și simplu ai fost lașă... E limpede. Altceva ce-ar mai fi? Ah, da, acest Istomin! L-ai dat drept exemplu lui Sașa, pentru că-i merge din plin în viață și este apreciat de șefi... Sașka te-a ascultat și a tăcut... Cum se poate una ca asta?... Te-a ascultat și a tăcut... Proasto, acumă plîngi, da?”

Musia se întoarce pe cealaltă parte, își mușcă buzele și izbucni cu adevărat în plîns. Își aminti cum a trecut o dată pe la Oficiul de navigație ca să-l ia pe Istomin la teatru. Asta s-a petrecut în mijlocul verii. Sașa era de mult pe mare și ea se întîlnea cu Istomin aproape în fiecare zi.

În fața clădirii stătea automobilul lui Godoian; șoferul, mic de statură, se învîrtea transpirat în jurul ma-

șinii și ștergea cu o cârpă geamurile. Peste câteva clipe apărură Istomin însoțit de câțiva colaboratori. N-o observă pe Musia și se apropie de mașină.

— Să trăiești, Nikolai, îl salută el prevenitor pe șofer. Cum merg treburile? Ce face Stepan Dmitrievici? E la consfătuire?

Scoase porttigaretul și oferă șoferului o țigară. În gesturile și în glasul lui, Musia simți o nuanță de linguișire, pe care o observă pesemne și șoferul, căci luă țigara cu un aer nepăsător și o frământă între degetele lui unsuroase.

— Frumoasă mașinuță, spuse invidios Istomin unui om mai în vârstă care era lângă el. Hei, de-am avea și noi una...

Întorcându-se, o zări pe Musia.

— Am întârziat puțin, iartă-mă, îi spuse el cu alt glas, de data aceasta plin de siguranță și impunător, am fost reținut.

Musia avu impresia că el rostise dinadins această frază cu glas tare, ca să-l audă și colegii lui ce stăteau pe trotuar. Ea întâlni privirea șoferului și roși.

— Nu, nu, ai venit la timp, îi tăie ea cu răceală vorba. Să mergem.

Între timp ieși și Godoian. El își puse servieta la subsuoară, își scoase ochelarii și începu să-și șteargă cu batista, strângând din ochii săi miopi. Istomin lăsă brațul Musiei, se încruntă și făcu o scurtă și rapidă plecăciune. Godoian își duse un deget la șapcă și se sui în mașină.

— Ai văzut? zise Istomin, pășind alături de Musia pe trotuar. Mă cunoaște și mă salută întotdeauna când ne întâlnim. Pe alții nici nu-i observă. Ai văzut?

În seara aceea vântul nu sufla de loc și deasupra orașului se lăsase un aer apăsător, nemișcat, îmbibat cu miresme de flori și de benzină arsă. Pe oglinda mării se mișcau luminile roșii și verzi ale navelor și Musia era tot timpul cu ochii într-acolo, răspundea aiurea și

se simțea singură, o ființă de care nimeni n-avea nevoie. Din seara aceea trecuseră câteva luni, totuși amintirea îi era atît de vie, de parcă toate lucrurile astea s-ar fi petrecut în ajun.

„Mîine mă duc să-l aștept în port, își zise ea, liniștindu-se puțin cîte puțin. Dar să mă duc? Nu cumva Sașa o să-și închipuie că am venit din cauză că vorbesc ziarele de el. Mi-e indiferent, gîndească ce o vrea... Vreau numai să-l văd. O dată măcar. Acum am să adorm; de vreme ce m-am hotărît să mă duc, nu mai am la ce să mă gîndesc... Ba da, mai stai nițel. Cum de-am putut să mă înșel în halul ăsta?... M-au speriat insuccesele lui? Nu, aici mai e și altceva. N-am înțeles trăsătura lui caracteristică: nevoia imperioasă care o simte un om ca el de a merge pe această cale grea, dar unică pentru dînsul...”

Deodată îi apăru înaintea ochilor figura bătrînei. Și gîndul acesta, la care ajunsese cu atîta trudă, se încetșoșă, se destrămă. Bătrîna își vîra în gură bomboane și obrazii i se scuturau ca la un bulldog. Musia nu izbuti să scape atît de ușor de imaginea acestei bătrîne, dar, adormind, se întoarce pe o parte și-i apăru pe neașteptate o altă figură, calmă, poate chiar puțințel flegmatică și cu riduri mărunte în jurul ochilor, unde pielea avea culoarea șofranului. Și Musia întinse desperată brațele spre acest chip, temîndu-se să nu dispară.

— Ce mult mi-ai lipsit, comandantule, se plînsese ea, zîmbind fericită. Și gata, pleci? Tocmai acum, cînd mi s-a făcut așa dor de tine? Dar ascultă, acum știu că așa trebuie, că e timpul să pleci. Vezi, nu te rețin, deși mi-e greu. Sufăr mult, dar ce bine, ce liniștită mă simt...”

Chipul atît de drag se învălui în ceață și dispăru. Nu mai apăru și Musia vișă apoi întreceri sportive, că e la serviciu, niște radiograme. Dar tot timpul cît dormi n-o mai părăsi acel sentiment luminos de mîndrie, care îi umpluse sufletul după primul vis.

Marinarii salvați de pe „Uzbekistan“ debarcau pe chei unul câte unul, călcînd încet pe schelă și ținîndu-se cu băgare de seamă de balustradă cu mîinile lor bandajate. De pe petrolier li se făceau semne cu șepcile și ei mai zăboveau, ca să se uite înapoi, și să-și ia rămas bun de la acești dragi prieteni. Sanitarii, în halate albe, îi scoteau dincolo de grilajul debarcaderului, unde cei de la paza portului le croiau drum prin mulțime. Pe șosea claxonau zgomotos automobilele salvării.

Ultimul care debarcă fu Valerian Lastik. El bombănea la sanitarul care voia să-l ție de braț și parcă dădea într-una să se întoarcă la bord.

— Volodea, să ții legătura cu mine! îi strigă el lui Makarov. Nu-mi vine de loc să plec! De ce nu te uiți la mine, Volodea?

Ajuns în fața grilajului se mai întoarse o dată și strigă cu vocea lui în schimbare, care îi zgîria urechea:

— Spune stahanoviștilor voștri că am să scriu despre ei... Și am să fiu întotdeauna ca voi...

Poarta se închise cu zgomot în urma lui și halatele albe îl împiedică pe Volodea să-l mai vadă.

— Ai auzit? se adresă Volodea lui Basov, care stătea lîngă el. Spune, zice, stahanoviștilor... Tare ne-a mai îndrăgit. Pe Kotelnikov l-a și sărutat, la despărțire, pupăciosu. Rîzînd voios, Volodea se apropie de Basov. Ai auzit, Alexandr Ivanovici, ce-a povestit comandantul astă-noapte? Zicea că au avut împreună — el cu secundul — un fel de legămînt reciproc. Au și în trecutul lor ceva necurat amîndoi, n-am prea priceput ce. Povestea și tremura tot, scuturat ca de friguri și cu lacrimi în ochi, „Drăguților, scumpilor, zicea, nici nu vă-nchipuiți ce-a făcut omul ăsta din mine!“ Se vede că a avut muștrări de conștiință, și de aceea a destăinuit totul. Acum va fi judecat împreună cu secundul, iar la noi vor fi numiți alți comandanți, verificați. De acum încolo n-o să mai pătrundă aici nimeni cu gînd

ascuns că-l înghițim de viu ! Știi, sînt astăzi într-o dispoziție nebună, parcă ar fi ziua mea. Mi-e și rușine.

— Ești bine dispus ? Întrebă Basov zîmbind. Să fii sănătos.

— Nu, zău, mi-e rușine. A fost doar o catastrofă și victime. Și cîți oameni răniți ! Ia te uită la Mustafa cum se luptă cu doctorul.

Doctorul, un bătrînel sosit din oraș, aținea calea lui Husein, care încerca să se strecoare printr-un tambuchi. Husein se tot împingea, căutînd să-și croiască drum, și arunca în jur priviri dezolate.

— Nu, dumneata ești un om imposibil ! Îi spunea medicul cu mîinile împreunate ca pentru rugăciune, privindu-l peste ochelari, de parcă s-ar fi îndoit că acest om imposibil are sub pansament o față omenească. Îți dai seama ce riști ? Dacă faci o infecție...

— Păi s-au uscat deja, murmură Husein, privindu-și pansamentele de la mîini. Degeaba te frămînti, doctore.

— Te rog, totuși, să poștești la uscat.

— Uite că nu mă duc. Simplu.

— Ba ai să vii ! Unde-i aici locșitorul politic ? Asta-i revoltător.

Basov își dușe mîinile la spate și se îndreptă cu pași rari spre cei doi care se ciorovăiau.

— În loc să dai exemplu altora, îi spuse el lui Husein, faci un scandal de răsună tot cheiul. Nu ți-e rușine ?

— Acolo am să mă îmbolnăvesc de urît, răspunse Husein încăpățînat. Ascultă, doctore, te rog, zău, lasă-mă în pace !

— Nu pot să te primesc la mașini cu asemenea mîini, îi explica cu răbdare Basov. Pricepe odată, catîrule !

— Bine, am să debarc... Dar să știi că nu procedezi tovărășește, Alexandr Ivanovici.

— Bine, bine, du-te...

— S-a dat drumul la public ! strigă Volodea Makarov. Kotelnikov, îți vine nevasta.

Mulțimea năvăli de dincolo de grilaj, împrăștiindu-se pe chei. Femeile alergau, călcînd peste conducte, cer-

cerînd de departe cu privirea pe marinarii care stăteau la copastie și căutîndu-i pe ai lor. Basov văzu cum o fată în jachetă galbenă se avîntă în întîmpinarea lui Husein, întinzînd spre el brațele. Dar nu se atinse de el, ci, dimpotrivă, lăsă brațele în jos fără putere, rămî-nînd nemișcați unul în fața celuilalt.

Basov se întoarse și se îndreptă încet spre teugă. Lîngă magazia materialelor de punte zăcea pe jos pavilionul decolorat și uzat, cu care fuseseră acoperite cadavrele. Se auzeau gîlgîind șuvoaiele de petrol, care curgeau din furtunul flexibil în tancuri. Basov se uită înăuntru, străduindu-se să calculeze cam cît timp o să mai dureze încărcarea. „De s-ar termina mai repede“, își zise el cu o neașteptată tristețe. În spatele lui se auzeau pași care se apropiau și se depărtau, voci de femei emoționate, întretăiate de o respirație grăbită, diverse frînturi de fraze.

— Nici nu știu cum am avut putere să aștept...

— Unde-i, unde-i? Chemați-l, tovarășe...

— De ce n-ați comunicat nimic prin radio?... Am fost atît de neliniștită...

— Prostii... răspunse o voce de bărbat.

Basov recunoștea toate aceste glasuri, dar fugi de ele și trecu în bordul opus unde se aplecă peste copastie. Jos, departe, pe valurile verzui, pluteau pete roșcate de păcură lîngă bordajul vertical al petrolierului, care-și frîngea imaginea în apă.

„Ce bine-i de Kotelnikov că are nevastă și copil, își zise el, privindu-și chipul tremurător oglindit în apă. Și la Husein a venit fata în galben. Cum a alergat spre el!... Ar trebui să plec undeva în timpul acestei escale. Îmi vine greu să mă uit la ceilalți și, în fond, nici nu-i nevoie de mine aici. Mai bine să mă duc în cabină! Să aștept acolo pînă plecăm.“

Voia tocmai să se îndepărteze de copastie, cînd auzi în spatele său pași și zăbovi puțin, ca să-l lase pe cel care venea să treacă.

— Să-l chem? răsună glasul lui Volodea.

— Nu-i nevoie, răspunse repede o voce cunoscută de femeie.

Basov tresări și se întoarse.

— Am să-l caut singură...

Era Musia, care stătea la doi pași de dînsul. El observă pe fața ei suferință și spaimă, de parcă ceva o înfricoșase văzîndu-l. Fără să vrea, Basov îi zise cu o ridicolă nepăsare :

— Ai venit să mă vezi ? Bine, bine... Ți-ai adus, va să zică, aminte de mine...

— Închipuiește-ți, nu te-am recunoscut, răspunse Musia cu o voce joasă și aspră. Mi-ai părut un străin.

Era îmbrăcată ca de iarnă, cu broboada călduroasă pe care o purtase în seara despărțirii. Ea se apropie, își lăasă broboada în jos și roși deodată pînă în vârful urechilor, iar ochii i se umeziră. Basov îi luă mîna și rămaseră așa cîteva secunde neștiind ce să facă.

— Cum de nu m-ai recunoscut ? Întrebă el pe același ton voit degajat, deși pe dinăuntru îl lua cu rece cînd se auzea rostind cu totul altceva decît ar fi vrut. Ai impresia că m-am schimbat ?

— Ți se cojește pielea, uite aici, spuse Musia, încruntîndu-și sprîncenele și atingîndu-i obrazii cu degetele. De la ce-i asta ?

— De la niște arsuri. Ieri am avut de furcă, nu glumă. Nu-i așa, Volodea ?

Volodea Makarov dădu din cap reținut și se uită atent la amîndoi. Apoi se întoarse și se depărtă de-a lungul punții, legănîndu-și umerii.

— Asta trece repede... cu hipermanganat... spuse cu voce tare Musia, însoțindu-l cu privirea pe radiotelegrafist. Te-ai gîndit vreodată la mine, comandantule ? Întrebă ea apoi în șoaptă, repede și amenințător, lăsînd capul în jos.

Basov îi strînse mîna, ea ridică ochii spre el și zîmbi.

— Adineauri chiar... scoase cu greu vorba din gură Basov, cînd te-ai apropiat...

— Ce „adineauri“ ?

— Adineăuri, zic, mă gîndeam. Și în general m-am gîndit de multe ori la tine, cînd nu eram prea ocupat. Și, uite, acum ai venit și mi s-a părut că întîmplarea te-a adus.

— Întîmplarea ? repetă Musia rîzînd. Ce prostii vorbești !

Aruncă mai întîi o privire în jur și își încolăci apoi repede brațele pe după gîtul lui.

— Aici se circulă tot timpul... Fir-ar al naibii !... șopti ea închiudată, lipindu-și buzele de obrazul lui tocmai unde pielea îi era crăpată. Și eu am atîtea să-ți spun... Măcar o cabină separată ai, stahanovistule ? Și îl luă cu hotărîre de braț, trăgîndu-l după dînsa. Știi de cînd nu ne-am văzut ? Cînd veneam înapoi am făcut socoteala : șase luni și zece zile, îți dai seama ? Dar de ce nu ești supărat pe mine, măcar așa, puțin ? Așa s-ar cădea. Of, da tu nici acum n-ai să spui nimic.

Basov o urma, prinzîndu-i degetele unul cîte unul, și-și aminti de acea noapte, demult, cînd Musia îl ducea prin întuneric pe maidan și se orientau doar după fluierăturile subțiri ale remorcherelor. Numai că acum era soare, un soare sclipitor, și sub picioare aveau puntea de oțel a petrolierului, iar păcura gîlgîia în gurile tancurilor, amintindu-le că în curînd vor trebui să se despartă. Și el n-o înțelesese încă bine, deși degetele lor erau împletite într-o strînsoare puternică, iar ochii Musiei radiau, plini de nestăvilită fericire. Se pomeniră pe culoarul cabinelor ; mirosea a bucătărie, era liniște și semiîntuneric, dar printr-o ușă lăsată întredeschisă cădea o dîră de lumină în razele căreia se roteau niște muște de toamnă, amorțite, sclipind din aripioarele lor ca sîdeful. Se îmbrățișară atît de tare încît Basov își pierdu răsufarea, dar, ca și în primele zile cînd se cunoscuseră, tot Musia se dezmetici cea dintîi, strînse mîinile soțului ei și îl sili s-o asculte :

— Stai... Spuneam că ești ciudat, că nu ești la fel ca ceilalți. De ce nu mi-ai reproșat asta pînă acum ? Nu mă pot elibera de această povară fără ajutorul tău. Mi

se pare tot timpul că fericirea mea se va frînge. Dar nu, astea sînt prostii. Dacă nu vrei să mă ajuți, pot și singură să mă dojenesc. Uite, ascultă : pe mine m-a speriat faptul că ești atît... atît de deosebit de ceilalți. Era o situație atît de neobișnuită atunci : singur împotriva tuturor, cu ideile tale... Părai un visător, cu fel de fel de proiecte năstrușnice... Știi, sînt unii oameni pe care îi vezi de la o poștă că sînt niște ratați. Și mi s-a părut că mergi cu capul în nori — numai visuri și o totală lipsă de adaptare la viață... Eu, comandantule, sînt doar o ființă mediocră, oarecare, și mă durea că eu trebuie să te compătimesc pe tine, pentru că te iubeam. Și m-am purtat față de tine exact ca încuiatul ăla de Neiman... Nu, nu, nu spune nimic, așa a fost ! Pe Neiman l-au judecat muncitorii, dar de mine, în afară de tine, nu știe nimeni ; or, ce fel de judecător ești tu, cînd abia acu două minute m-ai sărutat ? Și acum te rog să-mi răspunzi la o întrebare, dar să-mi făgăduiești că ai să-mi spui adevărul...

— Îți făgăduiesc. Spune...

— Ascultă. Dacă te-aș ruga acum să revii pentru totdeauna la uscat, ai veni ? Și se uită țintă în ochii lui, jubilînd dinainte.

— N-aș veni, Musia.

— Ai spus-o totuși, ah, dragul meu ! Astăzi sînt îndrăgostită de tine, de parc-abia ne-am cunoscut. Peste o jumătate de oră o să ne despărțim. Înțeleg, așa trebuie. Tu nu vrei să rămîi de dragul meu și eu n-am să-ți cer lucrul ăsta, cu toate că mi-e tare dor de tine.

— N-nu știu. Ah, Musia, dacă aș putea să-mi iau un concediu...

— Taci, prostule ! bătut ea din picior, în ciudată. N-ai înțeles nimic, știam că așa va fi ! Tu știi să gîndești numai de aici pînă aici și habar n-ai cît prețuiești. Ai crezut poate că te-am uitat. Lasă că văd eu, așa ai crezut. Dar dacă ți-aș povesti prin ce-am trecut cînd am aflat de nenorocirea ce vi s-a întîmplat pe mare ! Megafonul țîrîia, îmi dădeam seama că e vorba despre tine, despre voi, dar nu mai pricepeam nimic, și nici

să bocesc nu puteam — nu mă lăsa orgoliul. Dar acum a trecut totul, ești cu mine și mă simt atât de fericită...

Se îmbrățișară în fața ușii întredeschise, curentul le zbîrlea părul și flutura capetele broboadei de pe umerii Musiei.

— Să intrăm la tine, bîlgui Musia fericită, nu se poate aici...

În clipa aceea răsună de afară un muget metalic, asurzitor, care făcu să nu se mai audă nimic. Buzele Musiei se mișcau, rostind ceva, dar el n-o auzea; vedea numai cum încetul cu încetul ochii ei umezi își pierdeau strălucirea și privirea i se înăsprea. Sirena se întrerupse, dar ei rămaseră nemișcați, ținându-se de mâini, parcă voinind să se îmbărbăteze unul pe altul.

— Gata, spuse Musia calmă. N-am crezut că timpul va trece atât de repede. Și nici n-ai apucat să-mi arăți cabina ta, comandantule, adăugă ea cu o expresie de șiretenie și tristețe. Acum trebuie să plec.

— Nu te grăbi... Astăzi a fost timp mai puțin din cauza naufragiilor de pe „Uzbekistan“. De obicei însă putem sta împreună mult mai mult. În curînd se va introduce un nou sistem de curse, care ne va da prilejul să fim trei zile pe lună împreună... O să recuperăm noi timpul pierdut, Musia.

Ieșiră pe punte și Musia, sprijinită de brațul lui, se uita cu curiozitate la marinarii care treceau pe lîngă ei. Pe debarcader muncitorii trăgeau la o parte furtunurile ce scîrțiau prelung la racorduri. Pe schele alergau femei, ținându-și fustele, parcă ar fi avut de trecut o băltoacă. În întîmpinarea lor venea, urcînd scara, Husein. Bandajele i se deplasaseră pe cap și semăna cu un arab în turban.

— Ce cauți aici? se năpusti asupra lui Basov. Doar ne-am înțeles! Ascultă, Mustafa...

— Am venit numai să-ți spun ceva... „Agamali“ se încarcă la debarcaderul nr. 4. I-am întîlnit adineauri pe băieții de acolo la magazinul portului. „Noi am revizuit complet motoarele, mi-au zis. Lasă că vă arătăm noi cum se merge!“ Zic: „Bine, să vedem, e intere-

sant!" Trase cu coada ochiului la Musia și-și îndreptă bandajele, care îi cădeau peste ochi. Pe scurt, trebuie să-i dăm zor, Alexandr Ivanovici.

Musia coborî repede pe debarcader și începu să-și fluture mîna.

— Condu-o te rog pe tovarășa, spuse Basov înghiontindu-l pe Husein, mi-e rudă.

— O-o, se miră Husein. De cînd?

— Hai, du-te, du-te, se ridică schelele, îl zori Basov, roșind.

Musia zîmbea, în timp ce buzele i se mișcau într-o șoaptă nedeslușită.

— S-au oprit pompele, Alexandr Ivanovici, raportă motoristul Gazarian, ivindu-se în pragul ușii de la mașini.

— Bine. Opriți și motorul de încărcare! Cine e de cart?

— Motoristul Zadorov. Am înțeles: oprim motorul!

Schelele fură coborîte cu un scurt huruit și pe reugă vui strident vinciul ancorei. Spațiul strîmt și întunecat dintre debarcader și navă începu treptat să se lărgască și în curînd pe suprafața apei se ivi imaginea răsturnată a petrolierului „Derbent“, în timp ce pe deasupra dunelei se înălțau și se topeau în văzduh rotocoale albe de fum.

CUPRINS

	<u>Pag.</u>
I. Krimov	5
Mesajul	9
Comandanții	22
Adunătura	77
Chemarea	102
Cursa stahanovistă	135
Vintul	176
Insula Cecen	199
Nevoie imperioasă	232

Responsabil de carte : L. Moscovici
Tehnoredactor : V. Basarab
Corector: I. Grecu

*Dat la cules 05.03.59. Bun de tipar 08.04.59. Tiraaj
15.140 ex. Hrtie cărți școlare de 65 gr./m². Ft.
540×840/16. Coll ed. 12,78. Coli de tipar 15,5. Ediția I.
Comanda 4390. A. nr. 0217. Pentru bibliotecile mici
indicele de clasificare 8 S—32=R.*

Tiparul executat sub com. nr. 90290 la Combinatul
Poligrafic Casa Științei „I. V. STALIN”,
București — R.P.R.

Lei 515

